

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องในศาลส่วนคดีนักท่องเที่ยวน

ป้อมฤดี กุมพันธ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

นิติศาสตรมหาบัณฑิต

คณะนิติศาสตร์

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

2557

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องในศาลส่วนคดีนักท่องเที่ยว
ป้อมฤดี กุมพันธ์
คณะนิติศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์..... .....ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ดร.วริยา ล้ำเลิศ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้พิจารณาแล้วเห็นสมควรอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต

รองศาสตราจารย์..... .....ประธานกรรมการ
(ดร.ชนินาฏ ลีตส์)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์..... .....กรรมการ
(ดร.วริยา ล้ำเลิศ)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์..... .....กรรมการ
(ดร.วราภรณ์ วนาพิทักษ์)

ศาสตราจารย์..... .....คณบดี
(ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ)
สิงหาคม 2557

บทคัดย่อ

ชื่อวิทยานิพนธ์	การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องในศาลส่วนคดีนักท่องเที่ยง
ชื่อผู้เขียน	นางสาวป้อมฤดี กุมพันธ์
ชื่อปริญญา	นิติศาสตรมหาบัณฑิต
ปีการศึกษา	2557

ปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยมากกว่า 20 ล้านคนต่อปี การเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยว ตามมาซึ่งปัญหาข้อพิพาทต่างๆ ส่งผลให้มีคดีนักท่องเที่ยวเข้าสู่ศาลยุติธรรมมากมาย

คดีนักท่องเที่ยวเป็นคดีที่มีลักษณะพิเศษอันเกิดจากลักษณะของคู่ความ ที่จะต้องมีคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นนักท่องเที่ยว เพราะลักษณะพิเศษของคดีนักท่องเที่ยวจึงทำให้มีข้อจำกัดในการดำเนินคดีหลายประการ เช่นข้อจำกัดด้านการสื่อสาร ข้อจำกัดเรื่องระยะเวลาพำนักของนักท่องเที่ยว เป็นต้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวศาลยุติธรรมจึงเกิดนโยบายเปิดส่วนคดีนักท่องเที่ยวในศาลยุติธรรมอันตั้งอยู่ ณ แหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว ภายใต้แนวความคิดการจัดระบบงานคดีให้มีความเหมาะสมแก่รูปคดี โดยส่วนคดีนักท่องเที่ยวมีนโยบายอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้แก่ นักท่องเที่ยวโดยใช้วิธีการระงับข้อพิพาททางเลือกด้วยวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องคดี

ซึ่งการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องเป็นวิธีการบริหารงานคดีเพื่อระงับข้อพิพาทภายใต้หลักสากล มุ่งระงับข้อพิพาทโดยสันติวิธีและนำมาไตร่ตรองสู่คู่กรณีอย่างแท้จริงและทำให้ข้อพิพาทระงับลงอย่างรวดเร็ว ต่างกับการดำเนินกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักหรือวิธีการแบบปฏิบัติที่มี การดำเนินกระบวนการหลายขั้นตอน จำต้องใช้ระยะเวลาพอสมควร บางคดีอาจใช้เวลานานหลายเดือนหรือหลายปี การดำเนินกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักจึงเป็นวิธีการที่ไม่เหมาะสมแก่การระงับข้อพิพาทในคดีนักท่องเที่ยว ดังนั้นการนำวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องมาใช้เพื่อระงับข้อพิพาทในคดีนักท่องเที่ยวจึงเป็นวิธีการที่เหมาะสมที่สุดในปัจจุบัน

แต่เนื่องจากข้อกำหนดว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทยังมิได้กำหนดครอบคลุมถึงการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องในคดีนักท่องเที่ยว จึงทำให้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องในศาลส่วนคดีนักท่องเที่ยวยังประสบปัญหาหลายประการ เช่นปัญหาเรื่องคุณสมบัติของผู้ไกล่เกลี่ย ปัญหาเรื่องกระบวนการไกล่เกลี่ย และปัญหาเรื่องสภาพบังคับทางกฎหมาย เป็นต้น จากสภาพปัญหาดังกล่าว

(4)

ผู้เขียนจึงทำการศึกษาวิเคราะห์ในเรื่องการดำเนินกระบวนการ คุณสมบัติของผู้ใกล้เคียง ตลอดจน ข้อตกลงที่ได้จากการใกล้เคียงข้อพิพาทก่อนฟ้องในศาลส่วนคดีนี้ท่งเที่ยว จนเกิดเป็นบทสรุปและ ข้อเสนอแนะถึงแนวทางการแก้ไขปัญหา โดยการเพิ่มเติมข้อกำหนดซึ่งใช้บังคับกับการใกล้เคียงข้อ พิพาทในปัจจุบัน เพื่อให้ข้อกำหนดดังกล่าวเหมาะสมกับรูปคดีและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม อันจะ ทำให้การใกล้เคียงข้อพิพาทก่อนฟ้องในศาลส่วนคดีนี้ท่งเที่ยวประสบความสำเร็จยิ่งขึ้น

ABSTRACT

Thesis of Thesis	Mediation Prior Lawsuit Proceeding in Tourist Protection Section
Author	Miss Pomrudee Kumpant
Degree	Master of Laws
Year	2014

At present, Foreign tourists traveling throughout Thailand more than 20 millions a year. The disputes concerning tourist cases are continuously increasing and being brought to the lawsuit.

Tourist case has specific characteristics of the parties - either party has to be a tourist. Due to the specific characteristics in tourist case, there are several limitations to prosecute such as limitations of communication, limitations on the period of stay in Thailand. For these reasons, Court of Justice has a policy to establish a tourist protection section, which located at the tourist attractions. The core purpose of establishment is to manage legal proceeding appropriate to the case brought to the court. The tourist protection section have a policy of justice to travelers, using the alternative method of dispute resolution by means of mediation prior lawsuit proceeding in tourist protection section.

Mediation prior lawsuit proceeding in tourist protection section is management method to settle the dispute under the principle of universal, aim to suppress disputes by peaceful means and the friendship back to the parties, truly make it settle disputes quickly. Unlike the main stream of the judicial process and/or antagonistic approach, that has to taken many steps in the process and it need to use the time reasonably. Some cases may take several months or several years, So using mediation prior lawsuit proceeding in tourist protection section used to settle the dispute in the case of tourists is the ideal approach at present.

However, since the legal provisions relating to a dispute mediation has not provided coverage the mediation prior lawsuits proceeding in tourist protection section in the case of tourists, this making mediation a dispute before filing lawsuits in the case of tourists section are still experiencing several problems

(6)

such as qualification of the mediator, problem about the mediation process, problem with its legal enforcement. From the problem mentioned, The author thus making an analytical study on the subject to perform the procedure, qualification of the mediator as well as the agreement on mediation prior lawsuit proceeding in the case of tourist section. So far as the conclusions and recommendations and guidelines to solve the problem by enacting more laws which prescribe more applicable to mediate a dispute at the present to make suitable to case and social change, which will make mediation prior lawsuit proceeding in tourist protection section even more success.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
ABSTRACT	(5)
กิตติกรรมประกาศ	(7)
สารบัญ	(8)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	4
1.3 สมมติฐานของการศึกษา	4
1.4 ขอบเขตของการศึกษา	5
1.5 วิธีการศึกษาวิจัย	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 ความหมาย ความเป็นมา แนวคิดทฤษฎี และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท	6
2.1 ความหมายของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท	7
2.2 ความเป็นมาของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท	9
2.3 แนวคิดทฤษฎีและลักษณะของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท	11
2.4 หลักการสำคัญของระบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท	15
2.5 คุณสมบัติของผู้ไกล่เกลี่ยและคู่ความ	17
2.6 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จในการไกล่เกลี่ย	20
2.7 ประโยชน์ของการไกล่เกลี่ย	22
2.8 กฎหมายและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับการไกล่เกลี่ย	25
2.9 ประเภทคดีที่สามารถทำการไกล่เกลี่ยได้	35
บทที่ 3 การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องในศาลส่วนคดีนี้ท่งเที่ยว	41
3.1 การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้อง	41
3.2 การท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว	43
3.3 ความเสียหายที่เกิดกับนักท่องเที่ยว	47
3.4 คดีนี้ท่งเที่ยว	49
3.5 การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องในศาลส่วนคดีนี้ท่งเที่ยว	54

บทที่ 4 วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับข้อจำกัดทางกฎหมายในการไกล่เกลี่ย	68
ข้อพิพาทก่อนฟ้องในศาลส่วนคดีนักท่องเที่ยว	
4.1 ปัญหาเรื่องคุณสมบัติด้านทักษะภาษาต่างประเทศของผู้ไกล่เกลี่ยในคดี นักท่องเที่ยว	69
4.2 ปัญหาเรื่องระยะเวลาในการดำเนินกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อน ฟ้องในคดีนักท่องเที่ยว	72
4.3 ปัญหาข้อตกลงที่ได้จากการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องไม่มีสภาพบังคับ ทางกฎหมาย	76
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	78
5.1 บทสรุป	78
5.2 ข้อเสนอแนะ	83
บรรณานุกรม	88
ภาคผนวก	92
ภาคผนวก ก ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการไกล่เกลี่ย พ.ศ.2554	93
ภาคผนวก ข บทสัมภาษณ์	110
ประวัติผู้เขียน	119

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก ปัจจุบันปริมาณนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น โดยกลุ่มสถิติและเศรษฐกิจการท่องเที่ยวกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา มีรายงานจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย พ.ศ.2555 จำนวนทั้งหมด 19,918,437 คน และเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ.2556 เป็นจำนวน 24,137,568 คน ส่งผลให้เกิดการกระจายรายได้ในทุกภาคส่วนของระบบเศรษฐกิจ ประเทศไทยมีการประชาสัมพันธ์ในด้านการท่องเที่ยวที่ดี ทั้งในเรื่องของสถานที่ท่องเที่ยว โรงแรมที่พัก หรือร้านอาหาร แต่ละเลยที่จะประชาสัมพันธ์ต่อคนไทยด้วยกันเอง ในการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ด้วยความแตกต่างทั้งด้านภาษาและวัฒนธรรม จึงทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ขึ้นมากมาย แต่ปัญหาที่สำคัญที่สุดคงเป็นปัญหาการเกิดเหตุพิพาทขึ้นกับนักท่องเที่ยวเช่น ทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวเกิดการสูญหายระหว่างการท่องเที่ยว หรือสูญหายในที่พัก หรือถูกเรียกเก็บเงินค่าที่พักเกินกว่าราคาที่ตกลงกันไว้หรือเกินกว่าราคาที่เหมาะสม การขายสินค้าและบริการโดยการหลอกลวง นักท่องเที่ยวได้รับสินค้าและบริการที่ไม่มีคุณภาพ หรือข้อพิพาทที่เป็นความผิดเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และเสรีภาพ เช่น นักท่องเที่ยวถูกทำร้ายร่างกายหรือถูกข่มขืน กระทำชำเรา นำไปสู่การเกิดเป็นคดีเข้าสู่ศาล

คดีเหล่านี้มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากคดีโดยทั่วไป เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะพำนักอยู่ในสถานที่ท่องเที่ยวซึ่งเป็นสถานที่เกิดเหตุเป็นระยะเวลาสั้นๆ รวมถึงปัญหาในเรื่องของการสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ จึงทำให้เกิดอุปสรรคต่อการอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว

การที่นักท่องเที่ยวมีระยะเวลาที่จำกัดในการพำนักอยู่ในสถานที่เกิดเหตุ ประกอบกับมีคดีอื่นๆ มากมายที่ค้างค้ำอยู่ในศาล ส่งผลให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาล่าช้า ไม่ทันกับเวลาที่นักท่องเที่ยวพำนักอยู่ในประเทศไทย แม้กฎหมายจะบัญญัติให้มีการสืบพยานไว้ล่วงหน้าตามมาตรา 101 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งวางหลักไว้ว่า ถ้าบุคคลใดเกรงว่าพยานหลักฐานซึ่งตนอาจต้องอ้างอิงในภายหน้าจะสูญหายหรือยากแก่การนำมา หรือถ้าคู่ความ ฝ่ายใดในคดีเกรงว่าพยานหลักฐานซึ่งตนจำนงจะอ้างอิงจะสูญหาย เสียก่อนที่จะนำมาสืบหรือเป็นการยากที่จะนำมาสืบ ในภายหลัง บุคคลนั้นหรือคู่ความฝ่ายนั้นอาจยื่นคำขอต่อศาลโดยทำเป็นคำร้องขอ หรือคำร้องให้ศาลมีคำสั่งสืบพยานหลักฐานนั้นไว้ทันที และมาตรา 237 ทวิ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาวางหลักไว้ว่า ก่อนฟ้องคดีต่อศาลเมื่อมีเหตุอันควรเชื่อว่าพยานบุคคลจะเดินทางออกไปนอกราชอาณาจักร ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งหรือ เป็นบุคคลมีถิ่นที่อยู่ห่างไกลจากศาลที่พิจารณาคดี หรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีการยุ่งเหยิงกับพยานนั้นไม่ว่าโดยทางตรง หรือทางอ้อม หรือมีเหตุจำเป็นอื่น

อันเป็นการยากแก่การนำพยานนั้นมาสืบในภายหน้า พนักงานอัยการโดยตนเอง หรือโดยได้รับคำร้องขอจาก ผู้เสียหาย หรือจากพนักงานสอบสวนจะยื่นคำร้องโดยระบุงการกระทำ ทั้งหลาย ที่อ้างว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำสั่งให้สืบพยานนั้นไว้ทันทีก็ได้

จะเห็นได้ว่าการสืบพยานล่วงหน้านี้เป็นวิธีที่ดี เป็นแนวทางหนึ่งในการดำเนินกระบวนการยุติธรรม แต่ยังไม่ใช่ทางออกที่ดีที่สุดของการอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวทั้งหมดประสงค์จะเข้ามาในประเทศไทยเพื่อท่องเที่ยว โดยองค์การสหประชาชาติได้ให้คำจำกัดความของคำว่านักท่องเที่ยวไว้ว่า หมายความว่า การเดินทางเพื่อความบันเทิงรื่นเริงใจ เยี่ยมญาติ หรือการไปร่วมประชุมแต่มิใช่เพื่อการประกอบอาชีพเป็นหลักฐาน หรือไม่พำนักอยู่เป็นการถาวร ดังนั้นหากนักท่องเที่ยวจะต้องใช้เวลาอันจำกัดไปในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดี ความรื่นเริงบันเทิงใจจากการท่องเที่ยวจะหมดไป จากคำสัมภาษณ์ของพันตำรวจโทอรุณ พร้อมพันธุ์ สารวัตรตำรวจท่องเที่ยวสีกองกำกับการสองกองบังคับการตำรวจท่องเที่ยว เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน พ.ศ.2556 ตอนหนึ่งมีใจความว่า “เมื่อเกิดกรณีพิพาทขึ้นกับนักท่องเที่ยว โดยส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวไม่ยอมให้มีการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดี เพียงแค่อายกได้ทรัพย์สินคืน หรือได้รับการเยียวยาที่เหมาะสมเท่านั้น” จึงมีความเป็นไปได้สูงว่าหากมีกระบวนการอื่นที่เข้ามาทดแทนการดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาล ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวได้รับการเยียวยาที่เหมาะสมและรวดเร็ว นักท่องเที่ยวจะเลือกใช้กระบวนการดังกล่าว

ประกอบกับปัจจุบันประเทศไทยประสบกับปัญหาอุปด้าน ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และความขัดแย้งทางการเมือง อันนำไปสู่การเพิ่มขึ้นของจำนวนคดีในศาลทั้งคดีชาวไทยและชาวต่างชาติ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะเป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย

คดีเก่ายังไม่เสร็จไปจากศาลก็มีคดีใหม่เพิ่มเข้ามาสะสมเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้เกิดปัญหาคดีค้างคั่งอยู่ในศาล ถึงแม้บุคลากรทางศาลจะมีจำนวนไม่น้อยแต่ก็ยังไม่เพียงพอกับคดีที่ยังคั่งค้างอยู่ จึงทำให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีล่าช้าส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของกระบวนการยุติธรรมไทยเป็นอย่างยิ่ง

ศาลยุติธรรมได้เล็งเห็นปัญหาของคดีนักท่องเที่ยว และจัดการแก้ไขปัญหายังเป็นรูปธรรม โดยการร่วมมือกับกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา อำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในด้านการอำนวยความสะดวกอย่างมีประสิทธิภาพโดยทั่วถึงภายใต้แนวคิดในการจัดระบบงานคดีให้มีความเหมาะสมแก่รูปคดี เพราะเนื่องจากคดีนักท่องเที่ยวเป็นคดีที่มีความแตกต่างจากคดีทั่วไป จึงมีโครงการที่จะเปิดส่วนคดีนักท่องเที่ยว (Tourist Protection Section) ในศาลจังหวัดและศาลแขวงที่ตั้งอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวสำคัญรวม 7 แห่ง ได้แก่ศาลจังหวัดพัทธยา ศาลแขวงเชียงใหม่ ศาลจังหวัดภูเก็ต ศาลจังหวัดเกาะสมุย ศาลจังหวัดกระบี่ ศาลแขวงปทุมวัน และศาลแขวงดุสิต ซึ่งขณะนี้เปิดทำการไปแล้วสี่ศาลได้แก่ ศาลจังหวัดพัทธยา ศาลจังหวัดภูเก็ต ศาลแขวงปทุมวัน และศาลแขวงดุสิตตามลำดับ

โดยสำนักงานศาลยุติธรรมได้กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของส่วนคดีนักท่องเที่ยว เพื่อให้สอดคล้องกับภารกิจในการอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว ดังนี้

1. ให้คำแนะนำช่วยเหลือนักท่องเที่ยวในการจัดทำคำฟ้อง

2. ดูแลการนัดพิจารณาเพื่อให้คดีเข้าสู่การไกล่เกลี่ยได้ภายในวันรุ่งขึ้นที่ศาลเปิดทำการ หรือโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ และสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องจนกว่าคดีจะเสร็จการพิจารณา รวมทั้งการสืบพยานนักท่งเที่ยวไ่ว่ล่งหน้า

3. ประสานงานกับผู้แทนกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาเพื่อแจ้งให้ผู้ประกอบธุรกิจที่ถูกฟ้องมาศาลเพื่อเจรจาและหาทางยุติข้อพิพาทโดยเร็ว

4. รับผิดชอบในการส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องให้แก่ผู้ประกอบธุรกิจ และการแจ้งวันนัดหรือคำสั่งศาลที่ดำเนินการทางโทรศัพท์โทรสารไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศอื่น

5. ประสานงานกับล่ามหรือผู้ไกล่เกลี่ยที่ต้องมาปฏิบัติหน้าที่นอกเวลาทำการ

6. ให้ความช่วยเหลือแนะนำนักท่งเที่ยวในกรณีที่นักท่งเที่ยวต้องการแต่งตั้งผู้แทนของส่วนราชการเป็นผู้รับมอบอำนาจเพื่อดำเนินคดีต่อไปในกรณีที่นักท่งเที่ยวต้องเดินทางกลับ

7. ประสานงานแจ้งผลคดีไปยังผู้แทนส่วนราชการที่เป็นผู้รับมอบอำนาจเพื่อแจ้งให้นักท่งเที่ยวทราบ รวมทั้งให้คำแนะนำแก่บุคคลดังกล่าวหากต้องมีการบังคับคดีต่อไป

8. ประสานงานกับพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการในกรณีที่ข้อพิพาทเกี่ยวพันกับคดีอาญาโดยนักท่งเที่ยวเป็นผู้เสียหาย เพื่อให้รับเรื่องราวร้องทุกข์และดำเนินการสืบพยานที่เป็นนักท่งเที่ยวไ่ว่ล่งหน้า รวมทั้งให้คำแนะนำแก่นักท่งเที่ยวในการแต่งตั้งผู้แทนส่วนราชการเป็นผู้รับมอบอำนาจเพื่อติดตามแจ้งผลคดีให้ทราบ

9. ประสานข้อมูลกับกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ในการดำเนินการกรณีนักท่งเที่ยวตกเป็นจำเลยในคดีอาญา และมีความประสงค์แจ้งให้สถานทูตทราบ

10. ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

ซึ่งการไกล่เกลี่ยคดีก่อนฟ้องก็เป็นอีกนโยบายหนึ่งที่ศาลส่วนคดีนักท่งเที่ยวนำมาใช้เพื่อระงับข้อพิพาทในคดีนักท่งเที่ยวก่อนที่จะมีการฟ้องคดีต่อศาล หากการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทสำเร็จจะเป็นผลดีอย่างยิ่งต่อคู่ความทั้งสองฝ่าย นักท่งเที่ยวที่เป็นผู้เสียหายได้รับการเยียวยาที่เหมาะสมและรวดเร็ว ส่งผลดีต่อภาพลักษณ์ของประเทศไทย ข้อพิพาทยุติ ช่วยลดจำนวนคดีที่จะเข้าสู่ศาล เมื่อเกิดเหตุพิพาทขึ้นในกรณีที่นักท่งเที่ยวเป็นผู้เสียหาย นักท่งเที่ยวต้องการเพียงทรัพย์สินคืน หรือต้องการเพียงการเยียวยาที่รวดเร็วและเหมาะสมเท่านั้น นักท่งเที่ยวเข้ามาท่งเที่ยวในประเทศไทยเพื่อความสนุกสนานรื่นเริงเพียงแค่วงระยะเวลาสั้นๆ ย่อมไม่ต้องการใช้เวลาอันจำกัดไปกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีในศาล

ผู้เขียนเห็นว่าการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องในศาลส่วนคดีนักท่งเที่ยวนั้น เป็นทางออกของการระงับข้อพิพาทในคดีนักท่งเที่ยวที่ดีที่สุด เพราะส่วนคดีนักท่งเที่ยวนั้นจัดตั้งขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกในการดำเนินคดีนักท่งเที่ยวโดยเฉพาะ ประกอบกับวิธีการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องเป็นวิธีการระงับข้อพิพาทที่รวดเร็ว ไม่ยุ่งยาก ก่อให้เกิดการเยียวยาอย่างทันท่วงที และทำให้ข้อพิพาทระงับลงโดยสันติวิธีอย่างแท้จริง อีกทั้งเป็นการลดจำนวนคดีที่จะเข้าสู่ศาล โดยการดำเนินกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องในศาลส่วนคดีนักท่งเที่ยวได้อาศัยข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาซึ่งออกมา

เพื่อบังคับใช้กับการไถ่เกลี่ยคดีโดยทั่วไป จึงทำให้การไถ่เกลี่ยข้อพิพาทในศาลส่วนคดีนี้ท่งเกี่ยวข้อง เกิดปัญหาหลายประการดังนี้

ประการที่หนึ่ง เรื่องคุณสมบัติของผู้ไถ่เกลี่ย เนื่องจากคดีนี้ท่งเกี่ยวข้องเป็นคดีที่มีลักษณะ แตกต่างจากคดีทั่วไปอันเกิดจากข้อจำกัดต่างๆ ผู้ไถ่เกลี่ยจึงควรมีคุณสมบัติที่เหมาะสมเพื่อแก้ปัญหา ข้อจำกัดที่เกิดขึ้นกับการไถ่เกลี่ยในคดีนี้ท่งเกี่ยวข้อง ซึ่งคุณสมบัติของผู้ขอขึ้นทะเบียนเป็นผู้ไถ่เกลี่ย ตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกายกยวดคุณสมบัติบางประการอันจะทำให้การไถ่เกลี่ยข้อพิพาท ในคดีนี้ท่งเกี่ยวข้องเกิดประสิทธิภาพสูงสุด เช่นคุณสมบัติด้านทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศของผู้ไถ่ เกลี่ย เป็นต้น

ประการที่สอง เรื่องกระบวนการไถ่เกลี่ย การดำเนินกระบวนการไถ่เกลี่ยข้อพิพาทก่อน ฟ้องในศาลส่วนคดีนี้ท่งเกี่ยวข้องนั้นยังไม่มีการวางระเบียบหรือข้อบังคับใดๆเพื่อบังคับใช้โดยตรงจึงทำ ให้ขาดหลักการปฏิบัติที่เหมาะสมและชัดเจน

และประการที่สาม เรื่องข้อตกลงที่ได้จากการไถ่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องไม่มีสภาพบังคับ ทางกฎหมาย

ดังนั้นผู้เขียนจึงทำการศึกษาในเรื่องกระบวนการไถ่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องในศาลส่วนคดี นี้ท่งเกี่ยวข้อง และศึกษาถึงคุณสมบัติที่เหมาะสมของผู้ไถ่เกลี่ยในคดีนี้ท่งเกี่ยวข้อง โดยศึกษาถึงการ ไถ่เกลี่ยในคดีทั่วไป ข้อกำหนดที่ใช้บังคับในการไถ่เกลี่ยคดีทั่วไป และเนื่องจากจะต้องนำ ข้อกำหนดดังกล่าวมาบังคับใช้กับการไถ่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องในศาลส่วนคดีนี้ท่งเกี่ยวข้อง ผู้เขียน จึงทำการวิเคราะห์ถึงการบังคับใช้ข้อกำหนดดังกล่าว ว่ามีความเหมาะสมหรือไม่จะต้องแก้ไขหรือ เพิ่มเติมประการใดจึงจะทำให้การไถ่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องในศาลส่วนคดีนี้ท่งเกี่ยวข้องนั้นเกิด ประสิทธิภาพสูงสุด

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาถึงความหมาย ความเป็นมา แนวคิดทฤษฎีของการไถ่เกลี่ยข้อพิพาท ตลอดจนกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการไถ่เกลี่ยข้อพิพาท

1.2.2 เพื่อศึกษาถึงกระบวนการ ขั้นตอนการไถ่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องในศาลส่วนคดี นี้ท่งเกี่ยวข้อง และศึกษาผลสำเร็จของการไถ่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องในศาลส่วนคดีนี้ท่งเกี่ยวข้อง

1.2.3 เพื่อวิเคราะห์ปัญหา ข้อจำกัดในการไถ่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องในศาลส่วนคดี นี้ท่งเกี่ยวข้อง

1.2.4 เพื่อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาของการไถ่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องในศาลส่วนคดี นี้ท่งเกี่ยวข้อง

1.3 สมมุติฐานของการศึกษา

การไถ่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องในศาลส่วนคดีนี้ท่งเกี่ยวข้องนั้นปัจจุบันได้นำข้อกำหนดของ ประธานศาลฎีกาซึ่งออกเพื่อบังคับใช้กับการไถ่เกลี่ยคดีทั่วไปมาบังคับใช้โดยอนุโลม ซึ่งเมื่อนำ

ข้อกำหนดดังกล่าวมาปรับใช้กับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีนี้ท่งเกี่ยวข้อง จึงทำให้ขาดข้อกำหนดบางประการที่จำเป็นกับการไกล่เกลี่ยในคดีนี้ท่งเกี่ยวข้อง ทั้งในส่วนของกระบวนการไกล่เกลี่ย และคุณสมบัติของผู้ไกล่เกลี่ย ส่งผลให้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องในศาลส่วนคดีนี้ท่งเกี่ยวข้องยังไม่เกิดเสถียรภาพสูงสุด ดังนั้นจึงควรมีการออกข้อกำหนดในเรื่องกระบวนการไกล่เกลี่ยและคุณสมบัติของผู้ไกล่เกลี่ยให้เหมาะสมกับข้อจำกัดที่เกิดขึ้นในคดีนี้ท่งเกี่ยวข้อง หรือกำหนดเพิ่มเติมไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการไกล่เกลี่ย ทั้งนี้เพื่อความสมบูรณ์ของกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องในศาลส่วนคดีนี้ท่งเกี่ยวข้อง

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ผู้เขียนได้ทำการศึกษาถึงความหมาย ความเป็นมา ทฤษฎีของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ศึกษาถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีแพ่งและคดีอาญาของไทย และศึกษาถึงกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องโดยเฉพาะในคดีนี้ท่งเกี่ยวข้อง เพื่อให้เข้าใจถึงสภาพปัญหาและหาแนวทางแก้ไขเพื่อก่อให้เกิดเสถียรภาพสูงสุดของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องในคดีนี้ท่งเกี่ยวข้อง

1.5 วิธีการศึกษาวิจัย

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ทำการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีนี้ท่งเกี่ยวข้อง โดยรวบรวมข้อมูลจาก ทั่วบทกฎหมาย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ข้อกำหนดประธานศาลฎีกาว่าด้วยการไกล่เกลี่ย พ.ศ.2554 ระเบียบศาลจังหวัดพัทลุงว่าด้วยการไกล่เกลี่ย พ.ศ.2557 และประกาศศาลยุติธรรม เรื่องแนวปฏิบัติในการดำเนินคดีนี้ท่งเกี่ยวข้อง ตลอดจน หนังสือ เอกสาร วารสาร วิทยานิพนธ์ งานวิจัยต่างๆ และเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทำให้ทราบถึงความหมาย ความเป็นมา แนวคิดทฤษฎีของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ตลอดจนกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

1.6.2 ทำให้ทราบถึงกระบวนการ ขั้นตอนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องในศาลส่วนคดีนี้ท่งเกี่ยวข้อง และศึกษาผลสำเร็จของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องในศาลส่วนคดีนี้ท่งเกี่ยวข้อง

1.6.3 ทำให้รู้และเข้าใจถึงปัญหา ข้อจำกัดในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องในศาลส่วนคดีนี้ท่งเกี่ยวข้อง

1.6.4 เมื่อรู้และเข้าใจถึงสภาพปัญหา จึงจะนำไปสู่การเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องในศาลส่วนคดีนี้ท่งเกี่ยวข้องต่อไป

บทที่ 2

ความหมาย ความเป็นมา แนวคิดทฤษฎี และกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

การไกล่เกลี่ยเป็นวิธีการระงับข้อพิพาททางเลือกประเภทหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมทางเลือก (Alternative Justice) ซึ่งเป็นกระบวนการสร้างความเป็นธรรมทางสังคม โดยเปิดโอกาสให้หน่วยงาน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และชุมชน มีบทบาทร่วมกันในการกำหนดแนวทางและวิธีการในกระบวนการยุติธรรม กระบวนการยุติธรรมทางเลือกจึงเป็นการเพิ่มช่องทางให้ประชาชนสามารถเข้าถึงความยุติธรรมอันเป็นการเชื่อมโยงกลไกตามกฎหมายและวิถีชีวิตของประชาชนเข้าด้วยกัน เพื่อมุ่งสู่การสร้างสังคมแห่งความเป็นธรรมร่วมกัน

โดยกระบวนการยุติธรรมทางเลือกในแผนยุทธศาสตร์ของกระทรวงยุติธรรมนั้นยังหมายรวมถึง¹

1. การปรับเปลี่ยนวิธีคิด วิธีปฏิบัติต่อความผิดบางประเภทที่กำหนดให้รัฐเป็นผู้เสียหาย
2. การขยายและพัฒนาช่องทางภาคีออกจากกระบวนการยุติธรรมหลักในขั้นตอนก่อนระหว่าง และหลังพิจารณาคดี
3. การลดความถี่และความรุนแรงจากการใช้ระบบยุติธรรมหลัก
4. การเพิ่มโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงความยุติธรรมอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม
5. การสร้างทางเลือกให้ประชาชนจัดการความขัดแย้งแบบสมานฉันท์ โดยวิธีชุมชนและยุติธรรมชุมชน
6. การมีมาตรการเสริมที่เหมาะสมกับเด็ก เยาวชน กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มด้อยโอกาสที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงยุติธรรม เช่นคดีความรุนแรงในครอบครัว เป็นต้น
7. การสร้างนวัตกรรมในงานยุติธรรม
8. การขยายเครือข่าย และเพิ่มพันธมิตรในงานยุติธรรม

การระงับข้อพิพาททางเลือกในกระบวนการยุติธรรมทางเลือกนั้น เป็นการระงับข้อพิพาทที่ขึ้นอยู่กับความสมัครใจของคู่พิพาททุกฝ่ายว่าประสงค์จะเข้าร่วมกระบวนการระงับข้อพิพาททางเลือกนั้นหรือไม่ โดยจะมีการกำหนดบทบาทหน้าที่แก่คู่พิพาทที่ประสงค์จะใช้กระบวนการระงับข้อพิพาททางเลือก ซึ่งการระงับข้อพิพาททางเลือกนั้นมีด้วยกันหลายวิธี ฉะนั้นการระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นเรื่อง

---

¹ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะนิติศาสตร์, การนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้
ในชั้นพนักงานอัยการ: ศึกษาเปรียบเทียบนานาประเทศ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา,
2555), หน้า 13-14.

ใดเรื่องหนึ่งจำเป็นต้องเลือกวิธีการระงับข้อพิพาททางเลือกที่มีความเหมาะสมกับข้อพิพาทในเรื่องนั้นๆ โดยอาจแบ่งวิธีการระงับข้อพิพาททางเลือกได้เป็นประเภทต่างๆ ดังนี้²

1. การประเมินความขัดแย้ง (Conflict Assessment)
2. การประสานความขัดแย้ง (Facilitation)
3. การประนอมข้อพิพาท (Conciliation)
4. การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (Mediation)
5. การเจรจากฎเกณฑ์ (Regulatory Negotiation)
6. การหารือเชิงนโยบาย (Policy Dialogues)
7. การประเมินเบื้องต้นโดยคนกลาง (Early Neutral Evaluation)
8. การสืบพยานแบบย่อ (Minitrial)
9. การค้นหาความจริง (Fact Finding)
10. การอนุญาโตตุลาการ (Arbitration)

และวิธีการไกล่เกลี่ยเป็นหนึ่งในวิธีการระงับข้อพิพาททางเลือกที่คนในสังคมใช้กันมาเนิ่นนาน ในอดีตนั้นการไกล่เกลี่ยยังไม่มีรูปแบบหรือแนวทางปฏิบัติใดๆ เป็นเพียงการทำหน้าที่ของพลเมืองดี หรือผู้หวังดี ในการเจรจาเพื่อช่วยยุติเหตุขัดแย้งที่เกิดขึ้นเท่านั้น แต่ปัจจุบันกระบวนการยุติธรรมได้เล็งเห็นความสำคัญและประสิทธิภาพของการไกล่เกลี่ยจึงได้มีการนำวิธีการระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ย มาเป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือกอีกวิธีการหนึ่ง ซึ่งเป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการโดยตรง ดังนั้นในบทที่ 2 นี้ผู้เขียนจึงขอเสนอเกี่ยวกับ ความหมาย ความ เป็นมา แนวคิดทฤษฎีของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตลอดจนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ดังนี้

2.1 ความหมายของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

“ไกล่เกลี่ย” ความหมายตามพจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 ให้ความหมายไว้ว่า พุดจาให้ปรองดองกัน พุดจาให้ตกลงกัน ลูบไล้ ทำให้เรียบร้อย ทำให้มีส่วนเสมอกัน เกลี่ยไกล่ก็ว่า ส่วนการไกล่เกลี่ยทางกฎหมายหมายถึง (Mediation) หมายความว่าถึงกระบวนการยุติหรือระงับข้อพิพาทด้วยความตกลงยินยอมของคู่ความเอง โดยที่มีบุคคลที่สามหรือผู้ไกล่เกลี่ย (Mediator) เป็นคนกลางคอยช่วยเหลือแนะนำ เสนอแนะแนวทางในการยุติข้อพิพาทให้คู่ความหาทางออกร่วมกัน บนพื้นฐานความพึงพอใจของทั้งสองฝ่าย และนอกจากนี้ยังมีการนิยามความหมาย ของการไกล่เกลี่ยไว้อีกหลายประการ กล่าวคือ

พระมหาพรหมชา ฐมมหาโส ให้ความเห็นว่า การเจรจาไกล่เกลี่ย หมายความว่าถึง การเข้าไปแทรกในการไกล่เกลี่ยโดยผู้ที่เป็นบุคคลที่สามเป็นคนกลางและเป็นที่ยอมรับ โดยคนกลางไม่มีอำนาจ

² นนธนวนันท์ ตั้งตรงจิตต์, คู่มือการระงับข้อพิพาทสำหรับประชาชน (กรุงเทพมหานคร: คัมปาย อิมเมจจิง, 2555), หน้า 8-9.

หน้าที่ในการตัดสินใจในเรื่องปัญหาข้อพิพาท แต่มีหน้าที่ที่จะต้องช่วยให้คู่กรณีซึ่งมีข้อถกเถียงขัดแย้งกันบรรลุข้อตกลงร่วมกัน ซึ่งเป็นข้อตกลงที่ทั้งสองฝ่ายสมัครใจที่จะปฏิบัติตาม³

สรวิศ ลิ้มปรงษ์ กล่าวไว้ว่า กระบวนการไกล่เกลี่ย หมายความว่า การพูดคุยหรือปัญหาข้อพิพาทโดยมีตัวละครเข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการหรือกันของคู่พิพาท ตัวละครตัวนี้เรียกว่าผู้ไกล่เกลี่ย (Mediator) เป็นผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาข้อพิพาทแต่อย่างใด แต่เหตุที่เขามานั้นเนื่องจากได้รับการร้องขอให้เข้ามาช่วยคู่พิพาทในการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้ง⁴

กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ และคณะ มีความเห็นว่า การเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลาง (Mediation) หมายความว่า การเจรจาไกล่เกลี่ยที่อาศัยบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่เป็นกลาง ไม่ใช่การเกลี้ยกล่อม เพราะฉะนั้นคนกลางไม่มีอำนาจชี้ถูกผิด ถ้าแบ่งข้างแยกขั้วไปแล้วก็ต้องอาศัยการเจรจาไกล่เกลี่ยโดยคนกลางหรือผู้ไกล่เกลี่ย ผู้ที่ไม่มีส่วนได้เสีย ดังนั้นต้องเป็นผู้ที่คู่ความให้ความเชื่อถือ⁵

วันชัย วัฒนศัพท์ และคณะ มีความเห็นว่า การไกล่เกลี่ยโดยคนกลาง (Mediation) หมายความว่า การเข้าไปแทรกแซงในการไกล่เกลี่ยโดยผู้ที่เป็นบุคคลที่สามที่เป็นกลางทั้งความคิดและการปฏิบัติและเป็นที่ยอมรับ โดยคนกลางไม่มีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวกับข้อพิพาท โดยมีหน้าที่ช่วยให้คู่กรณีที่มีข้อถกเถียงหรือขัดแย้งกันอยู่ให้บรรลุในข้อตกลงอันเป็นที่ยอมรับร่วมกันโดยความสมัครใจ โดยทั่วไปการไกล่เกลี่ยโดยคนกลางคือกระบวนการที่ต่อเนื่องของกระบวนการเจรจาด้วยความช่วยเหลือของคนที่เข้ามาอยู่ตรงกลางที่เรียกว่า “ผู้ไกล่เกลี่ย”⁶ และนอกจากนี้ยังมีนักกฎหมายของต่างประเทศได้ให้ความหมายของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทไว้ ดังนี้

Professor Jacqueline M. Nolan-haley แห่ง Fordham University⁷ ให้ความหมายของคำว่า การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (Mediation) ไว้ว่า การไกล่เกลี่ยเป็นเรื่องที่ถูกเข้าใจโดยทั่วไปว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในระยะสั้น มีแบบแผน มุ่งที่เนื้องานเป็นสำคัญและเป็นกระบวนการแทรกแซงอย่างมีส่วนร่วมด้วยกัน โดยคู่พิพาทจะทำงานกับบุคคลที่สามที่เป็นคนกลางอย่างผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเพื่อบรรลุข้อตกลงซึ่งเป็นที่ยอมรับซึ่งกันและกัน

³ พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, “พระพุทธเจ้าในฐานะนักเจรจาไกล่เกลี่ย,” ดุลพาท 60 (มกราคม-เมษายน 2556): 22.

⁴ สรวิศ ลิ้มปรงษ์, การจัดการความขัดแย้งกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (กรุงเทพมหานคร: สำนักกระงับข้อพิพาทสำนักงานศาลยุติธรรม, 2555), หน้า 62.

⁵ กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, การไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทและความขัดแย้งในชุมชน (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2550), หน้า 13.

⁶ วันชัย วัฒนศัพท์, ถวิลวดี บุรีกุล และศุภณัฐ เพิ่มพูนวิวัฒน์, คู่มือเพิ่มพลังความสามารถกระบวนการจัดการข้อพิพาท, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: ศิริภรณ์ทอออฟเซต, 2550), หน้า 141.

⁷ ชลิตา ศรีสง่า, ข้อจำกัดของกฎหมายในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีแพ่งของศาลยุติธรรม (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2552), หน้า 11.

นักกฎหมายชาวญี่ปุ่น Hideo Tanaka ให้ความหมายของการไกล่เกลี่ยไว้ว่า การไกล่เกลี่ยเป็นกระบวนการซึ่งมีการตั้งคณะบุคคลหรือบุคคลโดยเปิดเผยและเป็นกลางโดยใช้ความพยายามแก้ไขความขัดแย้งในทางแพ่ง ให้บรรลุถึงข้อตกลงที่เหมาะสม ซึ่งรูปแบบอาจแตกต่างจากการไกล่เกลี่ยอย่างไม่เป็นทางการระหว่างเพื่อนหรือโดยผู้นำในท้องถิ่น ส่วนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญานั้น หมายความว่า การเจรจาตกลงคดีใช้ค่าเสียหายกันระหว่างผู้กระทำความผิดกับผู้เสียหาย เพื่อยุติข้อพิพาทที่เกิดขึ้นและยุติการดำเนินคดีอาญาต่อไป เป็นการชดเชยโดยตรงให้แก่ผู้เสียหายทั้งด้านจิตใจและด้านความเสียหายทางการเงิน โดยผู้เสียหายจะได้รับชดเชยอย่างรวดเร็วในจำนวนที่คู่ความตกลงร่วมกัน

จากนิยามความหมายของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทข้างต้นนั้น ผู้เขียนจึงสรุปว่าการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคือกระบวนการระงับข้อพิพาทที่มีบุคคลที่สามเข้ามาช่วยเหลือให้คู่ความเจรจาต่อรองกันได้สำเร็จ ซึ่งการไกล่เกลี่ยจะช่วยให้คู่ความบรรลุข้อตกลงร่วมกัน และจากนิยามความหมายต่างๆ ของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ผู้เขียนมีความเห็นว่าการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมีหลักสำคัญ ดังนี้

1. การไกล่เกลี่ยต้องเกิดจากความสมัครใจของคู่ความทั้งสองฝ่าย กล่าวคือ คู่ความต้องสมัครใจที่จะทำการไกล่เกลี่ยเพื่อหาข้อยุติร่วมกัน
2. การไกล่เกลี่ยต้องมีคนกลาง หรือ ผู้ไกล่เกลี่ย (Mediator) ให้ความช่วยเหลือในการเจรจาต่อรองกันของคู่ความ เพื่อหาทางออกที่ดีที่สุดร่วมกัน
3. คนกลางหรือผู้ไกล่เกลี่ย (Mediator) ไม่มีอำนาจหรือหน้าที่ใดๆ ในประเด็นปัญหาข้อพิพาท

2.2 ความเป็นมาของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

ความขัดแย้งมีสาเหตุมาจากความแตกต่างกันของคนในสังคม ไม่ว่าจะเป็นความแตกต่างในด้านความคิด ความรู้สึก หรือการกระทำ ความขัดแย้งนั้นได้เดินควบคู่กับการดำเนินชีวิตของคนในสังคมเสมอ หากเอ่ยถึงคำว่าความขัดแย้ง คนโดยส่วนใหญ่คงตีความหมายไปในทางลบ หมายความว่า ความไม่เข้าใจ ไม่ปรองดอง ไม่สามัคคี แต่บางครั้งความขัดแย้งอาจนำมาสู่ความเปลี่ยนแปลงที่ดี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่ามนุษย์เรียนรู้ที่จะอยู่กับความขัดแย้งและจัดการกับความขัดแย้งนั้นอย่างไร

คริสโตเฟอร์ ดับเบิลยู มัวร์ ที่ปรึกษาด้านการจัดการความขัดแย้งในประเทศต่างๆ เช่น โปแลนด์ รัสเซีย อินโดนีเซีย แอฟริกาใต้ ญี่ปุ่น และประเทศอื่นๆ อีกราว 20 ประเทศ ได้แบ่งความขัดแย้งออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้⁸

1. ความขัดแย้งด้านข้อมูล เป็นความขัดแย้งเนื่องจากข้อมูลไม่เพียงพอ แปลข้อมูลผิด หรือการรับข้อมูลโดยไม่มีกรกลั่นกรอง เช่น ข่าวลือต่างๆ มีกรณีปัญหาเรื่องการวางท่อก๊าซที่กาญจนบุรี

⁸ ทิวากร พิมพ์ภูมิ, การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาในอำนาจพนักงานสอบสวน (การศึกษานิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2550), หน้า 9.

⁹ กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, *เรื่องเดิม*, หน้า 5-7.

มีประเด็นหนึ่งที่ชาวบ้านมาฟ้องคือ ก่อนวางท่อก๊าซเจ้าของงานแจ้งชาวบ้านว่าจะได้ค่าตอบแทน 400,000 บาท เป็นเงินของบริษัทที่เข้าประมูล ต่อมาคนคุมงานแจ้งว่า 400,000 บาทนั้นมาจากไหนที่ประมูลไว้จริงๆคือตารางวาละ 4 บาท หากมีอยู่ 5 ไร่ ก็จะได้รับ 8,000 บาท ทำให้ชาวบ้านไม่พอใจ กรณีเช่นนี้เกิดจากการรับข้อมูลโดยไม่มีกรกลั่นกรองจนเกิดเป็นปัญหา

2. ความขัดแย้งด้านความสัมพันธ์ ในที่ซึ่งมีความสัมพันธ์ที่ดีอยู่ก่อน ปัญหาความขัดแย้งคงไม่เกิด หรือหากเกิดก็ไม่ยากที่จะแก้ไข เพราะมีพื้นฐานความสัมพันธ์ที่ดี แต่หากความสัมพันธ์ที่ไม่ดี ควรต้องแก้ไขเรื่องความสัมพันธ์ก่อน เช่นปัญหาความขัดแย้งทางภาคใต้ หรือกรณีหมอรัชชาคนไข้แล้วมีเรื่องฟ้องร้องกันเนื่องจากการรักษาผิดพลาด หากมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างการรักษา เช่น รับประทานอาหารสุขของคนไข้ พุดคุยให้กำลังใจ ไม่แค่เพียงจ่ายยา เช่นนี้จะช่วยให้ความสัมพันธ์ระหว่างหมอและคนไข้ดีขึ้น จนอาจไม่มีการฟ้องร้องกัน ซึ่งการเชื่อมความสัมพันธ์หรือการคืนดีนั้น มีหลักอยู่ด้วยกัน 4 ประการคือ ความจริง ความไว้วางใจ ความกรุณาความ และยุติธรรม

3. ความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์ ผลประโยชน์หมายความว่าถึงกิจกรรมใดๆอันจำเป็นจะต้องได้รับประโยชน์ และหมายความรวมถึงกระบวนการวิธีการเข้าถึงการดูแล เอาใจใส่ อารมณ์และจิตใจ รวมทั้งศักดิ์ศรีและหน้าตา เช่นกรณีเกิดการทะเลาะกัน ทำร้ายกัน หรือถึงขั้นฆ่ากันตาย เพราะทนไม่ได้ที่ถูกอีกฝ่ายพูดจาหรือแสดงกริยาดูหมิ่นเหยียดหยาม อันที่จริงแล้วความขัดแย้งประเภทนี้เจรจา กันได้ ไม่จำเป็นต้องใช้ความรุนแรง

4. ความขัดแย้งด้านค่านิยมหรือความเชื่อ ในประเทศอเมริกามีความเชื่อหรือค่านิยมเกี่ยวกับหญิงตั้งครรภ์โดยแบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย ฝ่ายแรกคือ “Pro Life” กลุ่มคนที่เชื่อว่าเมื่อผู้หญิงตั้งครรภ์แล้วจะไปแตะต้องตัวเด็กในครรภ์ไม่ได้ เป็นกลุ่มที่หนุนสิทธิในการมีชีวิตของผู้ที่ยังไม่เกิด อีกกลุ่ม “Pro Choice” เป็นกลุ่มที่หนุนว่าหญิงมีสิทธิที่จะเลือกว่าจะทำแท้งหรือไม่ เช่นเมื่อตรวจพบว่าเด็กพิการ เป็นต้น ทั้งสองกลุ่มนี้ทะเลาะวิวาทกันอย่างรุนแรง กระทั่งมีการไต่ถึงกันที่คลินิกทำแท้ง ต่อมา มีการจัดให้ทั้งสองฝ่ายเจรจากันผ่านรายการโทรทัศน์ ซึ่งการเจรจาตั้งกล่าวอาจไม่สามารถเปลี่ยนความเชื่อของเขาได้ แต่อย่างน้อยก็ทำให้เข้าใจว่าเหตุใดเขาจึงมีความเชื่อเช่นนั้น

5. ความขัดแย้งเรื่องโครงสร้าง ความขัดแย้งเรื่องโครงสร้างนี้ นับว่าเป็นความขัดแย้งที่ยากต่อการเจรจา เช่นโครงสร้างในองค์กรต่างๆ หากแก้ที่องค์กรไม่ได้ ก็จำเป็นต้องที่คนในองค์กรต้องปรับเปลี่ยนเพื่อแก้ปัญหา

ความขัดแย้งนั้นเกิดขึ้นในทุกยุคทุกสมัย ในประเทศไทยตั้งแต่สมัยล้านนาซึ่งปกครองโดยพระเจ้ามังรายหรือพระยามังราย ได้มีการจัดการกับความขัดแย้งโดยการตรากฎหมายมังรายศาสตร์ ซึ่งลักษณะในการตราได้มีการอธิบายเหตุผลประกอบตัวบทกฎหมาย มีจริยธรรมสอดแทรกและยืดหยุ่นเพื่อความเหมาะสม โดยมีความตอนหนึ่งว่า “การประนีประนอมยอมความให้ใช้หลัก บัวอย่าให้ซ้ำ น้ำอย่าให้ขุ่น งูอย่าให้เตียด เขียดอย่าให้ตาย ไม้อย่าให้ตัด ค้อนอย่าให้หัก ฝืนอย่าให้พังทลายลงมา” เห็นได้ว่าหลักการประนีประนอม การหาทางออกอย่างสันติวิธีนั้นมาตั้งแต่สมัยล้านนา

เมื่อเข้าสู่สมัยกรุงศรีอยุธยา มีกฎหมายต่างๆ ออกมาภายใต้พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์อันเป็นรัฐธรรมาธิปไตย มีกฎหมายฉบับหนึ่งเรียกว่ากฎหมายลักษณะฝัวเมีย¹⁰ ในสมัย

¹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 20.

อยุธยาจะเขียนไว้ว่า “ถ้าผู้หญิงมีผู้ชายฟ่องหยาได้” ต่อมามีการเขียนกฎหมายขึ้นมาใหม่ เขียนผิดเป็นว่า “ถ้าผู้หญิงมีผู้ชายฟ่องหยาได้” มีเรื่องอยู่ว่านายบุญศรี ช่างเหล็กจับได้ว่าอำแดงป้อมภรรยาของตนมีชู้ โมโหมากจึงตบสั่งสอนอำแดงป้อม อำแดงป้อมเมื่อถูกตบถูกด่าจึงโกรธมากและฟ่องหยาแก่นายบุญศรี พระเกษมซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้พิพากษาเมื่อเปิดดูกฎหมายก็ตัดสินใจไปตามนั้น โดยให้อำแดงป้อมหย่ากับนายบุญศรี

นายบุญศรีจึงไปตีกลองถวายฎีกาต่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าฯ พระองค์ตรัสว่า “อะไรกันผู้หญิงมีชู้ทำไมฟ่องหยาได้” ต่อมาพระองค์จึงได้สั่งคายนากฎหมายขึ้นมาใหม่เรียกว่ากฎหมายตราสามดวง

แต่ต่อมาในปี พ.ศ.2475 ได้มีการปฏิวัติให้พระมหากษัตริย์ อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ ในปี พ.ศ.2477 รัฐสภาได้ออกพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ยกเลิกนิติพระราชประเพณีทั้งหมด โดยห้ามมิให้มีการฎีกาขอความยุติธรรมแก่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมากฎหมายบางมาตรา อาจมีความเป็นไปได้ที่จะไม่มีความเป็นธรรมแต่ศาลต้องตัดสินไปตามกฎหมาย แม้ศาลจะใช้ดุลพินิจได้แต่ต้องเป็นดุลพินิจในกรอบของกฎหมายนั้นอยู่ดี จำเลยจึงต้องก้มหน้ารับกรรมกับคำตัดสินที่ได้รับ และไม่มีทางออกอื่น ประเทศไทยจึงมีการใช้วิธีเดียวกับประเทศสหรัฐอเมริกา ในการหาทางออกเมื่อกฎหมายไม่เป็นธรรมโดยวิธีการไกล่เกลี่ย ดังคำกล่าวที่ว่า “ข้อตกลงที่ว่าแย่ ยังดีกว่าคำพิพากษาที่ว่าเยี่ยม”

ปัจจุบันสังคมใหญ่ขึ้นมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น ไม่ใช่ในน้ำมีปลาในนามีข้าวเหมือนดังเช่นอดีต สมัยนี้จะหาปลาหาข้าวต้องไปที่ตลาดหรือห้างสรรพสินค้า มนุษย์มีความเป็นอยู่ที่ยุ่งยากและลำบากขึ้น เกิดการแข่งขันอย่างรุนแรง ทำให้สำนึกดีต่อส่วนรวมลดลงไปตามกาลเวลา นำไปสู่ความขัดแย้งมากมาย ประเทศไทยใช้วิธีจัดการความขัดแย้งโดยกระบวนการศาล ซึ่งไม่ใช่วิธีการจัดการกับความขัดแย้งที่ดีที่สุด เพราะนอกจากกระบวนการศาลจะไม่สามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งให้หมดไปได้แล้ว กลับเกิดเป็นความขัดแย้งจนกระทั่งลุกลามกลายเป็นความแค้นระหว่างครอบครัวและญาติพี่น้องของคู่พิพาท เป็นความขัดแย้งเรื้อรังไม่มีวันจบสิ้น

ดังนั้นการนำวิธีการไกล่เกลี่ย (Mediation) มาใช้ในการแก้ไขปัญหาในกระบวนการยุติธรรมของไทยจึงเป็นเรื่องที่จำเป็นและเหมาะสมอย่างยิ่ง

2.3 แนวคิดทฤษฎีและลักษณะของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

2.3.1 แนวคิดของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

อาจกล่าวได้ว่าวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (Mediation) เป็นแนวคิดที่พัฒนามาจากแนวคิดของการเจรจา¹¹ (Negotiation) ซึ่งเป็นกระบวนการแก้ปัญหาที่ประกอบด้วยคนสองคนหรือมากกว่านั้น สมัครใจพูดคุยปรึกษาถึงความแตกต่างในเรื่องความคิดเห็นและพยายามที่จะบรรลุเป้าหมายร่วมกัน

¹¹ วันชัย วัฒนศัพท์ และคณะ, *เรื่องเดิม*, หน้า 119.

คนส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการเจรจา ไม่ว่าจะ เป็นแบบทางการ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการทำงาน เช่นการเจรจาเพื่อสมัครงาน เจรจาทัวร์กักับคู่ค้า หรือเจรจาในที่ประชุม ล้วนแต่เป็นการเจรจาในรูปแบบทางการ การเจรจาอีกประเภทคือแบบปกป้องหลักการหรือแบบไม่เป็นทางการ เช่น เจรจากับเพื่อน ครอบครัว หรือคนรู้จัก เป็นต้น

การเจรจานั้นไม่เพียงแต่เป็นวิธีการต่อรองเพื่อให้ได้มาซึ่งที่ต้องการ แต่ยังเป็นการค้นหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ดังนั้นในการเจรจาทุกฝ่ายควรร่วมมือกันในการค้นหาแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาในทุกๆประเด็น

ธานินทร์ กรัยวิเชียร กล่าวไว้ว่า “ถ้าจะต้องเลือกระหว่างการฟ้องคดีกับการไม่ฟ้องคดี มีสุภาษิตจีนที่ว่า กินขี้หมาดีกว่าคำความในศาล”¹² ทั้งนี้เป็นเพราะความล่าช้าในการดำเนินคดี หากบุคคลใดมีฐานะเป็นคู่ความในคดีแล้ว บุคคลนั้นจะต้องติดตามกระบวนการดำเนินคดีไปจนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาในคดีนั้น ซึ่งเป็นการไม่สะดวกต่อการดำเนินชีวิต กระทบต่อการประกอบสัมมาอาชีพ ครอบครัว และชื่อเสียงเกียรติยศในสังคม อีกทั้งเป็นการสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย

ด้วยเหตุนี้จึงมีการหาทางออกร่วมกันโดยการใช้วิธีการไกล่เกลี่ย เพื่อเป็นอีกหนึ่งทางเลือกสำหรับคู่ความที่ไม่ต้องการเสียเวลาในการดำเนินคดีความที่ยืดเยื้อ อีกทั้งเป็นการร่วมกันทำความเข้าใจและแก้ปัญหาต่างๆ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นกระบวนการระงับข้อพิพาทโดยมีคนกลางในการช่วยเหลือชักจูงให้คู่พิพาทยอมเจรจาหันหน้าพุดคุยกัน ครั้นจะให้คู่ความเจรจาทกลงกันเอง ก็มักจะไม่เป็นผลสำเร็จเพราะมีปัจจัยอื่นมาแทรกแซงและขัดขวางการเจรจานั้นเสมอ ทำให้ไม่สามารถเจรจาได้อย่างต่อเนื่อง เช่นปัญหาการไม่รู้วิธีการเจรจาที่ถูกต้อง การไม่ไว้วางใจคู่กรณีอีกฝ่าย การไม่เคารพไม่เชื่อถือซึ่งกันและกัน มีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกันและไม่ยอมผ่อนปรนแก่กัน อารมณ์โกรธเคืองตลอดจนปัญหาการไม่รู้กฎหมาย และยังมีปัญหาอื่นๆอีกมากมายที่ทำให้การเจรจาไกล่เกลี่ยระหว่างคู่ความไม่บรรลุผลสำเร็จ

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยผู้ไกล่เกลี่ย จึงเป็นกระบวนการที่สามารถเข้ามาแก้ไขปัญหาในส่วนนี้ได้ โดยมีผู้ไกล่เกลี่ยเป็นคนกลางเข้ามาช่วยคู่ความทั้งสองฝ่ายให้ประสบความสำเร็จในการเจรจาต่อรอง ผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้นก็เปรียบเหมือนกรรมการชกมวย ไม่มีหน้าที่ในการตัดสินแพ้ชนะ เพียงแต่ทำหน้าที่คอยประคับประคองให้การแข่งขันดำเนินไปตามกติกา หากนักมวยฝ่ายหนึ่งถูกอีกฝ่ายไล่ต้อนจนติดเชือกขอบเวทีมวย กรรมการก็จะแยกทั้งสองออกจากกันและให้เข้าชกกันอีกครั้งในบริเวณที่เหมาะสม ผู้ไกล่เกลี่ยก็เช่นกันไม่มีหน้าที่ตัดสินถูกผิด ทำได้เพียงแค่พยายามเจรจาทำให้คู่ความแต่ละฝ่ายรู้จุดยืนของฝ่ายตรงข้ามเพื่อหาทางออกร่วมกันเท่านั้น

ดังนั้นการไกล่เกลี่ยจึงเป็นการร่วมมือกันของสามฝ่ายได้แก่คู่ความสองฝ่ายและผู้ไกล่เกลี่ยอีกฝ่ายหนึ่ง เพื่อหาทางออกร่วมกันโดยสันติวิธีภายใต้สถานการณ์ความขัดแย้ง

2.3.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

2.3.2.1 ทฤษฎีการแข่งขัน (Competitive Theory)

¹² ภาณุ รังสีสหัส, การจัดการความขัดแย้งกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เรื่องการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร: ธนาพรส, 2555), หน้า 73.

ทฤษฎีการแข่งขันมองในแง่มุมมองที่ว่าทรัพยากรมีอยู่จำกัด จึงต้องแบ่งกันโดยการแข่งขันเพื่อให้เกิดความสำเร็จ¹³ ปัจจุบันประชากรมีจำนวนมากขึ้นสวนทางกับโอกาสที่ลดน้อยลง ดังนั้นการแข่งขันจึงเป็นวิธีการแบ่งปันโดยปริยาย การแบ่งปันนั้นคือการแจกจ่ายโดยอีกฝ่ายหนึ่งได้ และอีกฝ่ายหนึ่งต้องสูญเสีย ซึ่งทฤษฎีนี้ยอมรับว่านักกฎหมายบางคนมีความประสงค์ให้ลูกความของตนได้รับความยุติธรรม ความหวังดีความไว้วางใจจากผู้อื่น และการตอบสนองที่มีจริยธรรม ดังนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยความเชี่ยวชาญของนักกฎหมายซึ่งทำหน้าที่เจรจา ทั้งนี้ต้องเป็นผู้มีความรู้ความชำนาญ และสามารถรักษาผลประโยชน์ของลูกความได้ ซึ่งผลประโยชน์นั้นอาจอยู่ในรูปแบบของเงินตราหรือวัตถุ ตลอดจนต้องมีความเข้าใจในสภาวะภาพของตน และใช้โดยไม่ชักช้าเพื่อประโยชน์สูงสุดของลูกความ ทฤษฎีนี้ตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ว่า “สังคมอยู่ภายใต้การปกครองหรือการครอบงำของผู้ที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว ในสถานการณ์ของการเจรจาแต่ละฝ่าย ทั้งนักกฎหมายและลูกความ ต่างมีความประสงค์ให้บรรลุความต้องการของตนเองมากที่สุด” ดังนั้นทฤษฎีนี้จึงเป็นรูปแบบการเจรจาที่กำหนดขึ้นโดยถือผลประโยชน์ของตนเป็นสำคัญ เพื่อให้ตนเองได้รับประโยชน์สูงสุดโดยไม่สนใจว่าอีกฝ่ายจะต้องเสียผลประโยชน์อย่างไร

2.3.2.2 ทฤษฎีการแก้ปัญหา (Problem-Solving Theory)

กล่าวคือผู้เข้าร่วมเจรจาทุกคนต้องมีผลประโยชน์ร่วมกัน¹⁴ หมายถึง หากการเจรจาเป็นผลสำเร็จก็จะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่ายที่เข้าร่วมเจรจา ภายใต้สภาพสังคมที่แตกต่าง ความขัดแย้ง การแก่งแย่งชิงดีกันในสังคม ทฤษฎีการแก้ปัญหานี้จึงได้ศึกษาและหาทางแก้ไข โดยคำนึงถึงประโยชน์ร่วมกันเป็นหลัก โดยมีหลักสำคัญ 5 ประการ คือ

- 1) แยกปัญหาความสัมพันธ์ส่วนตัวออกจากข้อขัดแย้ง และแก้ไขในแต่ละปัญหาแยกต่างหากออกจากกัน
- 2) เน้นความสำคัญของประโยชน์ได้เสียและความต้องการของคู่ความ มองข้ามความแตกต่างทางด้านฐานะ หาทางประสานผลประโยชน์ของแต่ละฝ่ายให้ผนึกเข้าเป็นประโยชน์ร่วมกัน
- 3) คิดหาทางเลือกหลายวิธีซึ่งคู่ความจะได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน
- 4) ยืนยันการใช้ข้อบังคับประกอบต่างๆ ที่ต้องนำมาใช้ในการตัดสินใจเพื่อประเมินทางเลือก
- 5) เข้าใจและแสวงหาทางเลือกที่ดีที่สุด

ผู้เขียนมีความเห็นว่าทฤษฎีทั้งสองมีความแตกต่างกันอย่างมาก โดยทฤษฎีการแข่งขันนั้นมีหลักว่า “สังคมอยู่ภายใต้การปกครองหรือการครอบงำของผู้ที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว ในสถานการณ์ของการเจรจาแต่ละฝ่าย ทั้งนักกฎหมายและลูกความ ต่างมีความประสงค์ให้

¹³ ชัยสิทธิ์ ต้นเรืองศรี, ความต้องการของลูกหนี้รายย่อยของสถาบันการเงินในการให้
 หมายความเข้ามาไกล่เกลี่ยระดับข้อพิพาทก่อนนำคดีขึ้นสู่ศาล: กรณีศึกษาของบริษัทบริหาร
 สินทรัพย์กรุงเทพพาณิชย์ จำกัด (สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553), หน้า 17.

¹⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 17-18.

บรรลุความต้องการของตนเองมากที่สุด” เป็นทฤษฎีที่ถือประโยชน์ส่วนตนเป็นหลัก ส่วนทฤษฎีแก้ปัญหามีหลักว่า “ข้อขัดแย้งเป็นปัญหาที่ต้องศึกษาและแก้ไขร่วมกันโดยคู่ความทั้งสองฝ่ายเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน” เป็นทฤษฎีที่ถือผลประโยชน์ร่วมกันเป็นหลัก ทฤษฎีการแข่งขันนั้นจะมีความมุ่งมั่นในการเจรจาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายมากกว่าทฤษฎีแก้ปัญหาคงเป็นเพราะโดยสัญชาตญาณการเป็นมนุษย์ แท้จริงแล้วมักเห็นประโยชน์ของตนสำคัญกว่าประโยชน์ของผู้อื่นเสมอ ส่วนทฤษฎีการแก้ปัญหานั้นมุ่งเจรจาแก้ปัญหามาเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันเป็นหลัก ดังนั้นหากนำทั้งสองทฤษฎีมาปรับใช้ร่วมกัน โดยการเจรจาด้วยความมุ่งมั่นและยึดผลประโยชน์ร่วมกันเป็นหลัก จะทำให้การเจรจาไกล่เกลี่ยเกิดประโยชน์สูงสุด

2.3.3 ลักษณะการระงับข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ย

“ตัวปัญหา” คู่กรณีจะมองอีกฝ่ายในมุมนี้เสมอ การไกล่เกลี่ยจึงเป็นวิธีการที่จะช่วยให้คู่กรณีมองอีกฝ่ายเป็นผู้ร่วมแก้ไขปัญหา เพื่อช่วยกันหาทางออกไปสู่ข้อยุติที่เป็นธรรมที่สุด การไกล่เกลี่ยคือการช่วยให้คู่กรณีมองว่าอีกฝ่ายเป็นผู้ช่วยแก้ปัญหามาไม่ใช่ตัวปัญหา

เมื่อต่างฝ่ายต่างมีทัศนคติที่เป็นกลางต่อกัน ก็จะนำมาสู่การเปิดใจและทำความเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นการไกล่เกลี่ยจะต้องพาคู่กรณีเดินออกจากความคิดที่ว่าใครถูกหรือใครผิดและมุ่งหมายที่จะทำการเจรจาเพื่อหาข้อยุติ อันจะก่อให้เกิดความพึงพอใจทั้งสองฝ่าย โดยส่วนใหญ่คู่กรณีที่เข้ามาสู่การไกล่เกลี่ย จะหอบหิ้วข้อเสนอ ความต้องการ และเป้าหมายส่วนตัวของตนมา โดยมีได้สนใจความต้องการของฝ่ายอื่น ซึ่งวิธีนี้ก่อให้เกิดการแข่งขันในลักษณะแพ้นะ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญกล่าวไว้ในเรื่องทฤษฎีการแข่งขันว่ามีข้อดีในส่วนของความมุ่งมั่นอันแรงกล้า แต่มีข้อเสียที่สำคัญ คือ เป็นวิธีที่มุ่งสนองผลประโยชน์ส่วนตนเท่านั้น

ดังนั้น ต่างฝ่ายจะต่างปฏิเสธข้อเสนอสองซึ่งกันและกันทำให้ความขัดแย้งทวีคูณยิ่งขึ้น จนที่สุดกลายเป็นความขัดแย้งที่ฝังแน่นไม่อาจแก้ไขได้ด้วยการเจรจา การไกล่เกลี่ยจะช่วยให้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายเข้าใจความต้องการหรือประโยชน์ของฝ่ายอื่น ดังนั้นลักษณะของการระงับข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ยคือการเข้าใจถึงความต้องการหรือผลประโยชน์ของฝ่ายอื่น โดยแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

2.3.3.1 ลักษณะความต้องการหรือประโยชน์ในวิธีการ (Procedural interest)¹⁵

เป็นความปรารถนาของคู่กรณีเกี่ยวกับกระบวนการที่จะก่อให้เกิดความพอใจ มีลักษณะที่มีความยุติธรรม บรรลุในระยะเวลาที่เหมาะสม ซึ่งคนทั้งหลายสามารถมีส่วนร่วมและมีข้อมูลที่จำเป็นในการจะตัดสินใจได้ดี

2.3.3.2 ลักษณะความต้องการด้านจิตใจ (Psychological interest)¹⁶

ความปรารถนาของคู่กรณีที่จะได้รับการปฏิบัติอย่างหนึ่งอย่างใด และความปรารถนาที่เขาต้องการให้ผู้อื่นรู้สึกกับเขาอย่างไร เช่น ให้ผู้อื่นรับรู้ถึงความรับผิดชอบ รับรู้ถึงความพยายามของเขา เป็นต้น

¹⁵ วันชัย วัฒนศัพท์ และคณะ, *เรื่องเดิม*, หน้า 165.

¹⁶ *เรื่องเดียวกัน*, หน้า 165.

ดังนั้นเพื่อให้บรรลุข้อตกลง ทำให้คู่กรณีทุกฝ่ายพึงพอใจ ความต้องการหรือผลประโยชน์ทั้งหลายจะต้องได้รับการดูแลและตอบสนองอย่างเพียงพอ ทั้งความต้องการในวิธีการและความต้องการด้านจิตใจ

2.4 หลักการสำคัญของระบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

ในสมัยก่อนเวลาคนทะเลาะกัน มีทางออกอยู่สองทางคือ เจรจากันเองหรือฟ้องศาล โดยส่วนใหญ่จะเลือกวิธีฟ้องศาล เพราะการเจรจานั้นทำได้ยาก ยิ่งเจรจายิ่งวุ่นวาย เพราะมนุษย์ทุกคนโดยพื้นฐานความคิด มักคิดว่าตนเองถูกเสมอ ดังคำกล่าวที่ว่า “โทษผู้อื่นมองเห็นเช่นภูเขา โทษของเรา มองไม่เห็นแม้เส้นขน” ดังนั้นกระบวนการยุติธรรมจึงแก้ปัญหาโดยสร้างทางสายกลางขึ้นมา นั่นคือการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท โดยมีหลักดังต่อไปนี้

2.4.1 หลักชี้แนะ¹⁷

เป็นหลักการแทรกแซงที่มีความเข้มข้น การไกล่เกลี่ยจะมีผู้ไกล่เกลี่ยคอยควบคุม และดำเนินการโน้มน้าวให้คู่ความเจรจากัน เปิดเผยความต้องการอันแท้จริงของตนเอง พร้อมทั้งเปิดใจรับฟังความต้องการของอีกฝ่าย โดยผู้ไกล่เกลี่ยจะคอยควบคุมเนื้อหาของการเจรจา เพื่อให้การเจรจาเกิดประโยชน์สูงสุด

2.4.2 หลักความสมัครใจที่แท้จริง

สมัครใจ หมายความว่า “การสมัครด้วยความเต็มใจ” คือการกระทำใดๆ เพราะสมัครใจและเต็มใจที่จะทำ หลักความสมัครใจนี้ถือเป็นหลักสำคัญของการไกล่เกลี่ย เพราะหากคู่ความไม่สมัครใจที่จะทำการไกล่เกลี่ย การไกล่เกลี่ยก็จะเกิดขึ้นไม่ได้ การไกล่เกลี่ยมิได้มีลักษณะบังคับ ดังนั้นคู่พิพาทอาจถอนตัวหรือยกเลิกการเจรจาเมื่อใดก็ได้ และความสมัครใจจะต้องเป็นความสมัครใจโดยแท้จริง กล่าวคือ คู่ความประสงค์จะทำการเจรจาเพื่อหาทางออกร่วมกันโดยแท้จริง มิใช่แค่เพียงมีความคิดที่ว่าลองทำดูก็ไม่เสียหายอะไร เช่นนี้เรียกว่าสมัครใจแต่ไม่แท้จริง ยากที่จะสำเร็จ เพราะคู่ความที่ไม่สมัครใจโดยแท้จริงจะใช้ความต้องการของตนก่อกำแพงปิดกั้น ไม่ยอมเปิดใจยอมรับความต้องการของอีกฝ่ายหนึ่ง

2.4.3 หลักการยุติข้อพิพาทด้วยความพึงพอใจของคู่ความ

“พอใจเท่าที่มี ยินดีเท่าที่ได้” ความพอใจหรือไม่พอใจนั้นย่อมเกิดจากตัวคู่ความเอง คู่ความจะเป็นผู้ตัดสินใจว่าข้อตกลงที่เกิดขึ้นจากการไกล่เกลี่ยนั้น ตนเองพึงพอใจแล้วหรือยัง ซึ่งความพึง

---

¹⁷ ชลัท ประเทืองรัตนะ, “การไกล่เกลี่ยคนกลางและการแก้ไขความขัดแย้ง,” วารสารศาลยุติธรรมปริทัศน์, คำนวณที่ 22 กันยายน 2557 จาก http://elib.coj.go.th/Article/courtP6_3_4.pdf

พอใจนี้จะนำไปสู่ข้อยุติที่แท้จริง ข้อตกลงใดที่ไม่ได้เกิดจากความพึงพอใจร่วมกันของคู่ความ ข้อตกลงนั้นอาจหาทางยุติไม่ได้ แม้ว่าการไกล่เกลี่ยจบลงและมีข้อยุติแล้ว หากข้อยุตินั้นมิได้เกิดจากความพึงพอใจร่วมกันของคู่ความ ข้อยุตินั้นก็อาจไม่เป็นผล

การดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยทั่วไปนั้นคู่ความมีโอกาสตัดสินใจไม่เต็มที่เพราะปัจจัยหลายอย่าง เช่นการปรึกษาขอความเห็นจากทนายความ ความกดดันเมื่อต้องเผชิญหน้ากับคู่ความอีกฝ่ายในศาล หรือสถานะตั้งเครียดส่งผลให้คู่ความคิดถึงแต่วิธีการเอาชนะ เหล่านี้ทำให้โอกาสตัดสินใจของคู่ความน้อยลง และข้อยุติที่ได้ อาจไม่ก่อให้เกิดความพึงพอใจแต่ต้นเท่าที่ควร

2.4.4 หลักไม่พิจารณาความถูกผิดในข้อกฎหมายและต่างผ่อนปรนให้แก่กัน

ในการไกล่เกลี่ยจะไม่มี การเปิดประเด็นที่ว่า ใครเป็นผู้ก่อให้เกิดความเสียหาย หรือใครเป็นฝ่ายผิดใครเป็นฝ่ายถูกแต่หากจำเป็นก็จะกล่าวถึงเพื่อใช้ประกอบการเจรจา เพื่อให้รู้ที่มาที่ไปของการเจรจาเพียงเท่านั้น เพราะการเปิดประเด็นดังกล่าวเป็นการปลุกความรู้สึกโกรธแค้นของคู่ความ ทำให้คู่ความไม่ยอมเจรจา การไกล่เกลี่ยก็จะไม่ประสบความสำเร็จ

และในการไกล่เกลี่ยนั้นคู่ความจะต้องผ่อนปรนแก่กัน รับฟังความคิดเห็นและความต้องการซึ่งกันและกัน หากความคิดเห็นหรือความต้องการไม่ตรงกันก็สมควรถอยออกคนละก้าว เว้นช่องว่างตรงนั้นไว้สำหรับใส่ความต้องการร่วมกัน¹⁸

2.4.5 หลักการเป็นความลับ

หลักการเป็นความลับของการไกล่เกลี่ยนั้นมีอยู่สองกรณีด้วยกันคือ เป็นความลับโดยห้ามคู่ความนำข้อมูลที่เกิดขึ้นจากการไกล่เกลี่ยไปใช้เป็นประโยชน์ในการดำเนินคดี และการเป็นความลับโดยห้าม ผู้ไกล่เกลี่ยนำข้อมูลที่ได้จากคู่ความฝ่ายหนึ่งไปถ่ายทอดให้กับคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งรับรู้

กรณีที่คู่ความไม่สามารถตกลงกันจากการไกล่เกลี่ยและต่อมาได้มีการดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลต่อไป คู่ความที่เคยทำการไกล่เกลี่ยไม่อาจอ้างบันทึกการไกล่เกลี่ย หรือถ้อยคำใดๆ จากการไกล่เกลี่ยเป็นพยานหลักฐานยืนยันตนได้ ในส่วนของผู้ไกล่เกลี่ยก็เช่นกันไม่อาจถูกเรียกไปเป็นพยานในคดี

กรณีที่สองการเป็นความลับโดยผู้ไกล่เกลี่ย มีหลักว่าผู้ไกล่เกลี่ยจะไม่นำข้อมูลที่ได้จากคู่ความฝ่ายหนึ่งไปถ่ายทอดให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งฟัง ในการไกล่เกลี่ยแต่ละครั้งคู่ความย่อมไว้วางใจในการเจรจาอย่างเปิดเผยกับผู้ไกล่เกลี่ยเพื่อให้ผู้ไกล่เกลี่ยเข้าใจความต้องการของตนอย่างชัดเจน ในบางครั้งอาจมีการเปิดเผยความลับของฝ่ายตน ดังนั้นจึงเป็นหลักจริยธรรมข้อหนึ่งของผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องพึงมี¹⁹

¹⁸ ขลิตา ศรีสง่า, *เรื่องเดิม*, หน้า 30.

¹⁹ ภาณุ รังสีสหัส, *เรื่องเดิม*, หน้า 91.

2.5 คุณสมบัติของผู้ไกล่เกลี่ยและคู่ความ

2.5.1 ผู้ไกล่เกลี่ย

เมื่อกล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ไกล่เกลี่ย คงเป็นการยากที่จะชี้ชัดลงไปว่าบุคคลใดสมควรเป็นผู้ไกล่เกลี่ย เพราะในความเป็นจริงเราทุกคนย่อมไม่สามารถที่จะมีคุณสมบัติที่ดีครบถ้วน ยกตัวอย่างเช่น หากจะพูดว่าผู้ไกล่เกลี่ยที่มีประสบการณ์ชีวิตสูงย่อมทำการไกล่เกลี่ยได้ดีนั้น บางครั้งก็เป็นความคิดที่ไม่ถูกต้อง เพราะบุคคลเพียงคนเดียวย่อมไม่อาจที่จะเข้าถึงความคิดของผู้คนหลากหลายประเภท คงพูดได้แต่เพียงว่าคุณสมบัติดังกล่าวจะมีส่วนช่วยให้การไกล่เกลี่ยเป็นไปด้วยดีเท่านั้น กล่าวคือในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่มีอยู่มากมายย่อมมีข้อเท็จจริงที่แตกต่างกันไปในแต่ละเรื่อง ผู้ไกล่เกลี่ยคนหนึ่งอาจเข้าใจความคิดของคู่ความได้ดีในเรื่องพิพาทเรื่องหนึ่ง แต่อาจไม่สามารถเข้าใจได้ดีในเรื่องพิพาทอีกเรื่องหนึ่ง ดังนั้นเมื่อกล่าวถึงคุณสมบัติหรือความสามารถของผู้ไกล่เกลี่ยคงพูดได้แต่ในลักษณะที่ว่า คุณสมบัติอย่างไรจะเป็นประโยชน์หรือช่วยให้การไกล่เกลี่ยดำเนินไปได้ด้วยดีเท่านั้น จึงพอสรุปได้ว่าผู้ไกล่เกลี่ยที่ดีควรมีคุณสมบัติ ดังนี้²⁰

2.5.1.1 มีความเป็นกลางและรักษาความเป็นกลางได้อย่างสม่ำเสมอ

ผู้ไกล่เกลี่ยต้องมีความเป็นอิสระและเป็นกลาง ไม่ฝักใฝ่หรือเข้าข้างฝ่ายใดหากมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับฝ่ายใด เช่น เป็นญาติพี่น้อง นายจ้าง ลูกจ้าง หุ่นส่วน ที่ปรึกษากฎหมาย ทนายความ หรือบุคคลที่มีความสัมพันธ์ทางการสมรส เป็นต้น ก็ควรที่จะเปิดเผยข้อเท็จจริงให้ทุกฝ่ายทราบ หรือขอถอนตัวจากการเป็นผู้ไกล่เกลี่ย เพื่อป้องกันปัญหาการคัดค้านหรือข้อครหาที่จะเกิดกับผู้ไกล่เกลี่ย

2.5.1.2 รู้และมีความเข้าใจกฎหมาย

ผู้ไกล่เกลี่ยควรมีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายในระดับดี เพราะนอกจากการสื่อสารที่ดี การโน้มน้าวให้คู่ความทำการเจรจาแล้วนั้น ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องอธิบายให้คู่ความฟังได้ว่า หากเกิดข้อตกลงร่วมกันคู่ความจะได้รับสิทธิเช่นไรตามกฎหมาย และการไกล่เกลี่ยนั้นช่วยให้คู่ความบรรลุเป้าหมายอย่างเป็นธรรมได้อย่างไร

2.5.1.3 เข้าใจในกระบวนการของการระงับข้อพิพาท

ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องทำความเข้าใจว่าการไกล่เกลี่ยแต่ละครั้งนั้นมีเป้าหมายหลักคือ ต้องการให้คู่ความเจรจาทันทีร่วมกัน แต่ทั้งนี้การจะบรรลุเป้าหมายนั้นไม่ใช่เรื่องง่าย มีปัจจัยหลายอย่างที่ทำให้การเจรจาเป็นไปด้วยความยากลำบาก เพราะฉะนั้นผู้ไกล่เกลี่ยจำต้องทำความเข้าใจกระบวนการทั้งหมดของการไกล่เกลี่ยเสียก่อน เพื่อจัดการให้การไกล่เกลี่ยดำเนินไปอย่างราบรื่น ถึงแม้จะมีอุปสรรคแต่เมื่อผู้ไกล่เกลี่ยเข้าใจเป้าหมายและกระบวนการทั้งหมดของการไกล่เกลี่ยแล้ว ย่อมทำให้การไกล่เกลี่ยในทุกๆกรณียุติลงด้วยดีเสมอ

²⁰ ชวน หลีกภัย, *วิธีระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการไกล่เกลี่ย* (กรุงเทพมหานคร: กระทรวงยุติธรรม, 2547), หน้า 2-3.

2.5.1.4 มีความอดทน

ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องมีความอดกลั้นและอดทน มีจิตใจเยือกเย็น ตลอดจนมีความเมตตา กรุณาต่อคู่พิพาท พร้อมทั้งจะรับฟังปัญหาโดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้ชี้แจงและแสดงเหตุผลได้อย่าง เท่าเทียมกันตามสมควร ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องอยู่เหนือความขัดแย้ง ไม่เข้าไปโต้เถียงกับคู่พิพาท

2.5.1.5 มีความคิดชัดเจน

ผู้ไกล่เกลี่ยเป็นบุคคลที่ถูกรับคัดเลือก หรือถูกเชื่อเชิญมาเพื่อช่วยเป็นคนกลางในการ เจรจาระหว่างคู่ความสองฝ่ายหรือหลายฝ่าย ดังนั้นกริยาอาการ ท่าทาง คำพูดของผู้ไกล่เกลี่ย จะเป็น ดั้งตัวกำหนดให้คู่ความเกิดความสนใจที่จำทำการเจรจาร่วมกัน ดังนั้นผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องมีความชัดเจนไม่ ว่าจะเป็นการกระทำหรือคำพูด เพราะบางครั้งการไม่ชัดเจนอาจส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือ เมื่อ คู่ความไม่มีความเชื่อถือผู้ไกล่เกลี่ยจึงเป็นไปได้ยากที่การไกล่เกลี่ยจะประสบความสำเร็จ

2.5.1.6 มีทักษะในการติดต่อสื่อสาร

ผู้ไกล่เกลี่ยควรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความอ่อนโยนในการเจรจา แต่อย่างไรก็ตาม จะต้องมีความเข้มแข็งในประเด็นที่พิจารณาไม่ปล่อยให้ฝ่ายใดครอบงำจนเสียความเป็นธรรมและ ความเป็นกลาง ได้รู้จักพูดในขั้นตอนที่ควรพูด ไม่ควรจะพูดอยู่ฝ่ายเดียวโดยไม่เปิดโอกาสให้คู่พิพาทได้ พูดคุยกัน ผู้ไกล่เกลี่ยควรจะพูดให้น้อย และเป็นผู้รับฟังที่ดี รู้ว่าขั้นตอนใดควรจะตัดบทหรือหยุดพัก หรือเลื่อนการเจรจาออกไป เช่น เห็นว่า ทั้งสองฝ่ายต่างมีอาการรุนแรงเข้าหากัน อันอาจจะนำไปสู่ การทะเลาะวิวาท ก็ควรหยุดพักหรือเลื่อนการเจรจาออกไปก่อน

2.5.1.7 มีความ ยืดหยุ่นสูง

ถ้ากล่าวให้เข้าใจง่ายคุณสมบัติข้อนี้คือความใจดีนั่นเอง ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องถ้อยทีถ้อย อาศัยกับคู่ความไม่ผลีผลามไม่ริบร้อน และไม่วางกรอบหรือขอบเขตในการเจรจา บางครั้งการเจรจา ในเรื่องอื่นๆที่นอกเหนือจากหัวข้อพิพาทอาจนำมาสู่การยุติข้อพิพาทก็ได้

2.5.1.8 มีความรู้ในเนื้อหาที่พิพาท

ถึงแม้ว่าผู้ไกล่เกลี่ยจะไม่มีหน้าที่ต้องชี้ขาดข้อพิพาท แต่ก็ควรจะเตรียมตัวศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ในเรื่องที่พิพาท เพื่อที่จะรู้เรื่องและหาแนวทางในทางระงับข้อพิพาทให้แก่คู่พิพาทได้ ถูกต้อง

2.5.1.9 มีความสามารถในการรักษาความลับ

เมื่อมีเรื่องพิพาทเกิดขึ้นไม่มีคู่ความคนใดอยากให้ผู้อื่นรับรู้ถึงเรื่องราวของตน ดังนั้น ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องทั้งเรื่องราวการไกล่เกลี่ยทั้งหมดไว้ในห้องไกล่เกลี่ย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับข้อ พิพาท หรือเรื่องส่วนตัวของคู่ความ การรักษาความลับนี้ถือว่าเป็นจรรยาบรรณที่สำคัญของผู้ไกล่เกลี่ย

2.5.1.10 มีความสามารถที่จะจัดการกับสิ่งที่ไม่แน่นอน

ในห้องไกล่เกลี่ยนั้นอาจมีเรื่องที่ไม่คาดคิดเกิดขึ้นได้เสมอ เช่นเจรจากันแล้วหาข้อยุติ ไม่ได้ทำให้เกิดการโต้เถียงกันระหว่างคู่ความ เช่นนี้ผู้ไกล่เกลี่ยต้องมีไหวพริบ มีสติ สามารถจัดการกับ ปัญหาเฉพาะหน้าได้ หรือคู่ความฝ่ายที่เป็นผู้เสียหายอาจเกิดความโศกเศร้าจนไม่สามารถทำการ เจรจาดได้ ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องมีวิธีที่ทำให้คู่ความฝ่ายนั้นกลับเข้าสู่การเจรจาได้อีกครั้ง เป็นต้น

2.5.1.11 มีความกระตือรือร้น

ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องทำการไกล่เกลี่ยเสมือนว่าเป็นหน้าที่หลักของตน หรือเป็นงานหลักของตน ไม่เห็นเป็นแค่การอาสาชั่วคราวชั่วคราว ฉะนั้นจะต้องมีความกระตือรือร้นในการเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ หรือความกระตือรือร้นที่จะช่วยให้คู่ความเจรจากันอย่างแท้จริง

2.5.1.12 มีความเมตตา

คือความเมตตาที่หวังจะให้คู่ความได้กลับมาคืนดีกัน ได้ปลดปล่อยทุกข์ที่เกิดจากกรณีพิพาท ความเมตตาที่ย่อมจะส่งผลให้การไกล่เกลี่ยของผู้ไกล่เกลี่ยมีประสิทธิภาพ เพราะการกระทำที่เกิดขึ้นจากเจตนาที่ดี คู่ความย่อมสัมผัสได้ ความเชื่อถือและความไว้วางใจจึงตามมาส่งผลให้การไกล่เกลี่ยเป็นไปด้วยดีราบรื่นกว่าปกติ จนกระทั่งการไกล่เกลี่ยประสบผลสำเร็จ

2.5.1.13 เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ชีวิตมากมาย²¹

ผู้ไกล่เกลี่ยที่ดีควรจะต้องมีความรอบรู้ในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับข้อพิพาท หลักจิตวิทยาการไกล่เกลี่ย ตลอดจนผ่านประสบการณ์ในการไกล่เกลี่ยอย่างมาก เท่าใดก็ยิ่งจะทำให้มีความเชี่ยวชาญและสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี ทั้งยังต้องขยันหมั่นเพียรค้นหาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ

2.5.2 คู่ความ

หากเปรียบเทียบการไกล่เกลี่ยเหมือนบ้าน คู่ความก็จะเป็นกุญแจบ้าน ถ้ากุญแจนั้นชำรุดหรือสูญหายเราก็คงเข้าบ้านไม่ได้ ดังนั้นคู่ความคือส่วนที่สำคัญที่สุดในการไกล่เกลี่ย การไกล่เกลี่ยจะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับคู่ความเป็นสำคัญ คุณสมบัติของคู่ความที่ดีอันจะทำให้การไกล่เกลี่ยประสบความสำเร็จมี ดังนี้²²

2.5.2.1 ความต้องการที่จะให้ไกล่เกลี่ย

หากคู่ความเดินจับมือกันมาเพื่อไกล่เกลี่ย หรือแม้แต่เพียงแยมยืมให้กันเพียงเล็กน้อย ย่อมเป็นนิมิตหมายอันดีที่จะทำการไกล่เกลี่ยมีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จ คู่ความที่มาทำการไกล่เกลี่ยนั้นจะต้องมาด้วยความต้องการที่แท้จริงจึงจะทำให้การไกล่เกลี่ยนั้นง่าย และรวดเร็วขึ้น

ซึ่งความต้องการที่จะให้ทำการไกล่เกลี่ยอาจมีหลายสาเหตุ เช่นต้องการหลีกเลี่ยงค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี หลีกเลี่ยงความกดดันที่จะต้องเผชิญหน้าต่อผู้คู่กันศาล หลีกเลี่ยงที่จะต้องเป็นศัตรูกับฝ่ายตรงข้ามไม่ว่าจะในศาลหรือนอกศาลก็ตาม หรือต้องการยุติข้อพิพาทโดยเร็ว คู่ความที่มาทำการไกล่เกลี่ยโดยปราศจากความต้องการที่แท้จริงจะไม่จริงจังในการหาทางออกร่วมกันกับคู่ความอีกฝ่ายและผู้ไกล่เกลี่ย แม้ความพยายามของผู้ไกล่เกลี่ยจะโน้มน้าวคู่ความอีกฝ่ายให้เขาโอนอ่อนได้แล้ว แต่คู่ความฝ่ายที่ไม่มีความจริงจังมักจะอ้างเหตุผลนอกประเด็นเพื่อขัดขวางการไกล่เกลี่ยเสมอ

²¹ ปรัชญา อยู่ประเสริฐ, *ขั้นตอนกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท* (กรุงเทพมหานคร: ธนเพรส, 2550), หน้า 16-17.

²² ภาณุ รังสีหัทธ, *เรื่องเดิม*, หน้า 82-87.

2.5.2.2 มีความรับผิดชอบต่อตนเอง

ประการแรกคู่ความจะต้องมีความรับผิดชอบที่จะต้องกระทำในสิ่งที่จำเป็นทุกประการ ไม่ว่าจะเป็นการเปิดเผยข้อมูล บอกให้ผู้ไกล่เกลี่ยทราบถึงความต้องการที่แท้จริงของตนเอง หรือเตรียมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นพิพาทมาเพื่อให้การไกล่เกลี่ยดำเนินไปอย่างถูกต้องและชัดเจน ประการต่อมาคือความรับผิดชอบและเข้าใจถึงสิทธิของฝ่ายตน โดยเข้าใจถึงแผนการหรือสิ่งที่เป็นเรื่องสำคัญของฝ่ายตนเอง และประการสุดท้ายคือความรับผิดชอบในผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นจากการไกล่เกลี่ย โดยจะต้องเต็มใจในการแสดงความคิดเห็น ดังนั้นคู่ความที่มีความรับผิดชอบจะต้องเล่นตามเกมเคารพกติกา เคารพหลักกฎหมาย และเคารพเหตุผลซึ่งกันและกัน

2.5.2.3 ความตั้งใจที่จะไม่ตกลงด้วย

คุณสมบัติข้อนี้ฟังดูแล้วเหมือนจะเป็นอุปสรรคต่อการไกล่เกลี่ยเสียมากกว่า แต่การไกล่เกลี่ยนั้นจะต้องขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจด้วยตนเองของคู่ความ ผู้ไกล่เกลี่ยเป็นเพียงผู้ทำให้การตัดสินใจนั้นมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นได้เพียงเท่านั้น ดังนั้นคู่ความจะต้องเป็นตัวของตัวเอง มีเหตุผลของตนเองที่จะตัดสินใจว่าสิ่งไหนถูกสิ่งไหนผิด หรือสิ่งไหนควรทำหรือไม่ควรทำ เมื่อได้พิจารณาถี่ถ้วนแล้วเห็นว่าฝ่ายตนเองอาจเสียเปรียบหากมีการดำเนินคดีในศาล ความตั้งใจที่จะไม่ตกลงด้วยย่อมเปลี่ยนเป็นความตั้งใจที่จะไม่ตกลงด้วยอีกครั้งไม่ได้ ดังนั้นการตัดสินใจให้ถูกต้องเสียครั้งแรก กล่าวคือการตกลงในการไกล่เกลี่ยจึงเป็นทางออกที่ดีที่สุดของคู่ความ

2.5.2.4 ความตั้งใจที่จะตกลงด้วย

เป็นเจตนาที่สามารถสังเกตได้จากการแสดงออกหรือคำพูดของคู่ความ ความตั้งใจที่จะตกลงด้วยเป็นองค์ประกอบที่ทำให้การไกล่เกลี่ยมีโอกาสสำเร็จสูงสุด เพราะเมื่อคู่ความมีความตั้งใจที่จะทำการไกล่เกลี่ยและหาข้อยุติร่วมกัน ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการไกล่เกลี่ยจะมีทางแก้ไขเสมอ ขอเพียงแต่คู่ความมีความตั้งใจโดยแท้จริงที่จะยุติข้อพิพาทร่วมกันเพียงเท่านั้นข้อพิพาทก็จะยุติลงด้วยความพอใจของทุกฝ่าย

2.6 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จในการไกล่เกลี่ย

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจะประสบความสำเร็จหรือไม่นั้น นอกจากจะขึ้นอยู่กับผู้ไกล่เกลี่ยและคู่ความแล้ว ยังมีอีกหลายปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการไกล่เกลี่ย ดังนี้²³

2.6.1 ปัจจัยด้านคู่ความ

ปัจจัยด้านคู่ความในที่นี้หมายถึง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคู่กรณีอันได้แก่ เพศ อายุ สัญชาติ เชื้อชาติ การศึกษา อาชีพ รายได้ และบุคคลที่เกี่ยวข้องเป็นต้น ปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือ

²³ ชลธิดา เพิ่มทรัพย์, “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จในการไกล่เกลี่ยคดีฟ้องหย่า,” *ตุลพาท* 59 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2555): 83-89.

ความล้มเหลวในการไกล่เกลี่ยคือ การที่คู่ความมาเข้าร่วมประชุมไกล่เกลี่ยเอง กล่าวคือคดีที่คู่ความเข้าร่วมประชุมการไกล่เกลี่ยเองทุกครั้ง มีแนวโน้มไกล่เกลี่ยสำเร็จมากกว่าคดีที่คู่ความมอบอำนาจให้บุคคลอื่นหรือทนายความมาดำเนินการแทน เพราะผู้รับมอบอำนาจไม่สามารถตัดสินใจหรือรู้ถึงความต้องการที่แท้จริงได้ดีเท่ากับคู่ความ พบว่าคดีที่ไกล่เกลี่ยสำเร็จส่วนใหญ่เป็นคดีที่คู่ความและทนายของคู่ความมาร่วมประชุมไกล่เกลี่ย รองลงมาคือคดีที่คู่ความและทนายคู่ความและบุคคลอื่นมาประชุมไกล่เกลี่ย

ในกรณีที่มีคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายเป็นผู้หญิงมีแนวโน้มไกล่เกลี่ยสำเร็จมากกว่าคดีที่คู่ความเป็นผู้ชาย และคดีที่คู่ความมีอายุมากกว่า 50 ปีจะมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงและบางครั้งคู่ความจะรู้จุดเด่นจุดด้อยของแต่ละฝ่ายแล้ว ส่วนคดีที่คู่ความอายุต่ำกว่า 50 ปียังขาดวุฒิภาวะทางอารมณ์และความสุขุมรอบคอบในการตัดสินใจ ทำให้การทำการไกล่เกลี่ยมีแนวโน้มสำเร็จยากขึ้น บางคดีคู่ความอายุแตกต่างกันระหว่าง 5-10 ปีคู่ความจะมีมุมมองและความต้องการที่แตกต่างกัน มีแนวโน้มทำให้การไกล่เกลี่ยสำเร็จยากขึ้น คดีที่คู่ความมีสัญชาติไทยมีแนวโน้มที่จะไกล่เกลี่ยสำเร็จมากกว่าคดีที่คู่ความมีสัญชาติอื่นหรือคู่ความมีสัญชาติที่แตกต่างกัน เนื่องจากมีเรื่องของเชื้อชาติ ประเพณี วัฒนธรรม ภูมิหลังของคู่ความ รวมถึงมีเรื่องของกฎหมายของคู่ความเข้ามาเกี่ยวข้อง

ในเรื่องการศึกษานั้น คู่ความที่จบการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี คู่ความจะมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงมีแนวโน้มทำให้การไกล่เกลี่ยสำเร็จยากขึ้น ระดับการศึกษาและความรู้ในด้านต่างๆ ของคู่ความจะเชื่อมโยงถึงการประกอบอาชีพและรายได้ของคู่ความ กล่าวคือคู่ความที่มีการศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี และคู่ความที่มีความรู้ด้านนิติศาสตร์ บัญชี หรือด้านพยาบาลศาสตร์ เป็นต้น คู่ความที่มีการศึกษาระดับสูง มีรายได้สูง คู่ความประเภทนี้จะมีความมั่นใจในตนเองสูงยากต่อการโน้มน้าวจิตใจ จึงมีแนวโน้มทำให้การไกล่เกลี่ยสำเร็จยากขึ้น

ส่วนบุคคลที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับคู่ความ ได้แก่ทนายความและญาติ มีบางคดีที่คู่ความจะเชื่อคำแนะนำของทนายฝ่ายตนและคู่ความยังเชื่อถือและเชื่อมั่นว่าทนายความจะรักษาสិทธิของตน หากทนายความของคู่ความเห็นความสำคัญของการไกล่เกลี่ยเพื่อรักษาสัมพันธภาพระหว่างคู่ความและให้ความร่วมมือในการไกล่เกลี่ย เช่นการอธิบายประโยชน์ของการไกล่เกลี่ยให้คู่ความฟัง หรือพูดโน้มน้าวให้คู่ความเข้าร่วมการประชุมไกล่เกลี่ยด้วยตนเองทำให้คดีมีแนวโน้มไกล่เกลี่ยสำเร็จเพิ่มขึ้น หากทนายความไม่เห็นความสำคัญของการไกล่เกลี่ยและไม่ได้คำนึงถึงผลประโยชน์ของคู่ความเป็นสำคัญ ทำให้การไกล่เกลี่ยมีแนวโน้มสำเร็จยากขึ้นหรือไม่สำเร็จเลย ในทำนองเดียวกันญาติของคู่ความก็มีส่วนทำให้การไกล่เกลี่ยสำเร็จหรือไม่สำเร็จ เนื่องจากญาติจะเป็นผู้แนะนำ โดยอย่างยิ่งสังคมไทยให้ความสำคัญกับระบบเครือญาติมาก เช่นมีการไกล่เกลี่ยแล้วระยะหนึ่งและคู่ความขอพักระหว่างไกล่เกลี่ยหรือแยกออกไปเพื่อพบญาติด้านนอก แล้วกลับมาไกล่เกลี่ยต่อไปนั้น ทำให้การไกล่เกลี่ยมีแนวโน้มสำเร็จยากขึ้น ดังนั้นหากญาติเห็นความสำคัญของการไกล่เกลี่ยไม่พูดจาชักใบให้เรือเสีย การไกล่เกลี่ยจะมีแนวโน้มที่จะสำเร็จมากขึ้น

2.6.2 ปัจจัยด้านทุนทรัพย์

คดีที่มีทุนทรัพย์ไม่สูงมีแนวโน้มทำการไกล่เกลี่ยสำเร็จมากกว่าคดีที่มีทุนทรัพย์สูง คดีที่ไกล่เกลี่ยสำเร็จส่วนใหญ่เป็นคดีที่ไม่มีทุนทรัพย์ แต่อย่างไรก็ตามย่อมขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงแต่ละคดี

2.6.3 ปัจจัยด้านผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย

ผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยที่มีประสบการณ์ชีวิตมีความรอบคอบ มีความน่าเชื่อถือมากกว่าผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยที่มีอายุน้อย ผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยที่มีประสบการณ์ในการไกล่เกลี่ยจะมีหลักจิตวิทยา มีความเป็นกลาง มีเทคนิคในการไกล่เกลี่ยสามารถค้นหาความต้องการที่แท้จริงของคู่ความได้ และพยายามหาแนวทางยุติข้อพิพาทให้สมประโยชน์แก่คู่ความทั้งสองฝ่าย ผู้ไกล่เกลี่ยที่มีบุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือจะทำให้คู่ความเกิดศรัทธาและไว้วางใจ นอกจากนี้ผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยคนเดียวจะทำหน้าที่ของตนเองได้อย่างเต็มที่ ส่วนผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยมากกว่าหนึ่งคนมีโอกาสที่จะปรึกษารื้อกัน เพราะหากมองปัญหาคนละมุมอาจทำให้กระทบกระทั่งจนถึงผลของการไกล่เกลี่ย และผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยที่เป็นผู้หญิงจะมีความละเอียดอ่อนนุ่มนวลกว่าลักษณะของผู้ไกล่เกลี่ยผู้ชาย

2.6.4 ปัจจัยด้านรูปแบบการไกล่เกลี่ย

ปัจจัยด้านรูปแบบของการไกล่เกลี่ยในที่นี้หมายถึงความถึง กระทบการและขั้นตอนการไกล่เกลี่ย วิธีการไกล่เกลี่ย การประชาสัมพันธ์ การบริการของเจ้าหน้าที่ประจำสถานที่ไกล่เกลี่ยนั้นๆ

รูปแบบการไกล่เกลี่ยเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท โดยภาพรวมแล้วผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องทำการอธิบายวิธีการไกล่เกลี่ยให้แก่คู่ความ ทำให้ทราบถึงประโยชน์แห่งการไกล่เกลี่ย และข้อมูลใดที่เกิดจากการไกล่เกลี่ยคู่ความไม่สามารถอ้างเป็นพยานหลักฐานในคดีได้ การไกล่เกลี่ยนั้นเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ของผู้ที่ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย ต้องใช้วิธีการให้เหมาะสมกับคู่ความแต่ละคดี ต้องทำให้คู่ความรู้สึกว่าได้รับความเป็นธรรม ผู้ไกล่เกลี่ยที่มีอัธยาศัยดีปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุภาพ และให้เกียรติคู่ความผู้มาติดต่องาน ทำให้คู่ความได้รับความสะดวกรวดเร็วในการติดต่อประสานงาน ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เพราะทำให้คู่ความรู้สึกดี คลายความกังวลและลดความตึงเครียดลงได้ระดับหนึ่ง เป็นการไกล่เกลี่ยโดยสร้างบรรยากาศเป็นมิตรให้แก่คู่ความ

2.7 ประโยชน์ของการไกล่เกลี่ย

คู่ความที่สามารถเจรจาตกลงกันได้จากการไกล่เกลี่ยในคดีหนึ่ง โดยคู่ความที่ฝ่ายโจทก์คนหนึ่งให้ความเห็นว่า²⁴

²⁴ ภาณุ รังสีหัทธ, *เรื่องเดิม*, หน้า 88-89.

“เหตุที่ไปฟ้องคดีเพราะต้องการความยุติธรรมและเห็นว่ามิเพียงศาล เท่านั้นที่จะเป็นที่พึ่งได้ ในตอนแรกที่ไปศาลรู้สึกอึดอัด และคิดว่าคงจะตกลงกับจำเลยไม่ได้ ที่สำคัญคาดว่าจะต้องใช้เวลาดำเนินคดีนานจนกว่าคดีจะถึงที่สุดแต่เมื่อเข้าสู่ระบบงานไกล่เกลี่ย ได้พบบรรยากาศที่เป็นมิตร รู้สึกอบอุ่นคลายความเครียดไปได้ สามารถเจรจาตกลงเกี่ยวกับปัญหาข้อขัดแย้งและแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ การได้พูดคุยตกลงกันโดยตรงกับคู่ความฝ่ายตรงข้าม ทำให้สามารถทราบถึงความต้องการของฝ่ายตรงข้ามโดยไม่ต้องผ่านคนกลางที่เป็นทนายความซึ่งบางครั้งอาจสื่อความหมายที่ไม่ตรงกัน การไกล่เกลี่ยทำให้สามารถเข้าใจปัญหาของแต่ละฝ่าย และรู้ถึงความต้องการที่แท้จริงของคู่ความฝ่ายตรงข้าม ทำให้สามารถทำความเข้าใจของทั้งสองฝ่าย”

และโจทก์อีกคนกล่าวสนับสนุนว่า

“ไปศาลครั้งแรกในวันนัดพร้อมเพื่อการพิจารณาคดีก่อนหน้าการไกล่เกลี่ย ได้เข้าไปในห้องพิจารณาซึ่งแตกต่างออกไปจากห้องไกล่เกลี่ย บรรยากาศในห้องดูหน้าเกรงขาม ผู้พิพากษาใส่เสื้อครุยมีคอกพยาน คุุความนั่งอยู่คนละฝั่ง ทำให้รู้สึกเครียดและมืออาการเกร็ง ไม่มีการพูดคุยกัน มีแต่การตั้งประเด็นข้อพิพาทในคดี แต่เมื่อเข้าไปในห้องไกล่เกลี่ยในวันหลัง พบบรรยากาศในห้องเป็นกันเอง ผู้พิพากษาไม่ใส่เสื้อครุยไม่มีคอกพยาน รู้สึกพึงพอใจมากและได้ระบายปัญหาต่างๆออกมาโดยมีคนกลางคือผู้พิพากษาผู้ไกล่เกลี่ยรับฟัง ผู้ไกล่เกลี่ยได้ช่วยให้คำชี้แนะในสิ่งที่ไม่รู้ และสามารถสอบถามได้อย่างชัดเจน และพอใจในผลของการตกลงจากการไกล่เกลี่ย เพราะทำให้มีโอกาสพูดคุยอย่างเปิดอกกับฝ่ายตรงข้าม และเห็นความตั้งใจจริงของศาลที่ประสงค์จะให้คู่ความตกลงคืนดีกัน”

จากกรณีดังกล่าวเห็นได้ว่าการไกล่เกลี่ยที่ประสบความสำเร็จนำมาสู่ประโยชน์แก่คู่ความตลอดจนครอบครัว และสังคม เพียงแค่การเจรจาอย่างเปิดใจและยอมรับฟังซึ่งกันและกัน เพียงแค่นี้ก็จะทำให้เกิดประโยชน์ขึ้นมากมาย และนอกจากประโยชน์ตามความเห็นของคู่ความที่กล่าวมาแล้วนั้น การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทยังมีประโยชน์อีกมากมาย ดังนี้²⁵

2.7.1 คู่ความหันหน้าเข้าหากันอย่างเป็นมิตร

การไกล่เกลี่ยเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยความสมัครใจของคู่ความเป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้นการไกล่เกลี่ยจะสำเร็จได้ย่อมเกิดจากความร่วมมือร่วมใจกันของคู่ความ การไกล่เกลี่ยจึงเป็นวิธีการเจรจาร่วมกันอย่างเป็นมิตร พูดคุยกันโดยใช้เหตุผลและความถูกต้องบนพื้นฐานของความต้องการร่วมกันอย่างมีไมตรี

²⁵ ชวน หลีกภัย, *เรื่องเดิม*, หน้า 18-19.

2.7.2 คู่ความได้รับความพึงพอใจ

การไกล่เกลี่ยเป็นการตกลงกันบนพื้นฐานของความพึงพอใจของคู่ความ ไม่มีเงื่อนไขใดๆ หรือไม่มีข้อบังคับใดๆ ดังนั้นข้อตกลงที่ได้จากการไกล่เกลี่ยจึงเป็นข้อตกลงที่บริสุทธิ์ การที่คู่ความได้เจรจาอย่างเปิดอกนั้นทำให้ต่างฝ่ายต่างเข้าใจความต้องการของกันและกัน และนำความต้องการนั้นมาใส่ตราซึ่งรวมกัน หนักไปก็เอาออก เบาไปก็ใส่เพิ่ม จนได้ความต้องการในปริมาณที่เหมาะสม และนำความต้องการนั้นมาถ่วงเป็นข้อตกลงร่วมกัน

2.7.3 ประหยัดค่าใช้จ่าย

การดำเนินคดีนั้นบางคดีมีค่าใช้จ่ายน้อยบางคดีมีค่าใช้จ่ายที่สูงลิ่ว เพราะฉะนั้นทุกคดีย่อมมีค่าใช้จ่าย เช่น ค่าทนายความ ค่าเดินทาง ค่าธรรมเนียมต่างๆ เป็นต้น ยิ่งคดียืดเยื้อนานเท่าไร คู่ความก็มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นเท่านั้น ดังนั้นการไกล่เกลี่ยที่สำเร็จสามารถช่วยให้คู่ความประหยัดค่าใช้จ่ายได้

2.7.4 คู่ความไม่ต้องประสบกับสภาวะตึงเครียดในศาล

การที่ตกเป็นคู่ความในคดี ไม่ว่าจะเป็้นโจทก์หรือจำเลย ย่อมก่อให้เกิดความทุกข์ ความเครียด และกดดัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่ต้องเผชิญหน้ากับคู่ความในศาลซึ่งมีบรรยากาศที่ตึงเครียด แต่การไกล่เกลี่ยจัดให้มีขึ้นในห้องไกล่เกลี่ย มีการนั่งหันหน้าเข้าหากัน พูดคุยกัน ปรึกษากัน แลกเปลี่ยนความต้องการต่อกัน ดังนั้นจึงลดสภาวะตึงเครียดลงได้เป็นอย่างดี

2.7.5 ลดปริมาณคดีในศาล

ปัจจุบันปริมาณคดีในศาลมีมากมาย ทั้งที่อยู่ระหว่างพิจารณาคดี และรอการพิจารณาคดี ซึ่งจำนวนของเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอที่จะทำให้การดำเนินคดีเหล่านั้นเป็นไปอย่างทั่วถึงและรวดเร็ว กระบวนการยุติธรรมทางเลือกโดยเฉพาะการไกล่เกลี่ยนี้ จึงเป็นอีกทางออกหนึ่งของปัญหาดังกล่าว

2.7.6 รัฐประหยัดงบประมาณ

หากจะแก้ปัญหาคดีค้างคั้งในศาล หรือปัญหาการดำเนินกระบวนการพิจารณาล่าช้าโดยการเพิ่มบุคลากรเห็นจะเป็นการเพิ่มภาระค่าใช้จ่ายแก่รัฐ ดังนั้นวิธีการไกล่เกลี่ยใช้เพียงบุคลากรเดิมกับคู่ความ เพียงเท่านั้นก็ทำให้คดีเสร็จไปจากศาลได้ เป็นวิธีการลดปริมาณคดี และประหยัดงบประมาณแผ่นดินด้วย

2.7.7 ก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม

การไกล่เกลี่ยนั้นเน้นหลักการเจรจาโดยสมัครใจ เกิดขึ้นจากความต้องการของคู่ความเอง ดังนั้นผลลัพธ์ที่ได้คือความสันติในกรณีที่สามารถระงับข้อพิพาทได้โดยใช้วิธีการไกล่เกลี่ยนั้น เพราะทุกข้อตกลงเกิดขึ้นจากความเห็นพ้องต้องกันของคู่ความ ดังนั้นเมื่อตกลงกันได้แล้ว หรือเมื่อข้อพิพาทยุติแล้ว จึงไม่นำมาซึ่งปัญหาความเกลียดชังซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม จากที่เคยเป็นคู่พิพาทกันก็กลับกลายมาเป็นมิตรที่ดีต่อกัน

2.8 กฎหมายและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับการไกล่เกลี่ย

2.8.1. ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการไกล่เกลี่ย พ.ศ.2554²⁶

ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการไกล่เกลี่ย พ.ศ.2554 ได้วางข้อกำหนดในการไกล่เกลี่ยและประนีประนอมข้อพิพาท โดยอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 20 ทวิ²⁷ วรรค 3 ออกข้อกำหนดโดยประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ประกาศเมื่อวันที่ 28 กันยายน พ.ศ.2554 รวม 11 หมวดโดยมีใจความ ดังนี้

2.8.1.1 การดำเนินการให้มีการไกล่เกลี่ยและกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

“คดี” หมายความว่า กระบวนการพิจารณานับตั้งแต่เสนอคำฟ้องต่อศาล

“ผู้รับผิดชอบราชการศาล” หมายความว่า ประธานศาลฎีกา ประธานศาลอุทธรณ์ ประธานศาลอุทธรณ์ภาค อธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล ผู้ทำการแทน หรือผู้ที่บุคคลดังกล่าวมอบหมายให้ดำเนินการตามข้อกำหนดนี้

“ผู้ประนีประนอม” หมายความว่า บุคคลหรือคณะบุคคลที่มีอำนาจทำการไกล่เกลี่ยตามข้อกำหนดนี้

“ข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม” หมายความว่า ข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม

“เลขาธิการ” หมายความว่า เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม

“คณะกรรมการบริหารงานไกล่เกลี่ยประจำศาล” หมายความว่า คณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้นตามหมวด 10

“สำนักกระงับข้อพิพาท” หมายความว่า สำนักกระงับข้อพิพาทสำนักงานศาลยุติธรรม

“ผู้อำนวยการ” หมายความว่า ผู้อำนวยการสำนักผู้อำนวยการประจำศาลยุติธรรม หรือผู้อำนวยการสำนักงานประจำศาลยุติธรรม

“ผู้อำนวยการสำนักกระงับข้อพิพาท” หมายความว่า ผู้อำนวยการสำนักกระงับข้อพิพาทสำนักงานศาลยุติธรรม

“ศูนย์ไกล่เกลี่ยประจำศาล” หมายความว่า ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทประจำศาลที่จัดตั้งขึ้นตามหมวด 9

“หัวหน้าศูนย์ไกล่เกลี่ย” หมายความว่า ข้าราชการศาลยุติธรรมที่ผู้รับผิดชอบราชการศาลมอบหมายให้รับผิดชอบงานศูนย์ไกล่เกลี่ยประจำศาล

²⁶ รายละเอียดโปรดดูภาคผนวก ก.

²⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

มาตรา 20 ทวิ วรรค 3 หลักเกณฑ์และวิธีการในการไกล่เกลี่ยของศาล การแต่งตั้งผู้ประนีประนอม รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของผู้ประนีประนอมให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกา

“เจ้าหน้าที่ศูนย์ไกล่เกลี่ย” หมายความว่า ข้าราชการศาลยุติธรรม พนักงานราชการ หรือลูกจ้าง ที่ผู้รับผิดชอบราชการศาลมอบหมายให้ปฏิบัติงานในศูนย์ไกล่เกลี่ยประจำศาล

การดำเนินการให้มีการไกล่เกลี่ยตามหมวดที่ 2 เมื่อคดีขึ้นสู่ศาล หากผู้รับผิดชอบราชการศาลหรือองค์คณะผู้พิพากษาเห็นสมควร หรือเมื่อคู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดร้องขอ และคู่ความฝ่ายอื่นตกลงให้มีการไกล่เกลี่ย จะต้องจัดให้มีการไกล่เกลี่ยโดยศูนย์ไกล่เกลี่ยประจำศาลอาจเชิญชวน หรือให้คำแนะนำแก่คู่ความ ทนายความ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับกรณีการไกล่เกลี่ย และเพื่อประโยชน์ในการจัดให้มีการไกล่เกลี่ย ผู้รับผิดชอบราชการศาลอาจกำหนดลักษณะหรือประเภทของคดีที่จะให้ศูนย์ไกล่เกลี่ยประจำศาลดำเนินการเชิญชวนคู่ความให้เข้าร่วมทำการไกล่เกลี่ย แต่ต้องไม่เป็นการจำกัดลักษณะหรือประเภทของคดีอื่นที่อาจดำเนินการไกล่เกลี่ยได้

กรณีที่คู่ความประสงค์จะให้มีการไกล่เกลี่ย คู่ความอาจแจ้งความประสงค์ต่อศูนย์ไกล่เกลี่ยประจำศาล หรือแถลงต่อองค์คณะผู้พิพากษาในระหว่างพิจารณาคดี

กรณีคู่ความฝ่ายใดแจ้งความประสงค์ต่อศูนย์ไกล่เกลี่ยประจำศาล ให้เจ้าหน้าที่ศูนย์ไกล่เกลี่ยหรือเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายดำเนินการสอบถามความประสงค์ของคู่ความฝ่ายอื่น หากคู่ความทุกฝ่ายประสงค์จำทำการไกล่เกลี่ย ให้เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ไกล่เกลี่ยรายงานให้องค์คณะผู้พิพากษาหรือผู้รับผิดชอบราชการศาลทราบ และให้เจ้าหน้าที่ศูนย์ไกล่เกลี่ยจัดให้มีการไกล่เกลี่ยตามข้อกำหนด เว้นแต่องค์คณะผู้พิพากษาจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

กรณีคู่ความแถลงต่อองค์คณะผู้พิพากษาระหว่างพิจารณา ให้องค์คณะผู้พิพากษายกคู่ความฝ่ายอื่น หากคู่ความทุกฝ่ายประสงค์จะให้มีการไกล่เกลี่ยและองค์คณะผู้พิพากษาเห็นสมควร องค์คณะผู้พิพากษาอาจดำเนินการไกล่เกลี่ยเอง หรือให้ศูนย์ไกล่เกลี่ยประจำศาลจัดให้มีการไกล่เกลี่ยต่อไป

ดังนั้นเมื่อมีการฟ้องคดีเกิดขึ้น หากผู้พิพากษาเห็นสมควรให้มีการไกล่เกลี่ยในประเด็นข้อพิพาท หรือเมื่อคู่ความในคดีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอให้ทำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และคู่ความฝ่ายอื่นตกลงด้วย ศาลจะต้องจัดให้มีกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเกิดขึ้น ทั้งนี้คู่ความฝ่ายที่ประสงค์จะทำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทอาจแจ้งความประสงค์ต่อศูนย์ไกล่เกลี่ยประจำศาล หรือแถลงต่อองค์คณะผู้พิพากษาระหว่างพิจารณาคดีก็ได้

หากองค์คณะผู้พิพากษาทำการไกล่เกลี่ยด้วยตนเองหรือให้ผู้พิพากษาคณะหนึ่งหรือหลายคนในองค์คณะดำเนินการไกล่เกลี่ยดังที่ระบุไว้ในหมวดที่ 3 ให้นำวิธีการไกล่เกลี่ยโดยผู้ประนีประนอม ในหมวดที่ 4 มาบังคับใช้โดยอนุโลม ดังนี้

การไกล่เกลี่ยของผู้ประนีประนอมในหมวดที่ 4 ประกอบด้วย 7 ส่วน ส่วนแรกเป็นเรื่องของการแต่งตั้งผู้ประนีประนอมเพื่อทำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท โดยมีหลักว่าผู้รับผิดชอบราชการศาลหรือองค์คณะผู้พิพากษามีอำนาจในการแต่งตั้งผู้ประนีประนอมเพื่อช่วยเหลือศาลในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีต่างๆ แต่ทั้งนี้การแต่งตั้งผู้ประนีประนอมในแต่ละคดีนั้นจะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมและความพึงพอใจในตัวผู้ประนีประนอมของคู่ความทุกฝ่าย และนอกจากนี้การแต่งตั้งบุคคลผู้ไม่ได้ขึ้นทะเบียนผู้ประนีประนอมให้มาทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ผู้รับผิดชอบราชการศาลหรือองค์คณะผู้พิพากษาจะกระทำได้อีกเมื่อคู่ความที่จะเข้าร่วมการไกล่เกลี่ยยินยอมและตกลงจะชำระค่าป่วยการและค่าใช้จ่ายของผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยอันเกิดจากการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้น

ในส่วนที่สองเป็นข้อกำหนดเรื่องการเปิดเผยข้อเท็จจริงของผู้ประนีประนอม เพราะผู้ที่เข้ามาทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้นั้นจะต้องบริสุทธิ์และเป็นกลางที่สุด เพราะฉะนั้นหากมีข้อเท็จจริงใดที่น่าเชื่อว่าจะทำให้คู่ความเคลือบแคลงสงสัยในความเป็นกลางของผู้ประนีประนอม ผู้ประนีประนอมจะต้องเปิดเผยข้อเท็จจริงนั้นทั้งหมด

ในส่วนที่สามเป็นข้อกำหนดเรื่องการพ้นจากการทำหน้าที่ของผู้ประนีประนอม กล่าวคือ พ้นจากการทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีใดคดีหนึ่ง ไม่ได้หมายความว่าพ้นจากการเป็นผู้ประนีประนอมในทุกคดี เช่นการที่ผู้ประนีประนอมขอถอนตัว ถูกจำหน่ายชื่อออกจากบัญชีผู้ประนีประนอม ผู้รับผิดชอบราชการศาลหรือองค์คณะผู้พิพากษามีคำสั่งให้ถอดถอน มีเหตุอันควรสงสัยถึงความเป็นกลาง หรือเหตุอื่นๆ ตามที่ได้บัญญัติไว้ในข้อกำหนดประธานศาลฎีกาว่าด้วยการไกล่เกลี่ย ในหมวดที่ 4 ส่วนที่ 3 นี้ เมื่อผู้ประนีประนอมพ้นจากหน้าที่แล้วให้ผู้รับผิดชอบราชการศาลหรือองค์คณะผู้พิพากษาสั่งให้กระบวนการไกล่เกลี่ยสิ้นสุดลงหรือให้มีการแต่งตั้งผู้ประนีประนอมคนใหม่เข้ามาทำหน้าที่ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแทนก็ได้

ในส่วนที่สี่เป็นข้อกำหนดถึงขั้นตอนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของผู้ประนีประนอม โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ก่อนเริ่มไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ผู้ประนีประนอมจะทำการศึกษารายละเอียดความเป็นมาของข้อพิพาทและลักษณะของมูลคดี
  2. ผู้ประนีประนอมต้องกำหนดขั้นตอนและแนวทางการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามที่เห็นสมควร และเหมาะสมต่อพฤติการณ์และความต้องการของคู่ความเป็นสำคัญ
  3. ผู้ประนีประนอมต้องแจ้งขั้นตอนให้คู่ความทราบและให้คู่ความเสนอข้อมูลเบื้องต้นแห่งข้อพิพาทนั้น
  4. ข้อความใดๆ ที่คู่ความให้ไว้เนื่องจากการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ผู้ประนีประนอมจะต้องเก็บเป็นความลับทั้งหมด
  5. เมื่อการไกล่เกลี่ยได้ข้อยุติ ให้ผู้ประนีประนอมจัดการทำสัญญาประนีประนอมยอมความให้แก่คู่ความ เพื่อที่ศาลจะได้มีคำพิพากษาตามสัญญาประนีประนอมยอมความนั้นต่อไป
- ส่วนที่ห้าเป็นข้อกำหนดเรื่องการสิ้นสุดของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท โดยให้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทสิ้นสุดไปด้วยเหตุดังต่อไปนี้ คู่ความถอนฟ้องหรือขอให้ศาลมีคำพิพากษาตามสัญญาประนีประนอมยอมความ คู่ความไม่ประสงค์จะทำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทต่อไป ข้อพิพาทไม่สามารถยุติลงได้ภายในระยะเวลาที่กำหนดหรือภายในระยะเวลาที่เหมาะสม และเมื่อผู้ประนีประนอมผู้รับผิดชอบราชการศาลหรือองค์คณะผู้พิพากษาเห็นว่ากระทำการดำเนินการไกล่เกลี่ยนั้นไม่เป็นประโยชน์อีกต่อไป

ส่วนที่หกเป็นข้อกำหนดเรื่องการรักษาความลับในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท โดยห้ามไม่ให้ คู่ความ ผู้ประนีประนอม บุคคลภายนอก รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องหรือทราบข้อมูลในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท นำข้อมูลดังกล่าวไปอ้างอิงเพื่อเป็นพยานหลักฐานในการดำเนินกระบวนการทางคดีต่อไป

และส่วนสุดท้ายในหมวดที่ 4 เป็นเรื่องของค่าป่วยการหรือค่าตอบแทนของผู้ประนีประนอมจากการทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท โดยให้ผู้ประนีประนอมซึ่งขึ้นทะเบียนแล้วมีสิทธิได้รับค่าป่วยการ และบุคคลซึ่งทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยโดยมิได้ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประนีประนอมประจำศาล

ก็ให้มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนหรือค่าใช้จ่ายจากคู่ความโดยคู่ความจะต้องรับผิดชอบออกค่าใช้จ่ายคนละครั้งหรือตามที่ตกลงกัน

และการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชั้นอุทธรณ์และชั้นฎีกาให้นำข้อกำหนดตามหมวดที่ 2 ถึงหมวดที่ 4 ในข้อกำหนดประธานศาลฎีกานี้มาใช้ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชั้นอุทธรณ์และชั้นฎีกา โดยอนุโลมดังที่บัญญัติไว้ในหมวดที่ 5 และหมวดที่ 6

2.8.1.2 คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ไกล่เกลี่ยถูกบัญญัติไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาในหมวดที่ 7 ส่วนที่ 1 เรื่องการขึ้นทะเบียน โดยผู้ขอขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประนีประนอมต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

- 1) มีอายุไม่ต่ำกว่า 30 ปีบริบูรณ์
  - 2) เป็นผู้สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีและมีประสบการณ์ในการทำงานไม่น้อยกว่า 5 ปี หรือเป็นผู้มีประสบการณ์ทำงานสาขาต่างๆ อันจะเป็นประโยชน์แก่การไกล่เกลี่ยไม่น้อยกว่า 10 ปี
  - 3) เป็นผู้ผ่านการอบรมหลักสูตรเทคนิคหรือวิธีการไกล่เกลี่ยที่สำนักงานศาลยุติธรรมจัดหรือรับรอง
  - 4) มีประสบการณ์ปฏิบัติงานด้านการไกล่เกลี่ยในศาลหรือสำนักงานระงับข้อพิพาทสำนักงานศาลยุติธรรมไม่น้อยกว่า 10 คดี
  - 5) เป็นผู้มีความพร้อมที่จะอุทิศเวลาปฏิบัติหน้าที่ผู้ประนีประนอมประจำศาล
  - 6) ไม่มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี
  - 7) ไม่เป็นผู้ประกอบอาชีพหรือวิชาชีพหรือกระทำการอันใดอันอาจกระทบกระเทือนถึงการปฏิบัติหน้าที่ผู้ประนีประนอมประจำศาลหรืออาจเสื่อมเสียถึงเกียรติศักดิ์แห่งสถาบันศาลยุติธรรม
  - 8) ไม่เป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว
  - 9) ไม่เป็นบุคคลที่ศาลมีคำสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถคนเสมือนไร้ความสามารถหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
  - 10) ไม่เป็นผู้เคยรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือลหุโทษ
  - 11) ไม่เป็นข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม
  - 12) ไม่เป็นผู้พิพากษาสมทบตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว
- เมื่อมีการเสนอรายชื่อผู้รับคัดเลือกเป็นผู้ประนีประนอมแล้ว ผู้อำนวยการจะทำการตรวจสอบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามตลอดจนเอกสารหลักฐานของผู้ขึ้นทะเบียน และเสนอต่อคณะกรรมการบริหารงานไกล่เกลี่ยประจำศาล เพื่อกลั่นกรองและทำความเห็นเบื้องต้นเพื่อเสนอต่อผู้รับผิดชอบราชการศาล หากผู้รับผิดชอบราชการศาลเห็นว่าเหมาะสมจึงดำเนินการขึ้นทะเบียนรายชื่อบุคคลดังกล่าวต่อไป

ส่วนการจำหน่ายชื่อออกจากทะเบียนนั้น ให้จำหน่ายชื่อผู้ประนีประนอมออกจากทะเบียนเมื่อปรากฏข้อเท็จจริงว่า ผู้ประนอมนั้น ตาย ลาออก ขาดคุณสมบัติดังที่ได้กำหนดไว้ใน 12 ข้อข้างต้น ขาดการปฏิบัติหน้าที่ตามที่กำหนดถึง 3 ครั้งติดต่อกันโดยไม่มีเหตุอันสมควร มีคำสั่งถอดถอน หรือฝ่าฝืนต่อจริยธรรมของผู้ประนีประนอมอย่างร้ายแรง

ในหมวดที่ 7 ส่วนที่ 1 เป็นข้อกำหนดที่ว่าด้วยคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ที่จะขอขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประนีประนอมประจำศาล หากบุคคลผู้ขอขึ้นทะเบียนมีคุณสมบัติครบถ้วน และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามหมวดนี้ จะมีการเสนอชื่อของบุคคลดังกล่าวต่อคณะกรรมการบริหารงานไกล่เกลี่ยประจำศาล เพื่อกลั่นกรองและทำความเข้าใจเบื้องต้นและเสนอต่อผู้รับผิดชอบราชการศาล หากผู้รับผิดชอบราชการศาลเห็นสมควร จึงดำเนินการขึ้นทะเบียนรายชื่อบุคคลดังกล่าวให้เป็นผู้ประนีประนอมประจำศาลต่อไป

2.8.1.3 การปฏิบัติตนและจริยธรรมของผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

ข้อกำหนดเรื่องการปฏิบัติตนและจริยธรรมของผู้ประนีประนอมตามที่ได้บัญญัติไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาหมวดที่ 8 วางหลักไว้ว่า หน้าที่สำคัญของผู้ประนีประนอม คือ ช่วยเหลือสนับสนุนการเจรจาระหว่างคู่ความให้บรรลุถึงแนวทางในการแก้ไขปัญหาเพื่อนำไปสู่การระงับข้อพิพาทด้วยความพึงพอใจของคู่ความทุกฝ่าย และผู้ประนีประนอมจะต้องดำรงตนตามประมวลจริยธรรมที่คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมกำหนด ทั้งนี้ตามประมวลจริยธรรมผู้ประนีประนอมได้กำหนดหลักจริยธรรมและการปฏิบัติตนของผู้ประนีประนอมไว้ในหมวดที่ 2 -3

โดยในหมวดที่ 2 เป็นเรื่องจริยธรรมเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ ประกอบด้วย 7 ส่วน กล่าวโดยสรุปได้ดังนี้คือ ผู้ประนีประนอมจะต้องทำการไกล่เกลี่ยภายใต้ความยินยอมของคู่ความโดยให้คู่ความเป็นผู้ตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลที่เพียงพอ จะต้องไม่บังคับหรือใช้อิทธิพลใดๆ กับคู่ความ ผู้ประนีประนอมจะต้องวางตนให้เป็นกลางไม่เอนเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และจะต้องเปิดเผยข้อเท็จจริงที่แสดงถึงความเป็นกลางของตนให้คู่ความทราบ และหากผู้ประนีประนอมเคยมีผลประโยชน์ขัดแย้งกับคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งซึ่งอาจทำให้ผู้ประนีประนอมเกิดอคติไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม ผู้ประนีประนอมจะต้องเปิดเผยความขัดแย้งต่อศาล ผู้ประนีประนอมจะต้องรักษาความลับของคู่ความอย่างเคร่งครัด มีความรู้ความสามารถในเรื่องที่จะทำการไกล่เกลี่ย เพราะหากไกล่เกลี่ยในเรื่องที่ตนไม่เชี่ยวชาญอาจทำให้เกิดข้อผิดพลาดในการไกล่เกลี่ยได้ ผู้ประนอมที่ขึ้นทะเบียนรายชื่อไว้กับศาลแล้วเมื่อทำหน้าที่เสร็จสิ้นศาลจะเป็นผู้ออกค่าป่วยการให้แก่ผู้ประนีประนอมดังนั้น ห้ามมิให้ผู้ประนีประนอมรับหรือยอมที่จะรับทรัพย์สินใดๆ จากคู่ความ และห้ามมิให้ผู้ประนีประนอมประกาศหรือโฆษณาถึงความเป็นผู้ประนีประนอมของตนเพราะอาจเป็นการกระทบถึงศาลยุติธรรมตลอดจนห้ามมิให้ผู้ประนีประนอมใช้ความเป็นผู้ประนีประนอมของตนอวดอ้างเพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์ใดๆ

และหมวดที่ 3 เป็นเรื่องจริยธรรมเกี่ยวกับการดำรงตนและครอบครัวของผู้ประนีประนอมอันประกอบด้วย 2 ส่วน กล่าวโดยสรุปได้ดังนี้คือ ผู้ประนีประนอมจะต้องเคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย อยู่ในกรอบศีลธรรม วางตนให้เหมาะสมกับหน้าที่ผู้ประนีประนอม มีความพยายามอดทนอดกลั้น อุทิศเวลาส่วนตัวเพื่อส่วนรวมเพราะการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้นอาจใช้ระยะเวลาสั้นหรืออาจต้องใช้เวลาในการไกล่เกลี่ยหลายครั้ง และผู้ประนีประนอมต้องระลึกรู้เสมอว่า

ปฏิบัติหน้าที่ของตนมีความสำคัญมากในการอำนวยความสะดวกช่วยเหลือประชาชนที่มีความเดือดร้อน ตลอดจนจะต้องให้เกียรติ นับถือ และเชื่อฟังผู้รับผิดชอบราชการศาลและผู้พิพากษา

2.8.2 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 19,20 และ 20 ทวิ

นอกจากนี้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการไกล่เกลี่ยนั้นได้แก่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 19 มาตรา 20 และมาตรา 20 ทวิ²⁸ แต่จะต้องทำความเข้าใจก่อนว่าสำหรับในคดีแพ่งนั้น

คู่ความหมายถึง “บุคคลผู้ยื่นคำฟ้องหรือถูกฟ้องต่อศาล และเพื่อประโยชน์แห่งการดำเนินกระบวนการพิจารณาให้รวมถึงบุคคลผู้มีสิทธิกระทำการแทนบุคคลนั้นๆตามกฎหมายหรือในฐานะทนายความ” ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 1(11) แต่บทบัญญัติว่าด้วยการไกล่เกลี่ยตามมาตรา 19, 20 และ 20ทวิ นั้นคำว่าคู่ความให้หมายความถึงเฉพาะตัวความเท่านั้น ไม่ได้หมายความรวมถึงทนายความด้วย

ในการพิจารณาคดีศาลมีอำนาจสั่งให้คู่ความมาศาลด้วยตนเอง ซึ่งหมายความถึงศาลมีคำสั่ง “คู่ความ” เท่านั้น ไม่ได้หมายความรวมถึงพยานหรือบุคคลภายนอก หรือทนายความ สำหรับระยะเวลาในการสั่งให้คู่ความมาศาลนั้นกฎหมายมิได้กำหนดไว้ว่าศาลจะต้องสั่งเมื่อใด แต่อย่างไรก็ตามต้องสั่งก่อนศาลมีคำพิพากษา

การที่ศาลใช้อำนาจสั่งให้คู่ความมาศาลด้วยตนเองนั้นก็เพื่อประโยชน์ในการไกล่เกลี่ยในข้อพิพาทแห่งคดี เพราะคดีแพ่งนั้นเป็นคดีที่พิพาทกันในเรื่องสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายแพ่ง คู่ความอาจประนีประนอมยอมความกันได้เสมอ ดังนั้นศาลจึงเปิดโอกาสให้ตัวความได้พบปะและทำความเข้าใจกันซึ่งจะนำไปสู่ช่องทางที่จะทำให้คู่ความตกลงกัน

แต่ทั้งนี้เมื่อศาลสั่งให้คู่ความฝ่ายใดมาศาล คู่ความดังกล่าวมาศาลแต่ไม่ยอมตกลงหรือประนีประนอมยอมความกัน ศาลจะบังคับในทางใดหาได้ไม่ คงทำได้แต่ดำเนินการพิจารณาคดีต่อไป แต่หากคู่ความยอมตกลงหรือประนีประนอมยอมความกันศาลจะพิพากษาหรือมีคำสั่งตามยอมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 138 วรรคที่ 1²⁹ โดยทำคำพิพากษาตามยอมนั้น แล้วชี้ขาดบังคับคดีไปตามที่คู่ความตกลงกัน

²⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

มาตรา 19 ศาลมีอำนาจสั่งได้ตามที่เห็นสมควรให้คู่ความทุกฝ่าย หรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมาศาลด้วยตนเอง ถึงแม้ว่าคู่ความนั้นๆ จะมีทนายความว่าต่างแก่ต่างอยู่แล้วก็ดี อนึ่งถ้าศาลเห็นว่าการที่คู่ความมาศาลด้วยตนเองอาจยังให้เกิดความตกลงหรือการประนีประนอมยอมความดังที่บัญญัติไว้ในมาตราต่อไปนี้ ก็ให้ศาลสั่งให้คู่ความมาศาลด้วยตนเอง

มาตรา 20 ไม่ว่าการพิจารณาคดีจะได้ดำเนินไปแล้วเพียงใด ให้ศาลมีอำนาจที่จะไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ตกลงกันหรือประนีประนอมยอมความกันในข้อพิพาทนั้น

มาตรา 20 ทวิ เพื่อประโยชน์ในการไกล่เกลี่ยเมื่อศาลเห็นสมควร หรือเมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอศาลจะสั่งให้ดำเนินการเป็นการลับเฉพาะต่อหน้าตัวความทุกฝ่ายหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง โดยจะให้มีทนายความอยู่ด้วยหรือไม่ก็ได้ . . .

²⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

2.8.3 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 850, 851 และ 852³⁰

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้น หากไกล่เกลี่ยสำเร็จจะจบลงที่การทำสัญญาประนีประนอมยอมความ ซึ่งบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยสัญญาประนีประนอมยอมความบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ว่าด้วยเอกเทศสัญญา มาตรา 850-852 ซึ่งมีหลักเกณฑ์ ดังนี้³¹

2.8.3.1 เป็นสัญญาต่างตอบแทนที่มีคู่สัญญาสองฝ่าย

1) ต้องมีคู่สัญญา ตามหลักเรื่องสัญญาต้องมีคู่สัญญาสองฝ่ายขึ้นไปตกลงยินยอมกัน โดยฝ่ายหนึ่งแสดงเจตนาเป็นคำเสนอ และอีกฝ่ายแสดงเจตนาเป็นคำสนองที่ถูกต้องตรงกันกับคำเสนอ เช่นนี้จึงเกิดเป็นสัญญา

2) วัตถุประสงค์ของสัญญาต้องชอบด้วยกฎหมาย คือต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่เป็นการพนันวิสัย จึงทำให้สัญญานั้นสมบูรณ์

3) คู่สัญญาต้องมีความสามารถในการทำสัญญา สำหรับในเรื่องการทำสัญญาประนีประนอมยอมความนั้น กฎหมายได้ให้ความสำคัญไว้ในเรื่องความสามารถของบุคคลไว้ โดยเฉพาะ คือเรื่องผู้เสมือนไร้ความสามารถ ซึ่งปกติคนเสมือนไร้ความสามารถทำนิติกรรมต่างๆได้ แต่ในการทำสัญญาประนีประนอมยอมความกำหนดให้คนเสมือนไร้ความสามารถต้องได้รับความยินยอมจากผู้พิทักษ์เสียก่อน และในเรื่องของผู้เยาว์ที่ให้ผู้มีอำนาจปกครองต้องได้รับความยินยอมจากศาลเสียก่อนจึงจะทำสัญญาประนีประนอมยอมความเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้เยาว์ได้ ถ้าไม่ได้รับอนุญาตจากศาลย่อมไม่ผูกพันผู้เยาว์นั้น

4) คู่สัญญาต้องไม่บกพร่องเรื่องการแสดงเจตนา ดังนั้น สัญญาประนีประนอมยอมความที่คู่สัญญาได้ทำขึ้นจะต้องเป็นการตกลงของคู่กรณีที่เข้าทำสัญญาด้วยความ

มาตรา 138 วรรคที่ 1 ในคดีที่คู่ความตกลงกันหรือประนีประนอมยอมความกันในประเด็นแห่งคดีโดยมิได้มีการถอนคำฟ้องนั้น และข้อตกลงหรือการประนีประนอมยอมความกันนั้นไม่เป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย ให้ศาลจงดรายนานพิสดารแสดงข้อความแห่งข้อตกลงหรือการประนีประนอมยอมความเหล่านั้นไว้ แล้วพิพากษาไปตามนั้น

³⁰ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 850 อันว่าประนีประนอมยอมความนั้น คือสัญญาซึ่งผู้ เป็นคู่สัญญาทั้งสองฝ่าย ระบุข้อพิพาทอันใดอันหนึ่งซึ่งมีอยู่ หรือ จะมีขึ้นนั้นให้เสร็จไปด้วยต่างยอมผ่อนผันให้แก่กัน

มาตรา 851 อันสัญญาประนีประนอมยอมความนั้น ถ้ามิได้มี หลักฐานเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิด หรือลายมือชื่อตัวแทนของฝ่ายนั้นเป็นสำคัญ ท่านว่าจะฟ้องร้องให้ บังคับคดีหาได้ไม่

มาตรา 852 ผลของสัญญาประนีประนอมยอมความนั้น ย่อมทำให้การเรียกร้องซึ่งแต่ละฝ่ายได้ยอมสละนั้นระงับสิ้นไป และทำให้แต่ละฝ่ายได้สิทธิตามที่แสดงในสัญญานั้นว่าเป็นของตน

³¹ มาลี สุรเชษฐ, วิวิธ วงศ์ทิพย์ และปรัชญา อยู่ประเสริฐ, “การระงับข้อพิพาท,” ใน เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายธุรกิจ (นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2554), หน้า 5-29.

สมัครใจ กล่าวคือ สัญญาที่เกิดขึ้นต้องไม่เกิดจากการแสดงเจตนาโดยสำคัญผิด ในสิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญแห่งนิติกรรมหรือจะต้องไม่เกิดจากกลฉ้อฉล ช่มชู้ หรือในคุณสมบัติของบุคคลหรือทรัพย์สิน

2.8.3.2 คู่สัญญาสองฝ่ายได้ทำสัญญาระงับข้อพิพาทซึ่งมีอยู่หรือจะมีขึ้นให้เสร็จไป

1) การระงับข้อพิพาทที่มีอยู่ให้เสร็จไป คือคู่สัญญามีข้อพิพาทกันอยู่แล้ว แต่คู่สัญญาได้ตกลงกันทำสัญญาประนีประนอมยอมความให้ข้อพิพาทที่มีอยู่ระงับไป เช่น นางกั้งและนางน้ำผึ้งต่างฝ่ายต่างกล่าวอ้างกรรมสิทธิ์ในที่ดินแปลง A ภายหลังทั้งสองได้ตกลงทำสัญญากันที่อำเภอว่านางกั้งยอมให้ที่ดินตกเป็นกรรมสิทธิ์ของนางน้ำผึ้ง แต่นางน้ำผึ้งต้องให้ข้าวเปลือกแก่นางกั้งเป็นรายปีตลอดไป เป็นการทำสัญญาประนีประนอมยอมความเพื่อระงับข้อพิพาทเรื่องกรรมสิทธิ์ในที่ดิน

2) ระงับข้อพิพาทที่จะมีขึ้นให้เสร็จไป คือข้อพิพาทนั้นยังไม่เกิดขึ้นแต่อาจจะเกิดขึ้นในภายหน้า คู่สัญญาก็อาจตกลงกันทำสัญญาประนีประนอมยอมความเพื่อระงับข้อพิพาทไว้ล่วงหน้าก็ได้ ทั้งนี้ต้องมีมูลหนี้แล้วแต่ยังไม่มีข้อพิพาทและคู่กรณีได้ตกลงกันที่จะระงับข้อพิพาทในอนาคต เช่นคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1609/1512 มารดาโจทก์ จำเลยตาย โจทก์ จำเลยได้รับโอนมรดกที่พิพาทร่วมกันต่อมาได้ตกลงแบ่งแยกกันครอบครอง ถือว่าเป็นการตกลงเพื่อระงับข้อพิพาทซึ่งจะมีขึ้นให้เสร็จไป เข้าลักษณะเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความ

2.8.3.3 เป็นสัญญาซึ่งคู่สัญญาต่างยอมผ่อนผันให้แก่กัน

เมื่อคู่สัญญาได้ทำสัญญาซึ่งมีลักษณะที่ระงับข้อพิพาทแล้ว ข้อความในสัญญานั้นจะระบุให้คู่สัญญาปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งแทนข้อพิพาทที่จะเกิดขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดสิทธิขึ้นใหม่ตามสัญญาประนีประนอมยอมความ เช่น นายนิงได้เขียนเช็คให้นายไวฉบับหนึ่งเพื่อชำระหนี้ค่าซื้อรถยนต์ แต่เมื่อนายไวได้นำเช็คที่นายนิงออกไปขึ้นเงินที่ธนาคาร ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน เพราะเงินในบัญชีไม่พอจ่าย นายไวได้แจ้งให้นายนิงทราบ นายนิงจึงขอทำสัญญาขึ้นใหม่ในลักษณะที่ขอผ่อนชำระเงินตามเช็คซึ่งนายไวยินยอมตามที่นายนิงเสนอ กรณีดังกล่าวจึงเป็นการที่คู่กรณีตกลงผ่อนผันให้แก่กัน เข้าลักษณะของสัญญาประนีประนอมยอมความ

2.8.3.4 ก่อให้เกิดสิทธิขึ้นใหม่ระหว่างคู่สัญญา

สัญญาประนีประนอมยอมความที่คู่สัญญาได้ทำขึ้นเพื่อระงับข้อพิพาท โดยต่างยินยอมผ่อนผันให้แก่กัน จะก่อให้เกิดสิทธิขึ้นใหม่ในระหว่างคู่สัญญาอันเป็นสิทธิตามสัญญาประนีประนอมยอมความที่ได้ตกลงกันไว้ ซึ่งคู่สัญญาทั้งสองต้องปฏิบัติตาม หากคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามอีกฝ่ายหนึ่งก็มีสิทธิจะไม่ปฏิบัติตามได้ซึ่งเข้าลักษณะสัญญาต่างตอบแทน

ในเรื่องวิธีบังคับตามสัญญาประนีประนอมยอมความนั้น ขึ้นอยู่กับชนิดของสัญญาซึ่งแบ่งพิจารณาได้ดังนี้

1) สัญญาประนีประนอมยอมความที่ทำกันโดยทั่วไป คือเมื่อคู่สัญญาได้ทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันถูกต้องตามกฎหมาย สัญญานั้นก็ใช้บังคับตามหลักสัญญาต่างตอบแทนทั่วไป คือทำให้แต่ละฝ่ายมีสิทธิเรียกร้องซึ่งกันและกัน โดยต่างฝ่ายต่างเป็นเจ้าของหนี้ซึ่งกันและกัน หากคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง คู่สัญญาอีกฝ่ายจะบังคับเอาแก่ทรัพย์สินบังคับให้กระทำการหรืองดเว้นกระทำการไม่ได้ ทำได้เพียงฟ้องศาลบังคับให้คู่สัญญาอีกฝ่ายปฏิบัติ

ตามสัญญาประนีประนอมยอมความและจะต้องเป็นการฟ้องร้องตามมูลหนี้ในสัญญาประนีประนอมยอมความเท่านั้น

2) สัญญาประนีประนอมยอมความที่ทำกันในศาล ซึ่งศาลจะบังคับให้คู่ความในคดีปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความ และเมื่อศาลได้พิพากษาตามยอมแล้วจะเกิดผลบังคับให้คู่กรณีต้องปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความตามคำพิพากษาของศาล ถ้าคู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่ปฏิบัติตามอีกฝ่ายมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลให้บังคับคดีกับคู่ความฝ่ายนั้นได้ทันทีโดยไม่ต้องฟ้องร้องเป็นคดีใหม่

2.8.4 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39(2)

ในคดีความผิดต่อส่วนตัวหรือความผิดอันยอมความได้นั้น เมื่อได้มีการถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้อง หรือยอมความโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว สิทธิในการนำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไป ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39(2)

การยอมความในคดีความผิดต่อส่วนตัวนั้น³² เป็นข้อตกลงระหว่างผู้เสียหายกับผู้กระทำ ความผิด โดยจะต้องมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้ว โดยอาจจะมีการยอมความกันก่อนหรือหลังการร้องทุกข์ก็ได้ และไม่จำเป็นต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ เพราะการยอมความนั้นไม่ใช่การทำสัญญาประนีประนอมยอมความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 850 จึงไม่จำเป็นต้องทำเป็นหนังสือตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 851 และการยอมความในคดีแพ่งโดยไม่ได้ตกลงให้ความผิดอาญาระงับไปด้วย หรือมิได้มีการสละสิทธิในการดำเนินคดีอาญาด้วย ไม่ถือว่าการยอมความในคดีแพ่งนั้นมีผลผูกพันทำให้คดีอาญายอมความกันไปด้วย การยอมความบางกรณีเป็นการยอมความแบบมีเงื่อนไข กล่าวคือให้จำเลยต้องปฏิบัติอย่างหนึ่งอย่างใดเสียก่อน เช่นนี้ถือว่าไม่เป็นการยอมความกันโดยเด็ดขาด สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับก็ต่อเมื่อจำเลยได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขนั้นแล้ว

ตัวอย่างเช่นคำพิพากษาศาลฎีกา เลขฎีกาที่ 480/2518 การประนีประนอมยอมความกันในคดีแพ่งไม่ปรากฏว่าโจทก์ได้แสดงความประสงค์ที่จะสละสิทธิในการคดีอาญาต่อจำเลยหรือไม่ จะถือว่าสิทธิดำเนินคดีอาญาของโจทก์ระงับไปด้วยหาได้ไม่ การยอมความกันในคดีแพ่งที่จะมีผลให้คดีอาญาระงับไปด้วยนั้น จะต้องเป็นกรณีที่โจทก์ตกลงสละสิทธิในการดำเนินคดีอาญาต่อจำเลยด้วย หรือ เลขที่ฎีกาที่ 897/2515 โจทก์ฟ้องคดีอาญาขอให้ลงโทษจำเลยฐานฉ้อโกง ต่อมาได้ฟ้องจำเลยเป็นคดีแพ่งเรียกเงินคืน และเรียกเอาค่าเสียหายฐานละเมิดโดยฉ้อโกงโจทก์ แล้วโจทก์จำเลยตกลงประนีประนอมยอมความทำให้คดีแพ่งเลิกคดีกันโดยไม่ได้ตกลงเลิกคดีส่วนอาญาด้วย ดังนั้นคดีอาญาที่ได้ยื่นฟ้องไว้แล้วยังคงมีอยู่ หาได้ระงับไปไม่ เป็นต้น

³² เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, **หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการดำเนินคดีในชั้นตอนก่อนการพิจารณา**, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพมหานคร: พลสยามพริ้นติ้ง, 2553), หน้า 193-200.

2.8.5 ร่างพระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา

ร่างพระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในปัจจุบัน เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมก่อให้เกิดการกระทำความผิดทางอาญาที่ไม่ร้ายแรงเป็นการกระทำความผิดเพียงเล็กน้อยหรือความผิดที่เกิดจากการกระทำโดยประมาทขึ้นเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดเป็นคดีอันจะต้องนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ซึ่งขั้นตอนและกระบวนการต่างๆในการดำเนินคดีอาญาตั้งแต่ชั้นจับกุม จนกระทั่งการลงโทษผู้กระทำความผิดก่อให้เกิดการสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายของทั้งคู่ความและภาครัฐ และการลงโทษผู้กระทำความผิดก็ได้เป็นวิธีการชดใช้ที่ดีที่สุดแก่ผู้เสียหาย ร่างพระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญาจะตราขึ้นมาเพื่อให้ผู้กระทำความผิดได้มีโอกาสกลับตัวกลับใจโดยไม่ต้องถูกจำคุก และผู้เสียหายจะได้รับการชดใช้ตามความประสงค์ของตนอันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อคู่กรณีและระบบงานยุติธรรม

ร่างพระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญาประกอบด้วย 2 หมวด ได้แก่หมวดที่ 1 การไกล่เกลี่ยคดีอาญาและหมวดที่ 2 การชดเชย ซึ่งผู้เขียนจะกล่าวถึงเฉพาะหมวดที่ 1 เรื่องการไกล่เกลี่ยคดีอาญา

ร่างพระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญามาตราที่ 1-9 เป็นบทบัญญัติทั่วไป ซึ่งในมาตราที่ 3 บัญญัติถึงนิยามของการไกล่เกลี่ยไว้ว่า การไกล่เกลี่ยหมายความว่า การไกล่เกลี่ยคดีอาญา โดยการจัดให้คู่กรณีในคดีอาญามีโอกาสเจรจาเพื่อตกลงเรื่องความเสียหาย และการชดใช้เยียวยาความเสียหาย โดยมีผู้ไกล่เกลี่ยที่เป็นอิสระทำหน้าที่ในการจัดให้มีการเจรจา และผู้ไกล่เกลี่ยตามร่างพระราชบัญญัตินี้หมายความว่า ผู้ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนให้เป็นผู้ไกล่เกลี่ยตามพระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา และเมื่อมีคำสั่งให้ใช้มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญากับคดีใด ให้อายุความของคดีนั้นระงับโดยอัตโนมัติ จนกว่าพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมีคำสั่งให้ดำเนินคดีต่อไป จึงเริ่มนับอายุความในการดำเนินคดีต่อจากเวลานั้น ทั้งนี้ตามร่างพระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญามาตรา 6 และพยานหลักฐาน คำรับสารภาพ หรือข้อเท็จจริงต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการใช้มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญาจะนำมารับฟังเป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีไม่ได้ ทั้งนี้ตามร่างพระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญามาตรา 9

หมวดที่ 1 ส่วนที่ 1 มาตราที่ 10-16 ว่าด้วยบททั่วไปของการไกล่เกลี่ยคดีอาญา เป็นการบัญญัติถึงการเริ่มต้นของการดำเนินกระบวนการไกล่เกลี่ยคดีอาญา โดยให้มีการไกล่เกลี่ยคดีอาญาได้เมื่อคู่กรณีทั้งสองฝ่ายสมัครใจและประสงค์จะทำการเจรจาเรื่องความผิด ความเสียหาย เพื่อตกลงชดใช้เยียวยาความเสียหายอันจะส่งผลให้คดีอาญาระงับ และการไกล่เกลี่ยในคดีอาญานั้นให้ทำการไกล่เกลี่ยได้ในคดีความผิดดังต่อไปนี้

1. คดีความผิดอันยอมความได้
2. คดีความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท
3. คดีความผิดที่มีโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 5 ปีโดยความผิดที่มีโทษจำคุกดังกล่าวมีโทษปรับด้วย โทษปรับนั้นต้องไม่เกิน 100,000 บาท

ทั้งนี้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการจะต้องมีคำสั่งให้ไกล่เกลี่ยคดีอาญาภายใน 7 วัน นับแต่วันที่ได้รับคำร้อง และให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ยภายใน 7 วัน นับแต่วันมีคำสั่งให้มีการไกล่เกลี่ยคดีอาญา

ส่วนที่ 2 มาตราที่ 17 เรื่องคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ไกล่เกลี่ย และส่วนที่ 3 มาตรา 18-27 บัญญัติเรื่องกระบวนการไกล่เกลี่ยคดีอาญา โดยให้ผู้ไกล่เกลี่ยกำหนดวันเวลาและสถานที่นัดไกล่เกลี่ยคดีอาญาภายในระยะเวลา 7 วันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้ไกล่เกลี่ย และดำเนินการแจ้งให้คู่ความทราบ ก่อนเริ่มดำเนินการไกล่เกลี่ยผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องอธิบายให้คู่ความทราบ ถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคดี ลักษณะของการไกล่เกลี่ย กระบวนการและผลทางกฎหมายในการไกล่เกลี่ย ตลอดจนสิทธิต่างๆที่คู่ความพึงมีในขณะที่ทำการไกล่เกลี่ยและหลังจากที่การไกล่เกลี่ยคดีอาญาสิ้นสุดลง และให้ผู้ไกล่เกลี่ยจัดให้มีการบันทึกข้อตกลงไว้เป็นลายลักษณ์อักษรพร้อมลงลายมือชื่อคู่ความและผู้ไกล่เกลี่ยไว้ เมื่อคู่ความมีการตกลงกัน โดยข้อตกลงนั้นจะต้องเป็นการแสดงเจตนาของคู่กรณีในการที่จะชดใช้เยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย และผู้เสียหายก็จะถอนคำร้องทุกข์เมื่อมีการชดใช้เยียวยาความเสียหายหรือเมื่อมีการปฏิบัติตามข้อตกลงครบถ้วนแล้ว ซึ่งการชดใช้เยียวยาความเสียหายนั้น อาจกระทำด้วยวิธีการชดใช้เงิน ส่งมอบทรัพย์สิน หรือปฏิบัติการอย่างใดๆภายในระยะเวลาที่คู่กรณีตกลงกันก็ได้

และส่วนสุดท้ายของหมวดที่ 1 คือส่วนที่ 4 มาตรา 28-31 เรื่องผลของการไกล่เกลี่ยคดีอาญา เมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ มีคำสั่งให้ทำการไกล่เกลี่ย ห้ามมิให้ผู้เสียหายฟ้องคดีต่อศาลจนกว่าพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการจะมีคำสั่งให้ดำเนินคดีต่อไปได้ หากปรากฏว่าคดีนั้นผู้เสียหายได้ฟ้องไว้ก่อนที่จะมีคำสั่งให้ไกล่เกลี่ยคดี ให้ศาลสั่งจำหน่ายคดีนั้นเสียก่อน กรณีผู้ต้องหาจงใจไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการต้องมีคำสั่งให้ดำเนินคดีต่อไป และไม่เป็นการตัดสิทธิผู้เสียหายที่จะฟ้องคดีด้วยตนเอง ทั้งนี้การไกล่เกลี่ยคดีอาญาไม่เป็นการตัดอำนาจพนักงานสอบสวนที่จะทำการสอบสวนต่อไป จนกว่าจะได้รับแจ้งว่าการไกล่เกลี่ยคดีอาญาเป็นผลสำเร็จและคู่ความได้ปฏิบัติตามข้อตกลงเรียบร้อยแล้ว

2.9 ประเภทคดีที่สามารถทำการไกล่เกลี่ยได้

เนื่องจากการไกล่เกลี่ยมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดการยุติข้อพิพาท ดังนั้นคดีที่สามารถนำวิธีการไกล่เกลี่ยมาใช้เพื่อระงับข้อพิพาทได้ต้องมีลักษณะที่สามารถยอมความกันได้ หรือทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันได้ ดังนี้

2.9.1 คดีแพ่ง

คดีแพ่งเป็นคดีที่เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของบุคคลตามกฎหมายแพ่ง มีทั้งคดีที่มีข้อพิพาทและคดีที่ไม่มีข้อพิพาท คดีแพ่งที่มีข้อพิพาทส่วนใหญ่จะเป็นคดีที่เกี่ยวกับทรัพย์สิน เงินทองเช่นคดีบังคับตามสัญญา ยืม ซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้ จำนอง จำน่า หนี้ ฟ้องหย่า เรียกค่าเลี้ยงดู คดีละเมิด เป็นต้น คดีแพ่งที่ไม่มีข้อพิพาทเช่น ขอจัดตั้งผู้จัดการมรดก ขอเป็นผู้ปกครองผู้เยาว์ เป็นต้น

คดีแพ่งเป็นเรื่องระหว่างเอกชนที่มีความเท่าเทียมกัน โดยค่าสินไหมทดแทนในคดีแพ่งนั้นจะตกเป็นของเอกชน แตกต่างกับคดีอาญาที่เงินค่าปรับนั้นตกเป็นของแผ่นดิน³³ ในคดีที่ไม่มีข้อพิพาทเป็นกรณีที่ไม่มีความมีเพียงแต่ผู้เข้าร่วมคดี (Participants) เพราะการดำเนินกระบวนการพิจารณาทางแพ่งนั้นการเข้าร่วมในการดำเนินคดีถูกกำหนดกรอบโดยกฎหมายและภายใต้คุณสมบัติที่กฎหมายกำหนดโดยบางคดีอาจเข้าร่วมในฐานะคู่ความหลัก (Partie Principale) หรือในฐานะบุคคลอื่นนอกจากคู่ความ เช่นผู้ร้องสอด เป็นต้น³⁴

ซึ่งคำว่า “คู่ความ” กฎหมายไม่ได้กำหนดคำนิยามไว้อย่างชัดเจน แต่ถือว่าเป็นที่เข้าใจกันโดยปริยาย ซึ่งมักเป็นที่ประจักษ์ได้ว่าความหมายของคำว่าคู่ความ หมายถึงในทางด้านรูปแบบวิธีพิจารณา³⁵ โดยอาจกล่าวได้ว่า โจทก์ (คู่ความฝ่ายรุก) เป็นผู้ร้องขอความคุ้มครองทางวิธีการพิจารณาจากศาลโดยบังคับเอาแก่จำเลย (คู่ความฝ่ายรับ)

ทั้งนี้คดีแพ่งนั้นสามารถใช้วิธีการไกล่เกลี่ยเพื่อระงับข้อพิพาทได้ทุกคดี

2.9.2 คดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา

การทำความผิดในคดีอาญาบางครั้งอาจก่อให้เกิดความเสียหาย ความสูญเสียต่อทรัพย์สินหรือต่อตัวผู้เสียหายเช่น ทำให้ถึงตายหรือบาดเจ็บ ความเสียหายที่เกิดแก่ทรัพย์สินหรือต่อชีวิตร่างกายย่อมทำให้ผู้เสียหายหรือฝ่ายที่ต้องเสียหายเกิดสิทธิเรียกร้องเอาจากจำเลย และสิทธิเรียกร้องดังกล่าวคือความเสียหายส่วนแพ่งสามารถแยกออกจากความรับผิดทางอาญาได้

ยกตัวอย่างเช่น นางกั้งขับรถโดยประมาท เป็นเหตุให้นางน้ำผึ้งถึงแก่ความตาย และทำให้รถยนต์ของนางน้ำผึ้งเสียหาย และยังเสียหายหลักไปจนเสาไฟฟ้าของการไฟฟ้า ความประมาทของนางกั้งเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายเป็นคดีอาญาซึ่งเป็นความผิดอันยอมความไม่ได้ ส่วนความเสียหายในส่วนรถยนต์ของผู้ตาย ค่ารักษาพยาบาล กรณีที่นางน้ำผึ้งไม่ตายในทันที ค่าขาดไร้อุปการะที่ทายาทของนางน้ำผึ้งขาดผู้เลี้ยงดู รวมถึงค่าปลงศพนางน้ำผึ้งผู้ตาย รวมถึงเสาไฟฟ้าที่ได้รับความเสียหายนั้นเป็นความผิดในทางแพ่งทายาทของผู้ตายและการไฟฟ้าอาจยอมผ่อนผันแก่จำเลยเท่าใดก็ได้ขึ้นอยู่กับว่าคู่ความจะสามารถทำการไกล่เกลี่ยประนีประนอมกันได้มากน้อยเท่าใด

2.9.3 คดีอาญาความผิดที่อาจยอมความกันได้

คดีอาญาคือการกระทำความผิดที่กฎหมายกำหนดบทลงโทษไว้ โทษในทางอาญาอาทิเช่น ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ ริบทรัพย์สิน คดีอาญานั้นอาจแยกเป็นคดีอาญาที่สามารถยอมความกันได้ซึ่งทั้งหมดจะเป็นความผิดต่อส่วนตัวกับคดีอาญาความผิดต่อแผ่นดินซึ่งคู่ความไม่สามารถยอมความกันได้

³³ คณิต ฌ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาคการดำเนินคดี, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2552), หน้า 47.

³⁴ วรณชัย บุญบำรุง, ธนกร วรปรัชญากุล และสิริพันธ์ พลรบ, หลักและทฤษฎี กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2556), หน้า 219.

³⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 220.

คดีอาญาที่เป็นความผิดต่อส่วนตัวที่คู่ความสามารถยอมความกันได้นั้น ในกฎหมายจะบัญญัติไว้ชัดเจนว่าให้คู่ความยอมความกันได้ ดังนี้

1. ความผิดต่อเสรีภาพ ข่มขืนใจผู้อื่น ให้กระทำการใดไม่กระทำการใด หรือจำยอมต่อสิ่งใด โดยทำให้เกิดความกลัว “ผู้ใดข่มขืนใจผู้อื่นให้กระทำการใด ไม่กระทำการใดหรือจำยอมต่อสิ่งใด โดยทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียงหรือทรัพย์สินของผู้ถูกข่มขืนใจนั้นเอง หรือของผู้อื่น หรือโดยใช้กำลังประทุษร้ายจนผู้ถูกข่มขืนใจต้องกระทำการนั้น ไม่กระทำการนั้นหรือจำยอมต่อสิ่งนั้น ต้องระวางโทษ. . .”³⁶

หน่วงเหนี่ยวกักขังผู้อื่น “ผู้ใดหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังผู้อื่น หรือกระทำด้วยประการใดให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพในร่างกายต้องระวางโทษ. . .”³⁷

กระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถูกหน่วงเหนี่ยวกักขัง “ผู้ใดกระทำโดยประมาท และการกระทำนั้นเป็นเหตุให้ผู้อื่นถูกหน่วงเหนี่ยว ถูกกักขังหรือต้องปราศจากเสรีภาพในร่างกาย ต้องระวางโทษ. . .”³⁸

2. ความผิดฐานเปิดเผยความลับ³⁹ เป็นฐานความผิดอันยอมความได้ทั้งหมด

3. ความผิดฐานหมิ่นประมาท⁴⁰ เป็นความผิดอันยอมความได้ทั้งหมด

³⁶ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 309 วรรคที่ 1

³⁷ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 310 วรรคที่ 1

³⁸ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 311 วรรคที่ 1

³⁹ ประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา 322 ผู้ใดเปิดเผยหรือเอาจดหมาย โทรเลขหรือเอกสารใด ๆ ซึ่งปิดผนึกของผู้อื่นไป เพื่อล่วงรู้ข้อความก็ดี เพื่อนำข้อความในจดหมาย โทรเลข หรือเอกสารเช่นนั้นออกเปิดเผยก็ดี ถ้าการกระทำนั้นน่าจะเกิด ความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 323 ผู้ใดล่วงรู้หรือได้มาซึ่งความลับของผู้อื่น โดยเหตุ ที่เป็นเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ โดยเหตุที่ประกอบอาชีพเป็นแพทย์ เภสัชกร คนจำหน่ายยา นางผดุงครรภ์ ผู้พยาบาล นักบวช หมอความ ทนายความ หรือผู้สอบบัญชีหรือโดยเหตุที่เป็นผู้ช่วยในการประกอบ อาชีพนั้น แล้วเปิดเผยความลับนั้นในประการที่น่าจะเกิดความเสียหาย แก่ผู้หนึ่งผู้ใด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้รับการศึกษาอบรมในอาชีพดังกล่าวในวรรคแรก เปิดเผยความลับ ของผู้อื่น อันตนได้ล่วงรู้หรือได้มาในการศึกษาอบรมนั้น ในประการ ที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด ต้องระวางโทษเช่นเดียวกัน

มาตรา 324 ผู้ใดโดยเหตุที่ตนมีตำแหน่งหน้าที่ วิชาชีพ หรือ อาชีพอันเป็นที่ไว้วางใจล่วงรู้หรือได้มาซึ่งความลับของผู้อื่นเกี่ยว กับอุตสาหกรรม การค้นพบ หรือการนิมิตในวิทยาศาสตร์เปิดเผยหรือ ใช้ความลับนั้น เพื่อประโยชน์ตนเองหรือผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

⁴⁰ ประมวลกฎหมายอาญา

4. ความผิดฐานฉ้อโกง เป็นความผิดอันยอมความได้ทั้งหมด ยกเว้นความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน⁴¹
5. ความผิดฐานโกงเจ้าหนี้⁴² เป็นความผิดอันยอมความได้ทั้งหมด
6. ความผิดฐานยักยอก⁴³ เป็นความผิดอันยอมความได้ทั้งหมด
7. ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ ในส่วนความผิดอันยอมความได้มี 2 มาตรา ได้แก่ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 358 และ 359⁴⁴

มาตรา 326 ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะ ทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท

ความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือ ปรับไม่เกินสองหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 327 ผู้ใดใส่ความผู้ตายต่อบุคคลที่สามและการใส่ความนั้น น่าจะเป็นเหตุให้ บิดา มารดา คู่สมรส หรือบุตรของผู้ตายเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษดังบัญญัติไว้ใน มาตรา 326 นั้น

⁴¹ ประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา 343 ถ้าการกระทำความผิดตาม มาตรา 341 ได้กระทำได้ด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จต่อประชาชน หรือด้วยการปกปิดความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งแก่ประชาชนผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำความผิดดังกล่าวในวรรคแรก ต้องด้วยลักษณะ ดังกล่าวใน มาตรา 342 อนุมาตรา หนึ่งอนุมาตราด้วย ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่หนึ่งพัน บาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท

⁴² ประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา 349 ผู้ใดเอาไปเสีย ทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่า หรือทำให้ไร้ประโยชน์ ซึ่งทรัพย์อันตนจำนำไว้แก่ผู้อื่น ถ้าได้กระทำได้ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้รับจำนำ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน สองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 350 ผู้ใดเพ้อมิให้เจ้าหนี้ของตนหรือของผู้อื่นได้รับชำระหนี้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วน ซึ่งได้ใช้หรือจะใช้สิทธิเรียกร้องทางศาล ให้ชำระหนี้ ย้ายไปเสีย ซ่อนเร้นหรือโอนไปให้ผู้อื่น ซึ่งทรัพย์ใดก็ดี แก่งให้ตนเองเป็นหนี้จำนวนใดอันไม่เป็นความจริงก็ดี ต้องระวาง โทษ. . .

⁴³ ประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา 352 ผู้ใดครอบครองทรัพย์ซึ่งเป็นของผู้อื่น หรือซึ่งผู้อื่น เป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย เบียดบังเอาทรัพย์นั้นเป็นของตนหรือบุคคล ที่สามโดยทุจริต ผู้นั้นกระทำความผิดฐานยักยอก ต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 353 ผู้ใดได้รับมอบหมายให้จัดการทรัพย์สินของผู้อื่นหรือ ทรัพย์สินซึ่งผู้อื่นเป็น เจ้าของรวมอยู่ด้วย กระทำผิดหน้าที่ของตนด้วย ประการใดๆ โดยทุจริต จนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินของผู้นั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

8. ความผิดฐานบุกรุกเป็นความผิดอันยอมความได้ เว้นแต่ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 365⁴⁵

9. ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา⁴⁶ เป็นความผิดอันยอมความได้

10. ความผิดฐานกระทำอนาจาร⁴⁷ เป็นความผิดอันยอมความได้ จะเป็นความผิดอันยอมความไม่ได้ก็ต่อเมื่อความผิดนั้นกระทำต่อหน้าธารกำนัล ผู้ถูกกระทำได้รับอันตรายสาหัสหรือตาย หรือกระทำต่อผู้สืบสันดาน ศิษย์ หรือผู้อยู่ในความดูแล

---

⁴⁴ ประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา 358 ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่าหรือทำให้ไร้ประโยชน์ ซึ่งทรัพย์สินของผู้อื่นหรือผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย ผู้นั้นกระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 359 ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา 358 ได้กระทำต่อ

(1) เครื่องกลหรือเครื่องจักรที่ใช้ในการประกอบกิจการหรืออุตสาหกรรม

(2) ปศุสัตว์

(3) ยวดยานหรือสัตว์พาหนะที่ใช้ในการขนส่งสาธารณะหรือในการประกอบกิจการหรืออุตสาหกรรม

(4) พืชหรือพืชผลของกสิกร

ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ"

⁴⁵ ประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา 365 ถ้าการกระทำความผิดตาม มาตรา 362 มาตรา 363 หรือ มาตรา 364 ได้กระทำ

(1) โดยใช้กำลังประทุษร้าย หรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย

(2) โดยมีอาวุธหรือโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป หรือ

(3) ในเวลากลางคืน

ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกิน หนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

⁴⁶ ประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา 276 ผู้ใดข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่นโดยขู่เข็ญด้วยประการใด ๆ โดยใช้กำลังประทุษร้ายโดยผู้อื่นนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือโดยทำให้ผู้อื่นนั้นเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่นต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่แปดพันบาทถึงสี่หมื่นบาท

⁴⁷ ประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา 278 ผู้ใดกระทำอนาจารแก่บุคคลอายุกว่าสิบห้าปีโดย ขู่เข็ญด้วยประการใด ๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย โดยบุคคลนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือโดยทำให้บุคคลนั้นเข้าใจผิดว่า ตนเป็นบุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกิน สองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

11. ความผิดฐานพาหนิงไปเพื่อการอนาจาร เป็นการกระทำอนาจารโดยการพาหนิงไปโดยใช้อุบาย ใช้กำลังบังคับใช้อำนาจครอบงำ หรือข่มขืนใจด้วยประการใดๆ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 284

12. ความผิดฐานเอาชื่อหรือยี่ห้อในทางการค้าของผู้อื่นมาใช้ โดยมีลักษณะการกระทำ ความผิดดังนี้

1) เอาชื่อ รูป รอยประดิษฐ์ หรือข้อความใดๆ ในการประกอบการค้าของผู้อื่นมาใช้ เพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อว่าเป็นสินค้าหรือการค้าของผู้นั้น

2) เปลี่ยนป้ายเพื่อเจตนาเช่นข้อ 1

3) ไขข่าว แพร่หลายซึ่งข้อความเท็จ เพื่อให้เสียความเชื่อถือในสถานที่การค้า สินค้าของผู้หนึ่งผู้ใด โดยมุ่งประโยชน์การค้าของตน

13. ความผิดที่กฎหมายยอมให้ยอมความกันได้เพราะคู่กรณีผูกพันกันด้วยความเป็นญาติ คือ

1) ผู้บุพการีกระทำต่อผู้สืบสันดาน

2) ผู้สืบสันดานกระทำต่อผู้บุพการี

3) พี่หรือน้องร่วมบิดามารดาเดียวกันกระทำต่อกัน

ทั้งสามกรณีแม้กฎหมายมิได้บัญญัติให้ยอมความกันได้ แต่ให้ถือว่าเป็นความผิดอันยอมความกันได้โดยระบุไว้ชัดเจนในตัวบท ความผิดดังกล่าว ได้แก่ ความผิดฐาน ลักทรัพย์ วิวางทรัพย์ ฉ้อโกง ทรัพย์ โกงเจ้าหนี้ ยักยอกทรัพย์ รับของโจร ทำให้เสียทรัพย์

14. ความผิดอาญาโทษที่มีโทษเพียงเล็กน้อย (มีโทษปรับสถานเดียว)⁴⁸ แม้ว่าผู้เสียหายจะไม่ติดใจดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดก็ไม่เป็นเหตุให้คดีระงับไปได้เพราะความผิดโทษนี้เจ้าพนักงานยังสามารถเปรียบเทียบปรับได้ ทั้งนี้คดีระงับได้ก็ต่อเมื่อมีการชำระค่าปรับ ส่วนคดีอาญาแผ่นดินนั้นเป็นข้อพิพาทซึ่งไม่อาจใช้วิธีไกลเกลี่ยได้แม้ผู้เสียหายจะไม่ติดใจเอาความก็ตาม เนื่องจากการกระทำความผิดอาญาที่กระทบกระเทือนต่อรัฐหรือสังคมเป็นส่วนรวม

นอกจากนี้ยังมีความผิดตามกฎหมายอื่นที่กฎหมายบัญญัติให้ยอมความกันได้ ได้แก่ ความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.2534 มาตรา 4 อีกด้วย

⁴⁸ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, *เรื่องเดิม*, หน้า 219.

บทที่ 3

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องในศาลส่วนคดีนักท่องเที่ยว

การไกล่เกลี่ยนอกจากจะเป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือกซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการอย่างแท้จริงแล้ว ยังเป็นวิธีการระงับข้อพิพาทที่เหมาะสมกับคดีบางประเภทซึ่งมีลักษณะพิเศษ มีข้อจำกัดในการดำเนินคดี เช่นคดีนักท่องเที่ยว ดังนั้นในบทที่ 3 ผู้เขียนจึงขอเสนอถึง การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องในศาลส่วนคดีนักท่องเที่ยว โดยเริ่มจากความเป็นมาและหลักการของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องในคดีทั่วไป ความหมายและความสำคัญของการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวและความเสียหายที่มักเกิดแก่นักท่องเที่ยว โดยเสนอถึงความจำเป็นที่จะต้องนำวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องมาใช้กับกับคดีนักท่องเที่ยวและศึกษาถึงกระบวนการและคุณสมบัติของผู้ไกล่เกลี่ยในศาลส่วนคดีนักท่องเที่ยว ตลอดจนจนถึงกรณีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องที่เกิดขึ้นจริงในศาลส่วนคดีนักท่องเที่ยวเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ในประเด็นปัญหาต่อไป

3.1 การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องคดี

จุดมุ่งหมายของกระบวนการยุติธรรมนั้นไม่ว่าจะระบบใดหรือผู้อำนวยความยุติธรรมจะเป็นใคร เป้าหมายสุดท้ายซึ่งเป็นเป้าหมายที่สำคัญที่สุดคือการรักษาไว้ซึ่งความเป็นธรรม แต่การจะทำให้การอำนวยความยุติธรรมนั้นสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมาย จำต้องอาศัยวิธีการที่แตกต่างและเหมาะสมกับสถานการณ์ ดังนั้นการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องคดีจึงเป็นอีกวิธีหนึ่งที่ถูกนำมาใช้เพื่อให้การอำนวยความยุติธรรมเป็นไปอย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด

3.1.1 ความเป็นมาและหลักของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องคดี

การไกล่เกลี่ยนั้นอาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา นับตั้งแต่มีข้อพิพาทเกิดขึ้น เช่นนายดำชกหน้า นายขาว นายสีสดเห็นเหตุการณ์จึงวิ่งเข้ามาห้าม เกลี้ยกล่อมให้ทั้งคู่ใจเย็นและพูดคุยกันจนได้ข้อยุติที่ว่า นายดำกล่าวคำขอโทษนายขาวและพานายขาวไปโรงพยาบาลและออกค่ารักษาพยาบาลให้ทั้งหมด ส่วนนายขาวก็ตกลงว่าจะไม่แจ้งความดำเนินคดีกับนายดำ เช่นนี้ก็ถือว่ามี การไกล่เกลี่ยเกิดขึ้นโดยมี นายสีสดเป็นผู้ไกล่เกลี่ย ซึ่งอาจเป็นการไกล่เกลี่ยที่ไม่เป็นทางการไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือ แต่ทำให้ข้อพิพาทระงับลงได้ด้วย การเจรจาโน้มน้าว และเกิดข้อตกลงด้วยความสมัครใจของคู่กรณียอมถือว่าเป็นลักษณะของการไกล่เกลี่ยแล้ว

การไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องคดีนั้น เป็นการไกล่เกลี่ยที่เกิดขึ้นก่อนที่จะมีการนำคดีเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาล⁴⁹ เป็นการไกล่เกลี่ยซึ่งคู่กรณีที่เกิดข้อพิพาทกันยินยอมให้บุคคลภายนอก หรือองค์กรบุคคลภายนอกทำการไกล่เกลี่ยให้โดยศาลไม่ได้เข้ามารับรู้ถึงกระบวนการไกล่เกลี่ยนั้นด้วย ดังนั้นพอจะสรุปหลักของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องได้ ดังนี้⁵⁰

3.1.1.1 เกิดจากความยินยอมของคู่พิพาท ซึ่งหลักความยินยอมนี้เป็นหลักเดียวกันกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยทั่วไป และจะต้องเป็นความยินยอมที่แท้จริง โดยคู่พิพาทมีความประสงค์จะให้การไกล่เกลี่ยเป็นทางออกในการยุติข้อพิพาทโดยแท้จริง ดังนั้นการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องคดีจึงต้องอาศัยความยินยอมที่แท้จริงของคู่พิพาททั้งสองฝ่าย

3.1.1.2 ผู้ไกล่เกลี่ยกฎหมายไม่ได้กำหนดไว้เป็นการเฉพาะ บุคคลใดก็ตามที่คู่พิพาทร้องขอ หรือยินยอมให้ทำการไกล่เกลี่ย ก็ย่อมมีอำนาจที่จะดำเนินการไกล่เกลี่ยได้ ทั้งนี้การปฏิบัติตนของผู้ไกล่เกลี่ยก็เป็นไปตามหลักการปฏิบัติตนของผู้ไกล่เกลี่ยในคดีทั่วไป แต่ความเป็นทางการในการดำเนินกระบวนการอาจน้อยลง

3.1.1.3 เป็นสัญญาประนีประนอมยอมความที่ทำกันโดยทั่วไป คือหากมีการทำสัญญาประนีประนอมยอมความกัน สัญญานั้นก็ใช้บังคับตามหลักสัญญาต่างตอบแทนทั่วไป กล่าวคือแต่ละฝ่ายมีสิทธิเรียกร้องซึ่งกันและกัน โดยต่างฝ่ายต่างเป็นเจ้าหนี้ลูกหนี้ซึ่งกันและกัน หากคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง คู่สัญญาอีกฝ่ายจะบังคับเอาแก่ทรัพย์สิน บังคับให้กระทำการหรืองดเว้นกระทำการไม่ได้ ทำได้เพียงฟ้องศาลบังคับให้คู่สัญญาอีกฝ่ายปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความและจะต้องเป็นการฟ้องร้องตามมูลหนี้ในสัญญาประนีประนอมยอมความเท่านั้น

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องนั้นอาจทำได้โดยคณะกรรมการหมู่บ้านซึ่งเป็นองค์กรที่ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.2457 ได้บัญญัติให้ในหมู่บ้านหนึ่งมีคณะกรรมการหมู่บ้านคณะหนึ่ง ประกอบด้วยผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ฝ่ายปกครอง เป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน โดยตำแหน่ง และผู้ซึ่งราษฎรเลือกตั้งให้เป็นกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนตามที่นายอำเภอจะเห็นสมควร แต่ต้องไม่น้อยกว่าสองคนและไม่เกินสิบคน และให้คณะกรรมการหมู่บ้านดังกล่าวมีหน้าที่เสนอแนะและให้คำปรึกษาต่อผู้ใหญ่บ้านเกี่ยวกับการจัดกิจการที่จะปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วผู้ใหญ่บ้านเป็นหัวหน้าของราษฎรภายในหมู่บ้าน มีหน้าที่และอำนาจในทางปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อยของราษฎร ทำให้ราษฎรอยู่ร่วมกันอย่างผาสุก

แม้พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ซึ่งไม่ได้บัญญัติให้ผู้ใหญ่บ้านสามารถทำการไกล่เกลี่ยได้ก็ตาม แต่ผู้ใหญ่บ้านมีหน้าที่และอำนาจอันจะต้องทำให้เกิดความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้านจึงอาจอ้างอำนาจดังกล่าวในการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทต่างๆที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านให้ยุติโดย

⁴⁹ สำนักงานศาลยุติธรรม, สำนักกระงับข้อพิพาท, การปฏิบัติงานของอาสาสมัครไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชุมชน: ปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไข (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานศาลยุติธรรม, 2547), หน้า 9.

⁵⁰ ชวน หลีกภัย, *เรื่องเดิม*, หน้า 9.

ไม่ต้องดำเนินคดีในชั้นศาลอันจะทำให้เป็นการเสียเวลา และค่าใช้จ่าย ไม่ว่าจะทางแพ่งหรือทางอาญา แต่ทั้งนี้ต้องเป็นประเภทคดีที่สามารถใช้การไกล่เกลี่ยเพื่อระงับข้อพิพาทได้เท่านั้น

นอกจากผู้ใหญ่บ้านแล้ว อำเภอก็มีอำนาจหน้าที่ในการไกล่เกลี่ยเช่นกัน ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534 เพิ่มเติม (ฉบับที่ 7) พ.ศ.2550 มาตรา 61/1, 61/2 และ 61/3 โดยมีคณะบุคคลเป็นผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทของประชาชนที่คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำเภอ ในเรื่องที่พิพาททางแพ่งเกี่ยวกับที่ดินมรดก และข้อพิพาททางแพ่งอื่นที่มีทุนทรัพย์ไม่เกินสองแสนบาท หรือมากกว่านั้นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา ให้นายอำเภอโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการจังหวัดจัดทำบัญชีรายชื่อบุคคลที่จำทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท

เมื่อมีข้อพิพาทเกิดขึ้นและคู่ความเลือกใช้วิธีการไกล่เกลี่ยให้คู่พิพาทแต่ละฝ่ายเลือกบุคคลจากบัญชีรายชื่อฝ่ายละหนึ่งคนเพื่อทำหน้าที่เป็นคณะผู้ไกล่เกลี่ย พร้อมด้วยนายอำเภอ หรือพนักงานอัยการประจำจังหวัดหรือปลัดอำเภอคนใดคนหนึ่งเป็นประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เมื่อคู่พิพาททั้งสองตกลงกันได้คณะผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องจัดให้มีการทำสัญญาประนีประนอมยอมความ และข้อตกลงตามสัญญาประนีประนอมยอมความนั้นให้มีผลผูกพันคู่พิพาททั้งสองฝ่าย หากคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความให้คู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งยื่นคำร้องต่อพนักงานอัยการและให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจ เพื่อให้ศาลออกคำสั่งบังคับตามสัญญาประนีประนอมยอมความดังกล่าวได้ทันที

กรณีความผิดที่มีโทษทางอาญา หากเป็นความผิดอันยอมความได้และไม่ใช่ความผิดที่เกี่ยวกับเพศ ถ้าคู่พิพาทยินยอมหรือแสดงความจำนงจะทำการไกล่เกลี่ย ให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอที่นายอำเภอดังกล่าวมอบหมายทำการไกล่เกลี่ย และเมื่อคู่พิพาทได้ยินยอมเป็นหนังสือตามที่ไกล่เกลี่ยและได้ปฏิบัติตามคำไกล่เกลี่ยแล้วให้คดีอาญาเป็นอันเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

3.2 การท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว

ปัจจุบันประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวหลายหลายประเภท เช่นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ สืบเนื่องจากประเทศไทยเล็งเห็นความสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว จึงได้มีการส่งเสริมทางด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวตั้งแต่ พ.ศ.2479 โดยกระทรวงเศรษฐกิจในสมัยนั้นได้เสนอโครงการบำรุงอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศสยามต่อคณะรัฐมนตรีโดยมีวัตถุประสงค์ให้เกิดการโฆษณาชักชวนนักท่องเที่ยว การรับรองนักท่องเที่ยว และการบำรุงสถานที่ท่องเที่ยวและที่พัก⁵¹

⁵¹ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ประวัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ค้นวันที่ 8 มิถุนายน 2557 จาก <http://thai.tourismthailand.org/about-tat>

ตลอดจนปัจจุบันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยได้มีการพัฒนาเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวอยู่เสมอ จนทำให้มีนักท่องเที่ยวจากหลากหลายประเทศนิยมเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย ซึ่งในบางครั้งอาจเกิดความเสียหายขึ้นกับนักท่องเที่ยวระหว่างที่พำนักอยู่ในประเทศไทย หรือเกิดเป็นข้อพิพาทอันจะต้องดำเนินกระบวนการทางศาล

ด้วยข้อจำกัดหลายประการของนักท่องเที่ยว เช่นเรื่องการสื่อสาร หรือเรื่องระยะเวลาอันจำกัด ส่งผลให้การดำเนินกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักไม่เหมาะกับลักษณะคดีที่มีนักท่องเที่ยวเป็นคู่ความ ผู้เขียนมีความเห็นว่า วิธีการระงับข้อพิพาททางเลือกโดยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้อง เป็นวิธีที่เหมาะสมกับข้อจำกัดต่างๆ ของนักท่องเที่ยว

ดังนั้นผู้เขียนจึงขออธิบายเกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญ ของการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว ความเสียหายที่มีเกิดกับนักท่องเที่ยว และข้อจำกัดในการดำเนินคดีที่มีนักท่องเที่ยวเป็นคู่ความเสียก่อน ซึ่งจะทำให้เข้าใจถึงความจำเป็นของการนำวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องมาใช้กับคดีนักท่องเที่ยว

3.2.1 ความหมายของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยว (Tourism) ได้มีการนิยามความหมายไว้หลากหลาย ดังนี้⁵²

องค์การสหประชาชาติได้จัดประชุมว่าด้วยการเดินทางและท่องเที่ยวระหว่างประเทศขึ้น ณ กรุงโรม ประเทศอิตาลีเมื่อปี พ.ศ.2506 ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า การท่องเที่ยวหมายถึงการเดินทางที่มีเงื่อนไข 3 ประการ ดังนี้

1. การเดินทาง หมายถึงการเดินทางโดยไม่ถูกบังคับหรือมีค่าจ้าง และมีการวางแผนจากสถานที่หนึ่งไปอีกสถานที่หนึ่งโดยใช้นานพาหนะในการนำไปอาจเป็นระยะทางไกลหรือระยะทางใกล้ก็ได้

2. จุดหมายปลายทาง หมายถึงเป้าหมายแห่งการเดินทาง ซึ่งจะต้องเป็นสถานที่ซึ่งไปพำนักเป็นการชั่วคราวเท่านั้นแล้วจะเดินทางกลับถิ่นฐานเดิม จุดหมายปลายทางนี้อาจเป็นสถานที่ที่แตกต่างกันออกไป แต่โดยรวมแล้วต้องมีลักษณะที่สามารถรองรับการเยี่ยมชมของนักท่องเที่ยวได้

3. ความมุ่งหมาย จะเรียกว่าเป็นการท่องเที่ยวได้นั้น การเดินทางนั้นนอกจากจะมีจุดหมายปลายทางแล้วยังต้องมีความมุ่งหมายต่อจุดหมายปลายทางนั้นด้วย ซึ่งอาจมีความมุ่งหมายที่แตกต่างและหลากหลาย แต่ทั้งนี้ต้องไม่ใช่เดินทางไปสถานที่นั้นๆ เพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้

นอกจากนี้สมาคมระหว่างประเทศแห่งความเชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว (International Association of Scientific Experts in Tourism) ได้ให้ลักษณะสำคัญของการท่องเที่ยวไว้ 5 ประการ คือ

1. การท่องเที่ยวเป็นการเดินทางของผู้คนจากที่ที่เคยอยู่ถาวรไปสู่สถานที่ต่างๆ
2. การท่องเที่ยวจะต้องมีส่วนสำคัญหลัก 2 ประการ คือ การเดินทางไปสู่จุดหมายปลายทาง และการพักค้างคืน

⁵² บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (กรุงเทพมหานคร: เพรส แอนด์ ดีไซน์, 2548), หน้า 11-12.

3. การเดินทางและการพักค้างคืนนั้นจะต้องไม่ใช่สถานที่ที่อยู่หรือที่ทำงานประจำ และในการทำกิจกรรมระหว่างพักจะต้องแตกต่างไปจากผู้คนในท้องถิ่นนั้น

4. การเดินทางไปจุดหมายปลายทางต้องเป็นการชั่วคราวในช่วงระยะเวลาสั้นและมีแผนจะเดินทางกลับ

5. จุดหมายปลายทางที่เดินทางไปจะต้องเพื่อการท่องเที่ยวไม่ใช่เพื่อการทำงานหรืออยู่ถาวร จากความหมายดังกล่าวผู้เขียนจึงสรุปได้ว่าการท่องเที่ยวคือการเดินทางอย่างมีจุดหมายปลายทางและมีความมุ่งหมายในการเดินทางนั้นๆ และจะต้องไม่เป็นการเดินทางเพื่อหารายได้หรืออาศัยอยู่สถานที่นั้นเป็นการถาวรหรือเพื่อทำธุรกิจใดๆ

3.2.2 ความหมายของนักท่องเที่ยว

นิยามคำว่า นักท่องเที่ยวในอดีตรอบประเทศต่างๆ ใช้ไม่เหมือนกัน ทำให้ยากต่อการนำสถิตินักท่องเที่ยวมาเปรียบเทียบกัน ดังนั้นองค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization: WTO) จึงให้ความหมายของนักท่องเที่ยวไว้ ดังนี้

นักท่องเที่ยว หรือ Tourist หมายความว่า ผู้เยี่ยมชมเยือนชั่วคราวและมาพักผ่อนอย่างน้อย 24 ชั่วโมงในประเทศที่เยี่ยมชมและมีเหตุจูงใจ คือ

1. การใช้เวลาว่างเพื่อความเพลิดเพลิน เพื่อการพักผ่อน เพื่อสุขภาพร่างกาย เพื่อการศึกษา เพื่อการศาสนา และเพื่อการกีฬา

2. การดำเนินธุรกิจ การปฏิบัติเกี่ยวกับครอบครัว การปฏิบัติภารกิจที่ได้รับมอบหมายและการประชุมต่างๆ

พิมพ์รณ สุจารินพงศ์ ได้ให้ความหมายว่า “นักท่องเที่ยว” หมายความว่า กลุ่มบุคคลที่ต้องการเดินทางจากที่อยู่ปกติของตนไปยังท้องถิ่นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหาความเพลิดเพลินจากแหล่งท่องเที่ยว ในขณะที่เดียวกันก็ต้องมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวให้ยั่งยืน นอกจากนี้นักท่องเที่ยวยังต้องมีความยินดีที่จะรับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว⁵³

ดังนั้นความหมายของนักท่องเที่ยวในวิทยานิพนธ์เรื่องนี้จึงหมายถึงผู้มาเยี่ยมชมเยือนประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหาความเพลิดเพลิน ในลักษณะชั่วคราว ด้วยใจสมัคร และมีใจเข้ามาเพื่อทำงานโดยรับค่าจ้าง

3.2.3 ความสำคัญของการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวถือว่าเป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญมากต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย นักท่องเที่ยวนำรายได้มหาศาลมาสู่ประเทศไทย โดยในปี พ.ศ.2556 ประเทศไทยมี

⁵³ พิมพ์รณ สุจารินพงศ์, มัคคุเทศก์ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2554), หน้า 6.

รายได้จากการท่องเที่ยวอยู่ที่ 1.17 ล้านล้านบาท⁵⁴ การเติบโตอย่างรวดเร็วของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นเพราะประเทศไทยมีทรัพยากรท่องเที่ยวที่สวยงามมีคุณค่าทั้งด้านธรรมชาติและวัฒนธรรม อีกทั้งอาหารการกินที่อุดมสมบูรณ์ และความมีมิตรไมตรีของคนไทย ล้วนเป็นสิ่งจูงใจที่ทำให้นักท่องเที่ยวต่างชาตินิยมเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย ดังนั้นนักท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวถือว่ามีสำคัญต่อประเทศไทยในหลายๆด้าน ดังนี้⁵⁵

3.2.3.1 การท่องเที่ยวช่วยยกมาตรฐานการครองชีพของคนในท้องถิ่นให้ดีขึ้น เมื่อสถานที่ใดถูกพัฒนาให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว สถานที่นั้นจะได้รับการพัฒนาอย่างรวดเร็วทั้งจากหน่วยงานของรัฐและเอกชน เกิดการกระจายรายได้และการจ้างงานไปสู่คนในท้องถิ่น ทำให้การดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่นมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

3.2.3.2 การท่องเที่ยวช่วยสร้างสรรค์ความเจริญให้แก่ท้องถิ่น กล่าวคือเมื่อท้องถิ่นนั้นกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยว ย่อมเกิดการพัฒนาเพื่อให้เหมาะสมแก่การใช้รองรับนักท่องเที่ยว เช่น เกิดสิ่งปลูกสร้างหรือบริการต่างๆเพื่ออำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยว หรือเกิดเป็นโครงการพัฒนาทรัพยากรในท้องถิ่น ทำให้ประชากรในท้องถิ่นมีโอกาสที่จะได้รับความสะดวกสบายตลอดจนทำให้ท้องถิ่นมีภาพลักษณ์ที่ดีขึ้น

3.2.3.3 การท่องเที่ยวช่วยอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม กล่าวคือเมื่อสถานที่ใดกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวย่อมได้รับการฟื้นฟูและดูแลในด้านสิ่งแวดล้อม เช่นการดูแลในเรื่องความสะอาดหรือการปรับปรุงให้สถานที่นั้นมีสภาพแวดล้อมที่สมบูรณ์ขึ้น ตลอดจนการอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิม เพราะวัฒนธรรมไทยถือเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งซึ่งเป็นที่ชื่นชอบของนักท่องเที่ยว และดึงดูดให้นักท่องเที่ยวนิยมเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย

3.2.3.4 การท่องเที่ยวเกิดประโยชน์ในด้านการศึกษา เมื่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว ความต้องการบุคลากรที่จะมารองรับนักท่องเที่ยวก็ตามมา เกิดสาขาวิชาที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ทำให้นักศึกษาไทยมีทางเลือกในการศึกษาเพิ่มขึ้น อีกทั้งยังก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนกันในด้านภาษาและวัฒนธรรมระหว่างคนไทยและนักท่องเที่ยว อันจะทำให้การศึกษาของไทยพัฒนายิ่งๆ ขึ้นไป

3.2.3.5 การท่องเที่ยวลดปัญหาการอพยพเข้าไปแออัดในเมือง คนส่วนใหญ่ทั้งถิ่นฐานบ้านเกิดเข้าไปทำงานในเมือง เพราะบ้านเกิดของตนขาดฐานงานจึงไม่เกิดรายได้ ดังนั้นเมื่อสถานที่นั้นถูกพัฒนาให้กลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวย่อมเกิดการพัฒนาร่างงานสร้างอาชีพให้แก่คนในท้องถิ่น เช่นผู้ที่ทำอาชีพประมงจากเดิมมีรายได้แค่จากการทำประมง อาจเพิ่มรายได้จากการนำ

⁵⁴ กองบรรณาธิการฐานเศรษฐกิจ, “ปิดฉากปี 56 ท่องเที่ยวไทยยังเป็นพระเอก,”

ฐานเศรษฐกิจ (29 ธันวาคม 2556-1 มกราคม 2557) ค้นวันที่ 8 มิถุนายน 2557 จาก

http://www.thannews.th.com/index.php?option=com_content&view=article&id=212343:56-&catid=136:--a-tourism&Itemid=448#.VBfe0PmSz4Y

⁵⁵ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, *เรื่องเดิม*, หน้า 29-30.

นักท่องเที่ยวล่องเรือชมทัศนียภาพสองฝั่งแม่น้ำเป็นต้น หรือจากแม่บ้านที่ไม่มีรายได้อาจประดิษฐ์ของที่ระลึกจำหน่ายให้แก่นักท่องเที่ยว เป็นต้น⁵⁶

3.3 ความเสียหายที่เกิดกับนักท่องเที่ยว

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศไทยเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว สร้างรายได้มหาศาลให้แก่ประเทศไทย เห็นได้จากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น ตามรายงานของกลุ่มสถิติและเศรษฐกิจการท่องเที่ยวกรมการท่องเที่ยวกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา มีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย พ.ศ.2555 จำนวนทั้งหมด 19,918,437 คน และเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ.2556 เป็นจำนวน 24,137,568 คน ทำให้ทั้งภาครัฐและเอกชนหันมาให้ความสำคัญและส่งเสริมในด้านการท่องเที่ยวมากขึ้น การพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวขึ้นทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นพัฒนาตามไปด้วย เป็นการสร้างอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นนั้น

นอกจากจะส่งเสริมให้การท่องเที่ยวของประเทศไทยมีการพัฒนาในด้านต่างๆ แล้วนั้น ควรส่งเสริมให้มีมาตรการที่เหมาะสมในการคุ้มครองและเยียวยาความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยว โดยความเสียหายที่มักเกิดแก่นักท่องเที่ยวมี ดังนี้

3.3.1 ความเสียหายในทางแพ่ง

การเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวในประเทศไทย ส่งผลให้ผู้ประกอบการธุรกิจบางรายมักหาช่องทางเอารัดเอาเปรียบนักท่องเที่ยวด้วยกลวิธีต่างๆ ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความเสียหาย ซึ่งกรณีความเสียหายในทางแพ่งที่มักเกิดกับนักท่องเที่ยวดังนี้

3.3.1.1 นักท่องเที่ยวถูกเรียกเก็บราคาที่พักโดยไม่เป็นธรรม นักท่องเที่ยวเมื่อเดินทางมาถึงสถานที่ท่องเที่ยว ก็จะมีการเช่าที่พัก ไม่ว่าจะเป็น บ้าน โรงแรม หรืออะพาร์ตเมนต์ เพื่อเป็นที่พักชั่วคราว ซึ่งอาจเกิดปัญหาการเรียกเก็บค่าที่พักเกินกว่าราคาที่แท้จริงหรือเกินกว่าราคาที่ตกลงกัน หรือปัญหาทรัพย์สินสูญหายภายในที่พักแต่เจ้าสำนักโรงแรมไม่รับผิดชอบ เป็นต้น

3.3.1.2 นักท่องเที่ยวถูกเรียกเก็บราคาค่าใช้บริการด้านการขนส่งโดยไม่เป็นธรรม เป็นความเสียหายที่เกิดจากผู้ประกอบการธุรกิจการขนส่งหรือธุรกิจให้เช่า ไม่ว่าจะเป็นการขนส่งทางบก ได้แก่ รถให้บริการสาธารณะต่างๆ หรือรถที่มีบริการให้เช่า การขนส่งทางน้ำ ได้แก่ เรือประเภทต่างๆ หรือการขนส่งทางอากาศได้แก่เครื่องบิน เป็นต้น ซึ่งเป็นยานพาหนะที่นักท่องเที่ยวใช้เพื่อการเดินทางในโอกาสต่างๆ ในบางครั้งนักท่องเที่ยวอาจได้รับความเสียหายจากการเรียกเก็บค่าบริการที่เกินจริงหรือค่าบริการเกินกว่าที่ตกลงกัน หรือกรณีการเช่ายานพาหนะแล้วเกิดการชำรุดบกพร่องทำให้ผู้ประกอบการฉวยโอกาสเรียกค่าเสียหายที่เกินความเป็นจริงไม่เป็นธรรมแก่นักท่องเที่ยว เช่น กรณีนักท่องเที่ยวถูกเรียกค่าเสียหายที่เกินจริงจากการทำเจตสกีชำรุด โดยกลุ่มของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติซึ่งเป็นผู้เสียหายได้เช่าเรือเจตสกีจากกลุ่มผู้ต้องหาที่บริเวณถนนเลียบชายหาดพัทยา จังหวัดชลบุรี และได้ขับเรือเจตสกีเฉี่ยวชนกันจนทำให้เรือเจตสกีได้รับความเสียหาย กลุ่มผู้ต้องหา

⁵⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 29-30.

เรียกค่าเสียหายที่สูงกว่าราคาค่าเสียหายที่แท้จริง และตามไปอยู่ที่โรงแรมซึ่งกลุ่มผู้เสียหายได้เข้าพักอยู่ โดยข่มขู่ว่าหากถ้าไม่ยอมจ่ายค่าเสียหายตามที่ตนเรียกร้องจะทำร้ายร่างกายกลุ่มผู้เสียหาย เป็นต้น

3.3.1.3 นักท่องเที่ยวได้รับสินค้าที่ไม่มีคุณภาพหรือไม่เหมาะสมกับราคา ความเสียหายที่เกิดจากการขายสินค้า ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวช่วยสร้างอาชีพในแก่ประชาชนในท้องถิ่น โดยเฉพาะอาชีพทางการค้า เช่นการจำหน่ายอาหาร เครื่องดื่ม ของที่ระลึก หรือเครื่องใช้ต่างๆ เป็นต้น และในบางครั้งผู้ประกอบการอาจฉวยโอกาสเอาเปรียบนักท่องเที่ยวโดยการจำหน่ายสินค้าที่ไม่มีคุณภาพและราคาสูงกว่าที่ตกลงไว้ หรืออาจหลอกลวงให้นักท่องเที่ยวซื้อสินค้าและบริการ เป็นต้น

3.3.2 ความเสียหายในทางอาญา

ความเสียหายในทางอาญาที่มักเกิดแก่นักท่องเที่ยวคือความเสียหายในทางทรัพย์สินและความเสียหายทางร่างกาย เช่นความเสียหายที่เกิดจากการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ วิวาททรัพย์ ชิงทรัพย์ ฉ้อโกง หรือทำให้เสียทรัพย์ ทำร้ายร่างกาย ข่มขืนกระทำชำเรา อนาจาร เป็นต้น เช่นกรณีนักท่องเที่ยวสาวชาวเนเธอร์แลนด์ถูกข่มขืนบนเกาะพีพี จังหวัดกระบี่ เมื่อวันที่ 6 มีนาคม พ.ศ.2556 โดยผู้เสียหายให้การว่าตนเดินทางมาเที่ยวบนเกาะพีพีพร้อมด้วยเพื่อนสาวอีกคน ตั้งแต่วันที่ 4 มีนาคม พ.ศ.2556 และมีกำหนดกลับวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ.2556 เมื่อได้มาถึงก็เข้าพักโรงแรมแห่งหนึ่ง จากนั้นแยกกับเพื่อนไปดื่มกินกันตามลำพังที่บาร์ริมชายหาดจนตนเองเมาไม่ได้สติ ตื่นมาพบว่าตนเองนอนอยู่บนชายหาดและถูกผู้ต้องหาข่มขืนกระทำชำเราอยู่

หรือเหตุชิงทรัพย์ที่จังหวัดภูเก็ต ในคืนวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ.2555 ขณะที่ นางมิเชล อลิซาเบธ และนางลิน แทมมี่ ลี นักท่องเที่ยวชาวออสเตรเลีย กำลังเดินทางกลับที่พัก โรงแรมกะตะธานี ตำบลกะรน ได้มีคนร้ายวัยรุ่นชาวไทย 2 คน ขับขี่รถจักรยานยนต์เข้ามาประกบแล้วกระชากกระเป๋าถือ นางมิเชลต่อสู้จึงถูกคนร้ายใช้มีดแทงได้รับบาดเจ็บสาหัสและเสียชีวิตในเวลาต่อมา ส่วนนางลิน แทมมี่ ลี ได้รับบาดเจ็บ

หรือเหตุทำร้ายร่างกายที่จังหวัดภูเก็ต เมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม พ.ศ.2556 มีคนร้าย 4 คนบุกเข้าไปทำร้ายร่างกายนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย ภายในห้องพักเลขที่ 1627 ของโรงแรมมิลเลนเนียม รีสอร์ท ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับบาดเจ็บ ศีรษะแตกเลือดอาบร่าง ตามร่างกายถูกทำร้ายมีร่องรอยฟกช้ำทั่วร่าง

และเหตุชิงทรัพย์บนรถแท็กซี่ เมื่อกลางดึกวันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ.2557 คนขับแท็กซี่ได้ใช้ปืนปลอมจี้เพื่อชิงทรัพย์นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันซึ่งเป็นผู้โดยสาร บริเวณกลางซอยสุขุมวิท 15 แขวงคลองตันเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร เป็นต้น

ซึ่งกรณีความเสียหายต่างๆ สร้างความเสื่อมเสียต่อภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยวไทย ส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงของประเทศ เพราะทุกครั้งที่มิช้าวแพร่ออกไปเกี่ยวกับการกระทำความผิดต่อนักท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวรายอื่นเกิดความกลัวและไม่เชื่อมั่นในความปลอดภัย ส่งผลให้ตัดสินใจที่จะไม่มาท่องเที่ยวในประเทศไทย ทำให้ประเทศขาดรายได้ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยตลอดจนชื่อเสียงและความเชื่อมั่นจากนานาชาติ ความเสียหายที่เกิดกับ

นักท่องเที่ยวทั้งทางแพ่งและทางอาญานำไปสู่ข้อพิพาทเกิดเป็นคดีนักท่องเที่ยวอันจะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมต่อไป

3.4 คดีนักท่องเที่ยว

จากแนวปฏิบัติของส่วน/กลุ่มงานคดีนักท่องเที่ยวศาลแขวงดุสิต กรุงเทพมหานคร ข้อ.1 “คดีนักท่องเที่ยว” หมายความว่าคดีแพ่งที่มีนักท่องเที่ยวเป็นคู่กรณี หรือคดีผู้บริโภคที่มีนักท่องเที่ยวเป็นคู่กรณีตามกฎหมาย ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค หรือคดีอาญาที่มีนักท่องเที่ยวเป็นผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือจำเลย

คดีนักท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในปัจจุบันจึงมีทั้งคดีแพ่ง คดีผู้บริโภค และคดีอาญา หากเป็นคดีที่มีทุนทรัพย์เพียงเล็กน้อยจะได้รับการพิจารณาด้วยความเป็นธรรมตามกฎหมายวิธีพิจารณาคความแพ่งในรูปแบบในการดำเนินคดีเป็นวิธีพิจารณาแบบวิสามัญ⁵⁷ โดยแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. คดีมโนสาเร่ เป็นคดีที่มีข้อพิพาทและเรื่องเล็กๆ น้อยๆ เช่นคดีที่มีทุนทรัพย์ไม่เกิน 300,000 บาท หรือคดีฟ้องขับไล่ออกจากอสังหาริมทรัพย์ที่มีค่าเช่าหรืออาจให้เช่าได้ในขณะยื่นฟ้องไม่เกินเดือนละ 30,000 บาท⁵⁸

2. คดีไม่มีข้อยุ่งยาก เป็นคดีที่มีการพิจารณาไม่สลับซับซ้อน เช่นฟ้องขอให้ชำระเงินจำนวนที่แน่นอนตามตัวเงิน ซึ่งการรับรองหรือการรับชำระเงินตามตัวเงินนั้น ได้ถูกปฏิเสธ หรือตามสัญญาเป็นหนังสือซึ่งปรากฏในเบื้องต้นว่าเป็นสัญญาอันแท้จริง มีความสมบูรณ์และบังคับได้ตามกฎหมาย ดังนั้นการพิสูจน์ว่าเป็นหนี้กันจริงหรือไม่ จึงไม่ต้องสืบพยานบุคคล เพราะโจทก์อ้างเอกสารที่เป็นเช็ค หรือตัวสัญญา เสนอต่อศาลแล้ว ทำให้เชื่อได้ว่าเป็นหนี้กันจริง คดีเหล่านี้จึงไม่มีข้อยุ่งยากในการพิจารณาเป็นต้น⁵⁹

และนอกจากสองประเภทที่กล่าวมาแล้ว ยังมีคดีแพ่งอีกประเภทคือคดีมีทุนทรัพย์ เป็นคดีที่โจทก์มุ่งหมายจะบังคับเอาทรัพย์โดยเฉพาะซึ่งสามารถคำนวณเป็นเงินได้ เช่นค่าเสียหายจากการทำละเมิด กรรมสิทธิ์ในที่ดิน เงินกู้ยืม การฟ้องบังคับจำนอง เป็นต้น

สำหรับความผิดตามกฎหมายที่เกี่ยวกับนักท่องเที่ยวนั้นเป็นได้ทั้งคดีที่มีทุนทรัพย์ คดีมโนสาเร่ และคดีที่ไม่มีข้อยุ่งยาก

⁵⁷ ภัทริน รินทร์ธราศรี, **มาตรการเยียวยาความเสียหายแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติผู้ได้รับความเสียหายในประเทศไทย** (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2552), หน้า 28.

⁵⁸ กิตติวัฒน์ รัตนดิลก ณ ภูเก็ต, **กฎหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยว** (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานศาลยุติธรรม, 2551), หน้า 60.

⁵⁹ **เรื่องเดียวกัน**, หน้า 60.

3.4.1 การระงับข้อพิพาทคดีนักท่องเที่ยวในประเทศไทย

ในเรื่องของการระงับข้อพิพาทนี้ผู้เชี่ยวชาญจะนำเสนอถึงวิธีการการระงับข้อพิพาทในประเทศไทยที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ซึ่งเป็นวิธีการทางศาล ดังนี้

3.4.1.1 การระงับข้อพิพาทในคดีแพ่งโดยกระบวนการทางศาล

คดีแพ่งคือคดีความที่เกิดขึ้นระหว่างเอกชนและเอกชนด้วยกัน โดยการกระทำของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งทำให้สิทธิของอีกฝ่ายหนึ่งเสียหาย เช่นการฟ้องให้ผู้กู้ชำระเงินตามสัญญา การฟ้องเรียกให้ผู้ทำละเมิดชดเชยค่าเสียหาย เป็นต้น โดยวัตถุประสงค์ของการฟ้องคดีแพ่งนั้นมุ่งบังคับในด้านทรัพย์สินของจำเลย เช่นให้จำเลยคืนทรัพย์สิน หรือใช้ราคาค่าทรัพย์สิน เป็นต้น โดยมีได้มุ่งที่จะให้จำเลยได้รับโทษทางด้านเนื้อตัวร่างกายดังเช่นคดีอาญา คดีแพ่งนั้นนอกจากจะเป็นเรื่องที่พิพาทกันแล้ว อาจเป็นเรื่องที่กฎหมายกำหนดให้บุคคลใช้สิทธิทางศาลเพื่อรับรองคุ้มครองสิทธิของตน⁶²

คดีแพ่งซึ่งเป็นคดีที่มีราคาทรัพย์สินพิพาทหรือทุนทรัพย์ (จำนวนเงิน) ที่ฟ้องคดีไม่เกิน 300,000 บาท อยู่ในอำนาจการพิจารณาคดีของศาลแขวงให้ยื่นฟ้องต่อศาลแขวง คดีนักท่องเที่ยวในคดีที่มีทุนทรัพย์ที่พิพาทกันเพียงเล็กน้อย การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีจึงอยู่ในอำนาจของศาลแขวง ซึ่งอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งของศาลแขวงตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรมมาตรา 17 ให้ผู้พิพากษาคนเดียวเป็นองค์คณะมีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีได้

กระบวนการดำเนินคดีแพ่งที่อยู่ในอำนาจของศาลแขวงมิได้มีการบัญญัติหลักปฏิบัติไว้โดยเฉพาะ ดังนั้นการพิจารณาคดีแพ่งที่มีนักท่องเที่ยวเป็นคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่อยู่ในอำนาจของศาลแขวง อันถือได้ว่าเป็นคดีที่พิพาทกันเพียงเล็กน้อย จึงดำเนินกระบวนการเช่นคดีมโนสาเร่ ซึ่งคดีมโนสาเร่คือ คดีที่มีค่าขอให้ปลดเปลื้องทุกข้ออันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ไม่เกิน 300,000 บาท หรือไม่เกินจำนวนที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา หรือ คดีฟ้องขับไล่บุคคลใดๆ ออกจากอสังหาริมทรัพย์อันมีค่าเช่าหรืออาจให้เช่าได้ในขณะยื่นคำฟ้องไม่เกินเดือนละ 30,000 บาทหรือไม่เกินจำนวนที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา ทั้งนี้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 189

โดยคดีมโนสาเร่จะมีวิธีการยื่นฟ้อง 2 ลักษณะตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 191 ดังนี้

1. ยื่นฟ้องเป็นหนังสือ โดยคำฟ้องของโจทก์จะต้องแสดงข้อหาและคำขอบังคับโดยชัดแจ้ง ตลอดจนข้ออ้างเพื่อสนับสนุนข้อหาของตน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 172

2. แกล้งด้วยวาจาต่อศาล โดยโจทก์ต้องแกล้งข้อหาต่อหน้าศาลด้วยตนเอง จากนั้นศาลจะบันทึกคำแกล้งของโจทก์ และอ่านให้โจทก์ฟังอีกครั้ง เมื่อโจทก์เห็นว่าถูกต้องแล้วก็ให้ลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้อง เพื่อดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป

เนื่องจากคดีมโนสาเร่ไม่มีวัตถุประสงค์ที่จะให้คดีเสร็จไปจากศาลอย่างรวดเร็ว ดังนั้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 193 ในวันนัดพิจารณาคดีจะต้อง

⁶² กิตติวัฒน์ รัตนติลก ณ ภูเก็ต, *เรื่องเดิม*, หน้า 60.

ดำเนินการไกล่เกลี่ยเพื่อให้คู่ความตกลงกันหรือประนีประนอมยอมความกันในข้อพิพาทที่เกิดขึ้น หากคู่ความไม่สามารถตกลงหรือประนีประนอมยอมความกันได้ ให้ศาลสอบถามค่าให้การจำเลยต่อไป

ส่วนคดีที่มีทุนทรัพย์หรือราคาทรัพย์ที่พิพาทเกินกว่า 300,000 บาท หรือคดีที่ฟ้องขอให้ปลดเปลื้องทุกข์อันไม่อาจคำนวณเป็นราคาได้ หรือคดีที่ไม่มีข้อพิพาท เป็นคดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาของศาลจังหวัด จึงต้องฟ้องคดีนี้ที่ท้องที่เกี่ยวเนื่องต่อศาลจังหวัดโดยการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีตั้งแต่การส่งคำคู่ความ การยื่นคำให้การและฟ้องแย้ง การชี้สองสถาน การนัดพิจารณาการสืบพยาน ตลอดจนศาลมีคำพิพากษา จะดำเนินกระบวนการพิจารณาเหมือนกับคดีแพ่งทั่วไปทุกประการ

3.4.1.2 การระงับข้อพิพาทในคดีอาญาโดยกระบวนการทางศาล

เมื่อข้อพิพาททางอาญาเกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยว ไม่ว่าจะนักท่องเที่ยวจะเป็นผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด หรือเป็นผู้ได้รับความเสียหายอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดทางอาญา กระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้นจะเริ่มจากการที่ผู้เสียหายแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ว่ามีผู้กระทำความผิดขึ้น โดยจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่ก็ตาม ซึ่งการกระทำความผิดนั้นก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหาย และการกล่าวหาเช่นว่านี้ผู้เสียหายมีเจตนาให้ผู้กระทำความผิดได้รับการลงโทษ คำกล่าวหาดังกล่าวนี้คือการร้องทุกข์⁶³ เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจรับแจ้งเหตุแล้วจึงทำการสืบสวน⁶⁴ และสอบสวน⁶⁵ เพื่อรวบรวมพยานหลักฐานจัดทำสำนวนคดีโดยเจ้าพนักงานตำรวจมีอำนาจดังนี้

1. แสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐาน
2. ค้นตัวบุคคล และค้นสถานที่ต่างๆ
3. จับกุมผู้ต้องหาตามดำเนินคดี
4. ออกหมายเรียกพยานและผู้ต้องหาสอบสวนไว้เป็นหลักฐาน
5. ควบคุมตัวผู้ต้องหา
6. ให้ประกันตัวผู้ต้องหาระหว่างการสอบสวน
7. สรุปสำนวนการสอบสวนพร้อมทำความเห็น⁶⁶

ส่วนของการฟ้องคดีนี้ที่นักท่องเที่ยวที่มีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 60,000 บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ให้อยู่ในอำนาจการพิจารณาคดีของศาลแขวง นักท่องเที่ยวต้องยื่นฟ้องคดีต่อศาลแขวง หากในความผิดนั้นกฎหมายกำหนดอัตราโทษไว้เกินกว่าที่กล่าวมานี้จะอยู่ในอำนาจการพิจารณาคดีของศาลจังหวัด ในชั้นพิจารณานั้นการพิจารณาและสืบพยานในศาล จะกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย โดยศาลจะอ่านและอธิบายคำฟ้องให้จำเลยฟัง และถามจำเลยว่าจำเลยกระทำความผิดจริงหรือไม่ แล้วจดบันทึกคำให้การจำเลยไว้⁶⁷ กรณีที่จำเลยให้

⁶³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (7)

⁶⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (10)

⁶⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (11)

⁶⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 140-142

⁶⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172

การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลจะพิพากษาคดีโดยไม่ต้องสืบพยานต่อไปก็ได้ เว้นแต่คดีที่มีอัตราโทษอย่างต่ำให้จำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไปหรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงจึงจะพิพากษาลงโทษจำเลย⁶⁸ กรณีจำเลยให้การปฏิเสธ ศาลจะดำเนินการพิจารณาสืบพยานโจทก์และพยานจำเลยต่อไป โดยศาลจะนัดสืบพยานโจทก์ก่อน เสร็จแล้วจึงนัดสืบพยานจำเลยหลังจากสืบพยานทั้งสองฝ่ายเสร็จสิ้นแล้วจึงนัดฟังคำพิพากษา⁶⁹

การดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในคดีนี้ยกฟ้องตั้งแต่นั้นจับกุม ชั้นสอบสวน ชั้นพิจารณา ตลอดจนการพิพากษาบังคับคดี มีขั้นตอนและกระบวนการเหมือนกับคดีทั่วไปทุกประการ

หากเกิดข้อพิพาทขึ้นกับนักท่องเที่ยวระหว่างที่พำนักอยู่ในประเทศไทยจะต้องระงับข้อพิพาทโดยนำคดีขึ้นสู่ศาลยุติธรรมเพื่อพิจารณาพิพากษาคดี แต่การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีของศาลยุติธรรมนั้นมีรูปแบบที่เหมาะสมกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีทั่วไป เช่นคดีที่มีคู่ความเป็นชาวไทยทั้งสองฝ่าย หรือคดีที่คู่ความเป็นชาวต่างชาติซึ่งมีถิ่นฐานหรือประกอบธุรกิจในประเทศไทย เพราะการดำเนินกระบวนการในศาลยุติธรรมนั้นจะต้องดำเนินการหลายขั้นตอน ยุ่งยากและซับซ้อน และจะต้องอาศัยระยะเวลาในการดำเนินกระบวนการพอสมควร จึงไม่อาจเป็นวิถีทางที่เหมาะสมในการอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว เพราะกว่าคดีจะพิจารณาเสร็จสิ้นนักท่องเที่ยวก็เดินทางกลับประเทศไปแล้ว

ดังนั้นการระงับข้อพิพาทในคดีนี้ยกฟ้องโดยวิธีดำเนินการพิจารณาคดีในศาลยุติธรรมจึงเป็นรูปแบบการอำนวยความสะดวกที่ไม่เหมาะสมกับคดีนี้ยกฟ้อง ปัญหาเช่นนี้การนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือก โดยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องมาใช้นับเป็นทางออกที่ดี เพราะหากการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องประสบความสำเร็จ ข้อพิพาทจะระงับลงภายในระยะเวลาอันรวดเร็ว เกิดการเยียวยาความเสียหายได้อย่างทันท่วงทีก่อนที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางกลับประเทศ วิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องในคดีนี้ยกฟ้องนี้นอกจากจะเป็นการระงับข้อพิพาทอย่างทันท่วงทีแล้ว ยังเป็นการลดคดีที่จะขึ้นสู่ศาล สร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่กระบวนการยุติธรรมและประเทศไทย

3.4.2 ข้อจำกัดในการดำเนินคดีนี้ยกฟ้อง

การดำเนินคดีที่มีนักท่องเที่ยวเป็นคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนั้นข้อจำกัดอยู่หลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อจำกัดในเรื่องของระยะเวลา เพราะนักท่องเที่ยวจะพำนักในสถานที่เกิดเหตุเป็นการชั่วคราวและจำเป็นต้องเดินทางกลับประเทศหรือสถานที่ท่องเที่ยวแห่งอื่นต่อไป อีกประการยังเป็นข้อจำกัดในเรื่องของการสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารกับคนในท้องถิ่นหรือสื่อสารกับเจ้าหน้าที่เพื่อดำเนินคดีในขั้นตอนต่างๆ ก็เป็นเรื่องที่ลำบาก ส่งผลให้การอำนวยความสะดวกต่อนักท่องเที่ยวไม่ทันท่วงทีอันเนื่องมาจากข้อจำกัดต่างๆ และปัญหาที่สำคัญคือเมื่อนักท่องเที่ยวตกเป็นผู้เสียหายและเขาไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมหลักได้หรือได้รับการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีที่

⁶⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176

⁶⁹ กิตติวัฒน์ รัตนดิถก ณ ภูเก็ต, *เรื่องเดิม*, หน้า 54.

ล่าช้า นักท่องเที่ยวที่เป็นผู้เสียหายก็จะไม่ได้รับการเยียวยาที่เหมาะสมและทันท่วงที เกิดความรู้สึก
ในทางลบกับกระบวนการยุติธรรมและประเทศไทย ส่งผลเสียต่อภาพลักษณ์ของประเทศไทยและทำ
ให้จำนวนนักท่องเที่ยวลดลงกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย

ดังนั้นการนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือก โดยวิธีการไกล่เกลี่ยมาใช้ในการยุติข้อพิพาทใน
คดีนักท่องเที่ยวจึงเป็นทางเลือกที่ดี เพราะการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้นเป็นวิธีการระงับข้อพิพาทที่ไม่
ยุ่งยากและซับซ้อน ไม่ต้องผ่านกระบวนการต่างๆ หลายขั้นตอนค่อนข้างมีความยืดหยุ่น และสามารถ
ดำเนินการที่ใดก็ได้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและความสมัครใจของคู่ความ อีกทั้งการไกล่เกลี่ยข้อ
พิพาทใช้เวลาในการดำเนินการไม่นานมากนัก หากคู่ความสามารถตกลงกันได้ข้อพิพาทก็เป็นอันยุติ
แต่หากตกลงกันไม่ได้ก็ต้องดำเนินการพิจารณา หรือฟ้องคดีต่อศาลต่อไป อีกทั้งการไกล่
เกลี่ยใช้วิธีการเจรจาต่อรองโดยผู้ไกล่เกลี่ยจะทำการโน้มน้าวให้คู่ความทุกฝ่ายเปิดใจเจรจากัน เสนอ
ความต้องการของตนและต่อรองเพื่อหาข้อยุติร่วมกัน จึงทำให้ไม่เกิดความรู้สึกว่าฝ่ายใดแพ้ฝ่ายใด
ชนะ แต่เป็นการหาทางออกร่วมกันมากกว่า ลักษณะดังกล่าวของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นลักษณะ
ที่เหมาะสมกับคดีนักท่องเที่ยวและข้อจำกัดของนักท่องเที่ยวในเรื่องของระยะเวลา ดังนั้นเมื่อเกิดคดี
กับนักท่องเที่ยวไม่ว่าเขาจะตกเป็นผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดหรือเป็นผู้เสียหายก็ตาม หากนำ
วิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาใช้ จะทำให้ข้อพิพาทระงับไปอย่างทันท่วงทีและกรณีที่นักท่องเที่ยวเป็นผู้
เสียหายก็จะได้รับการเยียวยาความเสียหายที่เหมาะสมและทันท่วงทีก่อนที่นักท่องเที่ยวจะเดินทาง
กลับประเทศ ส่งผลดีต่อภาพลักษณ์ของกระบวนการยุติธรรมไทยและประเทศไทย

3.5 การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องในศาลส่วนคดีนักท่องเที่ยว

3.5.1 การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีนักท่องเที่ยว

การไกล่เกลี่ยในคดีนักท่องเที่ยวนั้นจะเกิดขึ้นก่อนมีการฟ้องคดี หรือหลังจากที่ฟ้องคดีแล้วก็ได้
ซึ่งการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องคดีหรือการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนอกศาลนั้นเป็นกรณีที่คู่ความ
สมัครใจให้บุคคลภายนอกหรือผู้ไกล่เกลี่ยเข้ามาทำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เช่น การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท
โดยสำนักกระงับข้อพิพาทสำนักงานศาลยุติธรรม เป็นต้น

ส่วนกรณีการไกล่เกลี่ยเมื่อมีการฟ้องคดีต่อศาลแล้วหรือการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภายในศาลนั้น
คู่พิพาทอาจตกลงให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทหรือศาลเห็นสมควรให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก็ได้⁷⁰
การไกล่เกลี่ยในศาลนี้อาจเกิดขึ้นได้เสมอตราบที่ศาลยังมีคำพิพากษา และสามารถดำเนินการได้
2 ระยะ⁷¹ คือการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนวันนัดเป็นการดำเนินการไกล่เกลี่ยเชิงรุก เพราะศาลต้องการ
ให้ข้อพิพาทยุติไปอย่างรวดเร็ว โดยศาลจะสอบถามความสมัครใจของคู่ความ หากคู่ความประสงค์จะ
ทำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทศาลก็จะจัดให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนวันนัดครั้งแรกของศาล และ
ระยะที่สองคือการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทระหว่างการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาล อาจมีการนัด

⁷⁰ รายละเอียดโปรดดูภาคผนวก ก ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการไกล่เกลี่ย
พ.ศ. 2554 หมวดที่ 2 ข้อที่ 6

⁷¹ ภัทริน รินทร์ธราศรี, *เรื่องเดิม*, หน้า 53.

ไกล่เกลี่ยระหว่างการสืบพยานของศาล แต่ทั้งนี้ศาลจะมีการกำหนดระยะเวลาการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เพื่อไม่ให้คู่ความฉวยโอกาสในการประวิงคดี

แต่ด้วยข้อจำกัดของนักท่องเที่ยวในเรื่องของระยะเวลา การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องคดี จึงเป็นวิธีการยุติข้อพิพาทที่เหมาะสมที่สุด ยกตัวอย่างเช่นเหตุการณ์เรือโดยสารข้ามฟากล่มกลางทะเล โดยเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ.2556 เวลา 10.30 นาฬิกา นายอภิชาติ เทพหนู ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดพัทลุง ทำหน้าที่ผู้ประนีประนอม ดำเนินการเจรจาไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องในคดีนักท่องเที่ยวหมายเลขคดีดำที่ 16/2556 กรณีเรือโดยสารข้ามฟาก พัทลุง-เกาะลัน ล่มกลางทะเล ผลการเจรจาปรากฏว่าคู่กรณีสามารถตกลงเรื่องค่าสินไหมทดแทนกันได้ และทุกฝ่ายพอใจในผลการเจรจาไกล่เกลี่ย

คดีนี้ยุติลงด้วยความพึงพอใจของทุกฝ่าย ฝ่ายผู้เสียหายซึ่งเป็นทายาทของนักท่องเที่ยวผู้ตาย ได้รับการเยียวยาที่เหมาะสมและรวดเร็ว เป็นการยุติคดีโดยไม่ต้องมีการดำเนินกระบวนการพิจารณา และไม่มีค่าใช้จ่ายใดๆ

3.5.2. ศาลส่วนคดีนักท่องเที่ยว (Tourist Protection Section)

ตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการไกล่เกลี่ย พ.ศ.2554 หมวดที่ 2 เรื่องการดำเนินการให้มีการไกล่เกลี่ยได้วางหลักไว้ว่า เมื่อผู้รับผิดชอบราชการศาลหรือองค์คณะผู้พิพากษาเห็นสมควรให้ทำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท หรือเมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอและคู่ความอีกฝ่ายตกลงด้วยที่จะทำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ศาลจะต้องจัดให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีนั้น ทั้งนี้การดำเนินการให้เป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการไกล่เกลี่ย พ.ศ.2554 ซึ่งผู้เขียนได้อธิบายรายละเอียดไว้ในบทที่ 2 ของวิทยานิพนธ์นี้ เรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท จากข้อกำหนดดังกล่าวจึงสรุปได้ว่าทุกศาลจะต้องมีการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้แก่คู่ความ เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความประสงค์และยินยอมให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท แต่ในส่วนของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องคดีนั้นขึ้นอยู่กับศาลว่าได้อำนาจนโยบายให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องหรือไม่

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องในคดีนักท่องเที่ยวของศูนย์ไกล่เกลี่ยคดีโดยทั่วไปนั้นจะประสบปัญหาเช่น การจัดหาล่าม การประสานงานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือการขอข้อมูลจากผู้ประกอบการ เป็นต้น ดังนั้นศาลยุติธรรมจึงมีนโยบายที่จะเปิดส่วนคดีนักท่องเที่ยวขึ้น เพื่อดำเนินงานในส่วนคดีนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะ

การเปิดศาลส่วนคดีนักท่องเที่ยวขึ้นเป็นเรื่องของการจัดช่องทางพิเศษ ด้วยข้อจำกัดในด้านต่างๆ ของนักท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นข้อจำกัดในเรื่องของระยะเวลา ข้อจำกัดในเรื่องการสื่อสาร เป็นต้น การจัดตั้งส่วนคดีนักท่องเที่ยวเป็นวิธีการบริหารจัดการคดีที่มีลักษณะพิเศษแต่ไม่ได้ใช้กฎหมายที่พิเศษหรือแตกต่างไปจากคดีทั่วไป โดยศาลยุติธรรมได้มีนโยบายเปิดส่วนคดีนักท่องเที่ยวในศาลยุติธรรมที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวเช่น นักท่องเที่ยวถูกเอารถเอาเปรียบ ถูกทำร้ายร่างกาย หรือทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวสูญหาย คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของนักท่องเที่ยว รวมถึงคนไทยหรือผู้ประกอบการที่เป็นคนไทยด้วย

ภารกิจสำคัญของส่วนคตินักท่องเที่ยวได้แก่ การให้คำแนะนำและช่วยเหลือนักท่องเที่ยวในการดำเนินคดีให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว หรือในกรณีที่นักท่องเที่ยวต้องรีบเดินทางกลับก็จะสืบพยานนักท่องเที่ยวไว้ล่วงหน้าและอาจแต่งตั้งให้ผู้แทนของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องช่วยดูแลคดีและแจ้งผลให้นักท่องเที่ยวทราบต่อไป หรือกรณีที่นักท่องเที่ยวตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา และประสงค์จะให้สถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลประเทศของตนทำการช่วยเหลือ เจ้าหน้าที่ก็จะแจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบเพื่อประสานงานต่อไป

โดยเมื่อวันที่ 5 กันยายน พ.ศ.2556 ศาลจังหวัดพัทธยาได้เปิดทำการส่วนคตินักท่องเที่ยวขึ้นเป็นแห่งแรก ซึ่งได้รับการตอบรับจากนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก มีคดีที่นักท่องเที่ยวเข้าร้องเรียนต่อส่วนคตินักท่องเที่ยวรวม 22 คดี ตลอดปี พ.ศ.2556 ซึ่งในส่วนของคดีแพ่งได้ดำเนินการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องให้แก่คู่ความโดยเร็วที่สุด โดยส่วนใหญ่สามารถไกล่เกลี่ยเป็นผลสำเร็จ เช่นกรณีคดีเรือ สปิด โป้ทชนกับเรือขนส่งนักท่องเที่ยวที่แหลมบาลีฮาย ส่งผลให้นักท่องเที่ยวชาวจีนเสียชีวิต 2 คน ซึ่งศาลจังหวัดพัทธยาในส่วนคตินักท่องเที่ยวได้ดำเนินการไกล่เกลี่ยคดีก่อนฟ้องจนได้ข้อยุติเป็นที่พอใจของคู่ความโดยใช้ระยะเวลาเพียงหนึ่งวัน จากกรณีดังกล่าวไม่เพียงแต่จะเป็นประโยชน์แก่คู่ความ แต่ยังแสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวมีความมั่นใจในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย เป็นผลดีต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทย

หลังจากนั้นเมื่อวันที่ 24 กันยายน พ.ศ.2556 ศาลจังหวัดภูเก็ตก็ได้เปิดทำการส่วนคตินักท่องเที่ยวขึ้น และเมื่อวันที่ 6 มีนาคม พ.ศ.2557 ศาลแขวงปทุมวันได้เปิดส่วนคตินักท่องเที่ยวขึ้นเป็นแห่งแรกในกรุงเทพมหานคร ตามด้วยศาลแขวงดุสิตที่เปิดทำการส่วนคตินักท่องเที่ยวไปเมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ.2557 และนอกจากนี้ยังมีนโยบายที่จะเปิดส่วนคตินักท่องเที่ยวที่ศาลจังหวัดเกาะสมุย ศาลแขวงเชียงใหม่ และ ศาลจังหวัดกระบี่

ซึ่งการดำเนินงานในส่วนคตินักท่องเที่ยวจะเป็นกระบวนการดำเนินคดีที่ได้มาตรฐานและรวดเร็ว ดังนั้นการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องคดีจึงเป็นอีกหนึ่งวิธี ที่ส่วนคตินักท่องเที่ยวนำมาใช้เพื่อระงับข้อพิพาทและยุติคดี โดยเฉพาะส่วนคตินักท่องเที่ยวของศาลจังหวัดพัทธยาได้มีการออกประกาศเรื่องแนวปฏิบัติในการดำเนินคตินักท่องเที่ยวโดยให้ความสำคัญกับการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องคดี ดังนี้

ในการการดำเนินคดีแพ่ง เมื่อนักท่องเที่ยวมีความประสงค์จะฟ้องคดี ให้เจ้าหน้าที่แนะนำและช่วยเหลือในการจัดทำคำฟ้อง รวมทั้งเอกสารที่เกี่ยวข้องให้เรียบร้อย และในกรณีที่นักท่องเที่ยวมอบอำนาจให้บุคคลใดเป็นผู้ดำเนินคดีแทน ให้สอบถามสถานที่อยู่และวิธีการติดต่อผู้รับมอบอำนาจแล้วบันทึกลงในหนังสือมอบอำนาจให้ชัดเจน และก่อนจะดำเนินกระบวนการดังกล่าว ให้เริ่มด้วยการนัดไกล่เกลี่ยทุกคดี โดยให้นัดไกล่เกลี่ยในวันรุ่งขึ้นที่ศาลเปิดทำการหรือโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ และให้เจ้าหน้าที่แจ้งวันเวลานัดให้นักท่องเที่ยว หรือ ผู้รับมอบอำนาจทราบ รวมทั้งประสานงานกับผู้แทนกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เพื่อแจ้งวันนัดไกล่เกลี่ยให้จำเลยทราบด้วย

โดยให้เจ้าหน้าที่จัดเตรียมห้องไกล่เกลี่ยประสานงาน และแจ้งวันเวลานัดให้ผู้ไกล่เกลี่ยทราบ ถ้าคู่ความไม่ได้แสดงความประสงค์ว่าจะให้บุคคลใดเป็นผู้ไกล่เกลี่ยก็ให้จัดผู้ประนีประนอมของศาลทำการไกล่เกลี่ย ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องใช้ล่ามในการไกล่เกลี่ย ก็ให้แจ้งผู้แทนกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาดำเนินการจัดหาล่ามให้ทันในวันนัดไกล่เกลี่ย

3.5.3 กระบวนการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องในศาลส่วนคดีนักท่องเที่ยวน

ณ วันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ.2557 ได้มีการจัดตั้งส่วนคดีนักท่องเที่ยวนขึ้นแล้วใน 4 ศาลได้แก่ ศาลจังหวัดพัทธยา ศาลจังหวัดภูเก็ต ศาลแขวงปทุมวัน และศาลแขวงดุสิต โดยทุกศาลได้ออกประกาศเรื่องแนวทางปฏิบัติในการดำเนินคดีนักท่องเที่ยวนในเรื่องการไกล่เกลี่ยไปในแนวทางเดียวกัน กล่าวคือเมื่อนักท่องเที่ยวนประสงค์จะฟ้องคดี ให้เจ้าหน้าที่ช่วยเหลือและแนะนำในการจัดทำคำฟ้องรวมทั้งเอกสารที่เกี่ยวข้องให้เรียบร้อย และในกรณีนักท่องเที่ยวนมอบอำนาจให้บุคคลใดเป็นผู้ดำเนินคดีแทนให้สอบถามสถานที่อยู่และวิธีการติดต่อผู้รับมอบอำนาจแล้วบันทึกลงไว้ในหนังสือมอบอำนาจไว้ให้ชัดเจน โดยการดำเนินคดีนั้น ให้เริ่มด้วยการนัดไกล่เกลี่ยทุกคดีโดยให้นำนัดไกล่เกลี่ยในวันรุ่งขึ้นที่ศาลเปิดทำการหรือโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ และให้เจ้าหน้าที่แจ้งวันเวลานัดให้นักท่องเที่ยวนหรือผู้รับมอบอำนาจกรณีที่มีผู้รับมอบอำนาจ รวมทั้งประสานงานกับผู้แทนกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาเพื่อแจ้งวันนัดไกล่เกลี่ยให้จำเลยทราบด้วย

คดีนักท่องเที่ยวนเป็นคดีที่มีข้อจำกัดในเรื่องระยะเวลา นักท่องเที่ยวนที่ตกเป็นผู้เสียหายจำต้องได้รับการเยียวยาอันรวดเร็วเพื่อให้สอดคล้องกับข้อจำกัดที่เกิดขึ้น ดังนั้นแนวทางปฏิบัติในการดำเนินคดีนักท่องเที่ยวนจึงให้ความสำคัญกับการไกล่เกลี่ยก่อนพิจารณาคดี โดยในการดำเนินคดีให้เริ่มด้วยการนัดไกล่เกลี่ยทุกคดี ซึ่งการดำเนินกระบวนการไกล่เกลี่ยนั้นเป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการไกล่เกลี่ย พ.ศ.2554 หมวด 2 ข้อที่ 6-10 เรื่องการดำเนินให้มีการไกล่เกลี่ย กล่าวคือเมื่อมีคดีขึ้นสู่ศาล หากผู้รับผิดชอบราชการศาลหรือองค์คณะผู้พิพากษาเห็นสมควร หรือเมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอและคู่ความฝ่ายอื่นตกลงให้มีการไกล่เกลี่ยให้ดำเนินการให้มีการไกล่เกลี่ย และในการดำเนินการให้มีการไกล่เกลี่ยนั้นศูนย์ไกล่เกลี่ยประจำศาลอาจเชิญชวนหรือให้คำแนะนำแก่คู่ความ ทนายความหรือผู้เกี่ยวข้องกับกรณีการไกล่เกลี่ย การดำเนินกระบวนการไกล่เกลี่ย และวิธีการร้องขอให้มีการไกล่เกลี่ยตลอดจนข้อมูลอื่นอันจะเป็นประโยชน์แก่คู่ความ และเพื่อประโยชน์ในการจัดให้มีการไกล่เกลี่ย ผู้รับผิดชอบราชการศาลอาจประกาศกำหนดลักษณะหรือประเภทของคดีที่ให้ศูนย์ไกล่เกลี่ยประจำศาลดำเนินการเชิญชวนคู่ความให้เข้าร่วมไกล่เกลี่ย โดยการกำหนดลักษณะหรือประเภทของคดีดังกล่าวจะไม่เป็นการจำกัดลักษณะหรือประเภทของคดีอื่นๆที่สามารถทำการไกล่เกลี่ยได้

และหมวดที่ 4 เรื่องการไกล่เกลี่ยโดยผู้ประนีประนอม ส่วนที่ 4 ข้อ 24-34 ว่าด้วยกระบวนการไกล่เกลี่ย มีขั้นตอน ดังนี้

1. เมื่อมีการแต่งตั้งผู้ประนีประนอมขึ้นแล้ว การประสานงานระหว่างผู้ประนีประนอมกับศาลให้เป็นไปตามที่ศาลกำหนด โดยการไกล่เกลี่ยจะดำเนินด้วยวิธีใด ณ วันเวลาสถานที่ใดให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และแนวทางที่ศาลกำหนด โดยศาลต้องแจ้งให้คู่ความทุกฝ่ายทราบ
2. ในการไกล่เกลี่ยนั้นผู้ประนีประนอมสามารถกำหนดขั้นตอนหรือแนวทางการไกล่เกลี่ยได้ตามที่ตนเห็นสมควร โดยจะต้องคำนึงถึงพฤติการณ์แห่งคดีและความประสงค์ของคู่ความเป็นหลัก ผู้ประนีประนอมต้องปฏิบัติต่อคู่ความด้วยความเป็นธรรมและจะต้องพยายามให้มีการระงับข้อพิพาทอันรวดเร็ว โดยกระบวนการไกล่เกลี่ยนั้นจะต้องดำเนินการลับและไม่มีการบันทึกรายละเอียดต่างๆ ไว้ เว้นแต่คู่ความจะได้มีการตกลงกันเป็นอย่างอื่น

3. ผู้ประนีประนอมจะต้องดำเนินการไกล่เกลี่ยให้เสร็จภายในระยะเวลาที่ผู้รับผิดชอบราชการศาลหรือองค์คณะผู้พิพากษาที่แต่งตั้งกำหนด แต่ทั้งนี้อาจขยายระยะเวลาการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทออกไปอีกได้ หากการขยายระยะเวลานั้นจะเป็นประโยชน์แก่คู่ความ

4. เมื่อการไกล่เกลี่ยสำเร็จผู้ประนีประนอมสามารถจัดทำสัญญาประนีประนอมยอมความให้แก่คู่ความได้ หรือจะให้นายความของคู่ความหรือเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ไกล่เกลี่ยเป็นผู้จัดทำสัญญาประนีประนอมยอมความให้ก็ได้ โดยทั้งนี้การดำเนินการไกล่เกลี่ยนั้นจะต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของคู่ความ

3.5.4 คุณสมบัติของผู้ไกล่เกลี่ยคดีนักท่งเที่ยว

ผู้ไกล่เกลี่ยคือคนกลางที่ช่วยให้คู่ความทั้งสองฝ่ายสามารถหาทางออกจากข้อพิพาทที่เกิดขึ้นร่วมกันได้ สิ่งสำคัญที่สุดของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคือความสมัครใจหรือความต้องการที่จะระงับข้อพิพาทโดยการเจรจาไกล่เกลี่ยของคู่ความทั้งสองฝ่าย ดังนั้นผู้ไกล่เกลี่ยจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องแสดงให้คู่ความตระหนักถึงผลดีที่ได้จากการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ผู้ไกล่เกลี่ยต้องให้ความรู้แก่คู่ความเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินกระบวนการไกล่เกลี่ย เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมแก่คู่ความและทำให้คู่ความปฏิบัติตนอย่างถูกต้องเมื่อมีการไกล่เกลี่ยเกิดขึ้น จากนั้นผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องคอยกำหนดแนวทางของพฤติกรรมในการเจรจาระหว่างคู่ความทั้งสองฝ่าย ทั้งนี้จะต้องคอยควบคุมพฤติกรรมการเจรจาของคู่ความโดยอ้อมพยายามโน้มน้าวให้คู่ความเจรจาให้ตรงประเด็นเผยความต้องการของตนเอง และควบคุมมิให้คู่ความใช้อารมณ์ในการเจรจามากเกินไป โดยผู้ไกล่เกลี่ยอาจใช้วิธีการเจรจากับคู่ความทั้งสองฝ่ายเพื่อส่งเสริมทัศนคติและความเข้าใจทำให้คู่ความทั้งสองฝ่ายมีทัศนคติต่อกันในทางที่ดีขึ้น ทำให้การเจรจาเป็นไปอย่างราบรื่นแสดงให้คู่ความเห็นถึงความเป็นกลางของตน ผู้ไกล่เกลี่ยควรหมั่นสร้างข้อสงสัยต่างๆ แก่คู่ความ เพื่อให้จุดยืนที่จะไม่ตกลงด้วยของคู่ความอ่อนตัวลง สนับสนุนให้มีการมองหาทางเลือกอื่นและกระตุ้นให้คู่ความยื่นข้อเสนอดังกล่าวให้แก่อีกกัน และผู้ไกล่เกลี่ยควรแนะนำช่วยเหลือคู่ความในการประเมินค่าใช้จ่ายและเวลาที่จะต้องเสียไปหากคู่ความเลือกที่จะดำเนินคดีทางศาล ตลอดจนชี้ให้คู่ความเห็นถึงประโยชน์ทุกด้านที่จะเกิดแก่คู่ความเมื่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทสำเร็จ

จะเห็นได้ว่าบทบาทของผู้ไกล่เกลี่ยต่อกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและคู่ความ เป็นบทบาทที่สำคัญส่งผลโดยตรงถึงความสำเร็จของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ดังนั้นผู้ไกล่เกลี่ยควรมีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับการไกล่เกลี่ยในแต่ละคดี เพื่อทำให้การไกล่เกลี่ยในทุกๆคดีมีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

คุณสมบัติของผู้ไกล่เกลี่ยในคดีนักท่งเที่ยวนั้น เป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา พ.ศ.2554 หมวดที่ 7 ส่วนที่ 1 ว่าด้วยการขึ้นทะเบียน ในข้อที่ 51 เรื่องคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ขอขึ้นทะเบียนผู้ประนีประนอม โดยผู้ขอขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประนีประนอมหรือผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังนี้

1. มีอายุไม่ต่ำกว่า 30 ปีบริบูรณ์ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ที่เข้ามาทำหน้าที่เป็นผู้ประนีประนอมหรือผู้ไกล่เกลี่ยนั้นมีประสบการณ์ชีวิตมาแล้วพอสมควร สามารถรับมือกับสถานการณ์เฉพาะหน้าในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้

2. เป็นผู้สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีและมีประสบการณ์ในการทำงานมาไม่น้อยกว่า 5 ปี หรือเป็นผู้มีประสบการณ์ในการทำงานสาขาต่างๆอันจะเป็นประโยชน์แก่การไกล่เกลี่ยไม่น้อยกว่า 10 ปี ดังนั้นผู้ที่เข้ามาทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยได้นั้นจะต้องสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี และจะต้องมีประสบการณ์ในการทำงานไม่น้อยกว่า 5 ปี หรืออีกประการคือไม่จำเป็นต้องสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีแต่จะต้องมีประสบการณ์ในการทำงานอันจะเป็นประโยชน์ต่อการไกล่เกลี่ยไม่น้อยกว่า 10 ปี

3. เป็นผู้ผ่านการอบรมหลักสูตรเทคนิคหรือวิธีการไกล่เกลี่ยที่สำนักงานศาลยุติธรรมจัดหรือรับรอง เพราะในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้นมีขั้นตอนและเทคนิคต่างๆซึ่งผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องทำความเข้าใจและนำไปปฏิบัติได้เป็นอย่างดี

4. มีประสบการณ์ปฏิบัติงานด้านการไกล่เกลี่ยในศาลหรือในสำนักกระงับข้อพิพาทสำนักงานศาลยุติธรรมไม่น้อยกว่า 10 คดี เพื่อให้ผู้ไกล่เกลี่ยเรียนรู้ขั้นตอนตลอดจนอุปสรรคของการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทด้วยตนเอง

5. เป็นผู้มีความพร้อมที่จะอุทิศเวลาปฏิบัติหน้าที่ผู้ประนีประนอมประจำศาล เพราะการไกล่เกลี่ยในบางคดีนั้นต้องใช้เวลาในการไกล่เกลี่ยหลายครั้ง และผลของการไกล่เกลี่ยนั้นไม่ใช่จะสำเร็จเสมอไป ดังนั้นผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องพร้อมที่จะเสียสละเวลาบางส่วนเพื่อช่วยเหลือคู่ความและศาล

6. ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี เพราะสิ่งสำคัญที่ส่งผลต่อความร่วมมือของคู่ความ คือความไว้วางใจความเคารพที่คู่ความมีต่อผู้ไกล่เกลี่ย หากผู้ไกล่เกลี่ยเป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียบกพร่องในศีลธรรม คงเป็นการยากในการเจรจาโน้มน้าวจิตใจของคู่ความ

7. ไม่เป็นผู้ประกอบอาชีพหรือวิชาชีพหรือกระทำการใดอันอาจกระทบกระเทือนถึงการปฏิบัติหน้าที่ผู้ประนีประนอมประจำศาลหรืออาจเสื่อมเสียถึงเกียรติศักดิ์แห่งสถาบันศาลยุติธรรม ทั้งนี้เพราะผู้ไกล่เกลี่ยเป็นเสมือนตัวแทนของสถาบันศาลยุติธรรม การที่ผู้ไกล่เกลี่ยประกอบอาชีพหรือกระทำการอันใดไปในทางมิชอบ ย่อมเสื่อมเสียถึงสถาบันศาลยุติธรรมด้วย

8. ไม่เป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว เพราะภาพลักษณ์ที่ดีส่งผลให้ผู้ไกล่เกลี่ยมีความน่าเชื่อถือ เป็นผลดีต่อการเจรจาไกล่เกลี่ย การมีหนี้สินล้นพ้นตัวแสดงถึงความบกพร่องของผู้ไกล่เกลี่ยในหลายด้าน จึงยากในการสร้างความเชื่อถือต่อบุคคลอื่น

9. ไม่เป็นบุคคลที่ศาลมีคำสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ เพราะการทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้นจะต้องแบกรับความกดดันจากสถานการณ์และปัญหาต่างๆ ดังนั้นผู้ไกล่เกลี่ยจึงต้องมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตใจที่แข็งแรงสามารถรับมือกับความกดดันในรูปแบบต่างๆได้ดี

10. ไม่เป็นผู้เคยรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ เพราะผลจากการต้องโทษจำคุกในการกระทำความผิดโดยเจตนา และไม่ใช่ความผิดลหุโทษนั้น อาจกระทบต่อภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือของผู้ไกล่เกลี่ย ทำให้การเจรจาเป็นไปด้วยความยากลำบาก ไม่สามารถโน้มน้าวจิตใจของคู่ความได้ ตลอดจนกระทบต่อภาพลักษณ์ของสถาบันศาลยุติธรรม

11. ไม่เป็นข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม

12. ไม่เป็นผู้พิพากษาสมทบตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศและวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ.2539 และพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ.2522

3.5.5 กรณีศึกษา คดีนักท่องเที่ยงที่มีการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องคดี ณ ศูนย์ไกล่เกลี่ย ประนอมข้อพิพาทศาลจังหวัดพัทธยา

เนื่องจากศาลจังหวัดพัทธยาได้ส่งเสริมให้คู่กรณียุติข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ยก่อนที่จะมีการฟ้องคดีต่อศาล โดยมีผู้ประนอมหรือผู้พิพากษา เป็นคนกลางให้ความช่วยเหลือในการไกล่เกลี่ย จึงช่วยประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี เพื่อสร้างสันติและความสมานฉันท์ให้กลับคืนสู่คู่กรณีอีกครั้งหนึ่ง ดังนั้นศาลจังหวัดพัทธยาจึงได้มีการจัดทำหนังสือเชิญคู่ความเพื่อเข้าร่วมประชุมไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเพื่อให้คู่ความทุกฝ่ายเข้าร่วมเจรจาเพื่อหาข้อยุติร่วมกัน

3.5.5.1 คำร้องที่ 1 ระหว่าง มิสเตอร์โทนี่ (นามสมมุติ) ผู้ร้อง กับ นางสาวสุดสวย (นามสมมุติ) ผู้ถูกร้อง โดยมีนายจิรายุทธ จิรากุลสวัสดิ์ เจ้าพนักงานคดีปฏิบัติการได้ทำการนัดไกล่เกลี่ยก่อนฟ้อง ความว่า

ตามและผู้ร้องได้มาติดต่อขอคำปรึกษาคดีนักท่องเที่ยงเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ศาลจังหวัดพัทธยา โดยผู้ร้องและผู้ถูกร้องได้พักอาศัยอยู่ด้วยกันที่นิรันดร์ แกรนด์วิว พัทธยา และผู้ถูกร้องได้เอาทรัพย์สินของผู้ร้องไปหลายรายการ เช่น คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก กล้องถ่ายรูป เสื้อผ้า สร้อยคอทองคำ โดยไม่มีเหตุสมควร ทำให้ผู้ร้องได้รับความเสียหาย ผู้ร้องจึงประสงค์ขอเจรจาไกล่เกลี่ยกับผู้ถูกร้องเพื่อหาทางยุติข้อพิพาทที่เกิดขึ้น โดยยังไม่มีการดำเนินคดีใดๆกับผู้ถูกร้อง

ผลการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องคดี ผู้ถูกร้องไม่มาศาลเพื่อการไกล่เกลี่ย จึงไม่สามารถเจรจาไกล่เกลี่ยกันได้ ให้จำหน่ายคดีออกจากสารบบความ และแนะนำว่า หากผู้ร้องประสงค์จะดำเนินคดีอาญากับผู้ถูกร้องต่อไป ให้ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน

คำร้องที่ 1 เป็นกรณีที่ผู้ร้องซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวกล่าวอ้างว่าผู้ถูกร้องได้ลักทรัพย์ของผู้ร้องไป ซึ่งเป็นการกระทำความผิดทางอาญา และผู้ร้องไม่ประสงค์สงจะร้องทุกข์เพื่อดำเนินคดีอาญากับผู้ถูกร้องแต่อย่างใด อาจเนื่องด้วยความสัมพันธ์อันดีที่ผู้ร้องและผู้ถูกร้องเคยมีร่วมกัน ดังนั้นผู้ถูกร้องจึงเดินทางมาที่ศาลจังหวัดพัทธยาในส่วนคดีนักท่องเที่ยงเพื่อที่ศาลจะได้ออกหนังสือเชิญผู้ถูกร้องมาทำการเจรจาไกล่เกลี่ยเพื่อยุติข้อพิพาทที่เกิดขึ้น แม้คำร้องนี้จะไม่ได้ยุติไปด้วยการไกล่เกลี่ยเนื่องจากผู้ถูกร้องไม่มาศาลเพื่อทำการไกล่เกลี่ยตามคำเชิญ แต่กรณีดังกล่าวทำให้ทราบถึงความต้องการของนักท่องเที่ยว เพราะเมื่อเกิดข้อพิพาทขึ้นนักท่องเที่ยวเลือกใช้วิธีการไกล่เกลี่ยคดีก่อนฟ้องแทนการร้องทุกข์เพื่อดำเนินคดีทางอาญา อาจเป็นเพราะนักท่องเที่ยวต้องการเพียงแค่ทรัพย์สินคืนหรือไม่ต้องการเสียเวลากับการดำเนินคดีในชั้นศาล และการไกล่เกลี่ยยังเป็นการรักษาสัมพันธภาพอันดีกับคู่กรณีต่อไปอีกด้วย

3.5.5.2 คำร้องที่ 2 ระหว่าง มิสเหมยลี่ (นามสมมุติ) ผู้ร้อง กับ บริษัท ล่องเรือจำกัด(นามสมมุติ) ผู้ถูกร้อง โดยนางสาวพรรณชาพร ธนนิติจิรนนท์ เจ้าพนักงานศาลจังหวัดพัทธยานัด

ใกล้เคียงข้อพิพาทก่อนฟ้อง โดยมีผู้สังเกตการณ์จากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และล่ามแปลภาษาไทย-อังกฤษ เข้าร่วมในการไกล่เกลี่ย เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ.2556

เหตุเกิดเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2556 สถานที่เกิดเหตุห่างจากท่าเรือแหลมบาลีฮาย 200 เมตร โดยเกิดอุบัติเหตุเรือเร็ว โชคสุวรรณี 17 แล่นไปเกี่ยวเชือกโยงสมอเรืออีกลำซึ่งจอดอยู่ท่าเรือแหลมบาลีฮาย เป็นสาเหตุให้เกิดการชนกัน นักท่องเที่ยวชาวจีนตกลงไปในน้ำ ลูกของมีคมบาดร่างกายเสียชีวิต 2 รายทนายทนายโดยธรรมของผู้ตายหรือผู้ร้องจึงยื่นคำร้องประสงค์ที่จะทำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องคดีต่อศาลจังหวัดพัทลุงในส่วนคดีนักท่องเที่ยว

ผลการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องคดี ผู้ประนีประนอมและเจ้าพนักงานคดีไกล่เกลี่ยแล้ว คู่กรณีตกลงกันได้ โดยในวันดังกล่าวบริษัทล่องเรือ จำกัด ผู้ถูกร้อง โดยนาย ก (นามสมมุติ) และนาย พ (นามสมมุติ) ในฐานะกรรมการผู้มีอำนาจจัดการแทนบริษัท ยินยอมชำระเงินให้ผู้ร้องซึ่งเป็นทายาทโดยธรรมของผู้ตายและในฐานะผู้แทนโดยชอบธรรมของบุตรทั้งสองของผู้ตาย เป็นเงินจำนวน 1,000,000 บาท (หนึ่งล้านบาทถ้วน) ภายในวันที่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ.2556 หากผู้ถูกร้องไม่สามารถชำระเงินให้แก่ผู้ร้องตามวันเวลาดังกล่าว ผู้ถูกร้องยินยอมชำระค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้ร้องจำนวน 10,000,000 บาท (สิบล้านบาทถ้วน) โดยทั้งสองฝ่ายขอถือเอารายงานการไกล่เกลี่ยฉบับนี้เป็นสัญญาประนีประนอมยอมความต่อกัน

ทุกฝ่ายพอใจในผลการเจรจาไกล่เกลี่ย และหากได้รับชำระเงินครบถ้วนแล้ว ผู้ร้องจะไม่ติดใจเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนใดๆต่อผู้ถูกร้องอีก ไม่ว่าจะเป็นคนดีแฟงหรือคดีผู้บริโภค

คำร้องที่ 2 เป็นกรณีที่ผู้ร้องเป็นทายาทของนักท่องเที่ยวผู้ตาย โดยผู้ร้องได้เดินทางมาประเทศไทยเพื่อจัดการเรื่องศพของผู้ตายและทำการไกล่เกลี่ยกับคู่กรณีผู้ถูกร้อง โดยได้ทำการไกล่เกลี่ยในวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ.2556 และผู้ถูกร้องตกลงที่จะชำระเงินให้ผู้ร้องเพื่อเยียวยาความเสียหายจำนวน 1,000,000 บาทภายในวันที่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ.2556 กล่าวคือกำหนดชำระเงินในวันถัดจากวันไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ซึ่งทำให้ผู้ร้องได้รับการเยียวยาความเสียหายอย่างรวดเร็ว และการดำเนินกระบวนการในชั้นศาลนั้นเป็นการไม่สะดวกแก่ผู้ร้องอย่างยิ่งเพราะผู้ร้องเป็นชาวต่างชาติและต้องเดินทางกลับประเทศของตน ดังนั้นการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องจึงทำให้ผู้ร้องได้รับเงินเยียวยาในจำนวนที่ผู้ร้องพึงพอใจ ไม่ต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีในชั้นศาลต่อไปอีก

3.5.5.3 คำร้องที่ 3 ระหว่าง มิสเตอร์ทอมสัน และพวก (นามสมมุติ) ผู้ร้องกับบริษัท บ้านสวย จำกัด (นามสมมุติ) ผู้ถูกร้อง โดยมีนายจรรยาทร จิรากุลสวัสดิ์ เจ้าพนักงานคดีปฏิบัติการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้อง โดยผู้ร้อง ล่าม และผู้ถูกร้องมาศาล

ความว่า ผู้ร้องตกลงซื้อห้องชุดจากผู้ถูกร้อง โดยชำระเงินให้แก่ผู้ถูกร้องครบถ้วนแล้ว แต่ผู้ถูกร้องไม่โอนกรรมสิทธิ์ให้ผู้ร้องตามสัญญา โดยผู้ถูกร้องอ้างว่าเนื่องจากมีพื้นที่ห้องเพิ่มขึ้นจาก 104 ตารางเมตรเป็น 114 ตารางเมตร ผู้ร้องจะต้องชำระเงินเพิ่มอีกจำนวน 1,200,000 บาท แต่ผู้ร้องไม่ประสงค์จะชำระเงินจำนวนดังกล่าวจึงขอเจรจากับผู้ถูกร้องโดยผู้ร้องเสนอให้ผู้ถูกร้องโอนกรรมสิทธิ์ห้องชุดพร้อมอุปกรณ์ต่างๆให้แก่ผู้ร้อง โดยคิดค่าใช้จ่ายจากผู้ร้องไม่เกิน 100,000 บาท และผู้ร้องจะไม่ติดใจเรียกร้องใดๆจากผู้ถูกร้องอีกต่อไป

ผลการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องคดี นัดไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนัดแรกวันที่ 6 พฤศจิกายน พ.ศ.2556 ผู้ถูกร้องไม่มาศาลแต่แจ้งทางโทรศัพท์ว่ามีอำนาจในการตัดสินใจอยู่

ต่างประเทศจึงขอเลื่อนนัดไกล่เกลี่ยออกไปก่อน นัดที่สองวันที่ 14 พฤศจิกายน พ.ศ.2556 คู่ความทั้งสองฝ่ายไม่มาศาล โดยไม่แจ้งเหตุขัดข้องจึงไม่สามารถทำการไกล่เกลี่ยได้จึงจำหน่ายคดีออกจากสารบบความ

คำร้องที่ 3 เป็นกรณีที่ผู้ร้องอ้างว่าผู้ถูกร้องผิดสัญญาจะซื้อจะขาย โดยผู้ถูกร้องไม่ยอมโอนกรรมสิทธิ์ในห้องชุดให้แก่ผู้ร้องเมื่อผู้ร้องชำระเงินครบถ้วนแล้ว โดยผู้ถูกร้องยกเรื่องพื้นที่ที่เพิ่มขึ้นของห้องชุดเพื่อเป็นข้ออ้างที่จะยังไม่โอนกรรมสิทธิ์ในห้องชุดให้แก่ผู้ร้อง กรณีนี้มีการนัดไกล่เกลี่ยถึงสองครั้ง โดยครั้งที่สองไม่มีคู่ความฝ่ายใดมาศาลเพื่อทำการไกล่เกลี่ยศาลจึงได้จำหน่ายคดีออกจากสารบบความ แม้การไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องจะไม่สำเร็จแต่การที่ผู้ร้องไม่มาศาลเพื่อทำการไกล่เกลี่ยในนัดที่สองนั้นแสดงให้เห็นว่าความเสียหายของผู้ร้องอาจได้รับการเยียวยาแล้วบางส่วนหรือทั้งหมด และการที่ศาลได้ทำการส่งหนังสือเชิญแก่ผู้ถูกร้องและผู้ถูกร้องได้มาร่วมทำการไกล่เกลี่ยในนัดแรกนั้นคงทำให้ผู้ถูกร้องเกรงกลัวอำนาจศาลอยู่บ้างจึงได้ดำเนินการ เยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้ร้องต่อไป

3.5.5.4 คำร้องที่ 4 ระหว่าง มิสแอนนี่ (นามสมมุติ) ในฐานะผู้แทนของเด็กชายปี (นามสมมุติ) และมิสซี (นามสมมุติ) นายศัศย์ศรณ สัตธรรมโม ผู้ถูกร้อง โดยมีนายจิรายุทธ จิรากุล สวัสดิ์ เจ้าหน้าที่คดีปฏิบัติการนัดไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้อง ความว่า

โดยบุตรชายและมารดาของผู้ร้องถูกรถยนต์ที่ผู้ถูกร้องขับมาชนจนได้รับบาดเจ็บและอยู่ระหว่างการรักษาตัวที่โรงพยาบาลกรุงเทพพญา แต่ผู้ถูกร้องยังคงชำระค่ารักษาพยาบาลที่จะต้องจ่ายแก่ผู้ร้อง ผู้ร้องจึงประสงค์จะเจรจากับผู้ถูกร้อง โดยนัดไกล่เกลี่ยสองนัด นัดแรกในวันที่ 30 กันยายน พ.ศ.2556 และนัดที่สองในวันที่ 15 ตุลาคม พ.ศ.2556 ความว่าผู้ถูกร้องแจ้งว่าได้ทำประกันภัยไว้กับ บริษัท แสนดีประกันภัย จำกัด (นามสมมุติ) และผู้ร้องประสงค์ที่จะย้ายผู้บาดเจ็บทั้งสองไปรักษาตัวที่โรงพยาบาลศิริกิติ ซึ่งผู้ถูกร้องและบริษัท แสนดีประกันภัย จำกัด จะพิจารณาความเสียหายและรับผิดชอบไม่เกินวงเงินประกัน

ผลการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องคดี ผู้ถูกร้องตกลงชำระเงินค่าเสียหายให้แก่ผู้ร้องจำนวน 100,000 บาท ซึ่งผู้ร้องได้รับเงินจำนวนดังกล่าวเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม พ.ศ.2556 หรือวันนัดไกล่เกลี่ยนัดที่สอง และผู้ประสานงานจากสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชลบุรี ได้ดำเนินการยื่นเอกสารเพื่อให้กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาจ่ายเงินช่วยเหลือเยียวยานักท่องเที่ยวชาวต่างชาติจำนวน 100,000 บาท แล้ว และบริษัทแสนดีประกันภัยจำกัดได้ชำระค่ารักษาพยาบาลให้กับเด็กชายปี จำนวน 1,000,000 บาทแล้ว และชำระค่ารักษาพยาบาล มิสซี จำนวน 585,000 บาทแล้ว และจะชำระค่าสินไหมทดแทนเพิ่มเติมอีกจำนวน 70,000 บาทให้แก่ มิสซี และเมื่อผู้ร้องได้รับชำระเงินค่าสินไหมทดแทนตามจำนวนดังกล่าวแล้วผู้ร้องจะไม่ติดใจดำเนินคดีทั้งทางแพ่งและทางอาญากับผู้ถูกร้องและบริษัท แสนดีประกันภัย จำกัด อีกต่อไป

คำร้องที่ 4 เป็นกรณีผู้ร้องในฐานะผู้แทนของบุตรและมารดาของผู้ร้อง เรียกค่าเสียหายกรณีบุตรและมารดาของผู้ร้องได้รับบาดเจ็บจากการกระทำของผู้ถูกร้อง โดยผู้ถูกร้อง และบริษัทที่ผู้ถูกร้องทำประกันภัยไว้ ได้ตกลงชดใช้ค่าเสียหายทั้งหมดให้แก่ผู้ร้องตามผลการไกล่เกลี่ยข้างต้น และนอกจากนี้ศาลยังได้ประสานไปยังผู้ประสานงานสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชลบุรีให้ดำเนินการยื่นเอกสารเพื่อให้กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาจ่ายเงินช่วยเหลือเยียวยานักท่องเที่ยวชาวต่างชาติอีกด้วย กรณีการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องนี้จึงเป็นการยุติข้อพิพาทลงด้วยความพึง

พอใจของทุกฝ่าย ทำให้ผู้ร้องได้รับการเยียวยาอย่างเหมาะสมและรวดเร็วจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ลดจำนวนคดีที่จะเข้าสู่ศาล สร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมไทยให้แก่นักท่องเที่ยวและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อประเทศไทย

3.5.5.5 คำร้องที่ 5 ระหว่าง มิสเตอร์แดเนียล (นามสมมุติ) ผู้ร้อง กับ มิสเตอร์เอ (นามสมมุติ) ผู้ถูกร้อง โดยมีนายจิรายุทธ จิรากุลสวัสดิ์ เจ้าพนักงานคดีปฏิบัติการนัดไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องคดี ในวันที่ 13 กันยายน พ.ศ.2556

โดยผู้ร้องอ้างว่าเมื่อวันที่ 2 เมษายน พ.ศ.2556 ได้ตกลงทำสัญญาเช่าห้องพักกับผู้ถูกร้อง และขณะที่สัญญาเช่ายังไม่สิ้นสุดนั้น ผู้ถูกร้องกับพวกประมาณ 10 คน ได้ทำการข่มขู่ ทำร้าย และขับไล่ผู้ร้องออกจากห้องพัก อันเป็นการผิดสัญญาเช่า ทำให้ผู้ร้องได้รับความเสียหายผู้ร้องจึงประสงค์จะทำการเจรจาไกล่เกลี่ยกับผู้ถูกร้องเพื่อหาทางยุติข้อพิพาทที่เกิดขึ้น

ผลการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องคดี เนื่องจากผู้ถูกร้องไม่มาศาลเพื่อการไกล่เกลี่ย จึงไม่สามารถทำการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องคดีได้ ศาลจึงจำหน่ายคดีออกจากสารบบความ โดยได้ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจเจ้าของคดีที่ผู้ร้องได้แจ้งความไว้ และได้แจ้งหมายเลขโทรศัพท์ของตำรวจเจ้าของคดีแก่ผู้ร้องไว้ เพื่อติดต่อประสานงานต่อไป

คำร้องที่ 5 เป็นกรณีที่ผู้ร้องเป็นนักท่องเที่ยวอ้างว่าผู้ถูกร้องซึ่งเป็นผู้ประกอบการชาวต่างชาติผิดสัญญาเช่า โดยผู้ถูกร้องและพวกได้ทำการข่มขู่ ทำร้าย และขับไล่ผู้ร้องออกจากห้องเช่า โดยยังไม่ถึงกำหนดสิ้นสุดระยะเวลาเช่าตามสัญญา ทำให้ผู้ร้องได้รับความเสียหาย โดยผู้ถูกร้องไม่มาในวันนัดไกล่เกลี่ย การไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องคดีจึงไม่สำเร็จ และศาลได้ทำการประสานงานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจเจ้าของคดีพร้อมทั้งให้หมายเลขติดต่อแก่ผู้ร้องไว้ ดังนั้นการที่ผู้ร้องเข้ามาพบเจ้าหน้าที่ศาลเพื่อทำการไกล่เกลี่ยจึงทำให้ผู้ร้องได้ข้อมูลและแนวทางในการที่จะดำเนินคดีกับผู้ถูกร้องต่อไป

3.5.6 ความคิดเห็นจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานส่วนคดีนักท่องเที่ยว

3.5.6.1 ประเด็นเรื่องการจัดตั้งส่วนคดีนักท่องเที่ยวในศาลยุติธรรมอันตั้งอยู่ ณ แหล่งท่องเที่ยว

ศิริมา ชุมพาลี⁷² ผู้พิพากษารองหัวหน้าศาลจังหวัดภูเก็ต มีความเห็นว่า “คดีนักท่องเที่ยวเป็นคดีที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากคดีทั่วไป เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะพำนักอยู่ในสถานที่ท่องเที่ยวอันเป็นสถานที่เกิดเหตุเป็นระยะเวลาสั้นๆ จึงมีความจำเป็นต้องจัดให้มีระบบงานพิเศษขึ้นในศาลยุติธรรมที่ตั้งอยู่ในพื้นที่อันเป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญ ดังนั้นการที่ศาลยุติธรรมเปิดส่วนคดีนักท่องเที่ยวขึ้นมา เพื่อดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะ ทำให้สามารถดำเนินกระบวนการต่างๆ ได้อย่างรวดเร็วและเป็นธรรม เสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่กระบวนการยุติธรรม และเป็นประโยชน์ต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย” ซึ่งสอดคล้อง

⁷² ศิริมา ชุมพาลี, ผู้พิพากษารองหัวหน้าศาลจังหวัดภูเก็ต, ศาลจังหวัดภูเก็ต, 4 กรกฎาคม 2557, การสัมภาษณ์.

กับความเห็นของ วรณา ชื่อต่อตระกูล⁷³ ผู้อำนวยการสำนักอำนวยการประจำศาลจังหวัดภูเก็ต ที่ได้กล่าวไว้ว่า “ส่วนคดีนักท่องเที่ยวเป็นส่วนงานที่จะช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักท่องเที่ยวในการได้รับการดูแลและเยียวยาในระยะเวลาอันรวดเร็ว” และจากประเด็นเดียวกันนี้ พันนา สว่างสาลี⁷⁴ นิติกรชำนาญการและรักษาการหัวหน้าส่วนคดีนักท่องเที่ยวศาลจังหวัดพัทธยา มีความเห็นว่า “การมีองค์กรหรือหน่วยงานที่สามารถให้ความช่วยเหลือนักท่องเที่ยวได้อย่างทันท่วงที จะทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกมั่นใจว่าเขาจะไม่ถูกทอดทิ้งในการดำเนินคดี ไม่ว่านักท่องเที่ยวจะตกเป็นผู้เสียหายหรือจำเลยก็ตาม” และชยาภัทร์ ณะกุลนิพัฒน์⁷⁵ นิติกรชำนาญการศาลแขวงปทุมวัน มีความเห็นว่า “การจัดตั้งส่วนคดีนักท่องเที่ยวในศาลยุติธรรมที่ตั้งอยู่ในพื้นที่อันเป็นสถานที่ท่องเที่ยว เป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทย ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับบริการทางด้านกระบวนการยุติธรรมด้วยความสะดวก รวดเร็ว ประหยัด และเป็นธรรม อันจะเป็นการพัฒนากระบวนการยุติธรรมของไทยให้มีความเป็นสากลมากขึ้น”

ความคิดเห็นข้างต้นของเจ้าหน้าที่เรื่องการจัดตั้งส่วนคดีนักท่องเที่ยวในศาลยุติธรรมที่ตั้งอยู่ในพื้นที่อันเป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญ มีความคิดเห็นสอดคล้องและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน คือเห็นด้วยกับการจัดตั้งส่วนคดีนักท่องเที่ยวในศาลยุติธรรมอันตั้งอยู่ในสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญ โดยให้เหตุผลสนับสนุนใกล้เคียงกัน คือ เป็นการสร้างความมั่นใจให้แก่นักท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับบริการทางด้านกระบวนการยุติธรรมด้วยความสะดวก รวดเร็ว ประหยัด และเป็นธรรม และเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่กระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย

3.5.6.2 ประเด็นเรื่องการนำวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องมาใช้กับคดี

นักท่องเที่ยวทุกคดีในส่วนคดีนักท่องเที่ยว

ศิริมา ชุมพาลี⁷⁶ ผู้พิพากษารองหัวหน้าศาลจังหวัดภูเก็ต มีความเห็นว่า “เนื่องจากข้อจำกัดในเรื่องระยะเวลาการพำนักอาศัยของนักท่องเที่ยวในประเทศไทยมีจำกัด เมื่อนักท่องเที่ยวเกิดข้อพิพาทการดำเนินกระบวนการพิจารณาตามกฎหมายวิธีการพิจารณาความของไทยในบางโอกาสอาจไม่สามารถตอบสนองต่อการยุติคดีความให้แก่นักท่องเที่ยวได้อย่างทันท่วงที เพราะนักท่องเที่ยวต้องรีบเดินทางกลับประเทศ ดังนั้นการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องถือเป็นการระงับข้อพิพาทวิธีหนึ่งก่อนมีการฟ้องคดีต่อศาล ทำให้ข้อพิพาทยุติลงได้ด้วยความรวดเร็ว สะดวก ประหยัด และเป็นธรรม” ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของพันนา สว่างสาลี⁷⁷ นิติกรชำนาญการและรักษาการหัวหน้าส่วนคดีนักท่องเที่ยวศาลจังหวัดพัทธยา ได้กล่าวไว้ว่า “การใช้วิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อน

⁷³ วรณา ชื่อต่อตระกูล, ผู้อำนวยการสำนักอำนวยการศาลจังหวัดภูเก็ต, ศาลจังหวัดภูเก็ต, 19 มิถุนายน 2557, การสัมภาษณ์.

⁷⁴ พันนา สว่างสาลี, นิติกรชำนาญการและรักษาการหัวหน้าส่วนคดีนักท่องเที่ยวศาลจังหวัดพัทธยา, ศาลจังหวัดพัทธยา, 6 มกราคม 2557, การสัมภาษณ์.

⁷⁵ ชยาภัทร์ ณะกุลนิพัฒน์, นิติกรชำนาญการศาลแขวงปทุมวัน, ศาลแขวงปทุมวัน, 21 มิถุนายน 2557, การสัมภาษณ์.

⁷⁶ ศิริมา ชุมพาลี, *เรื่องเดิม*.

⁷⁷ พันนา สว่างสาลี, *เรื่องเดิม*.

ฟองในคดีนี้ท้วงท้วงเที่ยวเป็นวิธีที่ดีที่สุด ณ ตอนนั้นจากบรรดากระบวนการยุติธรรมทางเลือกต่างๆ ซึ่งสามารถช่วยเหลือนักท่องเที่ยวได้จริง รวดเร็ว ประหยัด และเป็นธรรม” และ วรณา ชื่อต่อตระกูล⁷⁸ ผู้อำนวยการสำนักอำนวยการประจำศาลจังหวัดภูเก็ต มีความเห็นในประเด็นนี้ว่า “การนำวิธีการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องมาใช้กับคดีนี้ท้วงท้วงเที่ยวทุกคดีเป็นวิธีการที่เหมาะสม แต่ควรมีข้อบังคับที่ชัดเจน โดยจะนำหลักสมมติใจที่ใช้ในการไกล่เกลี่ยคดีทั่วไปมาใช้กับคดีนี้ท้วงท้วงเที่ยวไม่ได้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการแก้ปัญหาข้อจำกัดเรื่องระยะเวลา” ไกล่เคียงกับ ชยาภัสร์ ณะกุลนิพัฒน์⁷⁹ นิตกรชำนาญการศาลแขวงปทุมวัน ซึ่งมีความเห็นว่า “การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องเป็นกระบวนการระงับข้อพิพาทอย่างหนึ่งที่สามารถเยียวยาความเสียหายหรือยุติข้อพิพาทให้แก่ท้วงท้วงเที่ยวในเบื้องต้นได้ ทั้งการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องยังทำให้คู่ความมีโอกาสเจรจากัน อันจะส่งผลให้สามารถยุติคดีได้โดยไม่ต้องฟ้องคดีต่อศาล ซึ่งเป็นการประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี และสามารถยุติคดีลงอย่างรวดเร็ว แต่ข้อตกลงที่ได้ อาจจะไม่สามารถบังคับระหว่างคู่สัญญาได้อย่างแท้จริงหากมีการผิดเงื่อนไขตามข้อตกลง อาจจะต้องใช้เวลาในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีตามขั้นตอนของศาลอีก ซึ่งทำให้เสียเวลาในการดำเนินคดี”

วิธีการระงับข้อพิพาททางเลือกโดยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องคดี จากความเห็นข้างต้นของเจ้าหน้าที่เห็นว่า เป็นวิธีการระงับข้อพิพาทในคดีนี้ท้วงท้วงเที่ยวที่เหมาะสม รวดเร็ว และเป็นธรรม แต่ทั้งนี้จะต้องมีข้อกฎหมายที่ใช้บังคับอย่างชัดเจน และอาจประสบปัญหาเรื่องข้อตกลงที่ได้จากการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องไม่สามารถใช้บังคับระหว่างคู่กรณีได้อย่างแท้จริง เพราะหากท้วงท้วงเที่ยวที่ตกเป็นผู้เสียหายไม่ได้รับการเยียวยาตามข้อตกลง ก็จะต้องกลับไปใช้วิธีการดำเนินคดีทางศาลซึ่งจะทำให้เป็นการเสียเวลาในการดำเนินคดี

3.5.6.3 ประเด็นเรื่องคุณสมบัติด้านภาษาต่างประเทศของผู้ไกล่เกลี่ย

ศิริมา ชุมพาลี⁸⁰ ผู้พิพากษารองหัวหน้าศาลจังหวัดภูเก็ต มีความเห็นว่า “ภาษาต่างประเทศมีความจำเป็นต่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีนี้ท้วงท้วงเที่ยว เช่นภาษาอังกฤษ เนื่องจากเมื่อผู้ไกล่เกลี่ยต้องทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยในคดีที่มีท้วงท้วงเที่ยวเป็นคู่พิพาท เมื่อท้วงท้วงเที่ยวใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารแต่ผู้ไกล่เกลี่ยไม่มีทักษะด้านภาษาอังกฤษเลยหรือมีน้อยมาก การไกล่เกลี่ยจำต้องมีล่ามเข้ามาช่วยเหลือในการแปลความ ทำให้ท้วงท้วงเที่ยวอาจเกิดความไม่เชื่อมั่นในความเป็นกลางของล่าม เกรงว่าล่ามจะแปลเข้าข้างคู่ความอีกฝ่ายที่เป็นชาวไทย ดังนั้นหากผู้ไกล่เกลี่ยมีทักษะด้านภาษาในระดับดีก็จะทำให้ท้วงท้วงเที่ยวปราศจากอคติในเรื่องความเป็นกลางของล่าม” ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ วรณา ชื่อต่อตระกูล⁸¹ ผู้อำนวยการสำนักอำนวยการประจำศาลจังหวัดภูเก็ต มีความเห็นว่า “ทักษะด้านภาษาต่างประเทศเป็นสิ่งจำเป็น แม้การไกล่เกลี่ยในคดีนี้ท้วงท้วงเที่ยวหรือคดีที่มีคู่ความเป็นชาวต่างชาติจะมีล่ามช่วยแปล แต่การพูดคุยเบื้องต้นระหว่างผู้ไกล่

⁷⁸ วรณา ชื่อต่อตระกูล, *เรื่องเดิม*.

⁷⁹ ชยาภัสร์ ณะกุลนิพัฒน์, *เรื่องเดิม*.

⁸⁰ ศิริมา ชุมพาลี, *เรื่องเดิม*.

⁸¹ วรณา ชื่อต่อตระกูล, *เรื่องเดิม*.

เกลี้ยและคู่ความเป็นเรื่องจำเป็นมาก” ในประเด็นเดียวกันนี้ พันนา สว่างสาลี⁸² นิติกรชำนาญการ และรักษาการหัวหน้าส่วนคดีนักท่องเที่ยวศาลจังหวัดพญา ได้กล่าวไว้ว่า “คุณสมบัติของผู้ไกล่เกลี่ย ถูกกำหนดไว้โดยข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการไกล่เกลี่ย พ.ศ.2554 ทั้งเรื่องอายุ วุฒิ ภาวะ ประสบการณ์ต่างๆ ความประพฤติ ตลอดจนจะต้องผ่านการอบรมจากสำนักกระงับข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรมด้วย คุณสมบัติเหล่านี้ถือว่าเพียงพอ แต่สำหรับคดีนักท่องเที่ยวคุณสมบัติหนึ่งที่ต้องเสริมเข้ามาคือทักษะด้านภาษาต่างประเทศ” และชยาภัสร์ ธนะกุลนิพัฒน์⁸³ นิติกรชำนาญการ ศาลแขวงปทุมวัน มีความเห็นเป็นอย่างเดียวกันว่า “ทักษะด้านภาษาต่างประเทศมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้ไกล่เกลี่ยในคดีนักท่องเที่ยวหรือคดีที่มีคู่ความเป็นชาวต่างชาติ เนื่องจากหากผู้ไกล่เกลี่ยไม่มีทักษะหรือความรู้ทางด้านภาษาต่างประเทศ จะทำให้ผู้ไกล่เกลี่ยเข้าใจความประสงค์ของนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี สามารถแปลข้อมูลที่จำเป็นและข้อมูลทางกฎหมายเพื่อใช้ประกอบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทสร้างความเข้าใจแก่คู่ความได้ ส่งผลให้การไกล่เกลี่ยมีประสิทธิภาพสามารถยุติข้อพิพาทได้เพิ่มขึ้น

ประเด็นเรื่องทักษะทางด้านภาษาต่างประเทศของผู้ไกล่เกลี่ย เจ้าหน้าที่ทุกท่านมีความเห็นเป็นอย่างเดียวกัน คือจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ไกล่เกลี่ยในคดีนักท่องเที่ยวหรือคดีที่มีคู่ความเป็นชาวต่างชาติจะต้องมีความรู้หรือทักษะทางด้านภาษาต่างประเทศ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการไกล่เกลี่ย ทำให้นักท่องเที่ยวมั่นใจในตัวผู้ไกล่เกลี่ย และวางใจที่จะใช้กระบวนการไกล่เกลี่ยเพื่อระงับข้อพิพาทมากขึ้น

3.5.6.4 ประเด็นเรื่องระยะเวลาในการดำเนินกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องคดีในคดีนักท่องเที่ยว

ศิริมา ชุมพาลี⁸⁴ ผู้พิพากษารองหัวหน้าศาลจังหวัดภูเก็ต มีความเห็นว่า “นักท่องเที่ยวมีระยะเวลาอันจำกัดในการพำนักอยู่ในประเทศไทย ดังนั้นในบางครั้งอาจเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินกระบวนการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้อง เช่นวันที่เกิดข้อพิพาทตรงกับวันที่นักท่องเที่ยวจะต้องเดินทางกลับหรือเกิดก่อนที่นักท่องเที่ยวจะต้องเดินทางกลับอีกไม่กี่วัน ทำให้การนัดคู่พิพาทอีกฝ่ายเพื่อมาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องอาจไม่สามารถทำได้” และชยาภัสร์ ธนะกุลนิพัฒน์⁸⁵ นิติกรชำนาญการศาลแขวงปทุมวัน มีความเห็นในประเด็นนี้ว่า “เรื่องระยะเวลาอันจำกัดของนักท่องเที่ยวอาจมีอุปสรรคบ้าง เนื่องจากการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทต้องดำเนินการติดต่อกับคู่พิพาทอีกฝ่าย ซึ่งคู่พิพาทอีกฝ่ายอาจมีกิจธุระ หรือกรณีที่ข้อพิพาทมีความยุ่งยาก อาจต้องใช้เวลาในการไกล่เกลี่ยหลายครั้ง ทำให้นักท่องเที่ยวไม่สามารถดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้ตลอด” และ วรณา ซื่อต่อตระกูล⁸⁶ ผู้อำนวยการสำนักอำนวยการประจำศาลจังหวัดภูเก็ต มีความเห็นว่า “เรื่องระยะเวลาอัน

⁸² พันนา สว่างสาลี, *เรื่องเดิม*.

⁸³ ชยาภัสร์ ธนะกุลนิพัฒน์, *เรื่องเดิม*.

⁸⁴ ศิริมา ชุมพาลี, *เรื่องเดิม*.

⁸⁵ ชยาภัสร์ ธนะกุลนิพัฒน์, *เรื่องเดิม*.

⁸⁶ วรณา ซื่อต่อตระกูล, *เรื่องเดิม*.

จำกัดของนักท่องเที่ยวมีส่วนเป็นอุปสรรคต่อการไหลเวียนข้อพิพาทก่อนฟ้อง แต่ทั้งนี้สามารถจัดการให้มีประสิทธิภาพได้”

ซึ่งความเห็นของเจ้าหน้าที่ในประเด็นนี้ มีความเห็นที่คล้ายคลึงกัน คือระยะเวลาอันจำกัดของนักท่องเที่ยวอาจเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินกระบวนการไหลเวียนข้อพิพาทก่อนฟ้องคดี แต่สามารถแก้ไขได้โดยจัดการให้เกิดเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพ

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับข้อจำกัดทางกฎหมายในการไกล่เกลี่ย ข้อพิพาทก่อนฟ้องในศาลส่วนคดีนักท่องเที่ยว

คดีนักท่องเที่ยวหมายความถึงคดีแพ่งที่มีนักท่องเที่ยวเป็นคู่กรณี คดีผู้บริโภคที่มีนักท่องเที่ยวเป็นคู่กรณี และคดีอาญาที่มีนักท่องเที่ยวเป็นผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือจำเลย ซึ่งคดีนักท่องเที่ยวที่มีข้อจำกัดในการดำเนินคดี เช่น ข้อจำกัดเรื่องระยะเวลา ข้อจำกัดเรื่องการสื่อสาร เป็นต้น ส่งผลให้มีผ่านมานักท่องเที่ยวโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ตกอยู่ในสถานะผู้เสียหาย ยังไม่ได้รับการเยียวยาอย่างเหมาะสมและทันท่วงที ทำให้นักท่องเที่ยวขาดความเชื่อถือในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย ส่งผลเสียต่อระบบงานยุติธรรมและภาพลักษณ์ของประเทศ

ศาลยุติธรรมได้เล็งเห็นถึงปัญหาและความเสียหายดังกล่าวจึงได้มีนโยบายเปิดส่วนคดีนักท่องเที่ยวในศาลยุติธรรมอันตั้งอยู่ ณ พื้นที่ซึ่งมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวรวมถึงชาวไทยที่เป็นคู่กรณีด้วย โดยศาลจังหวัดพัทธยาได้เปิดส่วนคดีนักท่องเที่ยวเป็นแห่งแรกเมื่อวันที่ 5 กันยายน พ.ศ.2556 และศาลจังหวัดภูเก็ตก็ได้เปิดทำการส่วนคดีนักท่องเที่ยวเป็นแห่งที่สองเมื่อวันที่ 24 กันยายน พ.ศ.2556 และหลังจากนั้นศาลแขวงปทุมวันและศาลแขวงดุสิตได้เปิดทำการส่วนคดีนักท่องเที่ยวเป็นแห่งที่สามและที่สี่เมื่อวันที่ 6 และ 11 มีนาคม พ.ศ.2557 ตามลำดับ นอกจากนี้ศาลยุติธรรมยังมีนโยบายที่จะเปิดส่วนคดีนักท่องเที่ยวในศาลจังหวัดเกาะสมุย ศาลแขวงเชียงใหม่ และศาลจังหวัดกระบี่ ซึ่งนโยบายการดำเนินงานของส่วนคดีนักท่องเที่ยวนั้นจะเป็นการดำเนินงานที่ได้มาตรฐานและรวดเร็ว เพื่อให้ทันกับระยะเวลาอันจำกัดของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องในคดีนักท่องเที่ยว กล่าวคือ ในการดำเนินคดีแพ่งเมื่อนักท่องเที่ยวมีความประสงค์จะฟ้องคดี ให้เจ้าหน้าที่แนะนำและช่วยเหลือในการจัดทำคำฟ้อง รวมทั้งเอกสารที่เกี่ยวข้องให้เรียบร้อย และในกรณีที่นักท่องเที่ยวมอบอำนาจให้บุคคลใดเป็นผู้ดำเนินคดีแทนให้เจ้าหน้าที่สอบถามที่อยู่และวิธีการติดต่อผู้รับมอบอำนาจ โดยก่อนจะดำเนินกระบวนการดังกล่าวให้เริ่มด้วยนัดไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนทุกคดี โดยเจ้าหน้าที่จะต้องนัดไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในวันรุ่งขึ้นที่ศาลเปิดทำการหรือโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยเจ้าหน้าที่จะต้องดำเนินการประสานงานแจ้งวันเวลานัดให้ผู้ไกล่เกลี่ยและคู่ความทราบ หากคู่ความไม่ได้แจ้งความประสงค์ให้บุคคลใดเป็นผู้ไกล่เกลี่ย ก็ให้จัดให้ผู้ประนีประนอมประจำศูนย์ไกล่เกลี่ยทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย

จากคำสัมภาษณ์ของพินนา สว่างสาลี⁸⁷ นิติกรชำนาญการและรักษาการหัวหน้าส่วนคดีนักท่องเที่ยวศาลจังหวัดพัทธยา วันที่ 6 มกราคม พ.ศ.2557 ตอนหนึ่งมีใจความว่า

⁸⁷ พินนา สว่างสาลี, *เรื่องเดิม*.

“การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องในคดีนี้ทงเกี่ยวข้องเกี่ยวนั้นไม่ได้แตกต่างกับคดีทั่วไปเพิ่มเติมอย่างเดียวนคือล่ามหากนักทงเกี่ยวข้องประสงค์จะฟ้องคดีทางส่วนคดีนักทงเกี่ยวข้องจะประสานทนายความให้ หรือประสานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อรับเรื่องของนักทงเกี่ยวข้องต่อไป แต่ทั้งนี้หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอาจมีภาระในส่วนของคดีอื่นๆ จึงไม่สามารถดำเนินการได้ในระยะเวลาอันจำกัด ดังนั้น ณ ตอนนีทางออกสุดท้ายคือ ส่วนคดีนักทงเกี่ยวข้องที่จะต้องดำเนินการกระบวนการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องโดยเร็วที่สุด บางกรณีอาจจะต้องใช้วิธีการโทรติดต่อคู่กรณีเพื่อให้มาทำการไกล่เกลี่ยเมื่อคู่กรณีมาศาลเจ้าหน้าที่ของส่วนคดีนักทงเกี่ยวข้องจะดำเนินการให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเกิดขึ้นโดยมีผู้ประนีประนอมประจำศูนย์ไกล่เกลี่ยทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เมื่อการไกล่เกลี่ยสิ้นสุดลง และประสบความสำเร็จเจ้าหน้าที่จะจัดให้มีการทำบันทึกข้อตกลงต่อไป”

ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องคดีในคดีนักทงเกี่ยวข้องนั้นยังมีปัญหาหลายประการ ในทางปฏิบัติการติดตามคู่กรณีเพื่อนัดไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้นเป็นไปด้วยความยากลำบาก เพราะบางกรณีนักทงเกี่ยวข้องซึ่งเป็นผู้เสียหายไม่ทราบข้อมูลของคู่กรณีเลย ซึ่งการที่เจ้าหน้าที่จะติดต่อคู่กรณีได้นั้นจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ข้อมูล หากนักทงเกี่ยวข้องไม่ทราบข้อมูลของคู่กรณีเจ้าหน้าที่ก็ไม่สามารถติดตามคู่กรณีให้มาทำการไกล่เกลี่ยได้ หรือบางกรณีเจ้าหน้าที่สามารถติดต่อคู่กรณีได้แต่คู่กรณีไม่ให้ความร่วมมือที่จะมาทำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก็ไม่อาจเกิดขึ้นได้ ส่วนในทางข้อกฎหมายนั้นผู้เขียนเห็นว่า มีปัญหาอยู่ 3 ประการคือ ปัญหาเรื่องคุณสมบัติของผู้ไกล่เกลี่ยในเรื่องทักษะด้านภาษาต่างประเทศ ปัญหาเรื่องระยะเวลาในการดำเนินการกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และปัญหาเรื่องข้อตกลงที่ได้จากการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องไม่มีสภาพบังคับทางกฎหมาย

4.1 ปัญหาเรื่องคุณสมบัติด้านทักษะภาษาต่างประเทศของผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีนักทงเกี่ยวข้อง

ผู้ไกล่เกลี่ยคือบุคคลผู้เป็นสื่อกลางในสถานการณ์ที่เกิดความริ้วฉานระหว่างคู่พิพาทขั้นรุนแรงอันไม่อาจเจรจาตกลงกันได้ เพราะต่างฝ่ายต่างมีความโกรธ และมีอคติต่อกัน ผู้ไกล่เกลี่ยจะหมดหน้าที่ลงต่อเมื่อคู่พิพาทสามารถเจรจาและหาทางออกกันได้เอง นอกเสียจากว่าคู่พิพาทประสงค์จะให้ผู้ไกล่เกลี่ยมีส่วนช่วยเหลือในการเจรจาที่จะมีขึ้น เพื่อให้การเจรจามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ความสัมพันธ์ระหว่างคู่พิพาทกับผู้ไกล่เกลี่ยนั้นเป็นเสมือนจุดเริ่มต้นที่จะก่อให้เกิดความสัมพันธ์ใหม่ระหว่างคู่พิพาทด้วยตนเอง ดังนั้นสิ่งสำคัญที่สุดคือความปรารถนาดี ความเป็นกลาง และความเข้าใจ ที่ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องมีต่อคู่พิพาท การไกล่เกลี่ยจะดำเนินไปในแนวทางใดก็เป็นหน้าที่ของผู้ไกล่เกลี่ยที่จะกำหนดรูปแบบการเจรจาให้เหมาะสมกับข้อพิพาทที่เกิดขึ้น ดังนั้นบทบาทหน้าที่ และคุณสมบัติของผู้ไกล่เกลี่ยจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทประสบความสำเร็จ ซึ่งคุณสมบัติของผู้ไกล่เกลี่ยพอจะสรุปได้ ดังนี้

1. คุณสมบัติด้านประสบการณ์ความรู้และความสามารถของผู้ไกล่เกลี่ย

ประสบการณ์จะทำให้ผู้ไกล่เกลี่ยเข้าใจถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและสามารถจัดการกับสถานการณ์เฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี และนอกจากประสบการณ์แล้ว ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องมีความรู้และเข้าใจกฎหมาย สามารถอธิบายเรื่องสิทธิกระบวนการและผลทางกฎหมายแก่คู่ความได้ เข้าใจในกระบวนการของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท โดยเฉพาะเป้าหมายหลักของการไกล่เกลี่ยเพื่อที่ผู้ไกล่เกลี่ยจะสามารถดำเนินการไกล่เกลี่ยได้ตรงตามความประสงค์ของคู่ความ อีกทั้งเป็นผู้มีความคิดชัดเจน แสดงออกทางด้านท่าทาง และคำพูดอย่างชัดเจนทำให้คู่ความเกิดความเชื่อถือ เป็นผู้มีทักษะในการติดต่อสื่อสาร ควรพูดแต่น้อยและเป็นผู้ฟังที่ดี รู้ว่าขั้นตอนใดควรจะตัดบทหรือหยุดพักหรือเลื่อนการเจรจาออกไป และผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องมีความรู้ในเรื่องพิพาท โดยทำการศึกษารายละเอียดในเรื่องพิพาทและเรื่องที่เกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางแก้ปัญหา และระหว่างการเจรจานั้นอาจมีเหตุการณ์ฉุกเฉินต่างๆ เกิดขึ้นได้เสมอผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องมีไหวพริบสามารถจัดการกับเหตุการณ์เฉพาะหน้าได้

2. คุณสมบัติด้านคุณธรรมจริยธรรม

ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องมีความเป็นกลางและรักษาความเป็นกลางได้อย่างสม่ำเสมอ มีความเป็นอิสระทั้งด้านความคิดและการกระทำ อดทนต่อความกดดันที่มาจากคู่พิพาทหรือจากสถานการณ์การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เพราะการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแต่ละคดีนั้นบางคดีอาจต้องใช้ระยะเวลาในการไกล่เกลี่ยนานพอสมควร ผู้ไกล่เกลี่ยควรมีความยืดหยุ่นสูง ถ้อยทีถ้อยอาศัยกับคู่พิพาทไม่รีบร้อนและไม่วางกรอบหรือเขตในการเจรจามากเกินไป และจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องรักษาความลับของคู่ความ โดยทั้งเรื่องราวที่เกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทไว้ในห้องไกล่เกลี่ย มีความเมตตา อยากเห็นคู่พิพาทหาทางออกร่วมกันได้ อันจะเป็นการปลดปล่อยทุกข์แก่คู่พิพาท และมีความกระตือรือร้น ไม่เห็นว่หน้าหน้าที่ของตนเป็นแค่งานอาสาชั่วคราว จะต้องปฏิบัติหน้าที่เช่นงานหลักของตน เพื่อช่วยให้คู่พิพาทได้เจรจากันอย่างแท้จริง

ที่กล่าวมานั้นเป็นคุณสมบัติโดยทั่วไปของผู้ไกล่เกลี่ย แต่การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีนักท่องเที่ยวนั้นผู้เขียนเห็นว่าคุณสมบัติทั่วไปยังไม่เพียงพอที่จะทำให้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเกิดประสิทธิภาพสูงสุดได้ เนื่องจากคดีนักท่องเที่ยวเป็นคดีที่มีคู่ความเป็นชาวต่างชาติ และโดยส่วนใหญ่แล้วไม่สามารถสื่อสารภาษาไทยได้ ทักษะด้านภาษาต่างประเทศของผู้ไกล่เกลี่ยจึงจำเป็นอย่างยิ่งต่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีนักท่องเที่ยวหรือคดีที่มีคู่ความเป็นชาวต่างชาติ

ผู้ไกล่เกลี่ยต้องเป็นผู้วางรูปแบบการเจรจาที่เหมาะสมสำหรับคู่ความและสถานการณ์ การแสดงออกของผู้ไกล่เกลี่ยจึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งโดยเฉพาะการแสดงออกในทางคำพูด หากผู้ไกล่เกลี่ยมีความรู้หรือทักษะด้านภาษาต่างประเทศในระดับดีจะส่งผลดีต่อความเชื่อถือของนักท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวไว้วางใจที่จะใช้วิธีการไกล่เกลี่ยและเปิดเผยข้อเท็จจริงต่างๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการไกล่เกลี่ยให้ผู้ไกล่เกลี่ยทราบ และยังทำให้ผู้ไกล่เกลี่ยสามารถควบคุมการไกล่เกลี่ยทำให้การไกล่เกลี่ยมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จมากขึ้น

การกำหนดคุณสมบัติของผู้ไกล่เกลี่ยในคดีนักท่องเที่ยวนั้นมิได้บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ แต่ให้นำข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการไกล่เกลี่ย พ.ศ.2554 มาบังคับใช้ แต่ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการไกล่เกลี่ยมิได้กำหนดถึงคุณสมบัติเรื่องทักษะด้านภาษาต่างประเทศของผู้ไกล่เกลี่ยไว้ มีเพียงการกำหนดไว้อย่างใกล้เคียง ซึ่งกำหนดไว้ในหมวดที่ 7 ส่วนที่ 1 ข้อที่ 51 วงเล็บที่

2 เรื่องคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ขอขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประนีประนอม ความว่า “จะต้องเป็นผู้สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีและมีประสบการณ์ในการทำงานไม่น้อยกว่า 5 ปีหรือเป็นผู้มีประสบการณ์ในการทำงานสาขาต่างๆ อันจะเป็นประโยชน์แก่การใกล้เคียงไม่น้อยกว่า 10 ปี”

ข้อกำหนดเรื่องการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงานนี้แยกเป็นสองเงื่อนไขกล่าวคือ ผู้ที่จะขอขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประนีประนอมได้นั้นจะต้องสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีและมีประสบการณ์การทำงานไม่น้อยกว่า 5 ปี หรือเงื่อนไขที่สองคือจะต้องเป็นผู้มีประสบการณ์การทำงานสาขาต่างๆ อันจะเป็นประโยชน์แก่การใกล้เคียงไม่น้อยกว่า 10 ปี ซึ่งคุณสมบัติเรื่องการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงานนี้ถูกบัญญัติขึ้นอย่างกว้าง กล่าวคือมิได้กำหนดไว้ว่าการสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีนั้นจะต้องสำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาใดหรือด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะ และเรื่องประสบการณ์ในการทำงานนั้นก็มิได้กำหนดไว้เป็นการเฉพาะว่าต้องเป็นการทำงานด้านใด ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้มีจิตอาสาได้เข้ามาทำหน้าที่เป็นผู้ใกล้เคียงโดยใช้ความรู้ประสบการณ์และความสามารถช่วยเหลือผู้อื่นในการเจรจาทางระงับข้อพิพาท

แต่การใกล้เคียงในคตินักท่องเที่ยวหรือคดีที่มีคู่ความเป็นชาวต่างชาติ นอกจากผู้ใกล้เคียงจะต้องมีคุณสมบัติเรื่องการศึกษาและประสบการณ์การทำงานดังที่บัญญัติไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ใกล้เคียงจะต้องมีทักษะด้านภาษาต่างประเทศ จากคำสัมภาษณ์ของ วรธนา ชื่อต่อตระกูล ผู้อำนวยการสำนักอำนวยการประจำศาลจังหวัดภูเก็ต วันที่ 19 มิถุนายน พ.ศ.2557 ตอนหนึ่งความว่า “ทักษะด้านภาษาต่างประเทศของผู้ใกล้เคียงในคตินักท่องเที่ยวเป็นสิ่งจำเป็น แม้การใกล้เคียงคตินักท่องเที่ยวจะมีล่ามอยู่แล้วก็ตาม แต่การพูดคุยเบื้องต้นระหว่างผู้ใกล้เคียงกับนักท่องเที่ยวนั้นเป็นเรื่องจำเป็นมาก” ซึ่งสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของ ชยาภัสร์ ธนะกุลนิพัฒน์ นิติกรชำนาญการประจำศาลแขวงปทุมวัน วันที่ 21 มิถุนายน พ.ศ.2557 ตอนหนึ่งความว่า “หากผู้ใกล้เคียงในคตินักท่องเที่ยวมีความรู้ทางด้านภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษในระดับดีจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการเจรจา ทำให้เข้าใจความประสงค์ของนักท่องเที่ยงได้เป็นอย่างดี”

ศาลยุติธรรมมีนโยบายจัดตั้งส่วนคตินักท่องเที่ยว เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวและช่วยให้นักท่องเที่ยวที่ตกเป็นผู้เสียหายได้รับการเยียวยาที่เหมาะสมและรวดเร็ว ดังนั้นส่วนคตินักท่องเที่ยวจึงมีนโยบายใกล้เคียงข้อพิพาทก่อนฟ้องเพื่อแก้ปัญหาข้อจำกัดต่างๆ ของนักท่องเที่ยง แต่ข้อกำหนดเรื่องคุณสมบัติของผู้ใกล้เคียงซึ่งกำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการใกล้เคียงยังไม่รองรับกับนโยบายการจัดตั้งส่วนคตินักท่องเที่ยวของศาลยุติธรรม แม้ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาจะมีการกำหนดและบังคับใช้ก่อนที่ศาลยุติธรรมจะมีนโยบายจัดตั้งส่วนคตินักท่องเที่ยว แต่ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์และจะต้องเป็นการสนับสนุนการดำเนินกระบวนการยุติธรรม ดังนั้นควรกำหนดให้ทักษะด้านภาษาต่างประเทศเป็นอีกคุณสมบัติหนึ่งตามกฎหมายของผู้ใกล้เคียงในคตินักท่องเที่ยวหรือคดีที่มีคู่ความเป็นชาวต่างชาติ

ส่วนการใช้ล่าม ผู้เขียนเห็นว่าเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ แม้ล่ามมีความเชี่ยวชาญด้านภาษาต่างประเทศ แต่ไม่มีความรู้และความชำนาญในเรื่องการใกล้เคียงข้อพิพาท และหากล่ามแปลความคลาดเคลื่อนจากเจตนารมณ์ของผู้ใกล้เคียงและคู่ความ จะส่งผลให้การใกล้เคียงอาจไม่ประสบความสำเร็จ จึงเป็นการดีอย่างยิ่งหากผู้ใกล้เคียงเป็นผู้สื่อสารกับคู่ความโดยตรง ดังนั้นผู้ใกล้เคียงใน

คดีนักท่องเที่ยวนอกจากจะต้องมีคุณสมบัติเรื่องการศึกษาและประสบการณ์การทำงานตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการไกล่เกลี่ยแล้ว ทักษะการสื่อสารภาษาต่างประเทศก็เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยให้การไกล่เกลี่ยมีโอกาสประสบความสำเร็จมากขึ้น

ดังนั้นทักษะด้านภาษาต่างประเทศควรถูกกำหนดให้เป็นคุณสมบัติตามกฎหมายของผู้ไกล่เกลี่ยในคดีนักท่องเที่ยวนและคดีที่มีคู่ความเป็นชาวต่างชาติ อันจะทำให้ข้อกำหนดดังกล่าวครอบคลุมและรองรับกับนโยบายการจัดตั้งส่วนคดีนักท่องเที่ยวนของศาลยุติธรรม และเป็นข้อกำหนดที่ออกมาเพื่อบังคับใช้ได้เหมาะสมกับลักษณะของคู่ความและสถานการณ์ปัจจุบัน

4.2 ปัญหาเรื่องระยะเวลาในการดำเนินกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องในคดีนักท่องเที่ยวน

ส่วนคดีนักท่องเที่ยวนถูกจัดตั้งขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกยุติธรรมให้แก่นักท่องเที่ยวนอย่างทันท่วงทีภายใต้ข้อจำกัดของนักท่องเที่ยวนโดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อจำกัดเรื่องระยะเวลา นักท่องเที่ยวนเดินทางเข้ามาพำนักในประเทศไทยเป็นช่วงระยะเวลาสั้นๆ เมื่อเกิดเหตุพิพาทขึ้นกับนักท่องเที่ยวนจึงเป็นเรื่องยากที่จะอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้แก่นักท่องเที่ยวนโดยการใช้กระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก เพราะการดำเนินกระบวนการทางศาลนั้นมีหลายขั้นตอนจึงต้องอาศัยระยะเวลาพอสมควรในการดำเนินคดีซึ่งผู้เขียนเห็นว่าหากรอดำเนินกระบวนการทางศาลนักท่องเที่ยวนคงต้องกลับประเทศไปก่อนที่ศาลจะรับฟ้องคดีเสียด้วยซ้ำ ส่วนคดีนักท่องเที่ยวนจึงถูกจัดตั้งขึ้นมาเพื่ออำนวยความสะดวกยุติธรรมให้แก่นักท่องเที่ยวน โดยการดำเนินงานที่ได้มาตรฐานและรวดเร็วเพื่อแก้ปัญหาข้อจำกัดเรื่องระยะเวลาของนักท่องเที่ยวน โดยใช้วิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องคดี ซึ่งการจัดตั้งส่วนคดีนักท่องเที่ยวนั้นเป็นการบริหารจัดการคดีที่มีลักษณะพิเศษแต่ไม่ได้ใช้กฎหมายที่พิเศษหรือแตกต่างจากคดีทั่วไป ดังนั้นการดำเนินการขั้นตอนและกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้นจึงเป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการไกล่เกลี่ย พ.ศ.2554 ซึ่งกำหนดขึ้นเพื่อใช้บังคับกับการไกล่เกลี่ยคดีโดยทั่วไป ดังนี้

ในเรื่องการดำเนินการให้มีการไกล่เกลี่ยถูกกำหนดไว้ในหมวดที่ 2 มีหลักว่าการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้นจะเกิดขึ้นเมื่อศาลเห็นสมควรให้ทำการไกล่เกลี่ยหรือเมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอและอีกฝ่ายตกลงให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทขึ้น หากคู่ความประสงค์จะทำการไกล่เกลี่ยคู่ความสามารถแจ้งความประสงค์ต่อศูนย์ไกล่เกลี่ยหรือจะเลือกวิธีการแถลงความต้องการต่อศาลก็ได้ กรณีคู่ความแจ้งความประสงค์ต่อศูนย์ไกล่เกลี่ย ทางศูนย์ไกล่เกลี่ยจะดำเนินการสอบถามไปยังคู่ความอีกฝ่ายว่าประสงค์จะทำการไกล่เกลี่ยหรือไม่ทั้งนี้ตามหลักความสมัครใจ และหากคู่ความทุกฝ่ายประสงค์จะระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการไกล่เกลี่ยเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ไกล่เกลี่ยจะต้องรายงานให้องค์คณะผู้พิพากษาหรือผู้รับผิดชอบราชการศาลทราบ และจัดให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทต่อไป แต่หากคู่ความแถลงความประสงค์จะไกล่เกลี่ยคดีต่อศาลระหว่างการพิจารณากรณีนี้ผู้พิพากษาอาจทำการไกล่เกลี่ยเองหรือมีคำสั่งให้ศูนย์ไกล่เกลี่ยดำเนินการไกล่เกลี่ยต่อไป

ซึ่งข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาเรื่องการดำเนินการให้มีการไกล่เกลี่ยจะเป็นการกำหนดถึงจุดเริ่มต้นของการไกล่เกลี่ยอันจะต้องเริ่มจากความสมัครใจของคู่ความทั้งสองฝ่าย และกำหนดถึงวิธีการที่คู่ความประสงค์จะใช้วิธีการไกล่เกลี่ยในการระงับข้อพิพาท ซึ่งเป็นการกำหนดถึงการ

ดำเนินการให้มีการไกล่เกลี่ยคดีโดยทั่วไป แต่เนื่องจากคดีนี้ท่งเกี่ยวข้องเป็นคดีที่มีความแตกต่างจากคดีทั่วไปในเรื่องคู่ความ เนื่องจากเป็นคดีที่มีคู่ความเป็นชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยเพียงช่วงระยะเวลาสั้นๆ เพื่อการท่องเที่ยว ซึ่งไม่มีคดีประเภทไหนที่จะมีข้อจำกัดเรื่องลักษณะของคู่ความเช่นเดียวกับคดีนี้ท่งเกี่ยวข้อง ดังนั้นการที่ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกากว่าด้วยการไกล่เกลี่ยมิได้กำหนดเรื่องระยะเวลาการดำเนินการให้มีการไกล่เกลี่ยเอาไว้จึงเป็นข้อกำหนดที่ยังไม่ครอบคลุมไปถึงคดีที่มีข้อจำกัดในเรื่องระยะเวลาอย่างเช่นคดีนี้ท่งเกี่ยวข้อง

ส่วนเรื่องกระบวนการไกล่เกลี่ยได้มีการกำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกากว่าด้วยการไกล่เกลี่ย พ.ศ.2554 หมวดที่ 4 ส่วนที่ 4 ตั้งแต่ข้อที่ 24 ถึง ข้อที่ 34 ซึ่งกำหนดไว้อย่างละเอียดและชัดเจนถึงกระบวนการและขั้นตอนต่างๆ ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ตั้งแต่เริ่มมีการแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ยประจำคดี การแจ้งเวลาและสถานที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแก่คู่ความในคดี และการจัดให้คู่ความทำสัญญาประนีประนอมยอมความกรณีคู่ความสามารถตกลงกันได้ แต่อย่างไรก็ดีข้อกำหนดทั้งสิบข้อมิได้มีการกำหนดเรื่องระยะเวลาในการดำเนินกระบวนการไกล่เกลี่ยอันจะสามารถแก้ปัญหาข้อจำกัดในการดำเนินคดีนี้ท่งเกี่ยวข้องได้

ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกากว่าด้วยการไกล่เกลี่ยเรื่องการดำเนินการให้มีการไกล่เกลี่ยและเรื่องกระบวนการไกล่เกลี่ย มิได้กำหนดเรื่องระยะเวลาซึ่งอาจจะต้องนำมาบังคับใช้กับการไกล่เกลี่ยในคดีที่ต้องการความรวดเร็วในการดำเนินการเช่นคดีนี้ท่งเกี่ยวข้อง ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดเรื่องระยะเวลาในการดำเนินการให้มีการไกล่เกลี่ยและการดำเนินกระบวนการไกล่เกลี่ยไว้ให้ชัดเจน ทั้งนี้จะทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือกับส่วนคดีนี้ท่งเกี่ยวข้องในการให้ข้อมูลหรือการดำเนินงานด้านต่างๆ อย่างรวดเร็ว ตลอดจนเป็นการกำหนดแนวทางปฏิบัติที่สอดคล้องกับนโยบายการจัดตั้งส่วนคดีนี้ท่งเกี่ยวข้องของศาลยุติธรรม ทำให้การดำเนินการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องในคดีนี้ท่งเกี่ยวข้องดำเนินไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

ในส่วนของคดีอาญาปัจจุบันมีการร่างพระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญาขึ้นมา โดยใช้วิธีการไกล่เกลี่ย และวิธีการชะลอการฟ้อง ซึ่งพระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญาในส่วนของวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้นมีจุดประสงค์เพื่อให้คู่ความได้มีโอกาสเจรจาตกลงเรื่องความเสียหาย และการชดเชยเยียวยาความเสียหาย อันจะทำให้ผู้กระทำความผิดมีโอกาสกลับตัวกลับใจโดยไม่ต้องถูกจำคุก ผู้เสียหายมีโอกาสเลือกวิธีการเยียวยาในรูปแบบที่ตนต้องการ อีกทั้งเป็นการลดค่าใช้จ่ายของภาครัฐ ซึ่งร่างพระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญากว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญานี้บัญญัติให้คดี 3 ประเภท สามารถใช้วิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้ ดังนี้ คดีความผิดอันยอมความได้ คดีความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท และคดีความผิดที่มีโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 5 ปี หากมีโทษปรับด้วยโทษปรับนั้นจะต้องไม่เกิน 100,000 บาท และร่างพระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญากว่าด้วยการไกล่เกลี่ยยังได้บัญญัติเรื่องระยะเวลาในการดำเนินกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทไว้อย่างชัดเจน กล่าวคือ พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการจะต้องมีคำสั่งให้ทำการไกล่เกลี่ยคดีอาญาภายใน 7 วันนับแต่วันได้รับคำร้องขอหรือคู่กรณีให้ความยินยอม และเมื่อมีคำสั่งให้ทำการไกล่เกลี่ยแล้วให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการแล้วแต่กรณีแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ยภายในระยะเวลา 7 วันนับแต่วันมีคำสั่งให้ทำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท หลังจากนั้นให้ผู้ไกล่เกลี่ยกำหนดนัดไกล่เกลี่ยคดีอาญาภายในระยะเวลา 7 วันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งและแจ้งให้

คู่ความทราบ และการไกล่เกลี่ยคดีอาญาต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลา 60 วันนับตั้งแต่วันที่กำหนดนัดไกล่เกลี่ยคดีอาญานัดแรก แต่ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ต่อคู่กรณีอาจขยายระยะเวลาการไกล่เกลี่ยออกไปได้อีกไม่เกิน 30 วัน

ในอนาคตหากมีการบังคับใช้พระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา จะเป็นประโยชน์แก่นักท่องเที่ยวทั้งที่เป็นผู้กระทำความผิดและผู้เสียหาย เช่นนักท่องเที่ยวถูกทำร้ายร่างกาย เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 295 เป็นความผิดที่ไม่อาจยอมความได้ ไม่สามารถใช้วิธีการไกล่เกลี่ยเพื่อระงับข้อพิพาทได้ แต่ตามร่างพระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา ว่าด้วยการไกล่เกลี่ยบัญญัติให้คดีที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปีและปรับไม่เกิน 100,000 บาท สามารถทำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้ นักท่องเที่ยวที่ตกเป็นผู้เสียหายก็สามารถเลือกใช้วิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท มีโอกาสที่นักท่องเที่ยวจะได้รับการเยียวยาตามความประสงค์ของตนก่อนที่จะเดินทางกลับประเทศ แต่ปัจจุบันร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวยังไม่ได้มีการบังคับใช้ ดังนั้นจึงควรแก้ไขให้ข้อกำหนดที่บังคับใช้อยู่ ณ ปัจจุบันคือข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการไกล่เกลี่ย เป็นข้อกำหนดที่สมบูรณ์และสามารถบังคับใช้กับทุกคดีอย่างเหมาะสม

นอกจากการแก้ไขข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการไกล่เกลี่ย ผู้เขียนเห็นว่าวิธีการประชุมทางจอภาพ (Video Conference) อาจนำมาใช้เพื่อแก้ปัญหาข้อจำกัดเรื่องระยะเวลาในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องในศาลส่วนคดีนักท่องเที่ยวได้

วิธีการประชุมทางจอภาพนี้เกิดขึ้นภายใต้แนวความคิดที่ว่า ศาลยุติธรรมจะต้องอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนอย่างเหมาะสมและรวดเร็ว ดังนั้นจึงมีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่มีประสิทธิภาพมาปรับใช้กับระบบงานคดีของศาล โดยใช้วิธีการประชุมทางจอภาพในการสืบพยานที่ไม่สามารถมาศาลได้ เช่นพยานที่เป็นชาวต่างชาติ หรือใช้ในการสืบพยานบุคคลประกอบวัตถุพยานที่ไม่สามารถเคลื่อนย้ายได้⁸⁸

เมื่อวันที่ 23 กันยายน พ.ศ.2556 สำนักงานศาลยุติธรรมร่วมกับบริษัทท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) ร่วมกันเปิดโครงการห้องสืบพยานโดยระบบการประชุมทางจอภาพที่สนามบินสุวรรณภูมิ ซึ่งเป็นโครงการที่สืบเนื่องมาจากนโยบายการจัดตั้งส่วนคดีนักท่องเที่ยว ทั้งนี้เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวโดยทำการถ่ายทอดภาพและเสียงในการสืบพยานทางไกลผ่านจอภาพไปยังศาลในภูมิภาคและให้พยานพูดคุยโดยตรงกับผู้พิพากษาผ่านทางจอภาพ ทำให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างรวดเร็วและเป็นธรรม⁸⁹

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องคดีก็เป็นอีกนโยบายหนึ่งของส่วนคดีนักท่องเที่ยว ที่มีจุดประสงค์หลักให้นักท่องเที่ยวที่ตกเป็นผู้เสียหายได้รับการเยียวยาที่เหมาะสมและรวดเร็ว แต่กรณีที่

⁸⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 120/4

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 230/1

⁸⁹ “ห้องสืบพยานสุวรรณภูมิ มิติใหม่กระบวนการยุติธรรม,” **มติชน** (24 กันยายน 2556)

ค้นวันที่ 25 สิงหาคม 2557 จากhttp://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1379998807

จะต้องมีการไกล่เกลี่ยหลายครั้งอาจทำให้นักท่องเที่ยวต้องเดินทางกลับประเทศเสียก่อนที่จะทำการไกล่เกลี่ยสำเร็จ ดังนั้นหากนำวิธีการประชุมทางจอภาพที่ศาลใช้เพื่อการสืบพยานมาใช้กับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องในส่วนคดีนักท่องเที่ยว จะเป็นวิธีการหนึ่งที่รองรับและสนับสนุนนโยบายการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องของส่วนคดีนักท่องเที่ยว ทำให้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จและทำให้นักท่องเที่ยวซึ่งตกเป็นผู้เสียหายมีโอกาสได้รับการเยียวยามากขึ้น อีกทั้งการใช้วิธีการประชุมทางจอภาพกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องยังทำได้ง่ายกว่าการสืบพยาน เพราะการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องนั้นประสงค์ให้คู่ความได้มีโอกาสเจรจาเพื่อหาทางออกร่วมกัน จึงไม่มีหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติที่เคร่งครัดดังเช่นการสืบพยาน และยังเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ทันสมัยเป็นสากลออกสู่สายตาของนานาชาติ

นอกจากปัญหาเรื่องระยะเวลาในการดำเนินกระบวนการแล้ว ความไม่ชัดเจนในนิยามความหมายของคำว่านักท่องเที่ยวก็ส่งผลกระทบต่อการดำเนินกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องในศาลส่วนคดีนักท่องเที่ยวเช่นกัน

ศาลอันเป็นที่ตั้งของส่วนคดีนักท่องเที่ยวมีการออกประกาศและแนวปฏิบัติของส่วนคดีนักท่องเที่ยว แต่ไม่ได้ให้คำจำกัดความของคำว่านักท่องเที่ยวตามความหมายของส่วนคดีนักท่องเที่ยวไว้อย่างชัดเจน ซึ่งมีเพียงแนวปฏิบัติของส่วนคดีนักท่องเที่ยวศาลแขวงดุสิตที่ให้คำจำกัดความของคำว่านักท่องเที่ยวไว้ว่า “คือคดีแพ่งที่มีนักท่องเที่ยวเป็นคู่กรณี คดีผู้บริโภคที่มีนักท่องเที่ยวเป็นคู่กรณี ตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค และคดีอาญาที่มีนักท่องเที่ยวเป็นผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือจำเลย” และให้คำจำกัดความคำว่านักท่องเที่ยวไว้ว่า “คือบุคคลที่เดินทางจากท้องถิ่นที่อยู่โดยปกติของตนไปยังท้องถิ่นอื่นเป็นการชั่วคราวด้วยความสมัครใจ และด้วยวัตถุประสงค์อันมิใช่เพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้ เช่นการพักผ่อนหย่อนใจ การศึกษาหาความรู้ การบันเทิง หรือการอื่นใด”

การที่มีได้กำหนดไว้ให้ชัดเจนถึงความหมายของคำว่านักท่องเที่ยวของส่วนคดีนักท่องเที่ยว อาจทำให้ประชาชนเกิดความสับสนและเข้าใจว่านักท่องเที่ยวนั้นหมายความรวมถึงชาวไทยซึ่งไปท่องเที่ยวตามสถานที่ท่องเที่ยวอันมิใช่ถิ่นที่อยู่ของตนด้วย เช่นนายองอาจเป็นชาวสงขลา ไปเที่ยวที่พัทยา หากนายองอาจได้รับความเสียหายจากการกระทำของผู้ประกอบการขณะท่องเที่ยวที่พัทยา นายองอาจสามารถใช้บริการของส่วนคดีนักท่องเที่ยวประจำศาลจังหวัดพัทยาเพื่อดำเนินเรื่องฟ้องคดีหรือเพื่อทำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องคดีได้หรือไม่

ส่วนคดีนักท่องเที่ยวจัดตั้งขึ้นเพื่อเปิดช่องทางพิเศษในการแก้ไขข้อจำกัดของนักท่องเที่ยว เช่นข้อจำกัดในเรื่องภาษาและการสื่อสาร เรื่องระยะเวลาอันจำกัดของนักท่องเที่ยว เป็นต้น เมื่อพิจารณาจากที่มาและวัตถุประสงค์ดังกล่าว คำว่านักท่องเที่ยวจึงหมายความถึงชาวต่างชาติที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย ดังนั้นนายองอาจจึงไม่มีคุณสมบัติตามวัตถุประสงค์ของส่วนคดีนักท่องเที่ยว อีกทั้งความเสียหายของนายองอาจมิได้เกิดจากการกระทำของนักท่องเที่ยว กรณีดังกล่าวของนายองอาจจึงไม่ใช่นักท่องเที่ยว และกรณีพิพาทของนายองอาจก็ไม่ใช่คดีนักท่องเที่ยว จึงไม่อยู่ในความรับผิดชอบของส่วนคดีนักท่องเที่ยว

ดังนั้นเพื่อความชัดเจนและเพื่อความสะดวกของส่วนคดีนักท่องเที่ยวในการดำเนินนโยบายอำนวยความสะดวกกรรมให้แก่นักท่องเที่ยวโดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้อง

ส่วนคดีนักท่องเที่ยวควรกำหนดให้ชัดเจนถึงความหมายของคำว่านักท่องเที่ยวตามนโยบายของศาล ส่วนคดีนักท่องเที่ยว

4.3 ปัญหาข้อตกลงที่ได้จากการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องไม่มีสภาพบังคับทางกฎหมาย

เมื่อกระบวนการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องคดีสิ้นสุดลง กรณีที่คู่ความสามารถตกลงกันได้ คู่ความหรือผู้ไกล่เกลี่ยจะจัดให้มีการทำสัญญาประนีประนอมยอมความซึ่งระบุถึงข้อตกลงต่างๆ ที่คู่ความมีต่อกัน ข้อตกลงดังกล่าวย่อมมีผลผูกพันคู่ความทั้งสองฝ่าย กล่าวคือหากคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงคู่ความอีกฝ่ายสามารถฟ้องคดีต่อศาลตามมูลหนี้แห่งสัญญาประนีประนอมยอมความได้

แต่ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 7) พ.ศ.2550 มาตรา 61/2 วรรค 7 เรื่องการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยอำเภอ วางหลักไว้ว่า คดีแพ่งที่พิพาทเกี่ยวกับที่ดิน มรดก และข้อพิพาททางแพ่งอื่นที่มีทุนทรัพย์ไม่เกิน 200,000 บาทหรือมากกว่านั้นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา ที่ได้รับการไกล่เกลี่ยโดยคณะบุคคลผู้ทำหน้าที่ประนีประนอมข้อพิพาทประจำอำเภอ เมื่อการไกล่เกลี่ยสำเร็จคณะบุคคลผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยจะต้องจัดให้มีการทำสัญญาประนีประนอมยอมความ กรณีคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความ คู่ความอีกฝ่ายสามารถยื่นคำร้องต่อพนักงานอัยการ ขอให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาล เพื่อให้ออกคำสั่งบังคับตามสัญญาประนีประนอมยอมความได้ โดยไม่ต้องมีการฟ้องคดีกันอีก ทำให้คู่ความได้รับการเยียวยาอย่างทันที่

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยคณะผู้ไกล่เกลี่ยประจำอำเภอนั้นเป็นการไกล่เกลี่ยก่อนมีการฟ้องคดี โดยหลักแล้วหากคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามสัญญา คู่ความอีกฝ่ายจะต้องฟ้องคดีต่อศาลตามมูลหนี้แห่งสัญญาประนีประนอมยอมความ ไม่สามารถยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลบังคับตามสัญญาประนีประนอมยอมความได้ทันที ดังนั้นบทบัญญัติมาตรา 61/2 ของพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 7) พ.ศ.2550 จึงเป็นการบัญญัติยกเว้นหลักกฎหมาย อาจเป็นเพราะว่ากฎหมายเห็นว่าการไกล่เกลี่ยของอำเภอนั้นเป็นการไกล่เกลี่ยที่มีการวางระบบและขั้นตอนไว้อย่างชัดเจน ประกอบกับคณะผู้ไกล่เกลี่ยก็เป็นบุคคลที่นายอำเภอคัดเลือกมาด้วยความเห็นชอบของคณะกรรมการจังหวัด ดังนั้นข้อตกลงที่ได้จากการไกล่เกลี่ยย่อมเป็นข้อตกลงที่มีความเป็นธรรมกับคู่ความทั้งสองฝ่าย เกิดจากกระบวนการที่ถูกต้องและได้มาตรฐาน จึงยกเว้นให้คู่ความสามารถยื่นคำร้องต่อพนักงานอัยการเพื่อพนักงานอัยการจะได้ยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้ออกคำสั่งบังคับตามสัญญาประนีประนอมยอมความได้โดยไม่ต้องฟ้องคดีอีก

การยกเว้นหลักกฎหมายดังกล่าวจะทำให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาอย่างรวดเร็ว วัตถุประสงค์ของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องคดีนั้นคือต้องการให้คู่ความสามารถตกลงกันได้ แต่ที่สำคัญยิ่งกว่าคือผู้เสียหายจะต้องได้รับการเยียวยาตามข้อตกลงอย่างรวดเร็ว การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องคดีเกิดขึ้นเพื่อเลี่ยงกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก เพื่อช่วยลดคดีที่จะเข้าสู่ศาลยุติธรรม และวัตถุประสงค์สำคัญคือการทำให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาอย่างรวดเร็ว ดังนั้นส่วนคดีนักท่องเที่ยวจึง

ผลักดันให้เกิดการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องในคดีนักท่องเที่ยงเพื่อที่นักท่องเที่ยงที่ตกเป็นผู้เสียหายจะได้รับการเยียวยาอย่างทันท่วงที แต่ข้อตกลงตามสัญญาประนีประนอมยอมความหรือตามบันทึกข้อตกลงที่ได้จากการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องของส่วนคดีนักท่องเที่ยวนั้นยังไม่มีสภาพบังคับทางกฎหมายให้คู่ความสามารถยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อบังคับตามสัญญาประนีประนอมยอมความหรือบันทึกข้อตกลงนั้นได้ กล่าวคือหากผู้เสียหายไม่ได้รับการเยียวยาตามข้อตกลงผู้เสียหายจะต้องฟ้องคดีอีกครั้ง

การดำเนินการให้มีการไกล่เกลี่ยตลอดจนการดำเนินกระบวนการไกล่เกลี่ยของส่วนคดีนักท่องเที่ยวนั้น ดำเนินงานโดยเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญ และจะจัดให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในสถานที่ที่เหมาะสมโดยมีผู้ประนีประนอมประจำศูนย์ไกล่เกลี่ยทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ดังนั้นการไกล่เกลี่ยคดีนักท่องเที่ยงของส่วนงานคดีนักท่องเที่ยงจึงเป็นการดำเนินกระบวนการที่ได้มาตรฐาน กรณีคู่ความสามารถตกลงกันได้ผู้ไกล่เกลี่ยหรือผู้ประนีประนอมประจำศาลหรือเจ้าหน้าที่จะจัดให้คู่ความสามารถทำสัญญาประนีประนอมยอมความหรือบันทึกข้อตกลง ดังนั้นข้อตกลงตามสัญญาประนีประนอมยอมความหรือบันทึกข้อตกลงจึงเป็นข้อตกลงที่เกิดจากกระบวนการไกล่เกลี่ยที่ถูกต้องและได้มาตรฐาน เป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการไกล่เกลี่ย พ.ศ.2554 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับบทบัญญัติเรื่องการไกล่เกลี่ยในอาเภอตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 7) พ.ศ.2550 ทั้งเรื่องกระบวนการไกล่เกลี่ยก็ดี หรือเรื่องคุณสมบัติของผู้ไกล่เกลี่ยก็ดีข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการไกล่เกลี่ยได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนและครอบคลุมกว่า ทั้งในเรื่องกระบวนการไกล่เกลี่ยและเรื่องคุณสมบัติของผู้ไกล่เกลี่ย ดังนั้นข้อตกลงที่เกิดจากการไกล่เกลี่ยโดยผู้ประนีประนอมประจำศูนย์ไกล่เกลี่ยก็ควรที่จะมีสภาพบังคับทางกฎหมายเช่นเดียวกับข้อตกลงที่เกิดจากการไกล่เกลี่ยโดยคณะผู้ประนีประนอมประจำอาเภอ

ศาลยุติธรรมมีนโยบายจัดตั้งส่วนคดีนักท่องเที่ยง และส่วนคดีนักท่องเที่ยงก็มีนโยบายการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องในคดีนักท่องเที่ยง ทั้งนี้เพื่อช่วยเหลือให้นักท่องเที่ยงที่ตกเป็นผู้เสียหายได้รับการเยียวยาอย่างรวดเร็วก่อนจะเดินทางกลับประเทศ ดังนั้นหากส่วนคดีนักท่องเที่ยงดำเนินการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องจนประสบความสำเร็จมีการจัดให้คู่ความสามารถทำบันทึกข้อตกลงกันเรียบร้อยแล้ว ภายหลังจากที่นักท่องเที่ยงที่เป็นผู้เสียหายไม่ได้รับการเยียวยาตามบันทึกข้อตกลงหรือสัญญาประนีประนอมยอมความ ผู้เสียหายจะต้องยื่นฟ้องคดีต่อศาล และคดีนักท่องเที่ยงก็จะกลับเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมกระแสหลักอีกครั้ง ซึ่งหมายความว่านโยบายไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องของส่วนคดีนักท่องเที่ยงแทบไม่มีประโยชน์อะไรเลย

ดังนั้นหากข้อตกลงตามบันทึกข้อตกลงหรือตามสัญญาประนีประนอมยอมความในการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องที่มีผู้ประนีประนอมประจำศูนย์ไกล่เกลี่ยทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยมีสภาพบังคับทางกฎหมาย กล่าวคือผู้เสียหายสามารถยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อออกคำบังคับตามบันทึกข้อตกลงหรือสัญญาประนีประนอมยอมความนั้นได้เลยโดยไม่ต้องฟ้องคดีอีก จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อนักท่องเที่ยงที่เป็นผู้เสียหาย และจะยังเป็นการรองรับนโยบายการจัดตั้งส่วนคดีนักท่องเที่ยงของศาลยุติธรรมอีกด้วย ซึ่งหากข้อตกลงที่ได้จากการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องโดยผู้ประนีประนอมประจำศูนย์ไกล่เกลี่ยมีสภาพบังคับทางกฎหมายนอกจากจะเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยงแล้ว ยังเป็นการลดคดีที่จะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมกระแสหลักได้อย่างแท้จริง

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

ประเทศไทยมีสถานที่ท่องเที่ยวมากมาย ทั้งแหล่งประวัติศาสตร์ แหล่งธรรมชาติ และแหล่งชุมชน อีกทั้งยังมีรูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลายไม่ว่าจะเป็น การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ และการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ เป็นต้น จากภาคเหนือจดภาคใต้ ภาคตะวันออกจดภาคตะวันตก มีสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆมากมาย ล้วนแล้วแต่เป็นสถานที่ที่สวยงามมีเอกลักษณ์ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปท่องเที่ยวอย่างไม่ขาดสาย โดยกลุ่มสถิติและเศรษฐกิจกรมการท่องเที่ยวกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา มีรายงานจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย พ.ศ.2555 จำนวนทั้งหมด 19,918,437 คนและเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ.2556 เป็นจำนวน 24,137,568 คน ส่งผลให้เกิดการกระจายรายได้ในทุกภาคส่วนของระบบเศรษฐกิจไทย

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทยเติบโตอย่างรวดเร็ว มีนักท่องเที่ยวจากทั่วทุกมุมโลกเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย จากการขยายตัวอย่างรวดเร็วของการท่องเที่ยว ทำให้อาชญากรใช้โอกาสดังกล่าวเป็นช่องทางในการก่ออาชญากรรม เอาไรด์เอาเปรียบ หลอกลวงนักท่องเที่ยวโดยใช้วิธีการต่างๆ ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความเสียหายโดยเฉพาะอย่างยิ่งความเสียหายที่เกิดจากการกระทำของผู้ประกอบการ โดยนักท่องเที่ยวบางรายถูกเรียกเก็บค่าที่พักโดยไม่เป็นธรรม เช่นถูกเรียกเก็บค่าธรรมเนียมหรือค่าบริการต่างๆหลังจากการเข้าพักในราคาที่สูงเกินความเป็นจริงหรือมิได้มีการตกลงกันมาก่อน ตลอดจนทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวสูญหายภายในที่พัก แต่เจ้าของที่พักไม่รับผิดชอบโดยอ้างข้อตกลงอันไม่เป็นธรรมเพื่อหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบ หรือกรณีความเสียหายที่นักท่องเที่ยวถูกเรียกเก็บค่าใช้จ่ายบริการด้านการขนส่งที่ไม่เป็นธรรม เช่นค่าโดยสารหรือค่าเช่ายานพาหนะต่างๆ และความเสียหายอันเกิดจากการที่นักท่องเที่ยวได้รับสินค้าและบริการที่ไม่มีคุณภาพไม่เหมาะสมกับราคา เช่นผู้ประกอบการขายสินค้าหรือบริการที่ไม่เป็นไปตามการโฆษณา เป็นต้น หรือความเสียหายทางอาญาอันเกิดกับเนื้อตัวร่างกายของนักท่องเที่ยว เช่นนักท่องเที่ยวถูกข่มขืนกระทำชำเรา ถูกลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ทรัพย์สินสูญหาย หรือถูกทำร้ายร่างกาย ซึ่งเราจะพบเห็นภาพเหตุการณ์ความเสียหายเหล่านี้อยู่บ่อยครั้งผ่านทางสื่อต่างๆ

ความเสียหายเหล่านี้เกิดเป็นข้อพิพาท อันกลายเป็นคดีเข้าสู่ศาล เนื่องจากคดีเหล่านี้เป็นคดีที่มีนักท่องเที่ยวเป็นคู่ความจึงเรียกว่า “คดีนักท่องเที่ยว” ดังที่ส่วนหรือกลุ่มงานคดีนักท่องเที่ยวศาลแขวงดุสิตได้ให้คำนิยามเอาไว้ ซึ่งคดีนักท่องเที่ยวเป็นคดีที่มีลักษณะพิเศษอันเกิดจากข้อจำกัดของนักท่องเที่ยว เช่นข้อจำกัดเรื่องระยะเวลาที่นักท่องเที่ยวจะพำนักอยู่ในประเทศไทย หรือข้อจำกัดในเรื่องของการสื่อสาร เป็นต้น การดำเนินกระบวนการทางศาลในคดีแต่ละเรื่องนั้นต้องใช้เวลา

พอสมควร บางคดีใช้เวลาในการดำเนินคดีหลายเดือน หรือบางคดีหลายปีกว่าคดีจะเสร็จไปจากศาล แต่นักท่องเที่ยวเข้ามาพำนักในประเทศไทยเพียงช่วงระยะเวลาสั้นๆ เท่านั้น จึงไม่อาจรอการดำเนินกระบวนการทางศาลได้ และข้อจำกัดในเรื่องการสื่อสารนั้นถือว่าเป็นข้อจำกัดที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ส่งผลให้การดำเนินคดีนักท่องเที่ยวเป็นไปอย่างยากลำบาก เพราะตามที่ได้กล่าวไปแล้วว่ามีนักท่องเที่ยวจากทุกมุมโลกเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย นักท่องเที่ยวจึงใช้ภาษาที่แตกต่างกัน ยิ่งนักท่องเที่ยวที่ไม่ใช้ภาษาอังกฤษด้วยแล้ว ยิ่งทำให้ยากต่อการสื่อสารทำความเข้าใจ

จากที่ผู้เขียนได้ทำการสัมภาษณ์ผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในส่วนคดีนักท่องเที่ยว จึงสรุปได้ว่า คดีนักท่องเที่ยวโดยส่วนใหญ่เป็นคดีที่มีทุนทรัพย์พิพาทเพียงเล็กน้อย จึงใช้วิธีดำเนินกระบวนการทางศาลเช่นเดียวกับคดีมโนสาเร่ ดังนี้

1. การฟ้องคดีมโนสาเร่จะต้องเสียค่าขึ้นศาลไม่เกิน 1,000 บาท แต่ค่าธรรมเนียมส่วนอื่นๆ ก็ยังคงต้องเสียเหมือนคดีแพ่งทั่วไป

2. โจทก์สามารถยื่นฟ้องต่อศาลเป็นหนังสือ หรือโจทก์จะไม่ทำคำฟ้องเป็นหนังสือแต่มาแถลงต่อศาลด้วยวาจาก็ได้เช่นกัน ซึ่งหากเป็นกรณีที่โจทก์แถลงฟ้องด้วยวาจาจะต้องมีการจดรายงานไว้ด้วยว่าโจทก์ฟ้องด้วยวาจาไว้อย่างไรบ้าง

3. หลังจากที่ศาลรับฟ้องแล้วศาลจะกำหนดวันนัดพิจารณาโดยออกหมายเรียกให้จำเลยมาศาลเพื่อเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย และให้สืบพยานในวันนัดพิจารณาและโจทก์จะต้องมาศาลในวันนัดด้วย ซึ่งการไกล่เกลี่ยในระยะนี้เป็นไกล่เกลี่ยหลังจากที่โจทก์ฟ้องคดีต่อศาลแล้ว

4. ในวันนัดพิจารณาเมื่อโจทก์กับจำเลยมาพร้อมกันแล้วให้ศาลทำการไกล่เกลี่ยก่อน หากโจทก์ไม่มาศาลในวันนัดพิจารณา โดยไม่ได้รับอนุญาตจากศาลให้เลื่อนคดี ศาลจะถือว่าโจทก์ไม่ประสงค์จะดำเนินคดีอีกต่อไปและให้จำหน่ายคดีออกจากสารบบความ

ส่วนการดำเนินคดีอาญาในคดีที่มีนักท่องเที่ยวเป็นผู้เสียหายนั้น มีหลักว่าการพิจารณาและสืบพยานจะต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย โดยศาลจะอ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟังแล้วถามจำเลยว่ากระทำความผิดจริงหรือไม่ แล้วจดคำให้การของจำเลยเอาไว้ กรณีจำเลยให้การรับสารภาพในชั้นพิจารณาศาลจะพิพากษาโดยไม่สืบพยานต่อไปก็ได้ แต่ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไปหรือโทษสถานหนักกว่านี้ โจทก์จะต้องสืบพยานจนกว่าศาลจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงจึงจะพิพากษาลงโทษจำเลยได้ แต่หากจำเลยให้การปฏิเสธ ศาลจะดำเนินการสืบพยานโจทก์และพยานจำเลยต่อไป

เห็นได้ว่าขั้นตอนการดำเนินคดีนักท่องเที่ยวในชั้นศาลใช้วิธีการเดียวกันกับการดำเนินคดีแพ่งและคดีอาญาทั่วไป การใช้กระบวนการยุติธรรมกระแสหลักในการดำเนินคดีนักท่องเที่ยว จำต้องอาศัยระยะเวลาในการดำเนินกระบวนการต่างๆ นานพอสมควร การดำเนินกระบวนการในชั้นศาลจึงไม่อาจเป็นวิถีทางที่เหมาะสมแก่การอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว

ผู้เขียนมีความเห็นว่าคดีนักท่องเที่ยวเป็นคดีที่มีลักษณะพิเศษอันเกิดจากข้อจำกัดต่างๆ ของนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อจำกัดในเรื่องระยะเวลา และไม่มีคดีประเภทใดที่มีข้อจำกัดเช่นเดียวกับคดีนักท่องเที่ยว เพราะคดีโดยทั่วไปจะมีคู่ความเป็นชาวไทยทั้งสองฝ่าย หรือเป็นคดีที่มีชาวต่างชาติเป็นคู่ความ ซึ่งชาวต่างชาติเหล่านั้นได้รับอนุญาตให้พำนักในประเทศไทยเป็นระยะเวลาไม่นานพอสมควร เช่นกรณีพำนักอยู่ในประเทศไทยเพื่อประกอบอาชีพครูหรืออาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ

ในสถานศึกษา กรณีศึกษาในสถานศึกษา กรณีปฏิบัติหน้าที่สื่อมวลชน กรณีเป็นครอบครัวของผู้มีสัญชาติไทย หรือกรณีมีเหตุจำเป็นทางธุรกิจ เป็นต้น ซึ่งชาวต่างชาติที่พำนักอยู่ในประเทศไทยดังเหตุผลที่กล่าวมานี้จะได้รับอนุญาตให้พำนักในประเทศไทยครั้งละไม่เกิน 1 ปี

ดังนั้นวิธีการระงับข้อพิพาทในคดีนี้ทางท่งเที่ยวโดยการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีในศาลยุติธรรมจึงไม่ใช่วิธีที่สามารถแก้ไขข้อพิพาทข้อจำกัดของนักท่งเที่ยวได้ ดังนั้นการนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือก โดยวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องมาใช้ น่าจะเป็นวิธีที่สามารถตอบโจทก์เรื่องข้อจำกัดของนักท่งเที่ยวได้ดีกว่า เพราะหากการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องประสบความสำเร็จ ข้อพิพาทจะระงับลงก่อนที่นักท่งเที่ยวเดินทางกลับประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีนักท่งเที่ยวเป็นผู้เสียหาย นักท่งเที่ยวจะได้รับการเยียวยาอย่างทันท่งที่ เช่นกรณีศึกษาคดีนักท่งเที่ยวที่มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องที่ศูนย์ไกล่เกลี่ยประนอมข้อพิพาทศาลจังหวัดพัทธยา คำร้องที่ 2 ในวิทยานิพนธ์นี้ คดีเรือชนกันที่ท่าเรือแหลมบาลีฮาย เป็นเหตุให้นักท่งเที่ยวชาวจีนเสียชีวิต การไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องคดีดังกล่าวประสบความสำเร็จท่งท่งของนักท่งเที่ยวผู้ตายได้รับการเยียวยาความเสียหายถัดจากวันไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเพียงหนึ่งวัน ซึ่งผู้ร้องได้รับการเยียวยาตามจำนวนที่ผู้ร้องพึงพอใจโดยไม่ต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายเพื่อดำเนินคดีในชั้นศาลอีก

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (Mediation) สามารถทำได้หลายช่วงเวลา ซึ่งผู้เขียนจะกล่าวถึงการไกล่เกลี่ยซึ่งดำเนินการโดยศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทสำนักงานศาลยุติธรรมโดยเฉพาะ ซึ่งแบ่งเป็นการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท 2 ระยะดังนี้

1. การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องคดี เป็นกรณีที่คุณค่าความขอความช่วยเหลือจากศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ในการดำเนินการเชิญคู่ความอีกฝ่าย และจัดให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยมีผู้ไกล่เกลี่ยหรือเรียกอีกอย่างว่าผู้ประนีประนอมทำหน้าที่เป็นคนกลางประสานให้คู่ความมีข้อตกลงร่วมกันระงับข้อพิพาทโดยไม่จำต้องฟ้องคดีต่อศาล

2. การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทหลังจากฟ้องคดีแล้ว ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ระยะคือ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนวันนัด โดยศาลจะสอบถามความสมัครใจของคู่ความ และจัดให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทหรือคู่ความอาจร้องขอต่อศาลให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก็ได้ และการไกล่เกลี่ยอีกระยะคือการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทหลังวันนัดหรือระหว่างการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีของศาล เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอและคู่ความอีกฝ่ายเห็นด้วย ให้ศาลจัดให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเช่นกัน

ซึ่งการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องคดีและหลังจากที่ฟ้องคดีแล้วนั้นมีความแตกต่างกล่าวคือในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องคดีซึ่งดำเนินการโดยศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจะมีผู้ไกล่เกลี่ยประจำศูนย์ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแก่คู่ความ หากการไกล่เกลี่ยประสบความสำเร็จ ทางศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจะจัดการให้คู่ความทำสัญญาประนีประนอมยอมความซึ่งสัญญานี้จะใช้บังคับตามหลักสัญญาต่างตอบแทนทั่วไป โดยต่างฝ่ายต่างเป็นเจ้าหนี้และลูกหนี้ซึ่งกันและกัน หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง คู่ความอีกฝ่ายจะต้องฟ้องต่อศาลบังคับให้คู่สัญญาปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความโดยฟ้องร้องตามมูลหนี้ในสัญญาประนีประนอมยอมความเท่านั้น แต่ในการไกล่เกลี่ยหลังฟ้องคดีแล้วนั้น ผู้พิพากษาอาจทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเองหรือมีคำสั่งให้ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทประจำศาลดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแทนก็ได้ เมื่อการไกล่เกลี่ยประส

ความสำเร็จ จึงจัดให้มีการทำสัญญาประนีประนอมยอมความ เมื่อศาลมีคำพิพากษาตามยอมแล้วจึงเกิดผลบังคับให้คู่ความต้องปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความตามคำพิพากษา หากคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตาม คู่ความอีกฝ่ายมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลให้บังคับคดีกับคู่ความฝ่ายที่ผิดสัญญาได้ทันที ไม่จำเป็นต้องฟ้องร้องเป็นคดีต่อศาลอีก

เพื่อลดความเสี่ยงมิให้นักท่องเที่ยวต้องเข้าสู่กระบวนการดำเนินคดีอันยืดเยื้อในชั้นศาล วิธีการระงับข้อพิพาททางเลือกโดยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องจึงเป็นวิธีการที่เหมาะสมกับลักษณะคดีนักท่องเที่ยว และสามารถแก้ปัญหาข้อจำกัดเรื่องระยะเวลาของนักท่องเที่ยวได้ดีที่สุด

เนื่องจากคดีนักท่องเที่ยวเป็นคดีที่มีลักษณะพิเศษ อันเกิดจากข้อจำกัดต่างๆของนักท่องเที่ยวและยากต่อการดำเนินคดี ทำให้ศาลยุติธรรมตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวจึงออกนโยบายเปิดส่วนคดีนักท่องเที่ยว (Tourist Protection Section) ในศาลยุติธรรมที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ณ เดือนมิถุนายน พ.ศ.2557 ได้มีการจัดตั้งส่วนคดีนักท่องเที่ยวขึ้นแล้ว ใน 4 ศาลได้แก่ ศาลจังหวัดพัทธยา ศาลจังหวัดภูเก็ต ศาลแขวงปทุมวัน และศาลแขวงดุสิต ตามลำดับ ซึ่งเป็นการจัดช่องทางพิเศษเพื่อที่จะอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว การทำงานของส่วนคดีนักท่องเที่ยวนั้นเป็นการบริหารจัดการคดีที่มีลักษณะพิเศษ ไม่ใช่เป็นการใช้กฎหมายพิเศษหรือแตกต่างกับคดีทั่วไป โดยภารกิจของส่วนคดีนักท่องเที่ยวนั้นได้แก่การให้คำแนะนำและช่วยเหลือนักท่องเที่ยวในการดำเนินคดีให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว กล่าวคือเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ส่วนคดีนักท่องเที่ยวให้ดีที่สุดและมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ก่อนที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางกลับภูมิลำเนา ดังนั้นส่วนคดีนักท่องเที่ยวจึงนำวิธีการระงับข้อพิพาททางเลือกโดยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้อง มาใช้เพื่อระงับข้อพิพาทในคดีนักท่องเที่ยว กล่าวคือเมื่อนักท่องเที่ยวมีความประสงค์จะฟ้องคดี ก่อนที่เจ้าหน้าที่จะดำเนินการจัดทำคำฟ้องให้แก่นักท่องเที่ยวนั้น ศาลได้วางแนวทางปฏิบัติให้เจ้าหน้าที่ต้องจัดการอย่างใด ๆ เพื่อให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเสียก่อน เมื่อผู้ร้องประสงค์จะทำการไกล่เกลี่ย เจ้าหน้าที่จะต้องติดต่อผู้ถูกร้องโดยเร็วที่สุด เพื่อนัดไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในวันรุ่งขึ้นที่ศาลเปิดทำการหรือโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ ยกตัวอย่างเช่นส่วนคดีนักท่องเที่ยวศาลจังหวัดพัทธยา มีขั้นตอนในการดำเนินไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องในคดีนักท่องเที่ยว ดังนี้

1. เมื่อผู้ร้องเดินทางมาถึงส่วนคดีนักท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่นิติกรและเจ้าพนักงานศาลยุติธรรมจะสอบถามรายละเอียดข้อพิพาทที่เกิดขึ้น ทำการรวบรวมข้อมูลเพื่อดำเนินการขั้นตอนต่อไป
2. หากได้ความว่ามีและทราบตัวคู่กรณี เจ้าหน้าที่จะรีบทำการติดต่อคู่กรณีทุกทางเท่าที่จะสามารถทำได้ เช่น โทรศัพท์ถึงคู่ความผู้ถูกร้อง หรือส่งหนังสือเชิญ เป็นต้น พร้อมแจ้งวันเวลานัดไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้คู่ความทราบ
3. หากผู้ร้องและผู้ถูกร้องสามารถมาศาลได้ตามวันนัด ส่วนคดีนักท่องเที่ยวจะจัดการให้คู่ความใช้บริการของส่วนไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ซึ่งจะมีผู้ไกล่เกลี่ยเป็นเวรปฏิบัติหน้าที่ 2 ช่วงเวลา คือ ช่วงเช้า 3 คน และผลัดเปลี่ยนในช่วงบ่ายอีก 3 คน
4. จากนั้นเจ้าหน้าที่จัดให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และเนื่องจากเป็นกรณีที่มีคู่ความเป็นนักท่องเที่ยว ระหว่างการดำเนินกระบวนการไกล่เกลี่ยจะมีล่ามคอยช่วยเหลือเบื้องต้นในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

5. เมื่อการไกล่เกลี่ยสิ้นสุด และคู่ความสามารถตกลงกันได้จะมีการทำเป็นบันทึกการไกล่เกลี่ยหรือบันทึกข้อตกลงซึ่งผูกพันให้คู่ความต้องปฏิบัติตามข้อตกลงตามบันทึกนั้นต่อไป

ซึ่งการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องในศาลส่วนคดีนักท่องเที่ยวนั้น ผู้เขียนเห็นว่ายังมีปัญหาอยู่ 3 ประการ ดังนี้

1. ปัญหาเรื่องคุณสมบัติของผู้ไกล่เกลี่ยในคดีนักท่องเที่ยวนั้น

เนื่องจากการกำหนดคุณสมบัติของผู้ไกล่เกลี่ยในคดีนักท่องเที่ยวนั้นเป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการไกล่เกลี่ย พ.ศ. 2554 ซึ่งเป็นการกำหนดคุณสมบัติของผู้ไกล่เกลี่ยคดีโดยทั่วไป ในหมวดที่ 7 ส่วนที่ 1 เรื่องการขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประนีประนอมหรือผู้ไกล่เกลี่ยนั้น ข้อที่ 51 ได้กำหนดถึงคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ขอขึ้นทะเบียนเป็นผู้ไกล่เกลี่ยไว้ทั้งหมด 12 ประการ ซึ่งเป็นข้อกำหนดที่ครอบคลุมและสมบูรณ์สำหรับคุณสมบัติของผู้ไกล่เกลี่ยในคดีส่วนใหญ่ซึ่งมีคู่ความเป็นชาวไทย แต่สำหรับคดีนักท่องเที่ยวนั้นคดีที่มีคู่ความเป็นชาวต่างชาติ ทักษะด้านภาษาต่างประเทศของผู้ไกล่เกลี่ยเป็นเรื่องสำคัญมาก แต่ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกายังไม่ได้มีการกำหนดถึงคุณสมบัติเรื่องทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศของผู้ไกล่เกลี่ยไว้อย่างชัดเจน แม้จะมีล่ามทำหน้าที่แปลระหว่างการไกล่เกลี่ยแต่ประสิทธิภาพและความเข้าใจระหว่างคู่ความกับผู้ไกล่เกลี่ยไม่อาจถูกต้องและชัดเจนเสมือนผู้ไกล่เกลี่ยสื่อสารกับคู่ความที่เป็นนักท่องเที่ยวนั้นหรือชาวต่างชาติด้วยตนเอง ล่ามแปลความได้เฉพาะถ้อยคำแต่ไม่อาจสื่อถึงความปรารถนาดีที่แฝงอยู่ในคำพูดของผู้ไกล่เกลี่ยได้ ผลสำเร็จของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทส่วนสำคัญเกิดจากผู้ไกล่เกลี่ย ความเคารพ ความเชื่อมั่น ความไว้วางใจ ที่คู่ความมีต่อผู้ไกล่เกลี่ยล้วนมีส่วนทำให้การไกล่เกลี่ยประสบความสำเร็จ ดังนั้นหากผู้ไกล่เกลี่ยมีทักษะในด้านภาษาต่างประเทศที่ดี จะทำให้การไกล่เกลี่ยในคดีนักท่องเที่ยวนั้นหรือคดีที่มีคู่ความเป็นชาวต่างชาติมีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จมากขึ้น

2. ปัญหาเรื่องระยะเวลาในการดำเนินกระบวนการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องในคดีนักท่องเที่ยวนั้น

การดำเนินกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องในคดีนักท่องเที่ยวนั้นเป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการไกล่เกลี่ย พ.ศ.2554 หมวดที่ 2 เรื่องการดำเนินการให้มีการไกล่เกลี่ย และหมวดที่ 4 ส่วนที่ 4 เรื่องกระบวนการไกล่เกลี่ย

โดยหมวดที่ 2 ซึ่งเป็นข้อกำหนดที่ว่าด้วยการดำเนินการให้มีการไกล่เกลี่ย มีหลักการสำคัญว่าการไกล่เกลี่ยนั้นจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อศาลเห็นสมควรให้ทำการไกล่เกลี่ยหรือเมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอและคู่ความฝ่ายอื่นยินยอม หากคู่ความประสงค์จะทำการไกล่เกลี่ยคู่ความสามารถแจ้งความประสงค์ต่อศูนย์ไกล่เกลี่ยประจำศาลหรือหากคดีอยู่ระหว่างการพิจารณาคู่ความสามารถแถลงต่อศาลเพื่อให้ศาลจัดให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้ หากเป็นการแถลงต่อศาลระหว่างการพิจารณา ศาลอาจทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยเองหรือมอบหมายให้ผู้ไกล่เกลี่ยหรือผู้ประนีประนอมประจำศูนย์ไกล่เกลี่ยเป็นผู้ดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก็ได้

ส่วนขั้นตอนกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามหมวดที่ 4 ส่วนที่ 4 ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา พ.ศ.2554 ซึ่งเป็นกรณีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยผู้ประนีประนอม และให้นำข้อกำหนดดังกล่าวมาบังคับใช้กับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยผู้พิพากษาโดยอนุโลม ตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา พ.ศ.2554 หมวดที่ 3 ข้อที่ 11 วรรคที่ 2 ซึ่งข้อกำหนดเรื่องกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนี้ได้วางภาพรวมของกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ตั้งแต่การประสานงานระหว่างผู้ไกล่

เกลี่ยกับศาล การกำหนดขั้นตอนการไกล่เกลี่ยโดยผู้ไกล่เกลี่ย หน้าที่ของคู่ความในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เวลาและสถานที่ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และวิธีการดำเนินการเมื่อการไกล่เกลี่ยสิ้นสุดลง

ซึ่งข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาทั้งในเรื่องการดำเนินการให้มีการไกล่เกลี่ยคดีหรือเรื่อง กระบวนการไกล่เกลี่ยคดี เป็นการกล่าวถึงจุดเริ่มต้นในการไกล่เกลี่ยคดีแต่ละเรื่อง ขั้นตอนต่างๆตั้งแต่เริ่มทำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตลอดจนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเสร็จสิ้น ซึ่งกำหนดขึ้นเพื่อใช้กับคดีทั่วไปที่มีคู่ความเป็นคนไทยหรือชาวต่างชาติ แต่ข้อกำหนดดังกล่าวมิได้วางหลักเกณฑ์เรื่องระยะเวลาในการดำเนินกระบวนการต่างๆเอาไว้ ซึ่งเมื่อนำข้อกำหนดมาปรับใช้กับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องในคดีนี้ท่งเกี่ยวข้องอันเป็นคดีที่มีข้อจำกัดในเรื่องระยะเวลา ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาจึงยังไม่สมบูรณ์พอที่จะใช้แก้ปัญหาเรื่องระยะเวลาในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องในคดีนี้ท่งเกี่ยวข้องได้

3. ปัญหาข้อตกลงไม่มีสภาพบังคับทางกฎหมาย

สัญญาประนีประนอมยอมความที่เกิดจากผลสำเร็จของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทหลังฟ้องหรือการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทระหว่างการพิจารณาคดีนั้น มีผลทำให้คู่ความฝ่ายที่เสียหายจากการไม่ปฏิบัติตามสัญญาของอีกฝ่ายมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลให้บังคับคู่สัญญาอีกฝ่ายโดยไม่ต้องนำคดีขึ้นฟ้องร้องต่อศาลอีก เช่นคู่สัญญานั้นอาจถูกยึดหรืออายัดทรัพย์สินเพื่อนำมาขายทอดตลาดชำระหนี้แก่ผู้เสียหายหรือบังคับให้ต้องกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดหรืองดเว้นกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด เป็นต้น

ส่วนสัญญาประนีประนอมยอมความที่เกิดจากผลสำเร็จของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องคดีนั้น ถ้าปรากฏว่าหลังจากทำสัญญาคู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่ปฏิบัติตามสัญญา ฝ่ายที่เสียหายจะต้องนำสัญญาประนีประนอมยอมความดังกล่าวไปฟ้องร้องต่อศาลเพื่อบังคับให้คู่สัญญาปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความอีกครั้ง แม้จะเป็นการฟ้องร้องกันตามสัญญาประนีประนอมยอมความแต่อย่างไรก็ตามการดำเนินคดีก็ต้องกลับเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมกระแสนหลักซึ่งจำต้องใช้เวลาในการดำเนินกระบวนการต่าง ๆ นานพอสมควร หากเป็นเช่นนี้การพยายามแก้ปัญหาเรื่องระยะเวลาในการดำเนินกระบวนการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องนั้นแทบจะไม่มีประโยชน์เลย เพราะถึงอย่างไรหากคู่ความไม่ปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความ คดีนี้ท่งเกี่ยวข้องก็ต้องกลับเข้าสู่การดำเนินกระบวนการยุติธรรมกระแสนหลักอยู่ดี

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาและวิเคราะห์ถึงกฎหมายและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการไกล่เกลี่ย พ.ศ.2554 กรณีศึกษาคดีนี้ท่งเกี่ยวข้องที่เคยมีการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องตลอดจนความคิดเห็นและข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินงานคู่ความและผู้เกี่ยวข้องกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องในศาลส่วนคดีนี้ท่งเกี่ยวข้อง ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าการดำเนินการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องในศาลส่วนคดีนี้ท่งเกี่ยวข้องนั้นยังไม่สามารถเกิดประสิทธิภาพสูงสุดได้อันเนื่องมาจากปัญหา 3 ประการได้แก่ ปัญหาเรื่องคุณสมบัติของผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีนี้ท่งเกี่ยวข้อง ปัญหาเรื่องระยะเวลาในการดำเนินกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องในศาลส่วนคดีนี้ท่งเกี่ยวข้อง และปัญหาการไม่มีสภาพบังคับทางกฎหมายของข้อตกลงที่ได้จากการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้อง ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

5.2.1 คุณสมบัติของผู้ไกล่เกลี่ยในคดีนี้ท่งเกี่ยว

เนื่องจากการกำหนดคุณสมบัติของผู้ไกล่เกลี่ยในคดีนี้ท่งเกี่ยวนั้นมิได้มีการกำหนดไว้เป็นการเฉพาะ แต่ให้นำข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการไกล่เกลี่ย พ.ศ.2554 หมวดที่ 7 ส่วนที่ 1 ข้อที่ 51 มาใช้ ซึ่งเป็นข้อกำหนดเรื่องคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ขอขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประนีประนอมหรือผู้ไกล่เกลี่ย ซึ่งกำหนดไว้ ดังนี้

ข้อ 51 ผู้ขอขึ้นทะเบียนผู้ประนีประนอมต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

1. มีอายุไม่ต่ำกว่า สามสิบปีบริบูรณ์
2. เป็นผู้สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีและมีประสบการณ์ในการทำงานมาไม่น้อยกว่าห้าปีหรือเป็นผู้มีประสบการณ์ในการทำงานสาขาต่างๆ อันจะเป็นประโยชน์แก่การไกล่เกลี่ยไม่น้อยกว่าสิบปี
3. เป็นผู้ผ่านการอบรมหลักสูตรเทคนิคหรือวิธีการไกล่เกลี่ยที่สำนักงานศาลยุติธรรมจัดหรือรับรอง
4. มีประสบการณ์ปฏิบัติงานด้านการไกล่เกลี่ยในศาลหรือสำนักกระงับข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรมไม่น้อยกว่าสิบคดี
5. เป็นผู้มีความพร้อมที่จะอุทิศเวลาปฏิบัติหน้าที่ผู้ประนีประนอมประจำศาล
6. ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี
7. ไม่เป็นผู้ประกอบอาชีพหรือวิชาชีพหรือกระทำการอันใดอันอาจกระทบกระเทือนถึงการปฏิบัติหน้าที่ผู้ประนีประนอมประจำศาลหรืออาจเสื่อมเสียถึงเกียรติศักดิ์ศาลยุติธรรม
8. ไม่เป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว
9. ไม่เป็นบุคคลที่ศาลมีคำสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
10. ไม่เป็นผู้เคยรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ความผิดโดยได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
11. ไม่เป็นข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม
12. ไม่เป็นผู้พิพากษาสมทบตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศและวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ.2539 และพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ.2522

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีนี้ท่งเกี่ยวนั้นแม้จะมีล่ามช่วยแปลระหว่างการทำดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท แต่ก็มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องรู้และสามารถสื่อสารภาษาต่างประเทศได้ในระดับขั้นพื้นฐานถึงระดับเชี่ยวชาญ แต่ตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ประนีประนอมทั้ง 12 ข้อมิได้มีการกำหนดถึงทักษะด้านภาษาต่างประเทศของผู้ไกล่เกลี่ยไว้แต่อย่างใด ผู้เขียนเห็นควรเพิ่มเติมข้อกำหนดในข้อที่ 51 วงเล็บที่ 2 และวงเล็บที่ 3 ดังนี้ วงเล็บที่ 2 กำหนดว่า เป็นผู้สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีและมีประสบการณ์ในการทำงานไม่น้อยกว่าห้าปีหรือเป็นผู้มีประสบการณ์ในการทำงานสาขาต่างๆอันจะเป็นประโยชน์แก่การไกล่เกลี่ย

ไม่น้อยกว่าสิบปี ควรเพิ่มเติมเป็น. . . “และเป็นผู้มีความรู้มีทักษะในการใช้ภาษาต่างประเทศในระดับดี กรณีที่จะต้องทำการไกล่เกลี่ยในคดีที่มีคู่ความเป็นชาวต่างชาติ”

และวงเล็บที่ 3 กำหนดว่า เป็นผู้ผ่านการอบรมหลักสูตรเทคนิคหรือวิธีการไกล่เกลี่ยที่สำนักงานศาลยุติธรรมจัดหรือรับรอง ควรเพิ่มเติมเป็น. . . “และเป็นผู้ผ่านการอบรมหลักสูตรการไกล่เกลี่ยคดีแก่ชาวต่างชาติที่สำนักงานศาลยุติธรรมจัดหรือรับรอง กรณีที่จะต้องทำการไกล่เกลี่ยในคดีที่มีคู่ความเป็นชาวต่างชาติ” โดยสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นผู้ออกค่าใช้จ่าย

5.2.2 ระยะเวลาในการดำเนินกระบวนการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องในคดีนิกทองเที่ยว

นิกทองเที่ยวพำนักในประเทศไทยเป็นช่วงระยะเวลาสั้นๆ เมื่อเกิดเหตุพิพาทขึ้นจึงทำให้มีข้อจำกัดเรื่องระยะเวลาในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมแก่นักท่องเที่ยว วิธีการระงับข้อพิพาททางเลือกโดยการไกล่เกลี่ยก่อนมีการฟ้องคดีจึงเป็นวิธีการที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้อำนวยความยุติธรรมให้นักท่องเที่ยว ซึ่งขั้นตอนกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องคดีนั้นมิได้มีการบัญญัติไว้โดยเฉพาะ แต่ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการไกล่เกลี่ย พ.ศ.2554 ซึ่งกำหนดไว้ในหมวดที่ 2 เรื่องการดำเนินการให้มีการไกล่เกลี่ย และหมวดที่ 4 ส่วนที่ 4 เรื่องกระบวนการไกล่เกลี่ย ซึ่งได้กำหนดไว้อย่างครอบคลุมและค่อนข้างสมบูรณ์ แต่อย่างไรก็ดีข้อกำหนดทั้งเรื่องการดำเนินการให้มีการไกล่เกลี่ยและเรื่องกระบวนการไกล่เกลี่ยเมื่อนำมาบังคับใช้กับการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องในคดีนิกทองเที่ยวซึ่งเป็นคดีที่มีข้อจำกัดในเรื่องของระยะเวลา จึงทำให้การดำเนินการและกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องในคดีนิกทองเที่ยวยังไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร ผู้เขียนจึงเห็นควรเพิ่มเติมข้อกำหนดในเรื่องของการดำเนินการให้มีการไกล่เกลี่ยและกระบวนการไกล่เกลี่ย ดังนี้

หมวดที่ 2 เรื่องการดำเนินการให้มีการไกล่เกลี่ย ข้อ 7 กำหนดว่า ในการดำเนินการให้มีการไกล่เกลี่ย ศูนย์ไกล่เกลี่ยประจำศาลอาจเชิญชวนให้คำแนะนำแก่คู่ความ ทนายความหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการไกล่เกลี่ย การดำเนินกระบวนการไกล่เกลี่ยและวิธีการร้องขอให้มีการไกล่เกลี่ย ตลอดจนข้อมูลอื่นใดอันจะเป็นประโยชน์แก่บุคคลดังกล่าว

เพื่อประโยชน์ในการจัดให้มีการไกล่เกลี่ย ผู้รับผิดชอบราชการศาลอาจประกาศกำหนดลักษณะ หรือประเภทของคดีที่ให้ศูนย์ไกล่เกลี่ยประจำศาลดำเนินการเชิญชวนคู่ความให้เข้าร่วมการไกล่เกลี่ย ทั้งนี้การกำหนดลักษณะหรือประเภทคดีดังกล่าวไม่เป็นการจำกัดลักษณะหรือประเภทของคดีอื่นที่อาจดำเนินการไกล่เกลี่ยได้

และให้เพิ่มเติมต่อไปว่า. . . “กรณีมีคดีนิกทองเที่ยวขึ้นสู่ศาลให้เริ่มด้วยการนัดไกล่เกลี่ยทุกคดีที่สามารถทำการไกล่เกลี่ยได้ตามกฎหมาย”

และในหมวดที่ 4 ส่วนที่ 4 เรื่องกระบวนการไกล่เกลี่ย ข้อ 28 กำหนดว่า การไกล่เกลี่ยจะทำได้ด้วยวิธีใด ณ วันเวลาและสถานที่ใด ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และแนวทางที่ศาลนั้นกำหนดโดยต้องแจ้งให้คู่ความทุกฝ่ายทราบ และให้เพิ่มเติมต่อไปว่า. . . “ในกรณีคดีนิกทองเที่ยวจะต้องแจ้งให้คู่ความทราบถึงการไกล่เกลี่ยภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงหรือเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้นับแต่เวลาทราบเรื่อง”

และควรมีการกำหนดไว้ในประกาศเรื่องแนวทางการปฏิบัติของส่วนงานคดีนักท่งเที่ยว โดยกำหนดให้นำวิธีการประชุมทางจอภาพ (Video Conference) มาใช้กับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องหรือเพื่อการอื่นใดอันจำเป็นต่อการดำเนินกระบวนการต่างๆในคดีนักท่งเที่ยว

และประการสุดท้ายผู้เขียนเห็นสมควรให้ทุกส่วนคดีนักท่งเที่ยวกำหนดคำจำกัดความของคำว่า “นักท่งเที่ยว” ตามความหมายของส่วนคดีนักท่งเที่ยวให้ชัดเจน เช่น “นักท่งเที่ยว หมายความว่า บุคคลผู้เดินทางจากที่อยู่ปกติของตนเข้ามาในประเทศไทยอย่างน้อย 24 ชั่วโมง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความเพลิดเพลิน หรือการพักผ่อน ในลักษณะชั่วคราว และมีใช้เข้ามาเพื่อการทำงาน โดยรับค่าจ้าง”

ทั้งนี้เพื่อป้องกันความสับสนของประชาชน และเพื่อเป็นการสะดวกต่อการดำเนินกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องหรือการดำเนินกระบวนการต่างๆ ในศาลส่วนคดีนักท่งเที่ยว

5.2.3 การไม่มีสภาพบังคับทางกฎหมายของข้อตกลงที่ได้จากการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้อง

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องในคดีนักท่งเที่ยวของส่วนคดีนักท่งเที่ยวนั้น ดำเนินการโดยศูนย์ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทประจำศาลที่ส่วนคดีนักท่งเที่ยวดำเนินอยู่ จึงเป็นกระบวนการไกล่เกลี่ยที่ได้มาตรฐาน จัดทำในสถานที่ที่เหมาะสม โดยมีผู้เชี่ยวชาญทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ย ได้แก่ผู้ประนีประนอมประจำศูนย์ไกล่เกลี่ย หรือในบางกรณีผู้พิพากษาประจำศาลเข้ามาทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยด้วยตนเอง แต่อย่างไรก็ดีข้อตกลงที่เกิดจากการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องไม่ว่าจะเป็นบันทึกข้อตกลงหรือสัญญาประนีประนอมยอมความ ไม่อาจก่อให้เกิดสภาพบังคับทางกฎหมายที่จะใช้บังคับแก่คู่ความฝ่ายที่ไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงได้ กล่าวคือหากคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงตามบันทึกข้อตกลงหรือสัญญาประนีประนอมยอมความคู่ความอีกฝ่ายจะต้องฟ้องคดีต่อศาลเพื่อให้ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปซึ่งเป็นหลักทั่วไปของสัญญาประนีประนอมยอมความที่ทำกันก่อนมีการฟ้องคดี

แต่ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 7) พ.ศ.2550 มาตรา 61/2 ว่าด้วยเรื่องการไกล่เกลี่ยในระดับอำเภอ บัญญัติใจความว่า เมื่อมีข้อพิพาททางแพ่งเกี่ยวกับที่ดิน มรดก และข้อพิพาททางแพ่งอื่นที่มีทุนทรัพย์ไม่เกิน 200,000 บาทหรือมากกว่านั้นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา เกิดขึ้นและคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีภูมิลำเนาในเขตอำเภอ และคู่ความตกลงยินยอมจะใช้วิธีการไกล่เกลี่ย ให้คู่ความแต่ละฝ่ายเลือกบุคคลจากบัญชีรายชื่อผู้ที่จะทำหน้าที่เป็นคณะผู้ไกล่เกลี่ยฝ่ายละ 1 คน และให้นายอำเภอ หรือพนักงานอัยการประจำจังหวัด หรือปลัดอำเภอคนหนึ่งคนใดเป็นประธานการไกล่เกลี่ย

หากการไกล่เกลี่ยเป็นผลสำเร็จคณะบุคคลผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยต้องจัดให้มีการทำสัญญาประนีประนอมยอมความระหว่างคู่พิพาท กรณีคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความ คู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิยื่นคำร้องต่อพนักงานอัยการ และให้พนักงานอัยการดำเนินการยื่นคำร้องต่อศาล เพื่อให้ศาลออกคำสั่งบังคับตามสัญญาประนีประนอมยอมความโดยให้นำกฎหมายว่าด้วยอนุญาโตตุลาการมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ดังนั้นข้อตกลงที่เกิดจากการไกล่เกลี่ยของคณะบุคคลตามพระราชบัญญัติบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 7) พ.ศ.2550 มาตรา 61/2 แม้จะเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความที่ทำขึ้นก่อนมีการฟ้องคดี แต่ข้อตกลงตามสัญญาประนีประนอมยอมความดังกล่าวก่อให้เกิดสภาพบังคับทางกฎหมายส่งผลให้คู่ความมีสิทธิยื่นคำร้องต่อพนักงานอัยการ เพื่อให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้ออกคำบังคับคดีตามสัญญาประนีประนอมยอมความ โดยไม่ต้องฟ้องเป็นคดีอีกต่อไป

ผู้เขียนจึงเห็นควรให้ใช้บทบัญญัติดังกล่าวเป็นแนวทางในการกำหนดเพิ่มเติมในส่วนของ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องซึ่งจัดทำโดยศูนย์ไกล่เกลี่ย โดยควรเพิ่มเติมข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการไกล่เกลี่ย พ.ศ.2554 หมวดที่ 4 ส่วนที่ 5 เรื่องการสิ้นสุดแห่งกระบวนการไกล่เกลี่ย ข้อที่ 36 ซึ่งกำหนดไว้ว่า เมื่อกระบวนการไกล่เกลี่ยสิ้นสุดลง ให้ผู้ประนีประนอมรายงานผลของการไกล่เกลี่ยให้ผู้รับผิดชอบราชการศาลหรือองค์คณะผู้พิพากษาทราบเพื่อดำเนินการต่อไปโดยเร็ว ให้เพิ่มเติมต่อไปว่า. . . “ในกรณีเป็นการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องโดยผู้ประนีประนอมประจำศูนย์ไกล่เกลี่ยและผู้ประนีประนอมได้จัดให้มีการทำสัญญาประนีประนอมยอมความ ให้ถือเอาข้อตกลงตามสัญญาประนีประนอมยอมความมีผลผูกพันคู่ความทั้งสองฝ่าย ในกรณีที่คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามสัญญาให้คู่ความอีกฝ่ายยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้ออกคำบังคับให้ตามสัญญาประนีประนอมยอมความ”

บรรณานุกรม

- กองบรรณาธิการฐานเศรษฐกิจ. ปีศาจปี 56 ท่องเที่ยวไทยยังเป็นพระเอก. **ฐานเศรษฐกิจ** (29 ธันวาคม 2556-1 มกราคม 2557) คำนวณที่ 8 มิถุนายน 2557 จาก http://www.thannews.th.com/index.php?option=com_content&view=article&id=212343:56-&catid=136:--a-tourism&Itemid=448#.VBfEPvmSz4Z
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. **ประวัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย**. คำนวณที่ 8 มิถุนายน 2557 จาก <http://thai.tourismthailand.org/about-tat>
- กิตติพงษ์ กิตยารักษ์. **การไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทและความขัดแย้งในชุมชน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2550.
- กิตติพงษ์ กิตยารักษ์. **ทิศทางกระบวนการยุติธรรมไทยในศตวรรษใหม่**. กรุงเทพมหานคร: ดีไซน์, 2543.
- กิตติวัฒน์ รัตนดิถก ณ ภูเก็ต. **กฎหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยว**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานศาลยุติธรรม, 2551.
- กิตติศักดิ์ ปรกติ. **วิชากฎหมายแพ่ง:หลักทั่วไปว่าด้วยบุคคลธรรมดาและหลักทั่วไปว่าด้วยนิติบุคคล**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2550.
- กิตติศักดิ์ ปรกติ และสมเกียรติ วรปัญญาอนันต์. **แนวทางพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมทางแพ่งและพาณิชย์ให้คุ้มค่า**. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2555.
- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. **หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการดำเนินคดีในชั้นตอนพิจารณา**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: พลสยามพรีนติ้ง, 2553.
- คณิต ณ นคร. **กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการดำเนินคดี**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2552.
- คราเวลล์, แฟรงค์. **อาสาสมัครตำรวจนานาชาติ 2556**. 6 มกราคม 2557. การสัมภาษณ์.
- จอห์น, แมคคอนแนล. **ศาสตร์และศิลป์แห่งการระงับความขัดแย้ง**. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิเด็ก, 2549.
- จำรูญเนติศาสตร์, หลวง. **คำสอนชั้นปริญญาตรี วิธีพิจารณาความแพ่ง**. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2553.
- จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย และกมลทิพย์ คติการ. **การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอำนวยความสะดวก**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : โครงการเวทีความคิดเพื่อการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมไทย คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย, 2554.
- ชัยสิทธิ์ ต้นเรืองศรี. **ความต้องการของลูกค้าหนีรายย่อยของสถาบันการเงินในการให้หนายความเข้ามาไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทก่อนนำคดีขึ้นสู่ศาล: กรณีศึกษาของบริษัทบริหารสินทรัพย์กรุงเทพพาณิชย์ จำกัด**. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553.

- ชลธิดา เพิ่มทรัพย์. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จในการไกล่เกลี่ยคดีฟ้องหย่า. **ดุลพินิจ**. 59 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2555): 82-85
- ชลัท ประเทืองรัตนะ. การไกล่เกลี่ยคนกลางและการแก้ไขความขัดแย้ง. **วารสารศาลยุติธรรมปริทัศน์**. ค้นวันที่ 22 กันยายน 2557 จาก http://elib.coj.go.th/Article/courtP6_3_4.pdf
- ชลิตา ศรีสง่า. **ข้อจำกัดของกฎหมายในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีแพ่งของศาลยุติธรรม**. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2552.
- ชยาภัสร์ ธนะกุลนิพัฒน์. นิตกรชำนาญการศาลแขวงปทุมวัน. 21 มิถุนายน 2557. การสัมภาษณ์. ชวน หลีกภัย. **วิธีระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการไกล่เกลี่ย**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงยุติธรรม, 2547.
- ณัฐกร วิทิตานนท์. **หลักรัฐธรรมนูญเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.
- ดับเบิลยู, มัวร์ คริสโตเฟอร์. **กระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลาง**. ขอนแก่น: ศรีภักดิ์ออฟเซต, 2542.
- ทิวากร พิมพ์ภูมิ. **การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาในอำนาจพนักงานสอบสวน**. การศึกษาอิสระนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2550.
- นนธนวนันท์ ตั้งตรงจิตต์. **การประเมินผลโครงการนำร่องเพื่อเสริมสร้างโครงการปฏิบัติงานและเพิ่มศักยภาพอาสาสมัครไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชุมชน**. นนทบุรี: เอส.พี.วี. การพิมพ์, 2553.
- นนธนวนันท์ ตั้งตรงจิตต์. **คู่มือการระงับข้อพิพาทสำหรับประชาชน**. กรุงเทพมหานคร: คัมปาย อิมเมจจิ่ง, 2555.
- นนธนวนันท์ ตั้งตรงจิตต์. **100 คำถามกับการไกล่เกลี่ย**. กรุงเทพมหานคร: คัมปาย อิมเมจจิ่ง, 2553.
- นวลจันทร์ ทศนชัยกุล. **ศาลยุติธรรมกับการระงับข้อพิพาท**. กรุงเทพฯ: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2547.
- นатыา ทองสุก. **ปัญหาทางกฎหมายในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศาลยุติธรรมของศาล**. การศึกษาอิสระนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2551.
- นิพันธ์ อักษรกาญจน์. **การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา**. การศึกษาอิสระนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2546.
- บุญตา ส. ผาบัมชัย. **กระบวนการว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท: ศึกษาเปรียบเทียบตามกฎหมายไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว**. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. กรุงเทพมหานคร: เพรสแอนด์ดีไซน์, 2548.
- โบว์ลิง, แดเนียล และเอ. ฮอฟฟ์แมน, เดวิด. **ผู้ไกล่เกลี่ยคุณลักษณะเฉพาะตัวกับความสำเร็จในการจัดการความขัดแย้ง**. กรุงเทพมหานคร: โครงการจัดพิมพ์คอปไฟ, 2553.

- ปกรณ ศรีปลาต. **การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในพระพุทธศาสนาเถรวาท**. วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2553.
- ประสิทธิ์ ดวงตะวงษ์. **ตัวแบบการสร้างและพัฒนาผู้ไกล่เกลี่ยของศาลยุติธรรมในอนาคต**. **ดุษฎี**. 58 (มกราคม-เมษายน 2554): 70.
- ปรัชญา อยู่ประเสริฐ. **การไกล่เกลี่ยในประเทศออสเตรเลีย**. ค้นวันที่ 22 กันยายน 2557. จาก <http://www.adro.coj.go.th/userfiles/file/About%20Mediation%20AUS.pdf>
- ปรัชญา อยู่ประเสริฐ. **ขั้นตอนกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท**. กรุงเทพมหานคร: ธนเพรส, 2550.
- พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส. **พระพุทธเจ้าในฐานะนักเจรจาไกล่เกลี่ย**. **ดุษฎี**. 60 (มกราคม-เมษายน 2556): 22.
- พินนา สว่างสาลี. **นิติกรชำนาญการและรักษาการหัวหน้าส่วนคดีนี้ท่งเที่ยวศาล**. 6 มกราคม 2557. การสัมภาษณ์.
- พิมพ์พรณ สุจารินพงศ์. **มัคคุเทศก์**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2554.
- พิษณุ พรานพนัส. **แนวทางการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาในชั้นสอบสวนเพื่อลดปริมาณคดีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม**. การศึกษาอิสระนิติศาสตร์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2550.
- ภัทริน รินทร์ธราศรี. **มาตรการเยียวยาความเสียหายแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติผู้ได้รับความเสียหายในประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2552.
- ภาณุ รังสีสหัส. **การจัดการความขัดแย้งกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เรื่องการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: ธนาเพรส, 2555.
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะนิติศาสตร์. **การนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้ในชั้นพนักงานอัยการ: ศึกษาเปรียบเทียบนานาชาติ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2555.
- มาตี ธรรมสังกุล. **กระบวนการสร้างความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในศาลยุติธรรม**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงยุติธรรม, 2554.
- มานิตย์ จุมปา. **คำอธิบายสัญญาประนีประนอมยอมความ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2551.
- มาลี สุรเชษฐ, วิวิธ วงศ์ทิพย์ และปรัชญา อยู่ประเสริฐ. **การระงับข้อพิพาท**. ใน **เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายธุรกิจ**. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2554.
- วรรณชัย บุญบำรุง, ธนกร วรปรัชญากุล และสิริพันธ์ พลรบ. **หลักและทฤษฎีกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2556.
- วรรณมา ชื่อต่อตระกูล. **ผู้อำนวยการสำนักอำนวยการศาลจังหวัดภูเก็ต**. 19 มิถุนายน 2557. การสัมภาษณ์

- วันชัย วัฒนศัพท์. **การไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทและความขัดแย้งในชุมชน**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2550.
- วันชัย วัฒนศัพท์, ถวิลวดี บุรีกุล และศุภณัฐ เพิ่มพูนวิวัฒน์. **คู่มือการเพิ่มพลังความสามารถกระบวนการจัดการข้อพิพาท**. พิมพ์ครั้งที่ 2. ขอนแก่น: ศิริภรณ์ออฟเซต, 2550.
- วิเชียร ดิเรกอุดมศักดิ์. **กฎหมายอาญาพิสดาร เล่ม 2**. กรุงเทพมหานคร: แสงจันทร์ การพิมพ์, 2555.
- วิถี ปานะบุตร. **นี้แหละคดีแพ่ง**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2553.
- ศิริมา ชุมพาลี. ผู้พิพากษาองหวัหน้าศาลจังหวัดภูเก็ต. 4 กรกฎาคม 2557. การสัมภาษณ์.
- สมหมาย จันทรเรือง. **ระบบศาลและพระธรรมนูญศาลยุติธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2553.
- สรวิศ ลิ้มปรางษ์. **การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาลประเทศอังกฤษ**. **วารสารศาลยุติธรรมปริทัศน์**. (กันยายน-ธันวาคม 2549): 51-64.
- สรวิศ ลิ้มปรางษ์. **การจัดการความขัดแย้งกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท**. กรุงเทพมหานคร: สำนักกระงับข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรม, 2555.
- สรวิศ ลิ้มปรางษ์, บรรณาธิการ. **กฎหมายเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิทยาการระงับข้อพิพาททางเลือก สำนักกระงับข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรม, 2551.
- สำนักงานศาลยุติธรรม, สำนักกระงับข้อพิพาท. **การปฏิบัติงานของอาสาสมัครไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชุมชน: ปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไข**. สำนักงานศาลยุติธรรม, 2547.
- สุวิจักขณ์ โฉมวงษ์. **การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาในชั้นพนักงานสอบสวน**. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2548.
- ห้องสืบพยานสุวรรณภูมิ มิติใหม่กระบวนการยุติธรรม. **มติชน**. (24 กันยายน 2556). ค้นวันที่ 25 สิงหาคม 2557 จาก http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1379998807
- อรุณ พร้อมพันธุ์. สารวัตรตำรวจท่องเที่ยวสี่ กองกำกับการสองกองบังคับการตำรวจท่องเที่ยว. 22 พฤศจิกายน 2556. การสัมภาษณ์.
- Bercovitch, Jacob. **Mediation and Conflict Resolution**. London: SAGE, 2009.
- Bercovitch, Jacob; Victor Kremenyuk and Zartman, I. William. **The Sage Handbook of Conflict Resolution**. London: SAGE, 2009.
- Coleman, ed. **The Handbook of Conflict Resolution**. San Francisco, CA.: Jossey Bass, 2000.
- Coleman, Peter T. **Power and Conflict Lesson 5 in The Hand Book of Conflict Resolution**. San Francisco, CA.: Jossey Bass, 2000.
- Dando, Shigemitsu. **Japanese Criminal Procedure**. New Jersey: Fred B. Rothman & South Hackensack, 1965.
- Moore, Christopher. **The Mediation Process**. San Francisco, CA.: Jossey Bass, 1986.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการไต่ถาม พ.ศ.2554

ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา

ว่าด้วยการไกล่เกลี่ย

พ.ศ. ๒๕๕๔

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๐ ทวิ วรรคสาม แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ออกข้อกำหนดว่าด้วยการไกล่เกลี่ย ดังต่อไปนี้

- ข้อ ๑ ข้อกำหนดนี้เรียกว่า “ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการไกล่เกลี่ย พ.ศ. ๒๕๕๔”
- ข้อ ๒ ข้อกำหนดนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป
- ข้อ ๓ ในกรณีที่มีระเบียบ ประกาศ ข้อบังคับ หรือคำสั่งอื่นใดที่ขัดหรือแย้งกับข้อกำหนดนี้ ให้ปฏิบัติตามข้อกำหนดนี้

หมวด ๑

บททั่วไป

ข้อ ๔ ในข้อกำหนดนี้ ถ้าข้อความมิได้แสดงให้เห็นเป็นอย่างอื่น

“คดี” หมายความว่า กระบวนพิจารณานับตั้งแต่เสนอคำฟ้องต่อศาล

“ผู้รับผิดชอบราชการศาล” หมายความว่า ประธานศาลฎีกา ประธานศาลอุทธรณ์ ประธานศาลอุทธรณ์ภาค อธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล ผู้ทำการแทน หรือผู้ที่บุคคลดังกล่าวมอบหมายให้ดำเนินการตามข้อกำหนดนี้

“ผู้ประนีประนอม” หมายความว่า บุคคลหรือคณะบุคคลที่มีอำนาจดำเนินการไกล่เกลี่ยตามข้อกำหนดนี้

“ข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม” หมายความว่า ข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม

“เลขาธิการ” หมายความว่า เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม

“คณะกรรมการบริหารงานไกล่เกลี่ยประจำศาล” หมายความว่า คณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้นตามหมวด ๑๐

“สำนักกระงับข้อพิพาท” หมายความว่า สำนักกระงับข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรม

“ผู้อำนวยการ” หมายความว่า ผู้อำนวยการสำนักผู้อำนวยการประจำศาลยุติธรรม หรือผู้อำนวยการสำนักงานประจำศาลยุติธรรม

“ผู้อำนวยการสำนักกระงับข้อพิพาท” หมายความว่า ผู้อำนวยการสำนักกระงับข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรม

“ศูนย์ไกลเกลี่ยประจำศาล” หมายความว่า ศูนย์ไกลเกลี่ยข้อพิพาทประจำศาลที่จัดตั้งขึ้นตามหมวด ๙

“หัวหน้าศูนย์ไกลเกลี่ย” หมายความว่า ข้าราชการศาลยุติธรรมที่ผู้รับผิดชอบราชการศาลมอบหมายให้รับผิดชอบงานของศูนย์ไกลเกลี่ยประจำศาล

“เจ้าหน้าที่ศูนย์ไกลเกลี่ย” หมายความว่า ข้าราชการศาลยุติธรรม พนักงานราชการ หรือลูกจ้างที่ผู้รับผิดชอบราชการศาลมอบหมายให้ปฏิบัติงานในศูนย์ไกลเกลี่ยประจำศาล

ข้อ ๕ ให้ประธานศาลฎีกาเป็นผู้รักษาการตามข้อกำหนดนี้

หมวด ๒

การดำเนินการให้มีการไกลเกลี่ย

ข้อ ๖ ในกรณีมีคดีขึ้นสู่ศาล หากผู้รับผิดชอบราชการศาลหรือองค์คณะผู้พิพากษาเห็นสมควร หรือเมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอและคู่ความฝ่ายอื่นตกลงให้มีการไกลเกลี่ย ให้ดำเนินการให้มีการไกลเกลี่ยตามข้อกำหนดนี้

ข้อ ๗ ในการดำเนินการให้มีการไกลเกลี่ย ศูนย์ไกลเกลี่ยประจำศาลอาจเชิญชวนหรือให้คำแนะนำแก่คู่ความ ทนายความหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับไกลเกลี่ย การดำเนินกระบวนการไกลเกลี่ย และวิธีการร้องขอให้มีการไกลเกลี่ย ตลอดจนข้อมูลอื่นใดอันจะเป็นประโยชน์แก่บุคคลดังกล่าว

เพื่อประโยชน์ในการจัดให้มีการไกลเกลี่ย ผู้รับผิดชอบราชการศาลอาจประกาศกำหนดลักษณะหรือประเภทของคดีที่ให้ศูนย์ไกลเกลี่ยประจำศาลดำเนินการเชิญชวนคู่ความให้เข้าร่วมการไกลเกลี่ย ทั้งนี้ การกำหนดลักษณะหรือประเภทคดีดังกล่าวไม่เป็นการจำกัดลักษณะหรือประเภทของคดีอื่นที่อาจดำเนินการไกลเกลี่ยได้

ข้อ ๘ ในกรณีที่คู่ความประสงค์จะให้มีการไกลเกลี่ย คู่ความอาจแจ้งความประสงค์ต่อศูนย์ไกลเกลี่ยประจำศาลหรือแถลงต่อองค์คณะผู้พิพากษาในระหว่างการพิจารณา

ข้อ ๙ ในกรณีที่คู่ความฝ่ายใดแจ้งความประสงค์ต่อศูนย์ไกลเกลี่ยประจำศาล ให้เจ้าหน้าที่ศูนย์ไกลเกลี่ยหรือเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายดำเนินการสอบถามความประสงค์ของคู่ความฝ่ายอื่น หากคู่ความทุกฝ่ายประสงค์จะให้มีการไกลเกลี่ย ให้เจ้าหน้าที่ศูนย์ไกลเกลี่ยรายงานให้องค์คณะผู้พิพากษาหรือผู้รับผิดชอบราชการศาลทราบ ในกรณีนี้ ให้เจ้าหน้าที่ศูนย์ไกลเกลี่ยดำเนินการจัดให้มีการไกลเกลี่ยตามข้อกำหนดนี้ เว้นแต่องค์คณะผู้พิพากษาจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

ข้อ ๑๐ ในกรณีที่คู่ความฝ่ายใดแถลงขอให้มีการไกลเกลี่ยต่อองค์คณะผู้พิพากษาในระหว่างการพิจารณา ให้องค์คณะผู้พิพากษาสอบถามคู่ความฝ่ายอื่น หากคู่ความทุกฝ่ายประสงค์จะให้มีการไกลเกลี่ยและองค์คณะผู้พิพากษาเห็นสมควร องค์คณะผู้พิพากษาอาจดำเนินการไกลเกลี่ยเอง หรือมีคำสั่งให้ศูนย์ไกลเกลี่ยประจำศาลดำเนินการจัดให้มีการไกลเกลี่ยต่อไป ทั้งนี้ องค์คณะผู้พิพากษาอาจกำหนดระยะเวลาหรือเงื่อนไขอื่นใดเกี่ยวกับการไกลเกลี่ยด้วยก็ได้

หมวด ๓

การไกล่เกลี่ยโดยองค์คณะผู้พิพากษา

ข้อ ๑๑ องค์คณะผู้พิพากษาอาจไกล่เกลี่ยด้วยตนเองหรือให้ผู้พิพากษาคนหนึ่งหรือหลายคนในองค์คณะดำเนินการไกล่เกลี่ยก็ได้

ในการไกล่เกลี่ยตามวรรคหนึ่ง ให้นำความในหมวด ๔ ส่วนที่ ๔ ถึงส่วนที่ ๖ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

หมวด ๔

การไกล่เกลี่ยโดยผู้ประนีประนอม

ส่วนที่ ๑

การแต่งตั้งผู้ประนีประนอม

ข้อ ๑๒ ในกรณีที่ต้องดำเนินการไกล่เกลี่ย ผู้รับผิดชอบราชการศาลหรือองค์คณะผู้พิพากษาอาจแต่งตั้งผู้ประนีประนอมเพื่อช่วยเหลือศาลในการไกล่เกลี่ยคดีเรื่องใดเรื่องหนึ่งก็ได้ให้ผู้ประนีประนอมที่ได้รับการแต่งตั้งดำเนินการไกล่เกลี่ยตามข้อกำหนดนี้

ข้อ ๑๓ การแต่งตั้งข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พนักงานราชการหรือลูกจ้างของสำนักงานศาลยุติธรรมคนหนึ่งหรือหลายคนซึ่งผู้รับผิดชอบราชการศาลจัดให้เป็นผู้ประนีประนอมเป็นการเฉพาะในศาลนั้น ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ผู้รับผิดชอบราชการศาลกำหนด

การแต่งตั้งข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พนักงานราชการหรือลูกจ้างคนหนึ่งหรือหลายคนซึ่งรับราชการในศาลอื่นให้เป็นผู้ประนีประนอมจะทำได้ต่อเมื่อได้รับความยินยอมจากผู้นั้นและได้รับความเห็นชอบจากผู้รับผิดชอบราชการศาลที่ผู้นั้นรับราชการอยู่

ข้อ ๑๔ ในการแต่งตั้งผู้ประนีประนอม ผู้รับผิดชอบราชการศาลหรือองค์คณะผู้พิพากษาพึงคำนึงถึงความเหมาะสมของบุคคลนั้นและความพอใจของคุณความเท่าที่จะพึงกระทำได้

ข้อ ๑๕ นอกจากการแต่งตั้งผู้ประนีประนอมตามข้อ ๑๓ การแต่งตั้งบุคคลที่มีได้ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประนีประนอมตามหมวด ๗ จะทำได้ต่อเมื่อคุณความที่จะต้องเข้าร่วมในกระบวนการไกล่เกลี่ยได้ให้ความยินยอมและตกลงที่จะรับผิดชอบค่าป่วยการและค่าใช้จ่ายของบุคคลเช่นว่านั้น ถ้ามี

ข้อ ๑๖ หากการดำเนินกระบวนการไกล่เกลี่ยจะเป็นเหตุให้การพิจารณาคดีล่าช้าเกินสมควรศาลอาจสั่งให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาไปพร้อมกับการไกล่เกลี่ยก็ได้ ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงประโยชน์ของคุณความทุกฝ่ายเป็นสำคัญ

ข้อ ๑๗ เพื่อประโยชน์ในการใกล้เคียง ศาลอาจแต่งตั้งให้ศาลอื่นจัดให้มีการใกล้เคียงแทนก็ได้ ทั้งนี้ จะต้องได้รับความยินยอมจากศาลที่ได้รับการแต่งตั้ง

กรณีคู่ความประสงค์จะให้ศาลมีคำพิพากษาตามสัญญาประนีประนอมยอมความ ให้คู่ความลงลายมือชื่อในสัญญาประนีประนอมยอมความต่อหน้าผู้พิพากษาในศาลที่ได้รับแต่งตั้ง และให้ผู้พิพากษาในศาลนั้นลงลายมือชื่อในสัญญาประนีประนอมยอมความพร้อมบันทึกรายงานกระบวนการพิจารณา แล้วส่งให้ศาลเดิมพิจารณาและพิพากษาตามสัญญาประนีประนอมยอมความ

การจัดส่งเอกสารระหว่างศาล อาจดำเนินการทางโทรสารหรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่นก็ได้ ทั้งนี้ เลขธิการอาจกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจัดส่งเอกสารทางโทรสารหรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่นดังกล่าว

ข้อ ๑๘ ในกรณีที่กระบวนการใกล้เคียงสิ้นสุดลงเพราะเหตุคู่ความสามารถรับข้อพิพาท ได้ด้วยการถอนฟ้อง หรือขอให้ศาลมีคำพิพากษาตามสัญญาประนีประนอมยอมความตามข้อ ๓๕ (๑) ผู้พิพากษาที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้ประนีประนอมในคดีนั้นอาจได้รับมอบหมายให้เป็นองค์คณะผู้พิพากษาที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีนั้นก็ได้

ส่วนที่ ๒

การเปิดเผยข้อเท็จจริงและการคัดค้านผู้ประนีประนอม

ข้อ ๑๙ เมื่อได้รับการแต่งตั้งแล้ว ผู้ประนีประนอมต้องเปิดเผยข้อเท็จจริงซึ่งอาจเป็นเหตุอันควรสงสัยถึงความเป็นกลางของตนให้คู่ความทราบโดยทันที

นับแต่เวลาที่ได้รับการแต่งตั้งและตลอดระยะเวลาที่กระบวนการใกล้เคียงยังไม่สิ้นสุด หากปรากฏข้อเท็จจริงตามวรรคหนึ่งขึ้นภายหลังได้รับการแต่งตั้ง ผู้ประนีประนอมต้องเปิดเผยข้อเท็จจริงเช่นนั้นให้คู่ความทราบโดยทันที เว้นแต่จะได้แจ้งให้คู่ความทราบแล้ว

ข้อ ๒๐ คู่ความอาจคัดค้านผู้ประนีประนอมได้ หากปรากฏข้อเท็จจริงซึ่งเป็นเหตุอันควรสงสัยถึงความเป็นกลางของผู้ประนีประนอม แต่คู่ความจะคัดค้านผู้ประนีประนอมซึ่งตนได้ให้ความยินยอมในการแต่งตั้งมิได้ เว้นแต่คู่ความฝ่ายนั้นไม่รู้หรือไม่มีเหตุอันควรรู้ถึงเหตุแห่งการคัดค้านในขณะที่ให้ความยินยอม

ข้อ ๒๑ คู่ความที่ประสงค์จะคัดค้านผู้ประนีประนอมต้องแจ้งเหตุแห่งการคัดค้านให้ผู้รับผิดชอบราชการศาลหรือองค์คณะผู้พิพากษาที่แต่งตั้งผู้ประนีประนอมนั้นทราบก่อนเริ่มกระบวนการใกล้เคียง หรือภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ารู้ถึงข้อเท็จจริงตามข้อ ๑๙ วรรคหนึ่ง แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ต้องกระทำก่อนกระบวนการใกล้เคียงสิ้นสุดลงตามข้อ ๓๕

การที่ผู้ประนีประนอมถอนตัวไม่ถือว่าเป็นการยอมรับข้อเท็จจริงตามที่คู่ความยกขึ้นคัดค้าน

ในกรณีที่มีการคัดค้าน ให้ผู้รับผิดชอบราชการศาลหรือองค์คณะผู้พิพากษาที่แต่งตั้งผู้ประนีประนอมเป็นผู้พิจารณาและมีคำสั่งตามที่เห็นสมควร

ส่วนที่ ๓

การพ้นจากหน้าที่ของผู้ประนีประนอม

ข้อ ๒๒ ให้ผู้ประนีประนอมพ้นจากหน้าที่ในคดีที่ได้รับแต่งตั้งในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) ขอดอนตัวโดยได้รับความเห็นชอบจากผู้รับผิดชอบราชการศาลหรือองค์คณะผู้พิพากษา
ที่แต่งตั้ง

(๒) ถูกจำหน่ายชื่อออกจากทะเบียนผู้ประนีประนอมประจำศาล

(๓) ผู้รับผิดชอบราชการศาลหรือองค์คณะผู้พิพากษาที่แต่งตั้งผู้ประนีประนอมมีคำสั่งขอดอน
เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงว่า

(ก) มีเหตุอันควรสงสัยถึงความเป็นกลางในการทำหน้าที่ผู้ประนีประนอม

(ข) บกพร่องต่อหน้าที่หรือละเลยไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ผู้ประนีประนอม

(ค) ประพฤติตนไม่เหมาะสมแก่การเป็นผู้ประนีประนอม

(ง) กระทำหรือละเว้นกระทำการตามหน้าที่ของผู้ประนีประนอม โดยจงใจหรือประมาท
เลินเล่อจนเป็นเหตุให้คู่ความเสียหาย

(๔) เมื่อมีเหตุที่ผู้ประนีประนอมมีลักษณะต้องห้ามตามข้อ ๕๑ (๖) (๗) (๘) (๑๐) และ (๑๑)

ข้อ ๒๓ ในกรณีที่ผู้ประนีประนอมพ้นจากหน้าที่ตามข้อ ๒๒ ผู้รับผิดชอบราชการศาล
หรือองค์คณะผู้พิพากษาที่แต่งตั้งผู้ประนีประนอมอาจมีคำสั่งให้กระบวนการไกล่เกลี่ยสิ้นสุดลง
หรือแต่งตั้งผู้ประนีประนอมคนใหม่ก็ได้ ทั้งนี้ ผู้รับผิดชอบราชการศาลหรือองค์คณะผู้พิพากษา
อาจแต่งตั้งผู้ประนีประนอมที่พ้นจากหน้าที่ไปตามข้อ ๒๒ (๑) ให้ทำหน้าที่อีกก็ได้

ส่วนที่ ๔

กระบวนการไกล่เกลี่ย

ข้อ ๒๔ เมื่อมีการแต่งตั้งผู้ประนีประนอมในคดีใดแล้ว การรับส่งเอกสาร สำนวนคดี
หรือการติดต่อใด ๆ ระหว่างศาลกับผู้ประนีประนอมให้เป็นไปตามที่ศาลนั้นกำหนด

ในกรณีที่ผู้ประนีประนอมประสงค์จะศึกษาเอกสารในสำนวนคดีเพื่อประโยชน์ในการเตรียมตัว
ไกล่เกลี่ย ให้เจ้าหน้าที่ศูนย์ไกล่เกลี่ยจัดเอกสารในสำนวนคดีให้แก่ผู้ประนีประนอมตามหลักเกณฑ์
ของศาลนั้นหรือตามที่ศาลเห็นสมควร

ข้อ ๒๕ คู่ความที่เป็นบุคคลธรรมดาพึงเข้าร่วมประชุมไกล่เกลี่ยด้วยตนเอง เว้นแต่มีเหตุ
สุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอื่นอันไม่อาจก้าวล่วงได้ คู่ความนั้นอาจแต่งตั้งตัวแทนที่มีอำนาจตัดสินใจ
และทำสัญญาประนีประนอมยอมความเข้าร่วมประชุมไกล่เกลี่ยก็ได้

คู่ความที่เป็นนิติบุคคลพึงแต่งตั้งตัวแทนที่มีอำนาจตัดสินใจและทำสัญญาประนีประนอม
ยอมความเข้าร่วมประชุมไกล่เกลี่ย โดยทำเป็นหนังสือส่งต่อเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ไกล่เกลี่ย เว้นแต่จะได้

แต่งตั้งผู้มีอำนาจทำสัญญาประนีประนอมยอมความไว้ในคดีแล้ว เมื่อเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ไกล่เกลี่ยได้รับหนังสือแต่งตั้งตัวแทนแล้ว ให้ตรวจสอบความถูกต้องของผู้มอบอำนาจและผู้รับมอบอำนาจ และขอบเขตอำนาจที่ได้รับมอบ ในกรณีที่หนังสือมอบอำนาจมีข้อบกพร่องหรือมีข้อจำกัดเกี่ยวกับขอบเขตอำนาจที่ได้รับมอบ ให้แจ้งให้ผู้ประนีประนอมทราบ

ข้อ ๒๖ ในกรณีที่คู่ความมิได้ตกลงไว้เป็นอย่างอื่น ผู้ประนีประนอมอาจกำหนดขั้นตอนหรือแนวทางในการดำเนินการไกล่เกลี่ยตามที่เห็นสมควร โดยคำนึงถึงพฤติการณ์แห่งคดี ความประสงค์ของคู่ความ การปฏิบัติต่อคู่ความอย่างเป็นธรรมและความต้องการที่จะระงับข้อพิพาทด้วยความรวดเร็ว

ก่อนไกล่เกลี่ย ให้ผู้ประนีประนอมแจ้งขั้นตอนการไกล่เกลี่ยให้คู่ความทราบว่า ข้อเสนอและคำแถลงเกี่ยวกับข้อเท็จจริงในชั้นไกล่เกลี่ย ศาลจะเก็บเป็นความลับ คู่ความไม่มีสิทธิใช้อ้างอิงไม่ว่ากรณีใด ๆ และไม่ผูกมัดคู่ความหรือศาลให้ต้องปฏิบัติตาม และหากคดีไม่สามารถตกลงกันได้ก็ไม่มีผลต่อการพิจารณาและคำพิพากษาของศาล

ข้อ ๒๗ เพื่อประโยชน์ในการไกล่เกลี่ย ผู้ประนีประนอมอาจให้คู่ความเสนอข้อเท็จจริงหรือข้อมูลเบื้องต้นแห่งข้อพิพาท ตลอดจนข้อเสนอในการระงับข้อพิพาทต่อผู้ประนีประนอม หรืออาจเสนอให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลดังกล่าวระหว่างคู่ความก็ได้

คู่ความอาจขอให้ผู้ประนีประนอมดำเนินการตามความในวรรคก่อนก็ได้ ในกรณีเช่นว่านี้ ผู้ประนีประนอมจะจัดให้มีการดำเนินการตามที่คู่ความขอหรือไม่ก็ได้

ข้อ ๒๘ การไกล่เกลี่ยจะทำได้ด้วยวิธีใด ณ วันเวลาและสถานที่ใด ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และแนวทางที่ศาลนั้นกำหนด โดยต้องแจ้งให้คู่ความทุกฝ่ายทราบ

ข้อ ๒๙ เพื่อประโยชน์ในการไกล่เกลี่ย ผู้ประนีประนอมอาจอนุญาตให้เฉพาะแต่ตัวความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทุกฝ่ายอยู่ในการประชุมไกล่เกลี่ยก็ได้ ทั้งนี้ผู้ประนีประนอมต้องแจ้งถึงการดำเนินการไกล่เกลี่ยนั้นให้คู่ความฝ่ายที่มีได้เข้าร่วมทราบด้วย

ความในวรรคหนึ่งให้ใช้บังคับแก่ตัวแทน ทนายความ ที่ปรึกษาของคู่ความหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ที่ผู้ประนีประนอมอนุญาตให้เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยด้วย

ข้อ ๓๐ เมื่อผู้ประนีประนอมได้รับข้อมูลอันเกี่ยวกับข้อพิพาทจากคู่ความฝ่ายหนึ่ง ผู้ประนีประนอมอาจเปิดเผยสาระของข้อมูลนั้นให้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งทราบ เว้นแต่ข้อมูลที่คู่ความได้ให้ไว้โดยห้ามมิให้เปิดเผย

ข้อ ๓๑ กระบวนการไกล่เกลี่ยให้ดำเนินการเป็นการลับ และไม่ให้มีการบันทึกรายละเอียดของการไกล่เกลี่ยไว้ เว้นแต่คู่ความจะตกลงกันให้บันทึกรายละเอียดของการไกล่เกลี่ยทั้งหมด หรือแต่บางส่วนโดยคู่ความเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายก็ได้

ข้อ ๓๒ ผู้ประนีประนอมอาจจัดทำสัญญาประนีประนอมยอมความให้แก่คู่ความ หรือจะให้ทนายความของคู่ความหรือเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ไกล่เกลี่ยเป็นผู้จัดทำสัญญาประนีประนอมยอมความให้ก็ได้

ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ไกล่เกลี่ยไม่ได้เป็นผู้จัดทำสัญญาประนีประนอมยอมความนั้น ผู้ประนีประนอมอาจขอให้เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ไกล่เกลี่ยช่วยตรวจสอบว่าข้อตกลงหรือการประนีประนอมยอมความกันนั้นเป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมายหรือไม่ก็ได้

เพื่อประโยชน์ในการประนีประนอมยอมความ คู่ความอาจขอให้องค์คณะผู้พิพากษา ให้ความเห็นเกี่ยวกับจำนวนค่าทนายความที่เหมาะสมเพื่อให้คู่ความกำหนดไว้ในสัญญาประนีประนอมยอมความ หากองค์คณะผู้พิพากษาเห็นสมควร จะให้ความเห็นดังกล่าวก็ได้

หากการจัดทำสัญญาดังกล่าวมีค่าใช้จ่ายที่คู่ความต้องรับผิดชอบ ผู้ประนีประนอมจะกระทำได้ ต่อเมื่อได้รับความยินยอมจากคู่ความทุกฝ่ายก่อนและคู่ความตกลงรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายนั้นแล้ว

ข้อ ๓๓ ผู้ประนีประนอมจะต้องดำเนินการไกล่เกลี่ยให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลา ที่ผู้รับผิดชอบราชการศาลหรือองค์คณะผู้พิพากษาที่แต่งตั้งกำหนด

หากผู้รับผิดชอบราชการศาลหรือองค์คณะผู้พิพากษาที่แต่งตั้งเห็นสมควรหรือผู้ประนีประนอม ร้องขอ ผู้รับผิดชอบราชการศาลหรือองค์คณะผู้พิพากษาที่แต่งตั้งอาจขยายระยะเวลาในการดำเนินการ ไกล่เกลี่ยออกไปอีกก็ได้ ถ้าการขยายระยะเวลาดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ของคู่ความทุกฝ่ายและมีได้ทำ ให้การพิจารณาพิพากษาคดีล่าช้าเกินสมควร

ในกรณีที่คู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดดำเนินการไกล่เกลี่ยโดยมีลักษณะประวิงคดีให้ชักช้า ให้ผู้ประนีประนอมรายงานให้ผู้รับผิดชอบราชการศาลหรือองค์คณะผู้พิพากษาที่แต่งตั้งทราบโดยเร็ว

ข้อ ๓๔ ผู้ประนีประนอมต้องปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศหรือหลักเกณฑ์ใด ๆ เกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยเพื่อให้การไกล่เกลี่ยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยโดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุด ของคู่ความ

ส่วนที่ ๕

การสิ้นสุดแห่งกระบวนการไกล่เกลี่ย

ข้อ ๓๕ ในกรณีดังต่อไปนี้ให้ถือว่ากระบวนการไกล่เกลี่ยสิ้นสุดลง

(๑) คู่ความตกลงระงับข้อพิพาทด้วยการถอนฟ้อง หรือขอให้ศาลมีคำพิพากษาตามสัญญา ประนีประนอมยอมความ

(๒) คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ประสงค์ให้ทำการไกล่เกลี่ยอีกต่อไป

(๓) คู่ความไม่สามารถระงับข้อพิพาทได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด

(๔) ผู้ประนีประนอมเห็นว่าดำเนินการไกล่เกลี่ยต่อไปจะไม่เป็นประโยชน์แก่คดี

(๕) ผู้รับผิดชอบราชการศาลหรือองค์คณะผู้พิพากษาที่แต่งตั้งเห็นว่าการดำเนินการไกล่เกลี่ย ต่อไปจะไม่เป็นประโยชน์แก่คดี

ข้อ ๓๖ เมื่อกระบวนการไกล่เกลี่ยสิ้นสุดลง ให้ผู้ประนีประนอมรายงานผลของการไกล่เกลี่ย ให้ผู้รับผิดชอบราชการศาลหรือองค์คณะผู้พิพากษาทราบเพื่อดำเนินการต่อไปโดยเร็ว

ในกรณีที่คู่ความตกลงระงับข้อพิพาทเพียงบางส่วน หรือตกลงรับข้อเท็จจริงบางประการ และยินยอมนำข้อตกลงเช่นนั้นไปใช้อ้างอิงในการพิจารณาพิพากษาของศาลได้ ให้ผู้ประนีประนอม จัดทำบันทึกข้อตกลงและรายงานให้ผู้รับผิดชอบราชการศาลหรือองค์คณะผู้พิพากษาทราบ

ส่วนที่ ๖

การรักษาความลับของข้อมูลในการไกล่เกลี่ย

ข้อ ๓๗ ในกรณีที่คู่ความไม่ได้ตกลงไว้เป็นอย่างอื่น ให้รักษาข้อมูลทั้งหมดที่เกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นความลับ เว้นแต่เป็นการใช้เท่าที่จำเป็นเพื่อปฏิบัติหรือบังคับให้เป็นไปตามสัญญาประนีประนอมยอมความ

ข้อ ๓๘ ห้ามมิให้คู่ความที่เข้าร่วมในการไกล่เกลี่ย ผู้ประนีประนอมหรือบุคคลภายนอก รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการไกล่เกลี่ย นำความลับไปอ้างอิง หรือนำสืบเป็นพยานหลักฐาน ในกระบวนการอนุญาโตตุลาการ กระบวนพิจารณาของศาลหรือเพื่อดำเนินการอื่นใดไม่ว่าจะนำไปใช้ในรูปแบบใด เกี่ยวกับเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) ความประสงค์หรือความเต็มใจของคู่ความในการขอเข้าร่วมในการไกล่เกลี่ย

(๒) ความเห็นหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางหรือวิธีการในการระงับข้อพิพาทของคู่ความในการไกล่เกลี่ย

(๓) การยอมรับหรือข้อความที่กระทำโดยคู่ความในการไกล่เกลี่ย

(๔) ข้อเสนอใด ๆ ที่เสนอโดยผู้ประนีประนอม

(๕) ข้อเท็จจริงที่ได้แสดงให้เห็นถึงความเต็มใจที่จะยอมรับข้อเสนอในการไกล่เกลี่ย

(๖) เอกสารที่จัดทำโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะใช้หรือใช้ในการไกล่เกลี่ยโดยเฉพาะ

อนึ่งพยานหลักฐานใดที่ใช้ในการไกล่เกลี่ย หากเป็นพยานหลักฐานที่นำสืบได้อยู่แล้วในกระบวนการอนุญาโตตุลาการ กระบวนพิจารณาของศาล หรือเพื่อดำเนินการอื่นใด ย่อมไม่ต้องห้ามตามความในวรรคหนึ่ง

ข้อ ๓๙ การขอให้ศาลมีคำสั่งให้ส่งเอกสารหรือหมายเรียกให้บุคคลใดมาเปิดเผยความลับหรือพยานหลักฐานที่กำหนดไว้ในข้อ ๓๘ วรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้ เว้นแต่เป็นการกระทำเท่าที่จำเป็นเพื่อปฏิบัติหรือบังคับให้เป็นไปตามสัญญาประนีประนอมยอมความ

ส่วนที่ ๗

ค่าป่วยการและค่าใช้จ่าย

ข้อ ๔๐ ผู้ประนีประนอมที่ขึ้นทะเบียนตามหมวด ๗ ให้มีสิทธิได้รับค่าป่วยการและค่าใช้จ่ายตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่เลขาธิการกำหนด

สำหรับการไกล่เกลี่ยคดีที่ดำเนินการในศาลอื่นที่ได้รับแต่งตั้ง ให้เบิกจ่ายจากศาลที่ได้รับแต่งตั้งนั้น

ผู้ประนีประนอมซึ่งเป็นข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พนักงานราชการและลูกจ้างของสำนักงานศาลยุติธรรมไม่มีสิทธิได้รับค่าป่วยการตามข้อกำหนดนี้

ข้อ ๔๑ ในกรณีที่มีการแต่งตั้งบุคคลซึ่งไม่มีชื่ออยู่ในทะเบียนผู้ประณีประนอมประจำศาล ตามข้อ ๑๕ และมีค่าใช้จ่ายหรือค่าป่วยการของบุคคลนั้น ให้คู่ความรับผิดชอบค่าใช้จ่ายและค่าป่วยการ ดังกล่าวฝ่ายละกึ่งหนึ่ง เว้นแต่คู่ความจะตกลงกันเป็นอย่างอื่น ทั้งนี้ การวางเงินประกันค่าใช้จ่าย และค่าป่วยการให้นำความในข้อ ๔๒ วรรคสองถึงวรรคสี่มาใช้โดยอนุโลม

ข้อ ๔๒ ในกรณีที่ผู้ประณีประนอมเห็นว่าจะต้องว่าจ้างบุคคลภายนอกให้ดำเนินการอย่างใด ๆ อันจะเป็นประโยชน์แก่การไกล่เกลี่ย ผู้ประณีประนอมจะดำเนินการเช่นนั้นได้ต่อเมื่อคู่ความตกลง ที่จะรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายดังกล่าวแล้ว

ให้เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ไกล่เกลี่ยจัดให้มีบันทึกความตกลงของคู่ความที่จะรับผิดชอบค่าใช้จ่าย ตามวรรคหนึ่งแล้วให้คู่ความลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน โดยให้คู่ความวางเงินประกันค่าใช้จ่ายไว้ก่อน ตามจำนวนและภายในระยะเวลาที่กำหนด หากปรากฏว่าเงินประกันค่าใช้จ่ายที่ได้วางไว้ไม่เพียงพอ เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ไกล่เกลี่ยอาจให้คู่ความวางเงินประกันค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมก็ได้

หากคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่วางเงินประกันค่าใช้จ่ายให้ครบถ้วนภายในระยะเวลาที่กำหนด และคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งไม่ยินยอมวางเงินประกันแทน ให้ระงับการดำเนินการว่าจ้างบุคคลภายนอกไว้ จนกว่าจะได้มีการวางเงินประกันครบถ้วนแล้ว การระงับการดำเนินการดังกล่าวไม่เป็นเหตุให้ กระบวนการไกล่เกลี่ยยุติลง

เมื่อดำเนินการดังกล่าวเสร็จสิ้นแล้ว หากปรากฏว่ามีเงินประกันค่าใช้จ่ายเหลืออยู่ ให้คืน แก่คู่ความแต่ละฝ่ายตามส่วนที่ได้วางเงินประกันค่าใช้จ่ายไว้

หมวด ๕

การไกล่เกลี่ยคดีชั้นอุทธรณ์

ข้อ ๔๓ นอกจากที่กำหนดไว้ในหมวดนี้ ให้นำความในหมวด ๒ ถึงหมวด ๔ มาใช้บังคับกับการไกล่เกลี่ยคดีชั้นอุทธรณ์ด้วยโดยอนุโลม

ข้อ ๔๔ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการไกล่เกลี่ยคดีชั้นอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาค หรือศาลชั้นต้นที่พิจารณาพิพากษาคดีนั้นอาจเชิญชวนให้คู่ความเข้าร่วมการไกล่เกลี่ยคดีชั้นอุทธรณ์ก็ได้

คู่ความที่ประสงค์จะขอให้มีการไกล่เกลี่ยคดีชั้นอุทธรณ์ ให้แจ้งความประสงค์ต่อศูนย์ไกล่เกลี่ย ประจำศาลอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาคหรือศาลชั้นต้นที่พิจารณาพิพากษาคดีนั้นก็ได้

การไกล่เกลี่ยคดีชั้นอุทธรณ์อาจดำเนินการที่ศาลอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาคหรือศาลชั้นต้นก็ได้ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการไกล่เกลี่ยคดีชั้นอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาค อาจกำหนดหลักเกณฑ์หรือแนวปฏิบัติเพิ่มเติมก็ได้เท่าที่ไม่ขัดกับข้อกำหนดนี้

ข้อ ๔๕ ในกรณีที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาหรือคำสั่งแล้วและมีการอุทธรณ์ แต่ยังไม่ได้ส่ง สำนวนไปยังศาลอุทธรณ์ หรือศาลอุทธรณ์ภาค หากคู่ความประสงค์ให้มีการไกล่เกลี่ย ผู้รับผิดชอบ ราชการศาลชั้นต้นอาจมีคำสั่งให้ดำเนินการไกล่เกลี่ยไปก่อนและแจ้งให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคทราบ

แม้ต่อมาจะได้ส่งสำนวนไปยังศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคแล้วก็ให้ดำเนินการไกล่เกลี่ยต่อไปได้ เว้นแต่ศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

ข้อ ๔๖ ในกรณีที่ดำเนินการไกล่เกลี่ยที่ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาค อาจแต่งตั้งผู้ประนีประนอมเอง หรือมอบหมายให้ผู้รับผิดชอบราชการศาลชั้นต้นเป็นผู้แต่งตั้ง ผู้ประนีประนอมก็ได้

หากศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคได้จัดทำบัญชีรายชื่อบุคคลที่จะทำหน้าที่ผู้ประนีประนอม ในศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคไว้ ให้ผู้รับผิดชอบราชการศาลชั้นต้นแต่งตั้งผู้ประนีประนอม จากบัญชีดังกล่าว หากศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคไม่ได้จัดทำบัญชีดังกล่าวไว้หรือได้จัดทำไว้ แต่บุคคลที่อยู่ในบัญชีรายชื่อไม่อาจไปปฏิบัติหน้าที่ในคดีที่จะต้องดำเนินการไกล่เกลี่ยได้ ผู้รับผิดชอบ ราชการศาลชั้นต้นอาจแต่งตั้งผู้ประนีประนอมจากบัญชีรายชื่อของศาลชั้นต้นก็ได้

ค่าป่วยการและค่าใช้จ่ายของผู้ประนีประนอมที่ขึ้นทะเบียนตามหมวด ๗ สำหรับการไกล่เกลี่ย คดีชั้นอุทธรณ์ที่ดำเนินการในศาลชั้นต้น ให้เบิกจ่ายจากศาลชั้นต้น

ข้อ ๔๗ ในกรณีที่ดำเนินการไกล่เกลี่ยที่ศาลชั้นต้น หากคู่ความประสงค์จะให้ศาลอุทธรณ์ หรือศาลอุทธรณ์ภาคมีคำพิพากษาตามสัญญาประนีประนอมยอมความ ให้คู่ความลงลายมือชื่อในสัญญา ประนีประนอมยอมความต่อหน้าผู้พิพากษาในศาลชั้นต้นที่ผู้รับผิดชอบราชการศาลชั้นต้นมอบหมาย และให้ผู้พิพากษาในศาลชั้นต้นลงลายมือชื่อในสัญญาประนีประนอมยอมความพร้อมทำรายงานกระบวนการ พิจารณา แล้วให้รีบดำเนินการจัดส่งเอกสารต่าง ๆ ไปยังศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคเพื่อพิจารณา และพิพากษาตามสัญญาประนีประนอมยอมความโดยเร็ว

ข้อ ๔๘ ในกรณีที่คู่ความประสงค์จะให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคมีคำพิพากษา ตามสัญญาประนีประนอมยอมความ ศาลชั้นต้นอาจส่งรายงานกระบวนการพิจารณาและสัญญา ประนีประนอมยอมความที่ทำขึ้นตามข้อ ๔๗ พร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้องไปยังศาลอุทธรณ์หรือศาล อุทธรณ์ภาคโดยทางโทรสารหรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น และหากศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคเห็นควร ศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคอาจจัดส่งคำพิพากษาตามยอมในคดีดังกล่าวไปยังศาลชั้นต้น ทางโทรสารหรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น ทั้งนี้ เลขธิการอาจกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจัดส่งเอกสาร ทางโทรสารหรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่นดังกล่าวก็ได้

หมวด ๖

การไกล่เกลี่ยคดีชั้นฎีกา

ข้อ ๔๙ ให้นำความในหมวด ๕ มาใช้บังคับแก่การไกล่เกลี่ยคดีชั้นฎีกาด้วยโดยอนุโลม

หมวด ๗
ทะเบียนผู้ประนีประนอมส่วนที่ ๑
การขึ้นทะเบียน

ข้อ ๕๐ ให้เลขาธิการจัดให้มีทะเบียนผู้ประนีประนอมขึ้นโดยให้คำนึงถึงความจำเป็นของแต่ละศาล
กรอบอัตราผู้ประนีประนอมที่แต่ละศาลเสนอขอให้ขึ้นทะเบียนตามหมวดนี้ ให้เป็นไปตาม
ประกาศสำนักงานศาลยุติธรรม

ข้อ ๕๑ ผู้ขึ้นทะเบียนผู้ประนีประนอมต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

- (๑) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบปีบริบูรณ์
- (๒) เป็นผู้สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีและมีประสบการณ์ในการทำงานมาไม่น้อยกว่าห้าปี
หรือเป็นผู้มีประสบการณ์ในการทำงานสาขาต่าง ๆ อันจะเป็นประโยชน์แก่การไกล่เกลี่ยไม่น้อยกว่าสิบปี
- (๓) เป็นผู้ผ่านการอบรมหลักสูตรเทคนิคหรือวิธีการไกล่เกลี่ยที่สำนักงานศาลยุติธรรมจัด
หรือรับรอง

(๔) มีประสบการณ์ปฏิบัติงานด้านการไกล่เกลี่ยในศาลหรือในสำนักกระงับข้อพิพาท สำนักงาน
ศาลยุติธรรมไม่น้อยกว่าสิบคดี

(๕) เป็นผู้มีความพร้อมที่จะอุทิศเวลาปฏิบัติหน้าที่ผู้ประนีประนอมประจำศาล

(๖) ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี

(๗) ไม่เป็นผู้ประกอบอาชีพหรือวิชาชีพหรือกระทำกิจการใดอันอาจกระทบกระเทือนถึงการ
ปฏิบัติหน้าที่ผู้ประนีประนอมประจำศาลหรืออาจเสื่อมเสียถึงเกียรติศักดิ์แห่งสถาบันศาลยุติธรรม

(๘) ไม่เป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว

(๙) ไม่เป็นบุคคลที่ศาลมีคำสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

(๑๐) ไม่เป็นผู้เคยรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำ
โดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๑๑) ไม่เป็นข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ
ศาลยุติธรรม

(๑๒) ไม่เป็นผู้พิพากษาสมทบตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดี
เยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่าง
ประเทศและวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. ๒๕๓๙
และพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. ๒๕๒๒

ข้อ ๕๒ ให้ผู้ขอขึ้นทะเบียนยื่นคำขอขึ้นทะเบียนผู้ประนีประนอมต่อผู้อำนวยการ พร้อมแนบหลักฐานดังต่อไปนี้

- (๑) สำเนาทะเบียนบ้าน
- (๒) สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนหรือบัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐ
- (๓) สำเนาแสดงคุณวุฒิ
- (๔) สำเนาหลักฐานรับรองการผ่านการอบรมหลักสูตรเทคนิคหรือวิธีการใกล้เคียง
- (๕) หลักฐานการรับรองจำนวนคดีที่ได้ปฏิบัติงานด้านการใกล้เคียง
- (๖) หนังสือรับรองประสบการณ์ในการทำงาน

ในกรณีผู้ที่เคยมีชื่ออยู่ในทะเบียนผู้ประนีประนอมแล้วและประสงค์จะขอขึ้นทะเบียนอีก อาจขอใช้เอกสารหลักฐานเดิมก็ได้

ให้ผู้อำนวยการตรวจสอบคุณสมบัติ ลักษณะต้องห้ามและเอกสารหลักฐานของผู้ขอขึ้นทะเบียนแล้วเสนอต่อคณะกรรมการบริหารงานใกล้เคียงประจำศาลเพื่อกลั่นกรองและทำความเข้าใจเบื้องต้นเสนอต่อผู้รับผิดชอบราชการศาล หากผู้รับผิดชอบราชการศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าเหมาะสม ให้ดำเนินการเสนอชื่อบุคคลดังกล่าวเพื่อขึ้นทะเบียนตามหมวดนี้

ในกรณีที่มีผู้ขอขึ้นทะเบียนหลายคนเกินกว่ากรอบอัตราผู้ประนีประนอมที่กำหนดตามข้อ ๕๐ วรรคสองและผู้ขอขึ้นทะเบียนเหล่านั้นมีคุณสมบัติและความเหมาะสมใกล้เคียงกัน ให้ผู้รับผิดชอบราชการศาลพิจารณาผู้ที่มีความพร้อมที่จะอุทิศเวลาปฏิบัติหน้าที่ผู้ประนีประนอมก่อน

ข้อ ๕๓ ให้ผู้อำนวยการรวบรวมรายชื่อผู้ขอขึ้นทะเบียนที่ผู้รับผิดชอบราชการศาลเห็นควรให้ได้รับการเสนอชื่อจัดส่งไปยังสำนักกระงับข้อพิพาทไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันก่อนวันที่ทะเบียนสิ้นผลตามข้อ ๕๕

การเสนอรายชื่อบุคคลเพื่อขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประนีประนอมเพิ่มเติมให้ทำได้เฉพาะเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์แก่ราชการศาลที่ยังไม่มีผู้ประนีประนอมที่ได้รับการขึ้นทะเบียนปฏิบัติงานในศาลนั้นหรือมีแต่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ โดยให้ผู้อำนวยการดำเนินการตามข้อ ๕๒ วรรคสามโดยอนุโลม

ข้อ ๕๔ ให้ผู้อำนวยการสำนักกระงับข้อพิพาทตรวจสอบเอกสารหลักฐานต่าง ๆ แล้วทำความเข้าใจเบื้องต้นเสนอเลขาธิการ

ในการพิจารณาให้ขึ้นทะเบียนบุคคลใดเป็นผู้ประนีประนอมให้เป็นดุลพินิจของเลขาธิการ คำวินิจฉัยของเลขาธิการให้เป็นที่สุด

ข้อ ๕๕ ให้ทะเบียนผู้ประนีประนอมสิ้นผลลงทุกสองปีนับแต่วันจัดทำทะเบียนโดยไม่ต้องคำนึงว่าผู้มีชื่อในทะเบียนได้รับการขึ้นทะเบียนไว้ ณ เวลาใด

การที่ทะเบียนผู้ประนีประนอมสิ้นผลตามวรรคหนึ่งไม่กระทบถึงการแต่งตั้งผู้ประนีประนอมในคดีที่ได้ดำเนินการไปแล้วและให้ผู้ได้รับการแต่งตั้งนั้นปฏิบัติหน้าที่ต่อไป เว้นแต่ผู้รับผิดชอบราชการศาลหรือองค์คณะผู้พิพากษาที่แต่งตั้งจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น ให้ผู้ได้รับการแต่งตั้งดังกล่าวมีสิทธิได้รับค่าป่วยการและค่าใช้จ่ายตามระเบียบที่กำหนด

ในกรณีที่การจัดทำทะเบียนใหม่ไม่แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาที่ทะเบียนเดิมได้สิ้นผลให้ถือว่าบุคคลในทะเบียนเดิมยังคงเป็นผู้ประนีประนอมที่ขึ้นทะเบียนอยู่จนกว่าทะเบียนใหม่จะแล้วเสร็จ

ข้อ ๕๖ ผู้ที่เคยมีชื่ออยู่ในทะเบียนผู้ประนีประนอมแล้วและไม่ได้เป็นผู้ที่เคยถูกจำหน่ายชื่อออกจากทะเบียนผู้ประนีประนอมเพราะเหตุใด ๆ นอกเหนือจากการลาออกอาจขอขึ้นทะเบียนได้อีก

ในการพิจารณาเสนอชื่อผู้ที่เคยมีชื่ออยู่ในทะเบียนผู้ประนีประนอมเพื่อขึ้นทะเบียนอีกให้ผู้รับผิดชอบราชการศาลพิจารณาผลการปฏิบัติงานของบุคคลดังกล่าวในรอบระยะเวลาการขึ้นทะเบียนที่ผ่านมาว่าได้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความตั้งใจ อุทิศเวลามาปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย ประพฤติตนและดำรงตนในฐานะผู้ประนีประนอมอย่างเหมาะสมหรือไม่ และต้องได้ทำหน้าที่ใกล้เคียงไม่น้อยกว่าปีละยี่สิบคดี

ข้อ ๕๗ เพื่อประโยชน์แก่คู่ความในการแต่งตั้งผู้ประนีประนอม หากผู้รับผิดชอบราชการศาลเห็นสมควร อาจจัดให้มีบัญชีรายชื่อบุคคลที่ประสงค์จะทำหน้าที่ผู้ประนีประนอมเพื่อดำเนินการใกล้เคียงในศาล บุคคลในบัญชีรายชื่อดังกล่าวอาจเป็นผู้ประนีประนอมที่ขึ้นทะเบียนอยู่หรือไม่ก็ได้ บุคคลในบัญชีรายชื่อดังกล่าวให้มีจำนวนไม่เกินสี่เท่าของกรอบอัตรากำลังผู้ประนีประนอมที่กำหนดให้สำหรับศาลนั้นตามข้อ ๕๐ วรรคสอง

ในการจัดทำบัญชีรายชื่อดังกล่าว ให้คำนึงถึงคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ประนีประนอมที่จะขึ้นทะเบียนตามข้อ ๕๑ รวมทั้งประวัติและความประพฤติ ความพร้อมที่จะอุทิศเวลาปฏิบัติหน้าที่ผู้ประนีประนอม ความรู้และประสบการณ์ ตลอดจนความต่อเนื่องในการทำงานและการพัฒนาทักษะในการใกล้เคียงข้อพิพาทของบุคคลที่จะจัดให้อยู่ในบัญชีรายชื่อดังกล่าว ในการนี้ผู้รับผิดชอบราชการศาลอาจจะดำเนินการตรวจสอบประวัติและความประพฤติตามความเหมาะสม

ในการพิจารณาจัดให้บุคคลใดอยู่ในบัญชีรายชื่อดังกล่าวให้เป็นดุลพินิจของผู้รับผิดชอบราชการศาลโดยได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการบริหารงานใกล้เคียงประจำศาล

ข้อ ๕๘ ให้บัญชีรายชื่อตามข้อ ๕๗ มีวาระคราวละหนึ่งปี

การที่บัญชีรายชื่อดังกล่าวครบวาระไม่กระทบถึงการแต่งตั้งผู้ประนีประนอมในคดีที่ได้ดำเนินการไปแล้วและให้ผู้ได้รับการแต่งตั้งนั้นปฏิบัติหน้าที่ต่อไป เว้นแต่คู่ความจะตกลงกันเป็นอย่างอื่นหรือผู้รับผิดชอบราชการศาลหรือองค์คณะผู้พิพากษาที่แต่งตั้งจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

ส่วนที่ ๒

การจำหน่ายชื่อออกจากทะเบียน

ข้อ ๕๙ ให้เลขาธิการจำหน่ายชื่อผู้ประนีประนอมออกจากทะเบียนผู้ประนีประนอมเมื่อปรากฏข้อเท็จจริงดังต่อไปนี้

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามข้อ ๕๑

(๔) ขาดการปฏิบัติหน้าที่ตามที่กำหนดถึงสามครั้งติดต่อกันโดยไม่มีเหตุอันสมควร

(๕) มีคำสั่งถอดถอนตามข้อ ๒๒ (๓)

(๖) กระทำผิดหรือฝ่าฝืนต่อจริยธรรมของผู้ประนีประนอม ตามข้อ ๖๑ อย่างร้ายแรง

ข้อ ๖๐ ในกรณีที่ปรากฏข้อเท็จจริงตามข้อ ๕๙ (๑) และ (๒) ให้ผู้อำนวยการทำรายงานเสนอต่อผู้รับผิดชอบราชการศาลเพื่อเสนอให้เลขาธิการพิจารณาจำหน่ายชื่อโดยเร็ว

ในกรณีที่ปรากฏข้อเท็จจริงตามข้อ ๕๙ (๓) ถึง (๖) ให้ผู้อำนวยการตรวจสอบข้อเท็จจริงและรับฟังคำชี้แจงของผู้ประนีประนอมที่เกี่ยวข้อง เสร็จแล้วให้ทำรายงานเสนอต่อคณะกรรมการบริหารงานไกล่เกลี่ยประจำศาลเพื่อพิจารณาและทำความเข้าใจเบื้องต้นเสนอต่อผู้รับผิดชอบราชการศาล

ในกรณีที่ผู้รับผิดชอบราชการศาลเห็นว่าเหตุตามวรรคสองให้เสนอเลขาธิการพิจารณาจำหน่ายชื่อโดยเร็ว แต่ถ้าเห็นว่าข้อเท็จจริงดังกล่าวเป็นการกระทำผิดหรือฝ่าฝืนต่อจริยธรรมของผู้ประนีประนอมอย่างไม่ร้ายแรงหรือมีเหตุอันสมควร ผู้รับผิดชอบราชการศาลอาจตักเตือนผู้ประนีประนอมประจำศาลนั้นเป็นลายลักษณ์อักษร และให้รายงานเลขาธิการทราบก็ได้

หมวด ๘

จริยธรรมสำหรับผู้ประนีประนอม

ข้อ ๖๑ ผู้ประนีประนอมต้องปฏิบัติและดำรงตนตามประมวลจริยธรรมที่คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมกำหนด

หมวด ๙

ศูนย์ไกล่เกลี่ยประจำศาล

ข้อ ๖๒ ให้มีศูนย์ไกล่เกลี่ยประจำศาลตามความจำเป็น เพื่อดำเนินงานไกล่เกลี่ยของศาลให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมและสนับสนุนการนำวิธีการระงับข้อพิพาททางเลือกโดยเฉพาะการไกล่เกลี่ยมาใช้อย่างแพร่หลาย

ข้อ ๖๓ ให้ศูนย์ไกล่เกลี่ยประจำศาลมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ดำเนินการเพื่อให้มีการไกล่เกลี่ยตามผู้รับผิดชอบราชการศาลหรือองค์คณะผู้พิพากษามอบหมายหรือมีคำสั่ง

(๒) ส่งเสริมและเผยแพร่วิธีการระงับข้อพิพาททางเลือก โดยเฉพาะการไกล่เกลี่ย

(๓) จัดทำสารบบและสำนวนคดีไกล่เกลี่ย

(๔) จัดทำและรายงานข้อมูลและสถิติเกี่ยวกับการดำเนินการไกล่เกลี่ยของศาล ตลอดจนการประเมินผลการดำเนินงานไกล่เกลี่ยของศาล

(๕) จัดทำบัญชีผู้ประนีประนอมและประสานงานกับผู้ประนีประนอม

(๖) รวบรวมผลการปฏิบัติงานของผู้ประนีประนอม

(๗) ประสานงานกับหน่วยงานอื่นเกี่ยวกับการดำเนินวิธีการระงับข้อพิพาททางเลือก

(๘) ดำเนินการอื่นใดที่ผู้รับผิดชอบราชการศาลมอบหมาย

ข้อ ๖๔ ในกรณีที่ศาลใดยังไม่มีตำแหน่งหัวหน้าศูนย์และเจ้าหน้าที่ศูนย์ใกล้เคียงประจำศาล ให้ผู้รับผิดชอบราชการศาลแต่งตั้งหรือมอบหมายให้ข้าราชการศาลยุติธรรมคนหนึ่งทำหน้าที่เป็นหัวหน้าศูนย์ใกล้เคียงประจำศาลเพื่อรับผิดชอบดูแลงานต่าง ๆ ของศูนย์ใกล้เคียงประจำศาลให้เป็นไปโดยเรียบร้อย และอาจแต่งตั้งหรือมอบหมายให้ข้าราชการศาลยุติธรรม พนักงานราชการหรือลูกจ้างของสำนักงานศาลยุติธรรมคนหนึ่งหรือหลายคนเป็นเจ้าหน้าที่ศูนย์ใกล้เคียงประจำศาลเพื่อช่วยเหลือและดำเนินงานต่าง ๆ ของศูนย์ใกล้เคียงประจำศาล

หมวด ๑๐

คณะกรรมการบริหารงานใกล้เคียงประจำศาล

ข้อ ๖๕ เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนางานใกล้เคียงของศาลอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ให้ผู้รับผิดชอบราชการศาลแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารงานใกล้เคียงประจำศาล โดยประกอบด้วยบุคคลจากข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมจำนวนห้าคนแต่ไม่เกินเก้าคนตามที่ผู้รับผิดชอบราชการศาลเห็นสมควร

ข้อ ๖๖ ให้คณะกรรมการบริหารงานใกล้เคียงประจำศาลมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) เสนอแนะและให้คำปรึกษาแก่ผู้รับผิดชอบราชการศาลเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนางานใกล้เคียงของศาล

(๒) กำหนดและวางแผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการ ตลอดจนกิจกรรมและการดำเนินงานใกล้เคียงของศาล โดยความเห็นชอบของผู้รับผิดชอบราชการศาล

(๓) เสนอแนะและให้คำปรึกษาแก่ผู้รับผิดชอบราชการศาลเกี่ยวกับประเภทของคดีที่ให้ศูนย์ใกล้เคียงประจำศาลสนับสนุนเป็นพิเศษให้มีการใกล้เคียง

(๔) กลั่นกรองและให้ความเห็นเกี่ยวกับรายชื่อบุคคลที่จะเสนอเพื่อขึ้นทะเบียนผู้ประนีประนอม

(๕) กลั่นกรองและให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีรายชื่อบุคคลที่ประสงค์จะทำหน้าที่ผู้ประนีประนอมตามข้อ ๕๗ วรรคสาม

(๖) พิจารณาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจำหน่ายชื่อผู้ประนีประนอมออกจากทะเบียนตามข้อ ๖๐ วรรคสอง

(๗) ติดตามและประเมินผลเกี่ยวกับการดำเนินงานตามนโยบาย แผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการ และการดำเนินงานต่าง ๆ ที่กำหนดไว้

(๘) ศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับงานใกล้เคียงข้อพิพาทของศาล พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะและความเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาและการปรับปรุงการดำเนินงาน

(๙) ดำเนินการอื่นใดตามที่ผู้รับผิดชอบราชการศาลมอบหมาย

ข้อเสนอแนะ คำแนะนำและความเห็นเกี่ยวกับการพัฒนางานไกล่เกลี่ยของศาลใดที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาระบบงานไกล่เกลี่ยของศาลยุติธรรมทั้งหลาย ให้แจ้งให้สำนักกระงับข้อพิพาททราบ

ข้อ ๖๗ คณะกรรมการบริหารงานไกล่เกลี่ยประจำศาลอาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงาน เพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่คณะกรรมการมอบหมายก็ได้

หมวด ๑๑

บทเฉพาะกาล

ข้อ ๖๘ ในวาระเริ่มแรก ให้ถือว่าทะเบียนผู้ประนีประนอมที่จัดทำขึ้นตามระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. ๒๕๔๔ เป็นทะเบียนผู้ประนีประนอมตามข้อกำหนดนี้และให้มีผลต่อไปจนกระทั่งครบระยะเวลาตามระเบียบดังกล่าว

ในกรณีที่ทะเบียนผู้ประนีประนอมตามวรรคหนึ่งครบระยะเวลาและสิ้นผลก่อนที่การจัดทำทะเบียนผู้ประนีประนอมตามข้อกำหนดนี้จะแล้วเสร็จ ให้ถือว่าทะเบียนผู้ประนีประนอมตามวรรคหนึ่งดังกล่าวใช้บังคับต่อไปจนกว่าการจัดทำทะเบียนผู้ประนีประนอมตามข้อกำหนดนี้จะแล้วเสร็จ

หากวันที่ทะเบียนผู้ประนีประนอมครบระยะเวลาสองปีไม่ตรงกับวันสิ้นปีปฏิทิน เลขาธิการอาจกำหนดให้ทะเบียนผู้ประนีประนอมสิ้นผลในวันสิ้นปีปฏิทินก็ได้

ข้อ ๖๙ ในวาระเริ่มแรก มิให้นำข้อ ๕๑ (๑๒) มาใช้บังคับภายในเจ็ดปี นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ประกาศ ณ วันที่ ๒๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๔

สบโชค สุขารมณ

ประธานศาลฎีกา

ภาคผนวก ข
บทสัมภาษณ์

บทสัมภาษณ์

1. สัมภาษณ์: นางสาวพันทนา สว่างสาส์ นิติกรชำนาญการและรักษาการหัวหน้า ส่วนคดีนักท่องเที่ยว ศาลจังหวัดพัทธยา วันที่ 6 มกราคม 2557

1.1 คำถามที่ 1 ท่านมีความเห็นอย่างไรกับการจัดตั้งส่วนคดีนักท่องเที่ยวในศาลอันตั้งอยู่ ณ สถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว

คำตอบ: อันดับแรกคดีนักท่องเที่ยวนั้นข้าพเจ้ามองว่าเป็นคดีที่ต้องได้รับการดูแลในระดับหนึ่ง คนต่างถิ่นเข้ามาในประเทศไทย หรือแม้แต่เราไปประเทศอื่นก็ตามจะมีความรู้สึกโดดเดี่ยว ยิ่งสื่อสารกับคนในประเทศนั้นๆไม่ได้ยิ่งรู้สึกโดดเดี่ยว แต่ถ้ามีองค์กรหรือหน่วยงานไหนที่ให้ความช่วยเหลือได้ทันท่วงที่ไม่ใช่แค่สถานกงสุลหรือสถานทูตก็คงเป็นเรื่องที่ดี ในขณะที่ศาลจังหวัดพัทธยามีส่วนคดีนักท่องเที่ยวหรือที่ชาวบ้านพูดติดปากว่าศาลนักท่องเที่ยวยิ่งทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกมั่นใจว่าจะไม่ถูกทอดทิ้งในกระบวนการดำเนินคดีเมื่อเกิดปัญหากับนักท่องเที่ยว ไม่ว่าจะนักท่องเที่ยวจะตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลย ข้าพเจ้ามีความรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ดีและเป็นนิมิตรหมายอันดีของกระบวนการยุติธรรมไทย ดังนั้นข้าพเจ้าเห็นด้วยกับการจัดตั้งส่วนคดีนักท่องเที่ยว และอยากจะให้มีการบริการให้ทั่วถึงมากกว่านี้

1.2 คำถามที่ 2 ท่านมีความเห็นอย่างไรกับการนำวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องมา ใช้กับคดีนักท่องเที่ยวทุกคดีในศาลส่วนคดีนักท่องเที่ยว

คำตอบ: ข้าพเจ้าเห็นว่าวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องเป็นวิธีที่ดีที่สุดในตอนนี้นอกจากบรรดาของกระบวนการยุติธรรมทางเลือกวิธีต่างๆ ซึ่งการไกล่เกลี่ยนั้นทางศาลได้ใช้มานานแล้ว และลดอัตราคดีที่จะเข้าสู่ศาลได้จริง ดังนั้นจึงมีนโยบายให้นำวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องมาใช้ในคดีนักท่องเที่ยวย เพราะสามารถช่วยเหลือนักท่องเที่ยวที่ตกเป็นผู้เสียหายได้จริง รวดเร็ว ประหยัด และเป็นธรรม

1.3 คำถามที่ 3 ท่านมีความเห็นว่าทักษะด้านภาษาต่างประเทศมีความจำเป็นหรือไม่ อย่างไรในการทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีนักท่องเที่ยว

คำตอบ: คุณสมบัติของผู้ไกล่เกลี่ยนั้นอยู่ภายใต้บังคับตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการไกล่เกลี่ย พ.ศ.2554 โดยกำหนดเรื่องอายุ วุฒิภาวะ ประสบการณ์ต่างๆ และต้องผ่านการอบรมจากสำนักกระงับข้อพิพาทสำนักงานศาลยุติธรรมด้วย แต่สิ่งที่ต้องเสริมเข้ามาคือความสามารถของ

ผู้ใกล้ชิดทางด้านภาษาต่างประเทศ เป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการใกล้ชิดคตินักท่องเที่ยว ทักษะทางด้านภาษาต่างประเทศจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการใกล้ชิดข้อพิพาทในคตินักท่องเที่ยว

2. สัมภาษณ์: นางสาวศิริมา ชุมพาลี ผู้พิพากษารองหัวหน้าจังหวัดภูเก็ต วันที่ 4 กรกฎาคม 2557

2.1 คำถามที่ 1 ท่านเห็นว่าการดำเนินคตินักท่องเที่ยวในกระบวนการยุติธรรมหลักและ การดำเนินการใกล้ชิดข้อพิพาทในคตินักท่องเที่ยวมีข้อจำกัดในเรื่องใดบ้าง อย่างไร

คำตอบ: 1. ข้อจำกัดการดำเนินคตินักท่องเที่ยวในกระบวนการยุติธรรมหลัก เมื่อนักท่องเที่ยวเกิดคดีความ นักท่องเที่ยวมักขาดความรู้ความเข้าใจในกฎหมายไทย ขั้นตอน วิธีการ และระยะเวลาในการดำเนินคดีตามกฎหมายวิธีพิจารณาความที่อาจมีความแตกต่างกับประเทศที่นักท่องเที่ยวมีภูมิลำเนาหรือมีสัญชาติ อีกทั้งหากนักท่องเที่ยวไม่สามารถสื่อสารภาษาไทยได้ต้องใช้ล่ามช่วยแปล ทำให้ขั้นตอนและระยะเวลาในการดำเนินคดีต้องเพิ่มมากขึ้นกว่าการดำเนินคดีที่คู่กรณีหรือคู่ความเป็นชาวไทยทั้งสองฝ่าย ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินคดีถูกต้องตามกฎหมายวิธีพิจารณาความ

2. การดำเนินการใกล้ชิดข้อพิพาทในคตินักท่องเที่ยว เนื่องจากนักท่องเที่ยวมีระยะเวลาอยู่ในประเทศไทยเพียงระยะเวลาสั้นๆ ตามที่ระบุไว้ในหนังสือเดินทาง เมื่อเกิดคดีความหรือข้อพิพาทที่เข้าสู่กระบวนการใกล้ชิดข้อพิพาท บางครั้งวันและเวลาว่างของคู่กรณีหรือคู่ความทั้งสองฝ่ายไม่ตรงกันโดยเฉพาะคตินักท่องเที่ยว ซึ่งนักท่องเที่ยวที่เป็นคู่กรณีต้องเดินทางกลับประเทศของตนเมื่อท่องเที่ยวเสร็จ บางครั้งการเจรจาใกล้ชิดข้อพิพาทเพียงครั้งเดียว อาจไม่สำเร็จ หรือมีเหตุให้ต้องเลื่อนการใกล้ชิดข้อพิพาทไปอีก เช่น ในคดีแพ่งเรื่องละเมิดที่คู่กรณีเจรจาตกลงเรื่องค่าเสียหายไม่ได้ ต่างฝ่ายขอกลับไปทบทวนก่อน ทำให้การใกล้ชิดข้อพิพาทในคตินักท่องเที่ยวอาจไม่สามารถทำได้ตามวัตถุประสงค์ หากนักท่องเที่ยวเดินทางกลับประเทศของตนก่อน

2.2 คำถามที่ 2 ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับการจัดตั้งส่วนคตินักท่องเที่ยวในศาลอัน ตั้งอยู่ ณ สถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว

คำตอบ: การจัดตั้งส่วนคตินักท่องเที่ยวในศาล ณ สถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว ถือว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่ง ด้วยปัจจุบันปริมาณนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศที่เดินทางไปท่องเที่ยวในพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้เกิดการกระจายรายได้ไปในทุกภาคส่วนของระบบเศรษฐกิจของประเทศ แต่ผลกระทบที่ตามมา คือทำให้เกิดคดีพิพาทที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเป็นคู่กรณีตามมาด้วย ไม่ว่าจะเป็กรณีที่นักท่องเที่ยวตกเป็นคู่เสียหายหรือได้รับผลกระทบ ทั้งที่เป็นคดีผู้บริโภคอันเนื่องมาจากการบริโภคสินค้าหรือบริการของ

นักท่องเที่ยว คดีแพ่งที่นักท่องเที่ยวถูกโต้แย้งสิทธิ อันเนื่องมาจากการกระทำละเมิด และคดีอาญาที่นักท่องเที่ยวตกเป็นผู้เสียหาย ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดี คดีเหล่านี้มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากคดีทั่วไปเนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะพำนักอยู่ในสถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งเป็นสถานที่เกิดเหตุเป็นระยะเวลาสั้นๆ จึงมีความจำเป็นต้องจัดให้มีระบบงานพิเศษขึ้นในศาลยุติธรรมที่ตั้งอยู่ในพื้นที่อันเป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญ โดยเปิดเป็นส่วนคดีนักท่องเที่ยวขึ้น เพื่อรองรับคดีที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวให้สามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็วและเป็นธรรม ซึ่งเป็นการเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่กระบวนการยุติธรรมของประเทศและเป็นประโยชน์ต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศโดยรวมด้วย

2.3 คำถามที่ 3 ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับการนำวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องมาใช้กับคดีนักท่องเที่ยวทุกคดีในศาลส่วนคดีนักท่องเที่ยว

คำตอบ: เห็นด้วยกับการนำวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องมาใช้กับคดีนักท่องเที่ยวทุกคดี เนื่องจากด้วยข้อจำกัดในเรื่องระยะเวลาการพำนักอาศัยของนักท่องเที่ยวในประเทศไทยมีจำกัด เมื่อนักท่องเที่ยวเกิดคดีความหรือเกิดข้อพิพาท การดำเนินกระบวนการพิจารณาตามกฎหมายวิธีพิจารณาความของไทย ในบางโอกาสอาจไม่สามารถตอบสนองต่อการยุติคดีความหรือข้อพิพาทแก่นักท่องเที่ยวที่เป็นคู่พิพาทได้ทันเวลาที่ เพราะนักท่องเที่ยวต้องรีบเดินทางกลับประเทศ ดังนั้น การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทซึ่งเป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือกที่ศาลนำมาใช้ควบคู่กับการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลโดยมีผู้ประนีประนอมประจำศาลเป็นคนกลางทำหน้าที่ในการไกล่เกลี่ย และการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องถือเป็นการระงับข้อพิพาทอีกวิธีหนึ่งก่อนมีการนำข้อพิพาทหรือมีการฟ้องร้องคดีต่อศาล ซึ่งสามารถช่วยให้คู่พิพาทระงับข้อพิพาทด้วยตนเอง เพื่อให้คู่พิพาทสามารถยุติข้อพิพาทด้วยตนเอง คดีหรือข้อพิพาทเสร็จไปด้วยความรวดเร็ว สะดวก ประหยัด และเป็นธรรม

2.4 คำถามที่ 4 ท่านมีความเห็นว่าคุณสมบัติพื้นฐานของผู้ไกล่เกลี่ยในคดีนักท่องเที่ยวควรมีคุณสมบัติอย่างไร และทักษะด้านภาษาต่างประเทศมีความจำเป็นหรือไม่อย่างไรในการทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีนักท่องเที่ยว

คำตอบ: สิ่งสำคัญประการแรกของคุณสมบัติพื้นฐานของผู้ไกล่เกลี่ยในคดีท่องเที่ยวคือ ต้องมีความเป็นกลาง และต้องรับข้อเท็จจริงจากคู่พิพาททั้งสองฝ่ายให้รอบด้าน สำหรับด้านภาษาต่างประเทศถือว่ามีความจำเป็น ยกตัวอย่างเช่น ภาษาอังกฤษ เนื่องจากเมื่อผู้ไกล่เกลี่ยต้องทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยในคดีนักท่องเที่ยวที่มีคู่พิพาทเป็นนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร แต่ผู้ไกล่เกลี่ยไม่มีทักษะด้านภาษาอังกฤษหรือน้อย เมื่อมีการไกล่เกลี่ยก็ต้องมีล่ามช่วยแปล บางครั้งนักท่องเที่ยวซึ่งเป็นคู่พิพาทอาจเกิดความไม่เชื่อมั่นในความเป็นกลางของล่าม เพราะอาจแปลเข้าข้าง

คู่พิพาทอีกฝ่าย ดังนั้น หากผู้ไกล่เกลี่ยมีทักษะด้านภาษาอังกฤษก็จะทำให้การไกล่เกลี่ยรวดเร็ว และนักทอ่งเที่ยวคู่พิพาทปราศจากอคติในเรื่องความเป็นกลางของล่าม

2.5 คำถามที่ 5 เรื่องระยะเวลาอันจำกัดในการพำนักอยู่ในประเทศไทยของนักทอ่งเที่ยวนั้น ท่านเห็นว่าเป็นอุปสรรคต่อการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องในคดีนักทอ่งเที่ยวหรือไม่ อย่างไร

คำตอบ: มีเป็นบางครั้ง เนื่องจากระยะเวลาอันจำกัดในการพำนักอยู่ในประเทศไทยของนักทอ่งเที่ยว เมื่อเกิดข้อพิพาทอาจตรงกับวันที่นักทอ่งเที่ยวต้องเดินทางกลับประเทศหรือก่อนถึงกำหนดที่นักทอ่งเที่ยวต้องเดินทางกลับประเทศในระยะเวลาอันสั้น เช่น หนึ่งถึงสองวันหรือไม่เกินหนึ่งสัปดาห์ ทำให้การนัดคู่พิพาทอีกฝ่ายให้มาไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องอาจไม่สามารถทำได้ เพราะคู่พิพาทอีกฝ่ายนั้นไม่มีกิจกรรมหรือมีภารกิจอย่างอื่น ทำให้ไม่สามารถมาไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องได้

2.6 คำถามที่ 6 ท่านมีความเห็นว่าการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องในคดีนักทอ่งเที่ยวยังมีปัญหาด้านอื่นๆ อีกหรือไม่ อย่างไร

คำตอบ: ไม่มี

3. สัมภาษณ์: นางชยาภัสร์ ธนะกุลนิพัฒน์ นิติกรชำนาญการศาลแขวงปทุมวัน วันที่ 21 มิถุนายน 2557

3.1 คำถามที่ 1 ท่านเห็นว่าการดำเนินคดีนักทอ่งเที่ยวในกระบวนการยุติธรรมหลักและการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีนักทอ่งเที่ยว มีข้อจำกัดในเรื่องใดบ้าง อย่างไร

คำตอบ: 1. ระยะเวลาในการพำนักอยู่ในประเทศไทยของนักทอ่งเที่ยว เนื่องจากการเดินทางเข้ามาทอ่งเที่ยวมักจะมีระยะเวลาสั้นๆ แต่ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นศาลจำเป็นต้องใช้ระยะเวลามากพอสมควร เนื่องจากกระบวนการบางขั้นตอนต้องมีระยะเวลามากเกี่ยวข้องกับ เช่น ในการฟ้องคดีต้องมีการส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องให้แก่คู่ความอีกฝ่ายจึงจะสามารถดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปได้

2. ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารของนักทอ่งเที่ยวมีหลากหลายภาษา ทำให้มีอุปสรรคในการติดต่อสื่อสารหรือบางครั้งอาจทำให้เข้าใจต่างกันได้

3. ความรู้ทางด้านกฎหมาย เนื่องจากนักทอ่งเที่ยวอาจไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมไทย อาจทำให้มีความขัดแย้งและเข้าใจไม่ตรงกัน

4. ข้อจำกัดในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพิจารณาคดี นักท่องเที่ยว เช่นกระทรวงการท่องเที่ยว สถานทูต เป็นต้น

5. เนื่องจากระบบการไกล่เกลี่ยที่กำหนดไว้ในส่วนคดีนักท่องเที่ยวกำหนดให้มีการไกล่เกลี่ยอย่างช้าภายในวันรุ่งขึ้นนับตั้งแต่ได้รับเรื่องราวร้องเรียน อาจมีอุปสรรคในส่วนของ การติดตามคู่พิพาทมาศาลในวันรุ่งขึ้น

3.2 คำถามที่ 2 ท่านมีความเห็นอย่างไรกับการจัดตั้งส่วนคดีนักท่องเที่ยวในศาลอันตั้งอยู่ ณ สถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว

คำตอบ: ข้าพเจ้าเห็นว่าการจัดตั้งส่วนคดีนักท่องเที่ยวในสถานที่อันเป็นแหล่งท่องเที่ยว นั้นเป็นการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับการบริการด้านกระบวนการยุติธรรมโดยความสะดวก รวดเร็ว ประหยัด และเป็นธรรม ทั้งยังมุ่งพัฒนาให้กระบวนการยุติธรรมของไทยมุ่งสู่ความเป็นสากลทันสมัยมากขึ้น แต่เนื่องจาก คำจำกัดความของคำว่า “นักท่องเที่ยว” อาจมีความหมายส่อไปในทางมุ่งรักษาผลประโยชน์ให้ คู่ความที่เป็นชาวต่างชาติมากกว่าคนไทย

3.3 คำถามที่ 3 ท่านมีความเห็นอย่างไรกับการนำวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องมาใช้กับคดีนักท่องเที่ยวทุกคดีในศาลส่วนคดีนักท่องเที่ยว

คำตอบ: ข้าพเจ้าเห็นว่า การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องเป็นกระบวนการระงับข้อพิพาท อย่างหนึ่งที่สามารถเยียวยาความเสียหาย หรือยุติข้อพิพาทให้แก่นักท่องเที่ยวในเบื้องต้น ทั้งการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องยังทำให้คู่พิพาทได้มีโอกาสเจรจากัน อันจะส่งผลให้สามารถยุติคดีได้โดยไม่ต้องดำเนิน กระบวนการฟ้องคดีต่อศาล ซึ่งเป็นการประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี และสามารถยุติ คดีลงได้อย่างรวดเร็ว

แต่การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องคดียังมีข้อจำกัดในการดำเนินการ เนื่องจากการ ติดต่อประสานงานให้ฝ่ายที่ถูกกล่าวหา มาศาล และข้อตกลงที่อาจได้จากการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อน ฟ้องไม่สามารถใช้บังคับคู่กรณีอย่างแท้จริง หากมีการผิดเงื่อนไขที่ตกลงกันอาจต้องใช้กระบวนการ พิเคราะห์ตามขั้นตอนของศาลอีกครั้ง ซึ่งจะทำให้เสียเวลาในการดำเนินคดี

3.4 คำถามที่ 4 ท่านมีความเห็นว่าคุณสมบัติพื้นฐานของผู้ไกล่เกลี่ยในคดีนักท่องเที่ยว ควรมีคุณสมบัติอย่างไร และทักษะด้านภาษาต่างประเทศมีความจำเป็นหรือไม่ อย่างไรในการทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีนักท่องเที่ยว

คำตอบ: คุณสมบัติของผู้ไกล่เกลี่ย

1. ความเป็นอิสระและเป็นกลาง
  2. รักษาความลับของคู่พิพาท
  3. มีความอดทน อดกลั้น ซื่อสัตย์สุจริต ไม่แสวงหาผลประโยชน์
  4. มีความรู้ความสามารถในการติดต่อสื่อสาร รวมทั้งความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศในระดับดี และมีความชำนาญหลายภาษาจะช่วยให้การสื่อสารเป็นเรื่องง่ายยิ่งขึ้น
  5. มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่พิพาท
  6. มีความเมตตากรุณา
  7. มีความรู้ความเข้าใจหลักจิตวิทยาในการไกล่เกลี่ย
  8. มีความคิดสร้างสรรค์มองโลกในเชิงบวก
  9. มีความน่าเชื่อถือ ความน่าไว้วางใจ สุภาพ นุ่มนวล ให้เกียรติผู้อื่น
- ทักษะด้านภาษาต่างประเทศนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้ไกล่เกลี่ยเนื่องจาก หากผู้ไกล่เกลี่ยมีความรู้ด้านภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาอังกฤษในระดับดีจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการเจรจาสื่อสาร สามารถเข้าใจความประสงค์ของนักทอ่งเที่ยวได้เป็นอย่างดี ช่วยให้สามารถเสาะหาข้อมูลที่เป็นและข้อมูลทางกฎหมาย แปลความหมายและเป็นสื่อกลางให้คู่พิพาทได้เข้าใจตรงกัน สามารถยุติข้อพิพาทได้เพิ่มขึ้น

3.5 คำถามที่ 5 เรื่องระยะเวลาอันจำกัดในการพำนักอยู่ในประเทศไทยของนักทอ่งเที่ยวนั้นท่านเห็นว่าเป็นอุปสรรคต่อการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องในคดีนักทอ่งเที่ยวหรือไม่ อย่างไร

คำตอบ: อาจมีอุปสรรคบ้าง เนื่องจากการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทต้องดำเนินการติดต่อกับคู่พิพาทอีกฝ่าย อาจทำให้เวลาไม่ตรงกัน และกรณีเป็นข้อพิพาทที่มีความยุ่งยากอาจต้องใช้เวลาในการดำเนินการไกล่เกลี่ยหลายครั้ง ทำให้นักทอ่งเที่ยวไม่สามารถรอเพื่อทำการไกล่เกลี่ยได้

3.6 คำถามที่ 6 ท่านมีความเห็นว่าการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องในคดีนักทอ่งเที่ยวยังมีปัญหาด้านอื่นๆ อีกหรือไม่ อย่างไร

- คำตอบ: 1. ปัญหาในการประสานงานกับคู่พิพาทอีกฝ่ายให้มาศาลเนื่องจากไม่มีกฎหมายบังคับ ประชาชนขาดความเกรงกลัว
2. ข้อตกลงที่ได้จากการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องคดีไม่มีสภาพบังคับทางกฎหมาย หากมีการปฏิบัติผิดเงื่อนไขข้อตกลงอาจต้องดำเนินการฟ้องคดีต่อศาล
  3. การประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

4. สัมภาษณ์: นางวรรณมา ชื่อต่อตระกูล ผู้อำนวยการสำนักอำนวยการประจำศาล จังหวัดภูเก็ต วันที่ 19 มิถุนายน 2557

4.1 คำถามที่ 1 ท่านเห็นว่าการดำเนินคดีนักท่องเที่ยงในกระบวนการยุติธรรมหลักและ การดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีนักท่องเที่ยง มีข้อจำกัดในเรื่องใดบ้าง อย่างไร

คำตอบ: การดำเนินกระบวนการยุติธรรมหลักในคดีนักท่องเที่ยง คดีอาญา กรณีนักท่องเที่ยงเป็นผู้เสียหายจะมีการสืบพยานล่วงหน้า กรณีเป็นผู้กระทำความผิดดำเนินการตามกระบวนการปกติ ดังนั้นในกรณีที่นักท่องเที่ยงเป็นผู้เสียหายกระบวนการยุติธรรมจึงอำนวยความสะดวกให้แก่ นักท่องเที่ยงได้ในระยะเวลาอันจำกัด

คดีแพ่งมีข้อจำกัดเรื่องระยะเวลา เพราะกระบวนการพิจารณาจะต้องใช้ระยะเวลา ในการดำเนินการ

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท นักท่องเที่ยงมีระยะเวลาในการพำนักในช่วงระยะเวลาสั้นๆ ซึ่งการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมี 2 กรณีคือไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้อง และไกล่เกลี่ยข้อพิพาทหลังฟ้อง ซึ่งกรณีที่นักท่องเที่ยงเป็นผู้เสียหายนั้นการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องสามารถทำได้ทันทีในเวลาอันรวดเร็ว หากตกลงกันได้สามารถเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นได้ทันที ส่วนการไกล่เกลี่ยหลังฟ้องนั้นต้องใช้ ระยะเวลาเช่นเดียวกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดี และในกรณีที่นักท่องเที่ยงเป็นผู้กระทำความผิดให้ดำเนินกระบวนการตามปกติ ดังนั้นการไกล่เกลี่ย จึงมีข้อจำกัดในเรื่องระยะเวลาดังที่กล่าวไปข้างต้น

4.2 คำถามที่ 2 ท่านมีความเห็นอย่างไรกับการจัดตั้งส่วนคดีนักท่องเที่ยงในศาลอันตั้งอยู่ ณ สถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว

คำตอบ: เห็นด้วย เพราะเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยวในการได้รับการดูแล และเยียวยาในระยะเวลาอันรวดเร็ว และควรดำเนินการในจังหวัดอื่นที่เป็นพื้นที่ท่องเที่ยวด้วย เช่น ศาลส่วนคดีนักท่องเที่ยงจังหวัดภูเก็ตควรมีอำนาจในคดีนักท่องเที่ยงอันเหตุเกิดในเขตจังหวัดพังงา กรณีที่จังหวัดพังงายังไม่มีส่วนคดีนักท่องเที่ยงตลอดจนจังหวัดอื่นๆ ด้วยทั้งนี้เพื่อเป็นการดูแล นักท่องเที่ยงอย่างทั่วถึง นักท่องเที่ยงทุกคนได้รับการคุ้มครองมิใช่เฉพาะในจังหวัดที่มีศาลส่วนคดี นักท่องเที่ยง

4.3 คำถามที่ 3 ท่านมีความเห็นอย่างไรกับการนำวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องมาใช้กับคดีนักท่องเที่ยวทุกคดีในศาลส่วนคดีนักท่องเที่ยว

คำตอบ: เห็นว่าเหมาะสม แต่ควรมีข้อกำหนดบังคับชัดเจน จะนำหลักสมรรถใจที่ใช้ในการไกล่เกลี่ยในคดีทั่วไปมาใช้ไม่ได้ เพื่อแก้ปัญหาข้อจำกัดเรื่องระยะเวลา

4.4 คำถามที่ 4 ท่านมีความเห็นว่าคุณสมบัติพื้นฐานของผู้ไกล่เกลี่ยในคดีนักท่องเที่ยวควรมีคุณสมบัติอย่างไร และทักษะด้านภาษาต่างประเทศมีความจำเป็นหรือไม่อย่างไร ในการทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีนักท่องเที่ยว

คำตอบ: คุณสมบัติควรกำหนดโดยผู้มีอำนาจหน้าที่ในการดูแลอัตรากำลังของประเทศ เช่น กพ. เพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักท่องเที่ยวในการดูแลด้านกระบวนการยุติธรรมปกป้องสิทธิประโยชน์ของคู่กรณี

ทักษะด้านภาษาต่างประเทศเป็นสิ่งจำเป็น แม้จะต้องมีล่ามแต่การพูดคุยในเบื้องต้นเป็นเรื่องจำเป็นมาก

4.5 คำถามที่ 5 เรื่องระยะเวลาอันจำกัดในการพำนักอยู่ในประเทศไทยของนักท่องเที่ยว นั้นท่านเห็นว่าเป็นอุปสรรคต่อการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องในคดีนักท่องเที่ยวหรือไม่ อย่างไร

คำตอบ: มีส่วน แต่สามารถบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพได้

4.6 คำถามที่ 6 ท่านมีความเห็นว่าวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องในคดีนักท่องเที่ยวยังมีปัญหาด้านอื่นๆอีกหรือไม่ อย่างไร

คำตอบ: บุคลากรมีความสำคัญ มีงบประมาณที่จำกัดในการจะจัดบุคลากรให้ปฏิบัติหน้าที่ได้ตลอดเวลา

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล

นางสาวป้อมฤดี กุมพันธ์

ประวัติการศึกษา

นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ปีที่สำเร็จการศึกษา พ.ศ.2554